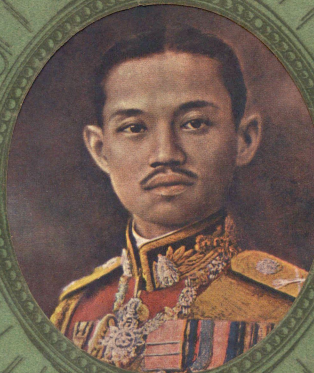

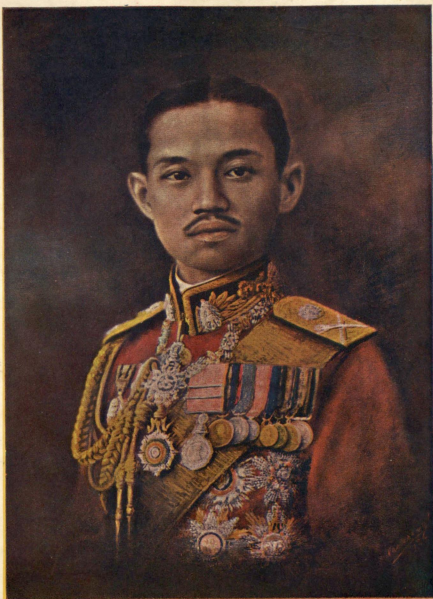

ราชอาณาจักรไทย

เฉลิมพระชนมพรรษา

๑๕๗๐

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
พระสุจริตโสดงสยามประเทศ

(ปีที่ ๔ เล่ม ๗ วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๐)

คำถวายพระพรชัยมงคล . . . คณะไทยเขมม . . . หน้าพิเศษ

พระเนมิราช " "

มาสาณสูตร ส. ภมรสุต " ๕๘๗

นิทานปริศนา สาลักษณ " ๕๘๘

พระลอตามไก่ ก. ศ. " ๕๕๔

สัตว์ป่ากับการรักษาพันธุ์มิให้สูญ ครูเทพ " ๑๐๐๐

รูปสมบัติ ปากกาสนธิ " ๑๐๐๔

อัศรมหาเสนางคิบดี อายันโฆษ " ๑๐๑๐

แมงมุม พรรณะแพทย " ๑๐๔๕

ถวายอาเศียรวาท อุบลวรรณ " ๑๐๕๒

นารายณ์อวตาร กาญจนาคพันธ์ " ๑๐๕๔

วิธีดูสภาพอย่างใหม่	ศรีอีสาน	,, ๑๐๘๓
ขออนุญาตคุณพ่อ	เทพ มหาเปารยะ	,, ๑๐๘๘
อัศวิน	แสงทอง	,, ๑๐๘๐
ผกาวัล	เสฐียรโกเศศ, นาคะประทีป. ,,	๑๐๘๕
แถลงการณ์สาธารณสุขพิเศษ	กรมสาธารณสุข	,, ๑๑๑๔
พระอินทร์	อ. น. ก.	,, ๑๑๑๘
ความสันนิษฐานของคุณมั่ง.	ศิริศรียานนท์	,, ๑๑๓๑
สารเชชม	ฟ. เจริญวิทย์	,, ๑๑๔๓
วิชานารู้	น.ส.แฝง พหุรัตน์, ประโยศร.,	๑๑๔๖
ครัวของไทยเชชม	สาขา แม่ครัวหัวป่าก์	,, ๑๑๕๐
อันตวาทิ	ชะรัทคพ	,, ๑๑๕๕

1542: 1542

विदेहस्य विदुषः विदुषः

ພຽ:ເພີມິງ

ລັກສະນະພຽ:ມາລິເທກຢຸດ

ຢູ່ເພີມິ ລັ ມາລິ ເທກຢຸດ

ເພີມິ ມັກ ມີມາກຸ ຢູ່

ເພີມິ ຢູ່ ເທກຢຸດ ຢູ່ ຢູ່

ສ່ວນມາລິເທກຢຸດ ມີມາກຸ
ສ່ວນເທກຢຸດ ມີມາກຸ
ສ່ວນເທກຢຸດ ມີມາກຸ ຢູ່ ຢູ່

ພຽ:ມາລິເທກຢຸດພຽ:ເພີມິງ

ເພີ ພຽ:ພາ ພຽ:ພາ ພຽ:ພາ

ພຽ:ພາ ພຽ:ພາ ພຽ:ພາ

ເພີ ພຽ:ພາ ພຽ:ພາ ພຽ:ພາ

ເພີ ພຽ:ພາ ພຽ:ພາ ພຽ:ພາ

ພຽ:ພາ ພຽ:ພາ ພຽ:ພາ

ພຽ:ພາ ພຽ:ພາ ພຽ:ພາ

ພຽ:ພາ ພຽ:ພາ ພຽ:ພາ

ພຽ:ພາ ພຽ:ພາ ພຽ:ພາ

ພຽ:ພາ ພຽ:ພາ ພຽ:ພາ

ພຽ:ພາ ພຽ:ພາ ພຽ:ພາ

໑

ພຣະເພີມິກຳ

ພຣະທາມພຣະມາລິເທກພຸດຣ

ປຸກໂກມິ ຕິ ມາລິເທກທຳວິຕິ

ເພີເມ ມ ມາກາ ທິມາກິ ທຳຍ໌

ເພີເມ ວິທາ ເວລາວິນິ ປັຕຸຊາລິ ॥

ຄຸນຄ່າມາລິເທກທຳວິຕິ ທັງຈາກມາກິມ
ສັດຕູເທກທຳວິຕິທຳວິກຳ
ສັດຕູເທກທຳວິຕິທຳວິກຳ ॥

ພຣະມາລິທຳພຣະເພີມິກຳ

ເຍ ທາພາພາ ພາກຸຊາ ວິກິລິເທ

ທິເທຊາລິ ວິເທຊາລິ ທຳປາກມາ

ເທ ທຳທາກມາ ປັກໄວລາ ທຳຍ໌

ເພີເມ ວິທາ ເວລາວິນິ ປັຕຸຊາລິ ॥

ທຳເທກທຳວິກິລິເທກທຳວິກິລິ
ທຳທຳວິກິລິ ທຳທຳວິກິລິ
ທຳທຳວິກິລິ ທຳທຳວິກິລິ
ທຳທຳວິກິລິ ທຳທຳວິກິລິ
ທຳທຳວິກິລິ ທຳທຳວິກິລິ
ທຳທຳວິກິລິ ທຳທຳວິກິລິ ॥

๒ - ๒๕๓๓

แนววิถีชีวิต

พ.ศ. ๒๕๓๐

ภาพนี้

คณะไทยเขมรจำลองขึ้นโดยพระกรุณาธิคุณ

ใน

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้า กรมพระนริศรานุวัดติวงศ์

โปรดเกล้าพระราชทานอนุญาต

มาตานุสสรณ์
(ประจำเดือนพฤศจิกายน)
๕๕๖

มุขํ ปฺรสนฺนํ วมิตฺตา ฯ ทณฺฑณฺนิ
กถณฺนาโค มธุรา ฯ วาณํ ।
เสนฺโท 'ชิกะ สมฺภวรมทฺรศฺนํ ฯ
สทฺธานุรฤตฺสย ชนฺตฺย ตณฺหฺสยุม ॥

พักตร์พร้อมรับด้วย	ดวงตา แจ่มเฮย
จิตจ้อสอนทนา	เสนาะพร้อม
เอื้อเพื้อเพื้อแผ่ปรา-	กฏหมั่น ระวังนอ
ปนเครื่องหมายว่าข้อง	อยู่ด้วยอารี

A pleased countenance, and a clear eye,
attention to conversation, and sweet speech,
exceeding kindness, and a ready aspect,
(is) ever the mark of an attached person.

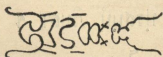
ล. ภมรลุต

ยथाยปริยา ๓

เรื่อง

อาคมซึ่งเลื่อม

ของ

นครหนึ่งมีนามว่า อุษชยีนี เป็นรองก็แต่
นครโลกาวดี และ อมราวดี ซึ่งพระคิระเลือก
เป็นพระสำนักเท่านั้น. อุษชยีนีเต็มไปด้วย
ความขรเวทั้งหลายอย่างหลายประการ ทุก ๆ
สิ่งล้วนน่าพอใจ ความแข็งแรงมีก่อกำเนิดแห่ง
สตรี ความโง่งอนมีแต่ที่ชนนาง ความ
กลียุทธก็มีแต่ที่ทวงเนตรกลียา ความดำมี
เฉพาะวาที ความคดเคี้ยวเฉพาะพเนธอง
ความแห่งกวี ความคลั่งขำมีเฉพาะช่างสาร
ชาชยะมีเฉพาะไข่มุกต์, น้ำแก่นจันทน์ และ
ดวงศิขิร.

ในนครนี้ มีพราหมณ์ คงแก่เรียนผู้หนึ่ง
นามว่า เทเวสวามิน มีทรัพย์อุดมและทำการ
เส้นสรวงเป็นอันมาก พระราชาผู้ทรงนามว่า
จันทรประภา ยกย่องเขาเป็นอันดี ในเวลาอัน

สมควรเขามิบุตรคนหนึ่งได้ชื่อว่าจันทรสวามิน
เมื่อจันทรสวามินเติบโตขึ้น ถึงแม้ว่าจะศึกษา
วิทยาต่าง ๆ ก็ตาม สิ่งที่เขาหมกมุ่นนั้น คือ
การพนัน

คราวหนึ่งจันทรสวามินเข้าไปเล่นการพนัน
ในโรงการพนันใหญ่แห่งหนึ่ง ความหายนะ
ซึ่งมีดวงตาเป็นลูกยาตร์ อันถึงกลลอก ใด
คอยร้องพวงนักเลงประหนึ่งจะกล่าวว่า “เรา
จะเข้าครอบงำผู้ใดก็หนอ?” และห้องใหญ่
ซึ่งเต็มไปด้วยเสียงทุ้มเสียงของพวงนักเลง ก็
ประหนึ่งเปลี่ยนเสียงว่า “ใครเล่าที่เข้าไม่
สามารถจะเทกระเข้า? แม้กูแ้ว แห่งเจ้า
อะละกา ข้าก็อาจทำให้เป็นทลิตกได้.”

จันทรสวามินเข้าไปในหอใหญ่ เล่นลูก
เต๋ากับพวงนักเลง เขาเสียเงินทองและเสียน้ำ

พ.ศ. ๒๔๗๐

นิทานปริศนา ๓

เครื่องแต่งกายไปหมด ยังแถมเงินทยอยม้ออีก
ก็หมดตัว เมื่อถึงคราวต้องใช้เงินจำนวน
ล้านตัวก็ไม่สามารถ ดังนั้นผู้ดูแลโรงทอสา
จึงจับตัวเขาไป พระภคินีผู้ดูแลโรง
ทอทอจนอนอนไม่คิดถึงกายทุกข์ทรมาน ลึกซึ้ง
แสดงว่าเขาชีวิตไม่

เมื่อเขาคำรงสภาพอยู่เช่นนั้นถึง ๒-๓ วัน
เจ้าของทอโรงทอสาที่โกรธ และกล่าวจะพวก
นักการพนัน ซึ่งเป็นชาวประจักษ์ว่า “เจ้า
เล่นเสียอาญาโดยทำตัวเป็นทอนไม้ เสา, เขา
ช้ำว่าทอทอานัน โยนทิ้งมือเสียเถอะ ส่วนเงิน
นั้นเจ้าเจ้าจะรับใช้เสียเอง.”

ได้ฟังดังนั้น พวกนักเลงก็ถามจันทร์สวามิน
ไปยังข้าไกลแห่งหนึ่งเพื่อคนหาข้อ จันทน
นักเลงผู้มีอาวโสคนหนึ่งกล่าวว่า “เจ้า
นั้นมันตายแล้ว จะต้องโยนมันลงบ่อทำอะไร ?
ทิ้งมันไว้แหละ แล้วเราไปบอกเขาว่ามัน
โยนบ่อเสร็จแล้วก็แล้วกัน.” ทุก ๆ คนเห็น
ด้วย ทกลงยอมทำตาม.

พวกนักเลงทั้งจันทร์สวามินไว้ทันที แล้ว
ต่างคนต่างกลับ พระภคินีผู้มั่งคั่งทอกลุ

ซนค่อย ๆ เดินเข้าไปในครัวล้นแห่งหนึ่งซึ่งอยู่
ใกล้ ๆ เขาค่อยมีกำลังขึ้นเล็กน้อยและว่าฟัง
ถึงความลำบากว่า “โธ่เอ๊ย, เราไว้ใจคน
ง่ายเกินไป จึงได้ถูกพวกนักเลงโรงทอไป
หมดตัว เมื่อกล่าวเช่นนั้น, ถูกทอและมอม
ไปด้วยผู้เฒ่าคนแล้ว จะเห็นหน้าไปแห่งใด
เล่า ? บิดาพวกญาติพี่น้องและเพื่อนฝูงเห็น
สภาพของเราจะว่าอย่างไร เวลานี้ จะต้อง
อาศัยอยู่ที่นี่ก่อน ค่อยกลางคืนจึงจะออกไปหา
อาหารระงับความหิวไทย.” ขณะที่เขาว่าฟัง
ข้อความนี้ด้วยความหิวและเล่าเปลือย พระ
สวามินก็คลายความร้อนและสละอัมพาคือปากฟ้า
แล้วก็นั่งสมาธิอยู่.....

มีปากผู้ดี ฤษีผู้ ๑ มาทางนั้น ตามตัว
ของเขาคือด้วยเถา ผมเป็นสังกะตัง และถือ
สามง่าม ลักษณะคู้ทั้งพระคิริของที่ ๒ ครน
เขเห็นจันทร์สวามินจึงว่า— “เจ้าคือใคร ?”
จันทร์สวามินเล่าเรื่องของเขาและกระทำความ
เคารพ ฤษีได้ฟังก็กล่าว— “เจ้าผู้ชิวโรย
ด้วยความหิว มาถึงที่อาศัยของเราโดยเรามา
ได้ทั้งวัง จึงลุกขึ้นไปอาบน้ำและบริโภคส่วน

๑ ปากผู้ดี—ออกจาก ปากผู้ดี (เจ้าแห่งสัตว์) ซึ่งเป็นนามแห่งพระคิริ แปลว่าผู้ขึ้นถือ
พระคิริตนเอง

สาส์กษณั

พฤกษิก

แย่งจากอาหารที่เราได้มาโดยภิกขาจารเด็ก”
 จันทรสวามิน คอย — “พระผู้เป็นเจ้า ข้าพเจ้า
 เป็นพราหมณ จะบริโภคส่วนแบ่งทานของท่าน
 อย่างไรได้ ?”

เมื่ออุษณั มีอำนาจ มนตร และประกอบด้วย
 อธิษาศรียไคพัง ดังนั้น ก็เข้าไปใน อาศรม และ
 ร่ายเวทย์ ซึ่งกระทำให้ความปรารถนาใดๆ ถึง
 ซึ่งความสำเร็จ อาคมที่ถูกเรียกมาปรากฏ
 เพราะหน้าอุษณัแล้วถามว่า “ข้าพเจ้าจะรับ
 ใช้ท่านสถานใด” อุษณัญชาว่า “จงรัก
 เกรือง ขรรเพ็ญ รับริง แหกผู้” อาคมรัย
 สัณญา.

ณัณนั้นจันทรสวามินก็แลเห็นสุวรรณนคร
 ปรากฏขึ้น มีทองอุทยานและนางย้าเรอ พวก
 สตรีเอนออกจากนครเข้ามาใกล้ จันทรสวามิน
 ผู้พิศวงและกล่าวว่า “ลูกช่นเด็ก ท่านผู้
 ประเสริฐ เชิญรัยประทานอาหารและลิ้มความ
 เหน็ดเหนื่อยเสีย” แล้วพวกสตรีก็นำเขาเข้า
 ไปภายในชำระกายประเครื่องหอมให้ และ
 ประคิยเขาคด้วยเครื่องเสื่อผืนอันงาม แล้ว
 นำไปยังกฤหาคันทรหราชหลัง ๓ ณัณนั้น
 ชายหนุ่มแลเห็นหญิงสาวผู้ ๓ ซึ่งดเหมือน
 เป็นหัวหน้าหรือนาย ลัษณะงามต้งทาทัว
 สรรพพงศ์ ประหนึ่งว่า พระผู้สร้างไค รังสรรค์

นางโดยความปรารถนา จะลอง ความ สามารถ
 ของพระองค์เอง นางลูกช่น ทำทางกระหาย
 ที่ระบริงของเขา เชื้อเชิญให้เขานั่งร่วมขรรค์ก็
 บริโภคอาหารทิพย์ กับนาง และรัยประทาน
 หมากรซึ่งปรังด้วยผลไม้ ๕ อย่าง ด้วย ความ
 เปรมาใจิ่ง.

รุ่งเช้าจันทรสวามินคนช่น แลเห็นว่าตน
 มีแต่โยสัดแห่งพระศิวะมิใช่สุวรรณนคร เขา
 จะพยเทพกัลยาของเขา หรือเหล่าสนมก็ทำไม่
 ณัณนั้นอุษณัก็เอนมออกมาจากอาศรม ถามเขา
 ว่าเมื่อคณเขาไครัยความเว้งรมย์อย่างไรข้าง
 จันทรสวามิน คอย อุษณั ด้วย ความ หมคหวั่ง ว่า
 “โดยพระคณของพระผู้เป็นเจ้า ข้าพเจ้าใช้
 เวลา เมื่อคณโดยความสุขสมใจ แค่มายคณ
 เทพกัลยามาวโยคไป ชีวิตของช่านัยจะจาก
 ร้างเสียแล้ว” เมื่ออุษณั ใจไคพัง ก็หวัระ
 และบอกเขาว่า “จงอยคณและ คณนเจ้าก็
 จะไคประสพความสุขเอนเคียวกับที่แล้วมาโดย
 ไม่ผิดเพี้ยนที่เคียว” จันทรสวามินทำตามสั่ง
 และโดยความเมตตาของอุษณัเขาก็ไครัยความ
 เว้งรมย์ คณที่แล้วมาทุกคณ.

ในที่สุดเขาก็เข้าใจไคว่าสิ่งเหล่านี้เป็นผล
 ของอาคมทั้งส่น ดังนั้น วันหนึ่ง ประกอบด้วย
 สวรรค์ ยันกาล เขาไครับเจ้าอุษณั ณัณนั้น

พ.ศ. ๒๔๗๐

นิทานปริศนา ๓

ด้วยคำเป็นยอมและกล่าวว่า “พระผู้เป็นเจ้า,
ถ้าท่านมีความเมตตาข้าพเจ้าผู้ หนอรอน มาฟัง
เป็นจริง ๆ แล้ว ขอได้ โปรดประสิทธิ์อาคม
ซึ่งทรงอำนาจอันใหญ่ยิ่งนั้น แก่ข้าพเจ้าเถิด”
เมื่อเขารับร่ำหนักเข้า ฤๅจึงกล่าวจะเข่ว่า
“เจ้าไม่สามารถเรียนวิชาอันให้สำเร็จได้คอก
เพราะ จะต้องมั่นลุลูกความสำเร็จที่ได้น้ำ และ
ขณะที่ผู้มั่งคั่งกษยา กำลังร่ำรวยมั่งคั่งอยู่ได้น้ำ
อาคมย่อมมีนาคาภาพแรมมิตรต่าง ๆ อันเพอ
ให้ผู้ ๓ นั้นพิศวง งงวยงง ทั้งนั้นเขาจึงไม่มั่นล
ความสำเร็จได้ ด้วยว่าณที่นั้นเขาจะเห็นตัว
ของเขาเองเกิดใหม่ เป็นทารกเป็นเด็กหนุ่ม
และชายหนุ่ม แล้วก็มีภรรยา ต่อจากนั้นเขาก็
เห็นไปว่าเขามีบุตร เขาจะถูกลวงให้เขื่อนลิดว่า
มีผู้ ๓ เป็นมิตร อีกผู้ ๓ เป็นศัตรู เขาจะระลึก
ไม่ได้ ว่าภาพนั้นเป็นภาพแห่งความฝัน หรือจะรู้
ตัวว่าตนกำลังปฏิบัติพิพิศาศตร เพื่อเรียนรู
อาคมก็หาไม่ แต่เมื่อผู้ ๓ นั้นประท้วงว่าตนถึง
อายุ ๒๔ ปีแล้ว อาคมของผู้เป็นอาจารย์จะ
เรียกความรู้ทันของเขากลับคืนมา ตอนนั้นจิตต
ใจมั่นคงจึงจำความเป็นอยู่อันแท้จริงของตนได้
และรู้เท่าถึงว่าสิ่งที่ ได้ประสพ มาแล้วทั้งสนั่น
เป็นแต่ผลแห่งความหลอกลวง คราวนั้นถึงแม้ว่า
เขายัง อยู่ในอำนาจมั่งคั่ง เขาก็จะเขากองไฟ

และได้ บินลุลูกสำเร็จแห่งวิชาที่ต้องประสพค
แล้วชนจากน้ำและประสพความจริงแท้ แต่ถ้า
ศิษย์ ผู้ศึกษามีได้ บินลุลูกความสำเร็จไซ้ร้อ
นาง มนตร์ส่วนของอาจารย์ ก็พลอยเสื่อมคืน
ไปด้วย เป็น เหตุ เพราะนำไป สอน แก่ผู้ ไม่
สมควร เจ้าอาจะ ได้ รัยผลพึงใจ ทุกประการ
โดยเรารังสรรค์ ให้จากอาคมของเขา เจ้าจะ
มารยเร้าเช่นนั้นทำไม ? ว่าแต่คอยระวังอย่า
ให้อำนาจของเราคืนไปเสีย และอย่าให้
ความเร้งรมย์ของเจ้าคืนไปด้วย.”

ถึงแม้ฤๅจะกล่าวเช่นนั้นก็ตาม จันทร
สวามินก็ยังคงยืนจะขออ้างว่า “ข้าพเจ้าจะ
สามารถทำตาม ความปรารถนาได้เองทุก ๆ
ประการ ขอท่านอย่ามีความวิตกเลย” ครั้น
แล้วฤๅก็ยินยอมที่จะประสิทธิ์อาคมให้ แก่เขา
อะไรเล่า ที่คนก็จะไม่ทำให้ แก่ผู้มา วิงวอนขอ
ความกรุณา ? ปาศุขัตฤๅก็เดินไปยังฝั่งแม่น้ำ
และกล่าวจะเข่ว่า “นี่แหละลูก, เมื่อเวลา
ที่ร่ำเรียนมั่งคั่ง เจ้าจะเห็นภาพแรมมิตร ส่วนเรา
จะเรียก สติของเจ้า กลับคืน ด้วยอำนาจ อาคม
และเจ้า จะ เข้ามองไฟ ซึ่ง จะ ปรากฏ ใน ภาพ
แรมมิตร เราจะคอยช่วยเจ้าฉมังแม่น้ำนั้นตลอด
เวลา” ว่าแล้วเจ้าแห่งนักพรตผู้วิเศษก็แผ่
อาคมแก่จันทรสวามิน ผู้ ได้ ชำระตน และ ล้าง

กาลกษณ

พฤศจิกายน

ปากด้วยน้ำเสร็จแล้ว จันทรสวามิน้อมกาย
เคารพอาจารย์ แล้วโผล่ แม่ น้ำ อย่าง อออา
ส่วนอาจารย์ ย่อยนึ่งตามเดิม ทันทีขณะที่
เขากำลังร่ายมนตร์อยู่ในน้ำ เขารู้สึกพิศวง
ในอำนาจอันขลังให้หลง และถูกลงให้
ลึกลับอัศจรรย์อันแท้จริงของเขาสัน.

เขาเห็นไปว่า ตัวเขาเกิดใหม่ในเมือง อีก
เมือง ๑ เป็นบุตรของพราหมณ์ ๑ และค่อย
เติบโตขึ้น ตามในความฝัน เขาอยู่ในสาย
สังวาลย์พราหมณ์ เล่าเรียนวิทยาที่กำหนดไว้
สมรสกับหญิงคน ๑ และเสวยสุขทุกข์แห่ง
ชีวิตของผู้มีเรือน ในเวลาอันควร บุตรก็เกิด
แก่เขาคณ ๑ เขาอยู่ในเมืองนั้นเป็นหลักแหล่ง
กระทำกิจต่าง ๆ เป็นทนายแห่งความรักบุตร
จงรักภักดี ต่อภริยา พร้อมด้วย บิการมาวคาและ
วงศ์ญาติของนาง

ระหว่างที่เขาอยู่ในชีวิตแห่งความฝันเช่นนั้น
ญาติผู้เป็นอาจารย์ จึง ใช้อาคมซึ่งสำหรับปลุกให้
เขารู้ทันในเมื่อใดเวลา ทันทีที่เขาเกิดจากความ
ความฝันโดยอำนาจของอาคม จำฐานะของ
คนและจำอาจารย์ ได้ และรู้ว่า เรืองราวที่เขา
ได้ผ่านมานั้นเป็นแต่ภาพการเนรมิตร ก็กระตือ
รือร้อนที่จะเข้ากองไฟ เพื่อได้รู้ผลซึ่งจะบัง
โดยพิชิตดังกล่าวแล้ว แต่ขณะนั้นเขาดูหมิ่น

ลัทธิไปด้วย ญาติพวกพ้องเพื่อนฝูง และผู้ใหญ่
ของเขา ซึ่งพยายามกันทางห้ามปราม ถึง
แม้ว่าเขาเหล่านั้นใช้ ข้อ ชี้แจง ทักอย่าง ทุก
ประการเพื่อชักชวน เขาก็ยังไปฟังแม่
พร้อมกับพวกญาติด้วยความปรารถนาที่จะได้
ทิพย์สุข ณ ที่นั้นมดของเขาส่งเสียงคร่ำครวญ เขา
และเห็นบิการมาวคาผู้สง่างาม และภริยาของเขา
เตรียมพร้อมที่จะสละชีวิตด้วยความทุกข์โศก
บุตรน้อย ๆ ก็ร้องไห้ ในฐานแห่งความม
งวญ เขาได้กล่าวกะตัวเองว่า “อนิจจา !
ถ้าเราเข้ากองไฟ วงศ์ญาติของเรา จะตายหมด
และเราก็ทำรู้ ไม่ว่า ตามที่อาจารย์สัญญาไว้
นั้นจะเป็นความจริง เช่นที่เราจะเข้ากองไฟ
หรือ ? หรือจะไม่เข้า ? ฮี ! ข้อสัญญา
ของอาจารย์เราจะเหลวไหลได้อย่างไร ? ที่
บอกไว้ก็ให้เป็นไปตรงกับเหตุการณ์ทุกประการ
ถึงนั้นเราจะเข้ากองไฟด้วยความยินดี” เมื่อ
พราหมณ์จันทรสวามิน ตรีครคร้องก็กล่าวแล้ว
ก็เข้ากองไฟ เป็นความประหลาดใจของเขา
อย่างยิ่ง ที่เขารู้สึกอดคิดเย็นถึงหิมะ !
นิมิตรสลดแล้ว เขาโผล่ขึ้นพ้นน้ำขึ้นไป
บนฝั่ง ณ ที่นั้น เขาพบอาจารย์ ซึ่งเขา ก็มั่ง
เคารพแทบเท้า เมื่ออาจารย์ ได้ถามเขาแล้ว
ความเป็นไปให้ฟังทั้งหมดลงท้ายด้วยเรื่องรู้สึก

พ.ศ. ๒๔๗๐

นิทานปริศนา ๓

ว่าอัครีเย็น หยแล้วอาจารย์กล่าวว่า “ลูก เสดย.”
 เอ๊ย, เรากลัวว่าเจ้าคงร้ายมนตร์พิปลงไป มี เช่นนี้เพื่อที่จะได้ความแน่ชัด อาจารย์ จึง
 เช่นนั้นไฟจะทำให้เจ้ารู้ ลึกเย็นอย่างไร? ผล เวียกอาคมมัน แต่อาคมจะปรากฏแก่ใจอาจารย์
 แผลกประหลาดในพิธิเวียนอาคม นี้นี่ไม่เคยมี.” หรือผู้เป็นศิษย์ ออกก็ทำไม เมื่ออาคมศูนย์จาก
 จันทรสวามินได้ฟังจึงกล่าวตอบ—“ข้าแต่พระ เจ้าทั้งสองแล้ว เจ้าก็ออกจาก ทนกันไป ด้วย
 ผู้เป็นเจ้า ข้าพเจ้าแน่ใจว่า ข้าพเจ้ามิได้ ทำผิด ความหมกหมอง.....

อาคมเลื่อมศูนย์จากอาจารย์และศิษย์ โดย เหตุไร ?

ท่านจะซื่อความไว้วางใจและความนับถือด้วยความไม่เคารพ และความหยาบ
 คายมิได้.

หลวงรัชฎาภิเศก

พระลอตามโก

จบ

ก. ๘.

ถ้าพูดถึงกันยัยที่มีอาวุธออกไม่แล้วละก็
แก่เป็นคนขี้ขลาด และชอบเล่นเพลง ๆ นัก
ปราชญ์ในทางศาสนาพราหมณ์กล่าวว่า แก
คือ คนขี้ขลาด ไม่มีตัว นักปราชญ์ทาง
จินตกรรมชาวตะวันตกก็เห็นกล่าวว่า แกตายออก
ส่วนข้าพเจ้าเองนั้นเห็นว่า แก ไม่ชั่วแต่จะตาไม่
บอกเท่านั้น ยังมีตัวคนท้าวองไวประเปรียว
เสียด้วย พวกอื่น ๆ แกก็คือ โก่อราณเอง

ก่อนที่จะพิสูจน์ความเห็นของ ข้าพเจ้าให้
แจ่มแจ้ง ควรจะบอกเสียก่อนว่า ข้าพเจ้าขอ
นายเลี้ยว ผลาคอง มีการหาเลี้ยงชีพโดย
เป็นคฤหบดี คนอันหาไว้ให้ มีนิสัยเป็น
นักประพันธ์ มีรูปร่างงามตามความเห็นของ
ข้าพเจ้าเองก็ขี้กจะเอา ๆ อยู่ มีความคิด
ซึ่งนามสกุลข้าพเจ้าบอกไว้ ๆ อยู่แล้ว เรายัง

พนันนามสกุลผลาคองยังไม่เสียหลาย เอาตาม
ทุกคน มีความรู้ซึ่งข้าพเจ้าเองเชื่อว่าไม่แพ้
ใครโดยได้ร่ำเรียนมาจากศึกษาไม่ขี้แทบทุก
แห่ง เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าก็รู้อยู่ ๆ ว่าสำหรับ
การสมาคม มนุษย์เราแพ้มก สำหรับการ
ปกครองมนุษย์เราแพ้มก ที่จริงข้าพเจ้าได้
พิสูจน์อย่างแน่ชัดแล้วก่อนนักปราชญ์ต่างประ
เทศเสียหยาบ ตั้งแต่ข้าพเจ้ายังเล็ก ๆ อยู่ว่า

โดยต้องการจะแผ่อาณาเขต หรือแย่งอาหาร
ซึ่งกันและกัน มกสองพวกจะรบราฆ่าฟัน
กันอย่างมนุษย์เหมือนกัน โดยข้าพเจ้าได้
คิดแมลงวันตายตัวหนึ่ง เขาไม่เชื่อเขาไปไว้
ในมกหนึ่ง พอมกพวกนั้นคอมกันกัดกัน
แน่นก็ค่อย ๆ เขาไม่เชื่อแมลงวันนั้นไปไว้ ใน
มกอีกหนึ่งซึ่งมีวงใกล้ ๆ กัน ประเดี๋ยว

พ.ศ. ๒๔๗๐

พระลอตามไก่อ

เกี้ยวเท่านั้น มกตทั้งสองพวกเกิดรบกันใหญ่
ก็เมื่อข้าพเจ้าได้ พิศูนความจริงของโลกคง
แต่เมื่อข้าพเจ้าอายุยังไม่ถึงสิบขวบทั้งนี้ ท่าน
จะมาเถียงว่า ข้าพเจ้าไม่เอาด้านหย่างไรไก่อ
ทั้งนี้แหละ ข้าพเจ้าก็ฉลาดพอที่จะเห็นได้ชัดๆ
ว่า ถ้าต่างประเทศเข้ามีการแข่งม้าก็เพราะ
เขาผสมม้าชาย ต้องการจะทำงานยาวพิช
พระรถมาให้ ก็เช่น แต่เราแข่งม้าก็เพราะ
เห็นต่างประเทศเขาแข่ง และเป็นการโกที่
จะไปสนามม้า เป็นการมั่วสอยเสียหมดมาซึ่ง
แข่งชนะ เหมาะๆ ก็เลยสั่งม้ามาแข่ง
ก็เกี้ยวแพงหน้อยก็ไม่มีอะไร ขอให้ม้าอากาศ
ก็ๆ สุกก็แล้วกัน ส่วนตามถนนหนทางนั้น
ถึงแม้จะ รุงรัง และ ชักคู่ขวิดหาหย่างไรก็ไม่
เป็นไรเหมือนกัน เราไม่ไก่อยู่ที่นั่น เรา
ชั่วแต่ขึ้นรถยนต์ผ่านไปข้างข้างขว้างขวาว
ต่างหาก ซึ่งหย่างไรเราก็ผ่านไปดังเคยๆ
นั่นแหละไม่ล้อยแล้วจะต้องทุกข้ออะไร เพราะ
คุณเจ้าท่าน จะมาว่าข้าพเจ้าว่าตัวข้าพเจ้าเอง
ทำไม่จึงชอยไปสนามม้าเสมอ ท่านก็ควร
จะพลิกกลับคิดตอนต้นว่า ข้าพเจ้าแจ้งให้
ทราบแล้วว่า ข้าพเจ้าเป็นคนอุทิศโดยคนอื่น
หาไว้ให้และมันสิบเป็นนักประพันธ์ ซึ่ง
จำเป็นต้องรู้เห็นมาก ๆ อีกประการหนึ่ง

ข้าพเจ้าก็รู้ข้อที่ๆ เหมือนกันว่าการเลี้ยง
เล่นเต็นท์นั้นเหมาะแก่ประเทศที่หนาว และ
คนต้องทำงานหย่างน้อยแปดชั่วโมงในวันหนึ่ง
แต่สำหรับที่ๆ ร้อนและคนทำงานอย่างมาก
หกชั่วโมงในวันหนึ่งแล้ว ก็เหมือนกับคน
ท้องว่างกินเหล้าอุ่นๆ ซึ่งมีจะทำให้รู้สึก
พิกล ถึงแม้ว่ากินไปก็หาอาหารแล้วกล่าวกัน
ว่ามีคุณ และทำให้วัยประทานอาหารได้มาก
ส่วนการเต้นรำทำเพลงในโรงละคร ซึ่งเรียกกัน
ว่าละครฝรั่งนั้น ข้าพเจ้าก็ทราบแจ่มๆ อยู่
เหมือนกัน ว่าถ้าท่านต้องการพักผ่อนชั่วครว
วัยประทานเสียเงินอ้อม แล้วไปหาที่นั่งสบายๆ
นั่งหลับ ครึ่งคืนครึ่งก็ดู เห็นว่าสวยงามน่าดู
น่าฟังเพลินเพลินไม่มีเบื่อหน่าย แต่ถ้าท่านไป
ดูโดยใช้ คิมมากแทนวัยประทานมากละก็มัก
จะมีผลต่อก่อนข้างยิ่งๆ เสียและมาก ที่จริง
ข้าพเจ้าก็ยังรู้อะไรและอะไรอีกหลายหย่าง แต่
โดยที่ข้าพเจ้าตั้งใจว่าจะพิศุนให้ท่านเห็นว่า
ถามเทพคือไก่อหรือไก่อคือถามเทพ แทนเขียน
เรื่อง 'ข้าพเจ้า' แล้วก็ควรกลับไปเรื่องเดิม
เสียที แต่ถ้าไม่อธิบายเสียเลยท่านก็คงจะไม่
เอาใจใส่ต่อเรื่องซึ่งท่านไม่รู้จักเห็นข้อดีของผู้
เขียนซึ่งเฉพาะเป็นพระเอกเสียด้วย
พระรถนั้นคือ ข้าพเจ้าหลั่งพระไก่อ

ก. ศ.

พฤศจิกายน

โดยวันหนึ่ง ข้าพเจ้าไปเที่ยวเล่นตามหัวเมือง
กินเพลินไปอย่างไรไปเตะเอาไก่เข้า ก็นั่น
หัวกิดอันเดียวแหลมของข้าพเจ้าอยู่แล้วเลย
เล่น ทำไมชาวบ้านเราจึงเลี้ยงไก่แต่ครัวละ
ห้าหกตัว และทำไม้ถึงท้องเลยมันขนถนน
พวกไปไก่ก็ซึกะกิก ๆ อยู่ แง่ไก่จะไข่เล่น
เมื่อไหร่ ยังไก่ทอดแล้ว ไก่พะโล้แล้ว ไก่คั้น
ก็เหมือนอะไร มีหน้าซ้ายมีข้างมันไก่
ซึ่งข้าพเจ้าเคยเสียชื่อให้เจกเสียหลายสทางค์
ยังใช้ไก่ละ ลูกหนึ่งถึงสามสทางค์ ทำให้
สาระพิกทรวงและคาว หรือจะมาลวก ๆ
เอากินหย่างฝรั่งหรือตามที่ข้าพเจ้าเห็นบรรด
สะเบียงของรถไฟก็ไม่เลว พวกเพื่อน ๆ
ข้าพเจ้าก็เห็นหมด เขาว่าไข่โยนหม้ออาหาร
มากกว่าเนื้อยอนกหนึ่ง แต่คังนั้นชาวบ้านยัง
ไม่ใคร่กล้าซื้อไข่ไก่กินเพราะแพง ก็คังนั้นควร
หรือซึ่งข้าพเจ้ามีเป็นคฤหบดีก็ทนจนหาไว้ให้
จะไม่คิกทำประโยชน์ ให้พลเมืองลักรัก ก็
สวนไก่ก็ลักรักอะไร เหมาะ ๆ ก็อะไรก็บรรทด
เรือไปขายฝรั่งให้เขาทำขนม ซึ่งเรียกกันว่า
ขนมเค้กมาขายเราอีกค่อหนึ่ง แต่ไม่ลักรัก
กัน ๆ บังลังไปให้เขาทำสิ่งของต่าง ๆ มาขาย
เราคังนั้น นัยประสาอะไรก็ไข่ เมื่อคดกล
ใจแล้วข้าพเจ้าก็รักกันที่ ชื่อไก่ชนิดต่าง ๆ

มายังบ้านข้าพเจ้า ไก่แดง, ไก่เขียว, ไก่ดำ,
ไก่ขาว, ไก่เหลือง มีหมก บางตัวก็มีหลายสี
เสียหย่างเดียวแต่ไม่ได้ทำเอาไก่ไว้ก่อน ซึ่ง
ข้าพเจ้ารับสารภาพตรง ๆ ว่าลืม เลยเอาใส่
ไว้ในห้องใต้ถุนบ้านว่างห้องหนึ่งในวันแรก
รุ่งขึ้นจึงไปซื้อเอาไก่มา แล้วก็แยกประตูไล่
ไก่ให้เข้าแล้ว แต่มันไม่ยกเข้าโผล่
กระจกักระจ่ายเต็มไปทั่วสวน เล้านั้นสวดยิบยา
หรือ ข้าพเจ้าเลือกมาโดยตนเองคังนั้น ถ้า
ข้าพเจ้าเป็นไก่ละเป็นเข้าไปอยู่ที่นั่นที่ คังนั้น
แหละ ถ้าไก่มีความ คิกมาก ทำนายเฉลี่ย
ฉลาดยิ่งแล้ว มันก็คังไม่เป็นไก่ แต่หย่างไร
ก็คังเล่นเอาคังได้จับกันอยู่พักใหญ่ จึงเอา
เข้าแล้วก็หมก นอกจากเจ้าตัวเหลือง ซึ่ง
สามารถบินขึ้นข้ามรั้วบ้านไป คังนั้นข้าพเจ้า
ก็คังไล่ตามข้ามรั้วนาไป ขอบอกว่าบ้าน
ข้าพเจ้าอยู่นอกพระนครมีรั้วนาอยู่ใกล้ ๆ แต่
ถ้าท่านถามว่าทำไมจะไม่บอกให้ทราบ เพราะ
ขูเกลียดบรรดท่าน ซึ่งคงหยากพบตัวคน
สำคัญ ๆ หย่างข้าพเจ้าเมื่อคังอ่านเรือนแล้ว
แต่กลียพคังเจ้าไก่เหลืองนั้น เราเล่นเอาเด็ก
กันยกใหญ่ โดยมากมันเห็นข้าพเจ้าเห็นอย
เข้าก็หยุกทำและเล็มหาอะไรกินอยู่ตามทาง
พออย่างเข้าใกล้จะจับมันได้ ชี หนึ่งไปอีกแล้ว

พอโผล่ออกไปทางโน้น ที่ไหนได้—

พ.ศ. ๒๔๗๐

พระลอตามไก่อ

ถึงนเรวก็สนทนกันพักใหญ่ ^{นั้น}พูดตามความ ว่านารักพออยู่ ^{พระลอ}เมื่อตอนตามไก่อไป
เห็นของไก่อ ^{ไม่ใช่}ข้าพเจ้า ^{ลง}สุดท้ายมันล่อ พยพระเพือนพระแพง ทำทางก็คงคล้าย ๆ
ข้าพเจ้าไป ^{ถึง}วันไม่แห่งหนึ่ง ^{ซึ่ง}ซ่อนข้างสูง
อยู่มันก็ล่อเข้าไป และข้าพเจ้าก็ล่อตาม
กันแต่ไก่อยังไปไก่อ ^{นั้น}นา ทำไม่ข้าพเจ้าจะตาม
ไปไม่ได้ ทั้งข้าพเจ้าได้ ^{ตั้งใจ}เสียแล้วว่า
หย่างไรก็ต้องรับเจ้าไก่อตัวนั้นให้ได้ มันทำ
ให้ ข้าพเจ้าลำบากพอการที่เกี้ยว พอไล่
ออกไปทางโน้นที่ไหนไก่อ—เทพธิดาแท้ ๆ เจ้า
หล่อนกำลังนั่งอ่านหนังสืออยู่ พอเจ้าหล่อน
เห็นหน้าข้าพเจ้าไล่ออกไปดังนั้นก็ล่อลุกขึ้น
ข้าพเจ้าไม่รู้จะทำอย่างไร จะถอยหลังกลับก็
ไม่ใช่ที่ จะเลี้ยว ๆ หยุ่ทั้งนั้นก็จะติดเชือกไวศ
คาชอมคำกินแกงเสีย ก็เลยล่อไปจนไก่อ แล้ว
ก็ขึ้นตีหน้าเชือก ๆ อยู่เป็นครั้งแรกและครั้งสุดท้าย
ภายในชั่วครู่ข้าพเจ้า คิด ๆ ใจใคร่บ้างจะไม่
ตีหน้าเชือกเห็นอวยเหือกตก ^{ผม}วิ่งวิ่งก็ตกเต็มไป
ด้วยโยไม้ ^{เสีย}ผาเยอนประชิดชิดขาดมายนอยู่
ตรงหน้าแม่เทพธิดา ^{ซึ่ง}ทำท่าจะร้องครั่ง
หวัระครั่ง แต่ลงสุดท้าย ออกขึ้นไม่ได้ก็
หวัระออกมาย่างเต็มรัก ^{ซึ่ง}ข้าพเจ้านึก

ว่านารักพออยู่ ^{พระลอ}เมื่อตอนตามไก่อไป
พยพระเพือนพระแพง ทำทางก็คงคล้าย ๆ
ข้าพเจ้า ^{นั้น}แหละ แต่ จินต กระจิว มา ประกิด
ประคองเอาเสียราวกับแกลไม่รู้จักเห็นอวย ใคร
จะรู้ว่า ^{ว่า}กามเทพ จะมา เล่น สน กับ ข้าพเจ้า
หย่างเดียวกับพระลอ พอเจ้าหล่อนหยุดหวั
ระแล้วมองดูข้าพเจ้าปรายกแว้งก็รู้ว่าไม่ใช่
ผู้ร้ายหรือคนชอทาน นายเลี้ยว ผลากยิ่ง
นั้นให้ดูเออนประอศหย่างไรก็ไม่เป็น คนชนกิน
ไปได้ ข้าพเจ้าบอกแล้วไม่ใช่หรือว่ารูปร่าง
ข้าพเจ้านั้นมันชกจะเอา ๆ อยู่ ^{ที่}ไหนไก่อ
คุณพ่อเจ้าหล่อนเดินออกมา พอพูดกันไก่อ
สองสามคำก็รู้เรื่อง ^{ทั้ง}พ่อลูกช่วยข้าพเจ้า
จับไก่อเป็นควนเทียบ แต่เจ้าไก่อตัวนั้นพอทว่า
หน้า ^{ที่}ของมัน หย่าง กามเทพ เสรีแล้ว ก็ยอม
ให้ จับโดยก็ ท่านคงจะทราบแล้วกระมังว่า
มนุษย์เราจะเป็นมิตรสนิทกันแล้วอะไรไม่เป็น
เครื่องชักจูงยิ่งกว่าไก่อเคยทำงานสำคัญ ๆ มา
ด้วยกัน และว่าถึงการทำงานสำคัญ ๆ ในโลก
แล้ว ก็ ^{เหมือน} จะ ^{ไม่มี}อะไร เทียบ การ จับไก่อ
เพราะฉะนั้นในไม่ช้า ^{ที่}ต่อมา ข้าพเจ้าก็ทราบ

ว่าคุณพ่อเจ้าหล่อน คือ หลวงกตสิกรรมพิสการ
 นอกราชการ คือ การกสิกรรมของท่านนั้น
 พิสการเสียจริง ๆ มีความรู้กว้างขวาง ยัก
 ใต้ปลตชะรแล้วจึงมาปลูกผักกาดไม้ของท่าน
 เองเพื่อยำรุงวิชาซึ่งท่านรัก และเจ้าหล่อน
 ชอบกุหลายตามพรรณไม้ ซึ่งคุณพ่อเจ้าหล่อน
 รักมากกว่าอื่น มีนิสัยไปทางเดียวกับคุณพ่อ
 เจ้าหล่อน มีหน้าข้าชอมกับระวันพินชุนกทิก
 เสียด้วย รู้ได้ โดยหนังสือที่เจ้าหล่อนกำลัง
 อ่านอยู่ เมื่อข้าพเจ้าโผล่หน้าออกไปจากซุ้ม
 ไม้ เป็นหนังสือที่ข้าพเจ้าแต่งเอง เรื่อง—แต่
 หยาพคงเลยเถิดว่าท่านจะว่าข้าพเจ้าประภาศ
 ชายหนังสือของตนเอง แต่ขอบอกว่าพอ
 ออกชื่อเข้า ท่านจะรู้จักทันทีว่าใครอ่าน
 แล้ว เพราะหนังสือเล่มนี้ใครชอบอ่านหนังสือ
 ใด ๆ ไม่เคยอ่านเป็นไม่มี ส่วนเรื่องต่อไปนั้น
 ข้าพเจ้าไม่จำเป็นต้องกล่าวถึง เรื่องพินชุน
 ขนคอกัน ๆ หนึ่งคงจะเคยท่านใน ชีวิต และ
 เมื่อเกิดขึ้นแล้วเราไม่กล่าวถึงภายหลัง เพราะ
 เกือบจะเป็นที่รู้จักในใจของเราเองตลอดชีวิต
 เป็นความลับซึ่งมีกันรู้ ได้เพียงสองคน เป็น

ความรู้ซึ่งทำให้สองชีวิตกลายเป็นชีวิต
 เดียว แต่จะอธิบายให้คนอื่นฟังไม่ได้ ท่าน
 ต้องรู้ของท่านเอง ถ้าท่านรู้แล้วท่านก็
 ต้องเคียดคนอื่นว่าไม่รู้คนอื่นอีก ถ้าท่านยังไม่รู้
 ถึงท่านรู้ทั้งหมด ท่านก็ยังรู้สึกว่ามีสิ่ง
 หนึ่งขาดไปเสียในชีวิตที่ท่านอยู่นั้นเอง แต่
 ความรู้ในผู้รู้ ไม่กล่าวถึงผู้เขียนถึงความรู้สึก
 ชื่นคนใดก็คนที่ไม่รู้โดยนัยเอง

แต่ก่อนจะ เจรหาท่านหยาก รู้ ถึงสวนไก่ว่า
 เจริญไปอย่างไร โดยความช่วยเหลือของ
 คุณพ่อเจ้าหล่อน เรา—น้องกุหลายและข้าพเจ้า
 ได้จัดทำเจริญขึ้นทุกที เสียหย่างเดียว คือ
 ข้าพเจ้าได้บอกแล้วว่าข้าพเจ้าชอบกินไก่ และ
 ความชอบนี้เป็นข้อหนึ่งที่ทำให้ ข้าพเจ้า คง
 สวนไก่ แต่ที่ขานข้าพเจ้าทั้งขานไม่มีใคร
 อาจมาไถกินได้ เพราะฉันจะกินไก่เอง
 ที่ใด ต้องใช้รถยนต์ช่วย คือ ถนนหน้าขาน
 ข้าพเจ้านั้นโค้ง เวลาต้องการกินไก่เมื่อใด
 ข้าพเจ้าต้องส่งเด็กคนใช้ ไปคอยดูที่หลัง
 เมื่อเห็นรถยนต์ของท่านพวกไปกินอากาศแล้ว
 มาใกล้ ไก่ ออกไปกลาง ถนนให้รถยนต์ช่วย

พ.ศ. ๒๔๗๐

พระลอตามไก่

ตาย เมื่อแรกข้าพเจ้าตั้งใจว่าเขาถ้าไ้ เกี่ยวในการฆ่าไก่กินเท่านั้น แต่เรื่องนั้นผู้
สองต่อ โดยให้รถยนต์หุยกะไ้เรียกค่า ฉลาดกว่าข้าพเจ้า ท่านคงจะแปลกใจที่ทราบ
เสียหายที่ไ้ตายต่อหนึ่ง แล้วเอาไ้ไ้กินอีก ว่ามีผู้ที่ฉลาดกว่านายเฉลียวฉลาดยิ่ง แต่มี
ต่อหนึ่ง เพราะเชื่อว่าคงไม่มีใครต้องการเอา คือ นางกตลาล ฉลาดยิ่ง น้องที่รักของข้าพเจ้า
ไ้ตายไปตากอากาศด้วย แต่เสียใจที่จะต้อง น้อง เห็นว่าสมควรแล้ว เพราะผู้ที่เป็น
กล่าวว่ารยนต์ที่เหล่านั้ไม่เคยหยุด นัยประสา คุฤหคักคนอันหาไ้ให้หย่างข้าพเจ้าไม่ควร
อะไรต่อไ้ ข้าพเจ้าไ้เชื่อว่าแต่คนเหมาะ ๆ จะคิดล่อไ้ผู้ซึ่งไ้กว่า ดังนั้นข้าพเจ้า
ข้างคันยังไม่หยุดเหมือนกัน ดังนั้นความคึก จึงไ้เขียนเรื่องนเพื่อสนองบุญคุณกามเทพซึ่ง
อันเดียวแหลมของข้าพเจ้าก็มีประ โยชน์หย่าง เป็นไ้ หรือไ้ซึ่งเป็นกามเทพเท่านั้น

ที่จริงนายของท่านก็ค้ำเนิรงานของเขาไม่ถูก แต่ถ้าเขาทำถูก บางทีเขาก็จะไ้
ท่านออก.

หลวงรัชฎาภิเศกโกศล

สัตว์ป่า

กับ

การรักษาพันธุ์มิให้สูญ

มีผู้เขียน เรื่อง สัตว์ป่าและการ รักษาพันธุ์
ของมนุษย์ในยางกอกโตมส์ ข้าพเจ้าเห็น
ประโยชน์ จึงขอให้ผู้อื่นช่วยรวบรวมโดย
ข้าพเจ้าตรวจคัดเก็บมาบ้าง ดังต่อไปนี้

ชีวิตของกวางตัวผู้แบ่งออกเป็นยุคสำคัญ
ต่าง ๆ คือ ยุคเด็กเขา, เขาว่อนชน — และ
ยุคคึกคักกับตัวเมียซึ่งต่างคน เมื่อเขาใหม่งอก
งามเต็มที่แล้ว.

เขาเก่าหลกใน ถูกหนาวใน ระหว่างปลาย
เดือนมกราคมถึงต้นเดือนเมษายน. พอเขา
เก่าหลกเขาใหม่งอกขึ้นมาแทนที่ทดแทน. เขาที่
แรกขึ้นอ่อนนุ่ม กิ่งนั้นกวางตัวผู้จึงต้องซ่อน
เร้น หากินในป่าที่ไม่ค่อยไป ด้วยกิ่งและเถาไม้
เป็นอันตรายนะเกาะทางเขย่งบนกิ่ง โดยเหตุ
นี้กวางจึง หายาก และ ซ่อนตัว มากในระหว่าง
เวลาที่กล่าว.

ตกถึงเดือนตุลาคมเขางอกเต็มที่ ทำให้
กวางองอาจร่าเริงขึ้น กวางตัวผู้ตั้งต้นหาตัว
และใช้เขาใหม่เอี่ยมเป็นอาวุธ สำหรับแย่งตัว
เมีย. ภายในเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน

กวาง ตัวเมีย คลอดลูก เลี้ยงลูก จนโต. ใน
ระหว่างนั้นเป็นยุคผลัดเขา กวางตัวผู้สละจาก
ตัวเมียเมื่อเขาเก่าตกต้นกลอน.

กวางมีสัตว์ร่อยสามจำพวกคือ มนุษย์,
เสือและหมาใน หมาในเป็นหมาป่าผสม
ซากคล้ายกับหมาจิ้งจอก สัตว์ชนิดนี้เป็น
สัตว์สำคัญที่สุดของกวาง มีตัวอย่างซากเจ
สองเรื่องที่จะนำมาเล่า

เมื่อ พ. ศ. ๒๔๖๔ ที่ช่องทะ โท มณฑล
นครราชสีมา กวางตัวหนึ่งเขาว่อนชนยาว
ประมาณได้หกนิ้วถูกฝังหมาในไว้ลึกถึงห้า
ในหมื่นงาน ซึ่งกำลังทำงานขุดหินสำหรับ

พ.ศ. ๒๔๗๐

สัตว์ป่ากับรักษาพันธุ์มิให้สูญ

ทำถนน. กวางตัวนั้นตายชอกและมีแผลตามตัว
หลายแห่ง เนื้อบางแห่งแห้งเป็นรอยพ่น
หมาในกัด เนื้อที่เคลือบขาวชาอยู่และเน่า
ภายในสองสามชั่วโมง นี่เป็นข้อพิศจน์ให้
เห็นว่ากวาง ตัวนั้นถูกฝูง หมาในไล่กัดอยู่ คง
สามวันสามคืน

ในเร็ว ๆ นี้ เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ.

๒๔๗๐ กวางตัวหนึ่งได้ ถูกยิงที่ถนนสายที่ ๓
ลำปาง เชียงราย เขียวราว ๑ ฟุต ซึ่งพ่อค้า
จีนได้ซื้อไว้สำหรับทำยา เป็น ราคา ๒๕ บาท
กวางตัวนั้น ตายชอก ข้างหนึ่ง และเนื้อสีข้างหระ
สองสามแห่ง กวางนั้นคงจะถูกไล่กัดมาตลอด
คืนตลอดวันแล้วเป็นอย่างดี.

อาศรัยเหตุผลเหล่านี้ เราท่านคงจะทำ
นายถึงการ หากิน ของ สุนัข ทรหด ชนิดใด
โดยแม่นยำ ขึ้นแรกก็คือสัตว์ ที่เป็นอาหาร
ให้ตายชอกก่อน แล้วจึงไล่กัดกินในเวลาที่มี
ชีวิตอยู่ การที่กวางสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้
คงสามวันสามคืน ใน เวลาที่ถูกไล่กัด เป็นสิ่งท
น่ายพิศวง แต่การที่เนื้อเน่าโดยรวดเร็วเมื่อ
กวางตายแล้ว และการที่เราารู้สึกกระหายที่
จะกำจัดหมาในและสัตว์ร้ายจำพวกหมาในให้
หมดสิ้นนั้น ไม่ควรเป็นสิ่งน่ายพิศวงเลย.

กวางที่ถูกเลือกกิน ถ้าจะเทียบกันกับและ

สัตว์เล็ก ๆ ที่เป็นอาหารเลือกเป็นส่วนน้อยมาก.
ข้าพเจ้าได้ทราบว่า สุนัข มักไล่จับกวาง ไม่รอ
คอยครครือเอาเป็นแห่งหน, นี่ก็เพราะธรรมชาติ
สร้างให้ สุนัข มีกลิ่นแรง เพื่อเตือนให้
สัตว์หรือแม่มนุษย์ทราบถึงอันตรายที่รอคอยอยู่
ได้แต่ไกล อีกประการหนึ่ง กวางมีธรรมชาติ
ที่วิ่งทนลม จึงไล่กัดกันต่าง ๆ ง่ายแลเร็ว.

ส่วนอันตรายของกวางด้วยมีมนุษย์ ถ้า
จะเทียบกันกับสัตว์อื่น ๆ ของกวางแล้ว ภายในย
หนึ่ง ๆ ก็เพียงจำนวนเล็กน้อยเท่านั้น ภายใน
วงเนื้อที่ ๑๐๐ กิโลเมตร ซึ่งแบ่งเป็นเนื้อที่สำ
หรับเป็น เขตค้ายาน เรือนคน สัตว์ ส่วนใน ร้อย
และเป็นป่ากวางอาศรัยให้เสียส่วนในร้อย ปร่า
กว่ากวางถูกคนประหารไม่เกินยี่สิบหกตัว.

กวางใน ประเทศเราเป็น สัตว์ ที่ หากิน ใน
เวลากลางคืน เวลากลางวันมักนอนและไม่
ใคร่มีคนพบ กวางออกหากินเวลาพลบ ท้อง
เทียวไปจนใกล้ขึ้นเรือนคน แล้วกลับไ
หาที่ชุมนุมนอนเมื่อใกล้อรุณ การที่กวางต้อง
กระทำเช่นนั้น ย่อมเข้าใจได้ โดยง่ายไม่ต้อ
อธิบายอีก.

ในป่าแห่งหนึ่งมีถนนผ่านกลาง ถนน
นั้น จำเพาะแบ่ง อาณาเขตค้าย สัตว์ป่า และ
มนุษย์. ซีกด้านนอกของถนนเป็นป่าลุ่ม และ

ครูเทพ

พฤศจิกายน

เป็นสำนักของหมาใน. ยันท่อนซีกใต้เป็น
ท่อน กวางหมื่นและเสื่ออยู่ บ้านคนคงอยู่
ริมถนน ดึกเขาไปอีกสามกิโลเมตรเป็น
สำนักแห่งกวาง ลักเขาไปอีกเป็นถ้ำหมื่น
และข้างหลังนั้นเป็นถ้ำเสื่อ. ในเวลากลางคืน
แทนที่ จะ เข้าไปใน ถ้ำ หมาใน หรือ ถ้ำเสื่อ
กวางเที่ยวหากินอยู่ใกล้บ้านคน ผู้เป็น
สัตว์และผู้ปกครองรักษาของตน ยางที่กล้า
เข้าไปปลงรวบมาน.

วิชัยกวางทำกันโดยอาศัยธรรมชาติและ
อุปนิสัยของสัตว์นั้นเป็นเครื่องช่วยให้ ถึง
นั้นเกิดเหตุ กวางตัวเมียไม่ใคร่ใคร่พบหรือ
ยิงใกล้เมื่อพบถูกตีกักแล้วยากที่จะอธิบาย ส่วน
กวางตัวผู้นั้นถนัดกลางวันก็เคยมีคนพบ ออ
ถึงกับอาจหาญมาหากินใกล้ ๆ นาน.

วิชัยเองก็ กะที่ ๆ ได้ยินเสียงร้อง
แล้วไล่ออกมาให้คนช่มยิง ในสัปดาห์
ใดตัวผู้เฝ้ากรง และตัววิชัยเช่นว่านี้ ผู้
เฝ้าเองยังไม่เคยพบใครได้กวางสักตัวเดียว

วิไลค์อนมาyingเช่นนี้ เป็นวิชัยเล่น
เพื่อสนุก อักวาทนที่ใกล้กับวิชัยพรานก็
เที่ยวคนหาที่นอนของ กวางใน เวลา กลางวัน
หรือรอคอยที่กิน ในเวลาพลบหรือสว่าง. วิ
เหล่านั้นบางทีก็ปลงสุมหมาย แต่วิพราน

อย่างนั้นเขานั่งแคว่ ยิงชนกัน ไม่ ในเวลา
กลางคืนในท่ ๆ กวางหากินหรือลงกินน้ำ วิ
นมคนใช้น้อย เพราะคนโดยมากกลัวเสือ
ซึ่งยอมที่จะเที่ยวอยู่ในป่าในเวลากลางคืนด้วย
ความประสงค์เช่นเดียวกัน คือจับกวางหรือ
สัตว์อื่นกินเป็นอาหาร.

นอกจากกลัวเสือคนยังกลัวผี ซึ่ง
พรานได้เล่าสู่ไว้ว่าคนรัก. ผู้ที่ใช่ วิพราน
นอกจากพรานเอง ก็มีชาวไร่และชาวกรง
ถึงแม้ ในจำพวกคนเหล่านั้น ผู้เล่าก็ยังมิได้เคย
พบใครใช่ ไฟฉาย ส่วนคนพนเมืองนั้น แต่
เพียงตะเกียงน้ำมันถ้ากลัวหากเดิมที่ ชั่วว่า
แต่ไฟฉายสำหรับจับกวางเลย. อันที่จริงไฟฉาย
ก็ไม่เหมาะสำหรับจับกวางและสัตว์อื่น ๆ ชน
เขาลงห้วย ความลำบากและเสี่ยงโครมคราม
ในเวลาแยกห้วยโคมไป ก็พอที่จะไล่สัตว์
ให้หนีไปหมดแล้ว.

วิชัยไฟนั้น บางทีจะใช้ ได้สำหรับยิง
ละมั่ง ซึ่งอยู่ในที่ราบปกคลุมด้วยหญ้าคา
พรานโบราณเคยใช้สุมไฟ ซึ่งเรียกว่าสุม
เพลิงและยิงเพลิง. ยิงเพลิงยังใช้มากในการ
ยิงกระต่าย.

ละมั่งเป็นกวางที่มีเขาหนารูปคล้ายฝ่ามือ
และนิ้วคน. นอกจากประเทศสยามไม่เห็นมี

พ.ศ. ๒๔๗๐

สัตว์บาบับรักษาพนัสนิให้สูญ

อันโลกในโลกลี้ดถึงแม้ในประเทศเราก้เข้าใจ
ว่า มีแต่ทางตันนอกของเขียงใหม่ โกล้
เมืองเดินทางบ้านเมืองลง ไก่ยืนว่าเคยว
น่านวนกัลกลงมาก เพราะการเดินทางไปดิ่ง
ทันสัถกวกเข้าแล้ว. ไก่ยเหตุสัถวินมแต่ใน
เมืองเรากั้นนั้น เราควรหาวิธีของกันไม่ให้สูญ
พนัสนิเสียได้.

กวางไม่ดุกคนรยกวณ มากเท่าแรคทาง
มณฑลขัณย ไก่ดุกกรยกวณ เวลาที่กวางดุกกรย
กวณมากกัคือ เวลาเขาอ่อนชุนยาวสัถสอง
สามนว เมื่อคนพยักพยายามตามดงสองสาม
วัน เพราะเขาอ่อนเป้นยา ราคาเขาอ่อนทพ้อ
การันคองการชอนนคัละ ๖๐ บาท รวมทงเนื้อ
ก้วย กวางเขาอ่อนคัวทงกัมีราคาคังร้อยบาท.

ส่วนแรคกันั้น ไม่มีสัถวินนอก จากมนุษย์ ผู้
เป้นสัถวินร้ายกาจ และพยายามอย่างสุดกำลัง
ไคยเหตุที่แรคมีสัถวินพคุดยออยู่เต็มคัว เขา

แรคราคาแพงมาก ถึงแม้หนึ่งเนื้อและเล็ดคัก
มีค่า ราคาคัวหนึ่งราว ๔๐๐-๖๐๐ บาท กันั้น
เมื่อคนพยแรคจึงพยายามคักตามประหารเขาจน
ไค้ ยางทีพยายามคักตามไปคังสามคเอนสี่
คเอนคั.

ไค้ยืนว่าทางขัณย ไค้เคยวนมี แรคเหลื่อ
อยู่สัถสามคัวเท่านั้น จะเท็จจริงเพียงไรไม่
ทราบ ตามรายงานเก่าๆ ปรากฏว่า ทางเหนือ
เคยมีแรคมากเหมือนกัน เคยวนสูญพนัสนิเสีย
หมดแล้ว.

เมื่อไค้ สัถวินข้อความ ตามขรรยายข้างคัน
ความปรารพ้อนเป้นอวสานของเรื่อง จึงเกิด ขน
ว่า การขงกันสัถวินขัณยเป้นประ โยชนนิให้
สูญพนัสนิ คึเป้นการจำเป้นแน่แล้ว, สัถวินขของ

เราไค้ มีการขงกันอยู่ข้าง ในเวลานคอกข้าง
เพราะนอกจาก งาอันมีคัขังไค้ข้างเผือกมาไซ้
เงิน ขัน ระวัง เอ็กเกริก สนุก สนาน กัน ข้อย ๆ

โอโรเทม.

รูปสมชิต

ปาถกาสณิธ

ความสวยงามได้ เป็นเครื่องแสดงความสุข
และทั้งได้ เป็นเครื่อง ครอบ ถนอม นำใจของ
มนุษย์ชาติ นัยจำเดิม ตั้งแต่ได้ เกิดมี โลกขึ้น
ปวงปราชนู ทั้งหลาย ชรอยจะ ได้ชิม ถูกเคส
แห่งความสวยงามมาแล้ว แทบทุกคน จึงได้พา
กันกล่าวขวัญไว้ ด้วยถ้อยคำต่าง ๆ ซึ่งแสดง
ให้เห็น ชัด ว่า ท่านเหล่านั้นได้ ชิม ทราบ ถึง
อำนาจ แห่งความ สวยงาม มาแล้ว เป็น อย่างที่
ปราชนู ผู้หนึ่ง กล่าวว่าบุคคลซึ่งมีความ สวย
งามอาจทำให้ท่านมีความพอใจในตัวเขาได้ก็
กว่าคนที่เขาจะมาหาท่านโดยมีหนึ่งส้อยกย่อง
ชมเชยติดตัวมาด้วย ปราชนู อีกผู้หนึ่งกล่าว
ว่า ความสวยงามเป็นมฤกชอันได้ รับจากกรรม
ชาติทำให้ สิ่งที่เขาเสกสรร ขึ้นโดย ตนเองไม่

ปราชนู อีกผู้หนึ่ง กล่าวว่า ความสวยงาม เป็น
อำนาจซึ่งมีอยู่ชั่วเวลาจำกัด ปราชนู อีกผู้หนึ่ง
กล่าวว่า ความสวยงาม เป็นเครื่อง ล่อลวงอย่าง
เจ๋งๆ เหตุที่ความสวยงามอาจยังค้ำใจ
ของเราได้ โดยมีพิกัดข้อ ใช้ สำเนียงคำพูด แต่
ท่านปราชนูคาร์นิกส์ได้กล่าวเป็นท่านองคัลย
บุคคล ซึ่งกำลังตกอยู่ใน ช่ายแห่ง ความรักว่า
ความสวยงามเป็นจำวนเห็นอวดใจโดยไม่มีการ
ใช้ อำนาจยังค้ำ คงจะ ไม่มีผู้ใดปฏิเสธว่าป
ร้างอันงามสคราญนั้นจะ ไม่มีเสน่ห์ทานภาพ ซึ่ง
สามารถจะนำ โมน้ำใจได้ แม้แต่บุคคลที่
โหดร้ายที่สุดก็ยัง ไม่กล้าที่จะ คัดค้านว่าตนจะ
ไม่ทวนใจเอนเอียงต่ออธิการแห่งความสวย
งาม ในกิจการกรรมศาสนาณูทั้งหลายบุคคล

พ.ศ. ๒๔๗๐

รูปสมบัติ

ซึ่งมีอุปมาดังความย่อมมีหวังที่จะได้รับความ
สวัสดีในการทำงานนั้น ๆ คิดว่าคนอื่น ๆ ถึงแม้
ว่าในขณะที่นั้นเขาอาจจะ แกล้ง ทำเป็นไม่ทราบ
ความข้อนี้เสีย หลักแห่งความจริงมีอยู่ว่า
ไม่มีผู้ใดอาจจะทำให้ตนเกิดสวงามขึ้นโดย
ตนเองได้ และทั้งผู้ ที่สวงามอยู่แล้วก็ไม่อาจ
ที่จะสวรรณรูปร่างอันสวงามนั้นให้คงทนอยู่ได้
เสมอไปเช่นเดียวกัน แต่ถึงกระนั้นก็ยังไม่มี
สิ่งใดในโลกที่อาจขึ้นกาลให้มนุษย์เกิดความ
งวยงงหลงใหลได้มากกว่าความสวงาม ปฏิ
การที่จะกระทำให้หลุดพ้นจากอำนาจแห่งความ
สวงามได้ก็คือการรู้ จักจะมีอะไร ถ้าบุคคล
ผู้ใดใช้สติปัญญาไตร่ตรองแม้แต่เพียงเล็กน้อย
แล้วก็จะเลื่อมคลายหลุดพ้นจากเสน่ห์นานภาพ
ทั้งนี้ได้ บุคคลผู้ มีรูปร่างมักจะรู้ สักพอใจใน
อำนาจของตน และถึงหากเขาไม่สามารถจะ
ปราบลงได้ในครั้งแรกอย่างที่ว่า เขาก็มักจะ
ปราบลงได้เมื่อได้พบปะกันอีกครั้งหนึ่ง แต่ข้าพ
เจ้าได้เรียบเรียงเรื่องขึ้นโดยมีความตั้งใจที่จะ
ชี้ให้เห็นว่าอันตรายน่ากลัว ๆ มากกว่าที่จะให้
เป็นยาชูกตาในเรื่องรักวิทยา ต่อไปนี้ข้าพเจ้า
จึงจะได้บรรยายถึง ความสวงาม ต่าง ๆ ของ
สัตว์เพศ ส่วนความสวงามของมนุษย์นั้น
จะของไว้เขียนในโอกาสหลัง

แม้สำเนียง เป็นสัตว์ซึ่งพึงจะเหยียดอย่าง
เข้ามาในเขตรพระมหานครเป็นครั้งแรกเมื่อ
กลายเนื้อ ถึงแม้ว่าการเข้ามาในกรุงจะได้
กระทำให้เจ้าหล่อน รู้จัก ขนบธรรมเนียมอันค
งามทันสมัยนิยมต่าง ๆ ขึ้นเป็นอันมาก เจ้า
หล่อนก็ยังคงรักษามรรยาทอันสงบสงัดของ
เจ้าหล่อนไว้ ได้ก็ถึงแก่ และถึงแม้เจ้าหล่อน
จะต้องผกผันจิตใจจากทนต่อสายตาต่าง ๆ ซึ่ง
เผ่าของ เพ่งเล็งดู เจ้าหล่อน ยิ่งแม่สัตว์ ผู้เลอ
โฉมทั้งหลายในพระนครจะต้องพึง ประสพเป็น
ประพาศการชมรมกันนัก เจ้าหล่อนก็ยังคง
รักษาโฉมหน้าอันบริสุทธิ์ซึ่งเจ้าหล่อนได้รับมา
จากถิ่นฐานบ้านเดิมของตนไว้ ได้ก็ อย่างสนิท
สนม เมื่อแม่สำเนียงไปเข้าสมาคมแห่งฝูงชน
ทั้งหลาย ถ้าท่านสังเกต ท่านจะแลเห็นดวง
เนตรอันสภาพคมชัดของเจ้าหล่อน เหมือนมองค
ภาพต่าง ๆ ด้วยความเพลึกเพล็นเจริญใจ โดย
เจ้าหล่อนมิได้คำนึงแม้แต่แต่น้อยว่าแท้ ที่จริงเจ้า
หล่อนเป็นการราอันสกลใสสว่างมากที่สุด คงทน
ในหมู่สมาคมนั้น ๆ.

แม้สำรวบ เป็นสัตว์เพศ ซึ่งมีลักษณะออก
อย่างหนึ่ง ถึงแม้ตามธรรมชาติรูปโฉมโฉม
พรรณ ของ เจ้าหล่อน เกือบ จะ จักว่า สว งาม
สคราญอยู่แล้วก็จริง เจ้าหล่อนก็ยังเผ่าพยายาม

แม่เสาวรส เป็นสัตว์ที่มีความขยันขัน
 ชาญ และมี ความสามารถที่จะ ปลุกฝัง ความ

พ.ศ. ๒๔๗๐

รูปสมบัติ

พอใจ เจ้าหล่อนมีศิริว่างามสง่าเต็มโฉม
หน้าอันสภาพ ขลุ่ยมีบุญญาทั้งหลายพวง
ควรวังเล่หะเท่ของแม่โฉมงามผู้นี้ ยาม
เมื่อท่านยังไม่คอกอยู่ได้อำนาจของเจ้าหล่อน
สาวเสวรสระปราสัยกัณฑ์ ปานประหนึ่งว่า
เจ้าหล่อนเป็นน้องสาวร่วมอทร แต่ครั้นเมื่อ
ท่านคอกอยู่ภายได้อำนาจแล้ว เจ้าหล่อนก็จะ
กลายกลายเป็นเหมือนตัวมารร้ายเผ่าไช้อำนาจ
รยกวณทรมาน กิรียามรยาทอันสนิทสนม
สนิทอันไม่เคียงสา ประกอบกับการสังสนทนา
อันหวานชื่นของสาวเสวรส จะกระทำให้ขลุ่ย
ทั้งโลกเขลาเขายัญญูทั้งหลาย พากันหลงเพิ่ม
พลความหวั่นในตัวของหล่อนยิ่งขึ้น แต่ขลุ่ยผู้มี
บุญญาทั้งหลายย่อมจะระมัดระวังโอกาสรลหลก
หันไปให้พิน ขณะทีสาวเสวรสสนทนา
ปราสัยอยู่กับผู้อื่นนั้น เจ้าหล่อนร้อยเต็มใจว่า
เจ้าหล่อนเป็นสตรีที่ สวยงาม และมีสติปัญญา
เฉลียวฉลาดยิ่ง เพราะฉะนั้นเจ้าหล่อนจึงมิได้
เกรงขามที่จะกระทำการ วิสาสะสนิทสนมกับ
ชายใดทั้งสิ้น และการที่เจ้าหล่อนแสวงจะทำ
ตนเป็นผู้โง่เขลามิได้สักนิดหนึ่งถึงคุณสมบัติ
ทั้งสองประการของเจ้าหล่อนนั่นเอง ก็เป็น
เหตุกระทำให้อย่างนี้ก็มีผู้ ตีตกาคิดใจในตัวเจ้า
หล่อนอยู่เป็นอันมาก.

แม่สมร นั้นผิดจากเพื่อนหญิงทั้งหลาย
อัน โดยที่นอกจากเจ้าหล่อนเป็นสตรีซึ่งมีรูป
โฉมโฉมพรดงามสคราญแล้ว เจ้าหล่อนยังมี
น้ำใจอันใสสะอาดใจป็นอยู่ด้วย ความสวยงาม
แห่งสครเพศทั้งหลายอันย่อมเป็นสิ่งทีงามชื่น
เย็นเนตร เป็นเครื่องยั่วให้เกิความศุข
สำราญ และเป็นเครื่องปลุกฝังความเพิกเพิ่น
เจริญใจ แต่ความสวยงามของแม่สมรนั้น
ประหนึ่งเป็นสิ่งที่มิอำนาจ ความรักต่อแม่สมร
จึงเปรียบได้กับการเคารพต่อสิ่งที่มีมิตินิ
ฤทธิ ผู้ซึ่งผลรักในสตรีนั้น ย่อมได้วิผล
คือความรณรมย์พอใจ แต่ผู้ซึ่งผลรักต่อแม่
สาวสมรนั้นพึงจะ ได้วิผลคือความมวงวงของหลง
ไหลอย่างอกใหม่ได้เช่น.

แม่เสาวคนธ์ เป็นสตรีซึ่งมีลักษณะการ
สภาพอ่อนโยน และเพราะเหตุที่เจ้าหล่อนมีอา
กัภิรียาเป็นสตรีอยู่โดยพร้อมสรรพ การที่จะ
สรวเสริญกิตติคุณของเจ้าหล่อนจึงต้องเป็นไปใน
ทางคุณสมบัติแห่งสตรีเพศ ถ้าหากเราจะค
ำกันว่าขลุ่ยทั้งคนจะต้องมีคุณสมบัติอย่างไรแล้ว
เราก็คงจะมีความเห็นพ้อง กันว่าลักษณะ
สำคัญของขลุ่ยทั้งคน คือการ มีสติปัญญา และ
มีน้ำใจอันหาหาญ โดยนัยอันเดียวกันถ้าหาก
จะพรรณนาถึงคุณสมบัตินี้แห่งสตรีทั้งคน เรา

ก็จะคงกล่าวเป็นทำนองเดียวกันว่า เจ้าหล่อน
จะต้องเป็นสตรีที่สุภาพอ่อนโยน ไม่แข็งกระด้าง
ซึ่งเป็นลักษณะ ตรงกันข้ามกับบุรุษเพศ อยู่
นิสัยอ่อนน้อมนบนอบ โดดเด่นเครื่องอุปการณเชือก
สตรีแห่งเหล่านั้นรทิงหลาย สาวเสาวคนธ์
เป็นสตรีซึ่งถือปรั ้วยลักษณะการท่งน เจ้า
หล่อนเป็นสตรีที่เรียบร้อยพร้อมทั้งท่งวรกาย คุณวุฒิ
ของเจ้าหล่อน คือ การมีน้ำใจที่เมตตาปรานี
และอาจชื่นชมเชยสำคัญ ของเจ้าหล่อนนั้น คือ
รูปร่างอันเลอโฉม นอกจากสิริว่างสรเสียงและ
กิริยามรรยาทอันงาม ทระการพริ้วไหว คียยม
กว่าย่องเหล่านั้นรทิงหลายอันแล้ว สาวเสาว
คนธ์ยังมี น้ำใจที่ อ่อน นน โยน สก
เล่ห์ เป็นศรีสง่า แก่ลักษณะการท่งหลาย ของ
เจ้าหล่อนอีกด้วย หากผู้ใดประสงค์จะรู้ราย
ต่อสาวเสาวคนธ์ ผู้นี้จะต้องเป็นคนที ใดคราย
ทารุณ และถ้าผู้ใดคิดท่งจริตใ้ย่อยยาล่อง
หล่อนในทางอันมิชอบผู้นี้จะเป็น คนหยายเข้า
สามานยยิ่ง อันเหล่านั้นอนนถิงแม้จะมีรูป
โฉมโนมพรรณงามสคราญสักปานใดก็หาปาน
เปรียบ ได้ กับ สาว เสาวคนธ์ ผู้ เป็น ยอด เบญจ
กัลยาณอันแท้จริงไม่ !

ข้อนี้กลั้น เป็นสตรีซึ่งเต็มอทนึ่งเทพ
เจ้าได้สยัสรรให้มาเธอกำนึกเป็นตัวเจ้ามารยา

เจ้าหล่อน มีสิริว่าง งามบริสุทธิ์ ท่งพทยาลงมา
จากสวรรค์ แต่มีน้ำใจที่หยายเข้าสามานย
ประศัตต์วุ่นรทิงมาเกิดในมนุษย์โลก โฉม
หน้าของ เจ้าหล่อน พิศพิศงดงาม เพียง นางเทพ
อัยสรแต่ท่งจิตรณนพงเปรียบ ได้ กับความโท
บายของนายเพชรฆาฏ— เมื่อประสพกิริยา
อันไม่เที่ยงสว ของเจ้าหล่อน แต่เพียง ภายหลัง
แล้ว ใครเลยเล่าจะเถาเถกว่า ภายหลังได้
อาภักกิริยาเหล่านั้น เจ้าหล่อนได้ช่อนวัน
ไว้ ซึ่งโมหะกรรม ทารณกรรม และมีลา
กรรมต่าง ๆ ตลอดจน ถึงการ มีนิสัยชอบจับ
จ่าย ใช้สอย สร้อย สร้อยพุ่มพวย เทวเครว เล่น
การพนันเข้าปะละ ซึ่งแต่ละวันจะเป็นเครื่องเสา
ผลาญปลอกกล่นไปส่วดีทางแห่งความหายนะ
เมื่อช่อนกล่น สย โอกาสเหมาะบางทีเจ้าหล่อน
ก็แสวงทำให้ น้ำตา มาคลอชย ท่งวเนตร เพอ
สำแดงความเศร้าสลดรันทกใจประเททารกซึ่ง
ถูกรบกวนให้ช่อนหมอง หรือมีคนนบางท่งแสวง
ทำจริตเล่ห์กล ให้ วงักทร อน งามแลลัม ของ
เจ้าหล่อนชยกับคณคิง ซึ่งจะยั้งให้ บุรุษช่งตก
เป็นทาสของเจ้าหล่อนชยเกิดมีความท่งสพพา
ยาทเกิดทาลในชายอน หรือมีคนนก็จะทำให้
เขาพลอย มีความโทมนส ถักถักสุมใจไป กับ
เจ้าหล่อนด้วย บางทีเจ้าหล่อนก็แสวงทำชย

พ.ศ. ๒๔๗๐

รูปสมบัติ

น้ำตาให้หลังไหลลงพรวก ๆ ทำสิ่วร้างให้สิ้น
ระริก และ ลำแคง อาการ ปาน ประหนึ่ง ว่า คน
ตระหนกตกใจไม่มีขวัญ จนกระทั่งทำให้ผู้ซึ่ง
ยังอาภร กล้า ทำให้ เจ้าหล่อน ชักเคืองใจ นั้นคำ
แข่งตนเอง ว่า คนเป็น คนโทร้าย ประทศสัตว์
กิริยาน และเมื่อรู้ สำนึกตัวกลัวผิดแล้วก็จะ
ต้องไปงอนง้อขอขมาหล่อน และจะต้องเฝ้า
นบนอบ พนอดนอม น้ำอกน้ำใจของเจ้าหล่อนอยู่
เช่นนั้นเสมอไปจนตลอดชีวิต

การที่ ข้าพเจ้าได้ ว่า พรรณนาถึงลักษณะ
การต่าง ๆ ของผองสตรีมาโดยพิศการยาวยื
เช่นนั้น ก็โดยหวังที่จะให้เป็นคติสอนใจแก่เหล่า
แม่ภรรยา โคมงามทั้งหลาย พร้อมกันจะให้
เป็นที่อนุเคราะห์ประคับประคองท่านชายหนุ่ม
ถ้ากตัญญูกลางคอกคนองหาญ แต่ก่อนที่จะยุด
เรือน ข้าพเจ้าใคร่จะขอสาขยยกเอาวาทะของ
ท่านปราชญ์ผู้เฒ่า ซึ่งข้าพเจ้า มีความเคารพ
เลื่อมใสมาเขียนไว้เป็น ขั้วฉิมลิขิต ดังต่อไปนี้
ก็จะ ได้สยดสยมาว่าเมื่อท่านปราชญ์ผู้เฒ่า

แลเห็นมาดพหนุ่มน้อยรูปร่างงดงามผู้หนึ่งกำลังยืนพิศดูรูปโฉมของตน อยู่ตรงหน้าแผ่นโลหะทองแกงอันมีแสงสุกสะกาว ท่านได้กล่าว วาหา
ปฏิสันฐานกับมาดพนั้นว่าดังนี้ “บุตร เจ้า
มาดพหนุ่ม ถ้าหากรูปร่างของเจ้าอาภรพศได้
อย่างสามัญชนแล้ว เจ้ารู้ไหมว่า มันจะพบ
ว่ากระไร ?

“ข้าแต่ท่านผู้เจริญ รูปของข้าคงจะพบ
ชนด้วยความบรรเทใจว่า—เออ ! รูปร่าง
ของเราช่างงามตระการยิ่งจริงหนอ !”

เมื่อท่านบัณฑิตผู้เฒ่าได้สยดสยด้วยคำของ
มาดพหนุ่มท่านได้สนองพจน์ว่าดังนี้ “อนิจจา
เจ้าผู้ไม่เดียงสา เจ้าช่างไม่รู้สึกระดาก
อายต่อวาจาอันเหลวไหลหาสาระมิได้นั้น
บ้างดอกหรือ รูปสมบัติของเจ้าจะมีค่า
วิเศษวิโสอะไรเล่า เมื่อแม่แต่เพียง
แผ่นโลหะทองแดง ก็ยังสามารถ ที่จะมี
รูปเช่นนั้นอย่างเจ้าได้”

จาบบริบูรณ์

จักร

เมื่อ กองทัพ

ถอยจากเมืองคังแล้ว

ได้ประมาณ ๔ วัน

นักพฤติชรา สอน

โอรุก็อัญเชิญพระ

ราชกระแสนับสั่งมา

นักหมาย แก่ ท่าน

ออกญามนเฑียรบาล

วัง ว่าย้ายวันนี้ พระ

เจ้ากรุงหงสาวดีเสด็จ ๑ ออกยังท้องพระโรงคัลมหาสถาน เพื่อทรงต้อนรับพระมหากษัตริย์
ทั้งสอง และ พระสังขทัตเจ้า ความพระขัติยราชประเพณี โดยถานมีความชอบในการที่ไปปราบ
ชยถชาวเมืองคังเป็นผลสำเร็จสมดังพระราชประสงค์ กับ อนึ่ง ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

มหาเสนาบดี อายัดโทษ

พระราชทานพระราชยานกลแลเครื่อง
พระราชอิศริยยศโดยชั้นพิเศษอย่าง
สามัญประเทศ มาถวาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้ว.

วันนั้นพอกระบวนพระราชอิศริยยศ
แลพระราชยานเข้าทอดผ้า และเทียบ

เกยเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงทำนออกญากลาโหมราชเสนา ซึ่งในขณะใต้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงฐานันดรศักดิ์อยู่ในตำแหน่งสมพระราชวาลลภ กับพระบรมราชโองการให้ออกมาจัดการตั้งรับพระราชวาลลภ ขนตามตำแหน่งอิศริยยศ แล ประกอบด้วย ทอปลกรณ์ โดยครบถ้วน อันบรรดาผู้ซึ่งได้รับเกียรติยศให้ดำรงตำแหน่งราชวาลลภนั้น ได้มีข้าพเจ้าคนหนึ่ง ในจำนวน ๓๐ นาย คือเจ้ากรม ๘ ปลัดกรม ๘ หรืออีกนัยหนึ่ง ซึ่งสามัญชน เรียกว่าแปดตำรว ^๕ นั้น แต่ก่อนนั้นเป็นอปลกรณ์ ๔ ข้าราชการรวมเป็น ๘ ก็มีท่านสมท ๓ จางวางพระแสง ๓ รวมทั้งสิ้นเต็มตลอดรว ๒๐ นาย โดยไม่มีบรรดาพระรองคืออีกตำแหน่งหนึ่งในต้นอันขาดพลทั้ง ๒๐ นาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชกำหนดเลือกพามาแล้วด้วยพระราชวิจารณ์ญาณว่า ได้กัปรไปด้วยมีคุณ ความกต ความงาม ในสรรพกิจงานกิจโดย

๓ ตำแหน่ง พระราชวาลลภ แต่ครั้งโบราณราชประเพณี ได้มีตัวประจำอยู่เพียง ๓๐ นายเท่านั้น ครั้นตกมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ งานการคงจะได้ขยายตัวขึ้น จึงได้มีข้าราชการชั้นจาชนอก ๘ นาย คือ หัว, หาญ, ผลาญ, แผลง, แร้ง, เร่ง, เข้ม้ง, เข้ม้น. แต่ไม่มีทั้งฝ่ายพระราชวังขวรด้วย เพราะมีจำนวนอยู่อีกเท่า ๆ กัน.

๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

พฤษจิก

ต่าง ๆ กัน กล่าวคือเมื่อใด ยินประจำตามตำแหน่ง โดยบรรจบแล้ว จะมรูปร่างเป็นสังเขปดังนี้.—

หน้า

[illegible]

หลัง

พ.ศ. ๒๔๗๐

อัครมหาเสนาบดี

จะด้วยเหตุผลอย่างใด ๆ ก็ตามเถิด แต่
เท่าที่ได้ ทรง พระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระ
ราชทาน ตำแหน่ง ราชวัตร ให้ แก่ ชายชชาติ
ทหารทั้งหม่อมมาแล้วนั้น ได้ มีราชวัตรคน
หนึ่ง ชื่อ **เกลี้ยง** เป็นบุตร ของ ท่านเจ้า
กรมกองโกลนกระบือ ในหน้าท่งนายเกลี้ยง
ได้ รับ พระราชทาน ตำแหน่ง ให้เป็น เจ้ากรม
นอกขวา ซึ่งเป็นคนเฝ้ากับตัวของข้าพเจ้า
นั่นเองโดย ข้าพเจ้ารู้สึก ว่าไม่ใคร่ จะถูก ลูก
นัยตาในเขายู้อย่างไร ๆ ซอซอด ถ้าไม่ใช่
เพราะวาสนาจะตาไม่ตองกัน ก็เห็นจะเป็น
เพราะข้าพเจ้าเห็นว่าเขา **หยิ่ง** หรือข้าพเจ้า

หยิ่ง เสียเองอย่างไรกันแน่ก็ไม่ทราบได้ ?
แต่ถ้าท่านสหายทั้งหลายฟังข้าพเจ้าเล่าต่อ
ไป ตัวท่านเองก็จะไม่ทราบว่า ท่านได้รับ
ตำแหน่งพิเศษนั้นเข้าอย่างหรือไม่ ! หรือจะ
ไม่มีใครได้รับเกียรติยศเสียเลยก็เป็นได้ หรือ
ถ้าซอซอมาพาดพิง, ทุก ๆ คนควรจะหัดเอาใจได้
รับส่วนเฉลี่ยความเสมอภาค เท่า ๆ กัน ก็น่า
จะเป็น.

แต่ก่อนอื่นที่จะกล่าวต่อไปถึงเรื่องนั้น จำ
จะต้องรวบรัดถึงข้อความเล่าให้ ท่านสหายทั้ง
หลายฟังถึงเรื่องการทำ พระบาทสมเด็จพระเจ้า

อยู่หัวเสด็จ ฯ เข้าเฝ้าพระเจ้าทรงยาวศิริเสียด
หน้อยก่อน จึงจะย้อนเรื่องราวตอนนั้น เจตนา
เหตุที่ได้ ยรรยักข้อความไว้ โดยพิศการแล้ว
ถ้าผู้ใดใฝ่ใจอยู่ในประวัติศาสตร์ ย่อมจะได้
ทราบอยู่ทั่วกันว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระองค์เกี่ยวท่านที่ได้พระเกียรติยศอย่างสง
ยิ่งกว่าผู้ใด ๆ ในการไปปราบชยด ชาวเมือง
ครั้งกระนั้น ด้วย พระเจ้าทรงยาวศิริได้ พระ
ราชทาน พานพระภูษานอน้านพชาติสลักลาย
เทพเจ้าหนักถึง ๕ ชั่ง ให้เป็นรางวัล และยัง
กว่านั้น ยังได้ทรงพระราชปฏิสันฐานชมเชย
พระหัตถ์ด้วยน้ำพระทัย อันสุจริต อีก มากมาย
ด้วย. ต้องพามลทินธมมารวมเป็นธรรมชชาติ
ฉันใด แม้ใกล้กำลังพักผ่อนก็มีสติหาหม่น
คล้ายคำเจียวเป็นประจำฉันนั้น แต่ฉันใจ !
พระพิศความ มหาอุปราชเจ้า และพระสังฆทิศ
โณจึงมีอันเป็นไปก็ทั้งเช่นนั้นอย่างเล่า ? ยทคล
โกทกซ์ ร้อนธมธายจะ มีกวงหน้าหมองคล้ายคำ
ใหม่อย่างใด ๆ ก็ทำเนาเถิด เพราะสภาวะเป็น
เองหาได้ คมแต่งแปลงสัสดร วรรณะมันฉัน ไม่
เออ-ถ้ากระนั้น, จะให้หม่อมขุนผู้ ได้พบเห็นจำ
จะต้องแสดง กิริยาอาการ สังเวช สลดใจไปทั่ว
ทุกยทคลเสมอหรือ ? เปล่าเลยก็เกีย ! จะให้
สังสาร ในเขายคนไปเหมือนกันได้อย่างไร ?

เขาคำแคหน้าออก ! ส่วนดวงคำลี ถลึงกลอก
เขี้ยวขุ่น กังการ และข้า ยังคึกคึก น้ำใจคำ
อามหิตไธภายโน ปานประพจน์กัยว่ามันจะ
ทวมกันถันกระลอกออกมานั้น อนิจจาเอ๋ย !
นับแต่วันนี้ไปลายหน้าแหละซีหนอ ! เลือดไทย
ใจ อีสสระ และ เลือดพม่า มอญ ลาว จะต้อง
ระคนปนไหลนองอยู่บนพื้นแผ่นดินไทยมิรู้ รุก
ความเหือกแห้ง อันทั้งนี้ ทั้งนั้น ก็เพราะ

เกียรติยศ ! เกียรติยศแต่สิ่งเดียว
เท่านั้น ที่ปวง มนุษย์ ปลดชน ทกชาติ ทกภาษา
ทวงแหนยิ่งค่ากว่าชีวิตจิตใจ พระเจ้าหงษา
วิกิ ผู้มี พระปรมานภิธิว่า มังสามเกลียด^๑ ได้
ทรงเริ่ม สถาปนา สภามทรยุชชน ด้วยความที่
ทรงรู้เท่าไม่ถึงการณ์เป็นมหาอกุศลโทษ อัน
มหันตกรรมมทงหลายช่งจะ ไต่ยังเกิดชนต่อไป
นั้น นำจะนำไปสนองพระองค์ท่านใน ปรภพ
โพ้นเป็นแท้เทียว.

แต่กระไรก็ตาม ถ้าพระเจ้าหงษาวิกิไม่ทรง
เหยียบย่ำพานทศพิชราชขรมให้ พลึงผลากัน

จะพลันให้พลึงคดกลงในห้วงแห่งอคติ & ประการ
แล้ว พระราช กณธิป^๒ พระองค์ ทรง พระราช
บริหารนั้น ก็ควร จะเป็น ที่น่า สรรเสริญ ยิ่ง นัก
ทำไมหรือ ? ที่พระราชดำริที่ ไพรกให้พระยาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทัยพระราชยานกง แต่
ทรงให้พระมหาอุปราชาทรงแต่เสด็จกง และ
พระสังขทัสน์ทรงมาในมอวันเข้าเฝ้านั้น ไม่
เป็นการชอຍกับพระราชา ประเพณี คือกหรือ ?

หากแต่ว่า พระมหาอุปราชาทรง เกร็งครัดใน
สามัญภาษา ว่าเป็นการน้อยหน้ากันไปเองเท่า
นั้น ! ทั้งข้ามาประจบกับที่ พระยาท สมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวได้รัยพระราชทาน พานพระภษา
เป็นพระอัครเสนา แต่พระองค์เคยเข้าออกด้วย
เฮอ— นำแทนที่จะทรงยังคดแล้วและทรงมานะ
ให้ ไครัย พระราชทาน บ้าง ลี ! ท่าน จ้าว
ทั้งสอง กลับทรงเห็นเป็นการอับยศ อย่างหนัก
และทรงเคียดแค้นพระทัยเป็นแสนสาหัส กู
ช่างเป็นท้าวประหลาดใจเสียจริง ๆ หนอ ท่าน
สหายทั้งหลายเอ๋ย.

๑ มังสามเกลียด เป็นพระนามตามพระราชพงศาวดาร. แต่ภาษาพม่าเรียกว่ามัง
กะยอชวา. และปากตลาดเรียกกันว่า พระเจ้าเซลดยของ เพราะ พระเจ้าคองผู้หลานได้
เพทุบายเอาตัวไปกักไว้ ณ เมืองคองจนสวรรคต ในคราวนี้จะต้องเผากรุงหงษาวิกิเพื่อหนี
สมเด็จพระนเรศวรมหาราช เมื่อวัน ๗ ๓ ค่ำบุษยกุญ เอกศก จุลศักราช ๙๐๓

พ.ศ. ๒๔๗๐

อิศรมหาเสนางคิยตี

ท่านผู้เจริญ ด้วยศิลปวิทยาการทั้งหลาย
อันเป็นที่เคารพของข้าพเจ้า ถ้าท่านฟัง
ข้าพเจ้าเล่าแล้ว ก็ขอให้โปรดพิจารณาถึง
เหตุการณ์ ในตอนนั้นให้ตระหนักด้วย เพื่อ
เห็นแก่พระเกียรติยศ ของ พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว ในการที่พระองค์ท่านได้ทรงพระ
ราชยานงนนั้น เป็นการสมควรหรือไม่ ? โดย
ฉันทพระองค์ทรงพระอิศริยยศสูงสุดกว่าเจ้า
ทั้งสองพระองค์คนราวกับฟ้า ! และไม่เป็น
การสมควรหรือไม่ ? ในการที่พระองค์ท่านเสด็จ
ไปประทับขณเมืองคงได้กับพระหัตถ์ของพระ
องค์เอง แล้วและได้ร่วมพระราชทานพระ
ภักษาเป็นรางวัล ทุกสิ่งทุกอย่างเหตุการณ์ได้
ดำเนินไปด้วยความยุติธรรมโดยแท้ ภาย
นี้ย่อมกล่าวว่า ใครทำได้ดี ทั้งนี้ ! ถ้าพระ
มหากษัตริย์และพระสังฆราชจะผนวชมาไป
ก็ควรจะออกประกาศด้วยลายมือของ โลก อัน
บรรดา ท่าน นักปราชญ์ทั้งหลายได้แต่งไว้
เสียก่อน แล้วจึงค่อยยกเอาประโยชน์ความ
ทราบในหน้าที่ของคณาชนมา กล่าว ก็
เหมือนจะคมชัดกว่าไม่ใช่หรือ ? ถ้าฉันนั้น
แล้วก็จะมาคิดน้อยใจใจ เขาสวรรค์ วิมาน
อะไรกันนะพ่อเห้ย !

รุ่งขึ้นวันใหม่ พันธนาประธานเวรชาววัง

ทะเล็ก ทะลัก เข้ามาทา ข้าพเจ้า ถึงใน ที่นอน
ทั้งข้าพเจ้ายังหลับอยู่ ครั้นได้ถามไถ่ความว่า
พลายภูเขาทองข้ามันดอกลอดหนีความวุ่น
ออกไปประพาศตลาดแต่ผู้เดียว ไม่มีใคร
จะนำเอากลับมาเข้าโรงได้ ข้าพเจ้าใจหาย
วุ่นเมื่อได้ ฟังดังนั้น เพราะทราบนิสัยของ
ของเพื่อนมาแต่ไหนแต่ไรแล้วว่าไม่มีใครจะยอม
เชื่อฟังใครง่าย ๆ นี่ก็ ชะดิชะรายหมดความ
แล้ว ๆ ก็ระหัดเอากัวยาวให้ยากเข็ญโดยไม่
เขาเรื่อง อย่าเลยข้าพเจ้าจะต้องไปพาเอา
เพื่อนกลับมาเองจึงจะได้ ครั้นข้าพเจ้าคิดได้
ดังนี้แล้ว ก็รีบลุกขึ้นจากที่นอน และมีที่
จะได้ ชำระหน้าตาให้ชัดช้าเวลา ข้าพเจ้า
ก็คิดว่าขอประจําใจได้แล้วก็ออกวิ่งอย่างเหยาะ
ทรงไปยังตลาดที่เคย แม่เจ้าประคุณ !
เรือน โรงที่ยกกระทอม ต้นกล้วย ต้นอ้อย แผล
ล่อยกรยารยับยิบทั่วตลอดทาง นึกว่า
คนเข้าลักกัศพแล้วก็มี ข้าพเจ้าก็นอนใน
ใจ และในทันใดนั้นเอง รายวรหมู่หนึ่ง ทั้ง
ชายหญิงผู้มั่งคั่งชะตา ถ้าไม่ขาด ก็เกือบคอ
ได้พากัน วิ่งชิง ขนหน้าตรงมายัง ข้าพเจ้า
หาเสีย ช่งทางข้างหลังนั้น ได้มีพลายภูเขาทอง
วิ่งขี้นมาอย่างลัดเลาะ จนกระทั่งหางของเพื่อน
นั้นยกขึ้นไปยังมอศ อยู่บนฟ้าอย่างน่าอัศจรรย์

แต่เศษกระดูกที่มนุษย์พวกนั้นอายจะยังไม่ถึงขนาด
ควยแทบ ทางโค้ง ตอนหนึ่งคานขวามือ ที่ข้าพ
เจ้านอนอยู่นั้น ได้มีอัมพวาคันหนึ่งโคใหญ่
ไพศาล ชน อยู่ หญิงชายผู้ชวนเจ้านอนจะเดิน
ชีวิตเป็นพลกั๊ว วงงาของ พลายภษาทอง อยู่
แล้วนั้น ได้พร้อมใจกันวิ่งทวงก้นอัมพวา
เข้าป่าไผ่หนา พัน พระยามัจฉราไชยได้ไต่อย่าง
หุวกทวิ และใช้แต่เท่านั้นเมื่อพลายภษาทอง
กลับหลังทวนมาได้แล้ว เพื่อนก็ยังเดินเวียนวน
กันหาอยู่รอบ ๆ ด้วยความมากหมายแลดูร้าย
ดังนั้น ข้าพเจ้าก็ ขยี้ผ้าคาดเสี้ยให้ กระชั๊ก
แล้วจึงเดินเข้าไปหาข้าง แต่พอใกล้ ไคระยะ
กันอีกสัก ๖ ศอกก็กระโดด ข้างพเจ้าจึงอาปาก

จะร้องทักเพื่อน ออกไปเพื่อให้เป็นพิริยภัยก่อน
แต่ในทันใดนั้น ไค มีมนุษย์อีกคนหนึ่งทมิฬ
ขอลอยสมุทรนั้น ได้บังอาจ กระโดดลงมา
จาก กิ่งอัมพวา ตรงกับหลังของพลายภษาทอง
พอดี แล้วก็รีบคลานไต่ไต่ อยู่บนคอ ด้วยความ
รวดเร็ว ซึ่งเป็นการแสดง ความกล้าหาญอย่าง
น่ามหัศจรรย์ พลันเมื่อข้าพเจ้าพิจารณาหน้า
ของเขาได้สนิท ข้าพเจ้าก็จำได้ อะ! อะ!!
นึกว่าใคร? จ้าวราชสุไทยยิกาของข้าพเจ้าควย
ชำนานุกีเพราะแกเป็นเจ้ากรมกองโกลงกระบือ
ซี! พอเกลี้ยงผู้กระเผลอหน้ามาข้างหน้ามัน
ราชวรินทร์ ในอนาคตเห็นจะเป็นหมันเสียแน่
แล้วกระมัง ข้าพเจ้ารู้สึกท้อแท้ ๆ ใจแทนอยู่

๑ ได้เห็นใน หนังสือ พระราชพงษาวดาร ฉบับ สมุด ปรกิต เล่ม ๒ หน้า ๕๑๘ บรรทัดที่ ๑

เขียน อีกพระ วิถีไว้ว่า **ราชรินทร** คือตกพยัญชนะ ว เสียตัวหนึ่ง ซึ่งไม่ปรากฏ
เป็นราชทินนาม ของ กรมกองใด ทั้ง อภิชาติ และปรัศยัม แต่เมื่อได้อ่านต่อไปก็ได้พบตัวแม่ลง
ในที่ต่าง ๆ แห่ง หนังสือนี้ เกือบ ทุกหน้า ที่อักษรพยัญชนะได้ ซากตก บกพร่อง อยู่ทั้งนั้น
เช่นที่สำคัญ ตอนหนึ่ง ได้กล่าวถึง นาม ของพระนม สมเด็จพระนารายณ์ มหาราช ซึ่งเป็นมารดา
ของ เจ้าพญาโกษาธิบดี เป็นท่านองว่า ทรงอิศริยยศตั้ง **จ้าว** จึงเรียกว่า เจ้าแม่วัดกสิศ
และคำเรียกปากกับเจ้าแม่ผู้นี้ ก็เป็น ราชาศัพททั้งนั้น ซึ่งแท้จริงหาใช่เช่นนั้นไม่ ท่าน
พระนมผู้นี้ เป็นแต่เพียงสามัญชน หากได้ รับราชการเป็นอุปการคุณ แก่พระเจ้าแผ่นดิน จึงได้
รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ให้เป็น **หลวงแม่เจ้า** เพราะ ในรัชสมัย สมเด็จพระ —

พ.ศ. ๒๔๗๐

อัครมหาเสนาบดี

ไม่หายเลยก็ด้วย

ท่านเสนาบดีทั้งหลายเอ๋ย ถ้าท่านเลี้ยงสัตว์ไว้ ท่านก็ควรจะได้อะไรตอบแทนลงมายังฉันมา แล้ว ท่านก็ควรจะได้อะไรเห็นมันด้วยสิ ในขณะที่มีสัตว์นั้นเพื่อจะให้ตัวของมันมีความสุขนั้นใดก็! ข้างข้างนั้นสัตว์หมอกก็กระทำกิริยาแย่งแย่งเข้าสัตว์ตัวมันเพื่อจะให้หมอกหลุดกระเด็นไปให้คนอื่นกินตาย ก็เช่นนั้น ในเวลาขณะเดียวกันเมื่อพลายภูเขาทองรู้ว่า ณะที่ทุกคนได้มีหมอนอกตำแหน่งมาประชุมฐานอยู่ทั้งนั้น

ความโกรธอันยังเกิดด้วยฤทธิอำนาจ ซึ่งกำลังเกิดพลุ่งอยู่ในกระพองศีรษะเท่าใด เพื่อก็นำเอามาใช้จนหมดสิ้น มิได้ยอมให้ขาดตกบกพร่อง เสียเลย กล่าวคือ เริ่มตั้งแต่ต้นตั้งแต่สยัตตัว, เอาจวงดวงชา, หนึ่งคอบ, ถ่มลงตีแปลง, เหล่านี้อย่างหลายอย่างต่าง ๆ นานา ๆ ทุกระกระทำไป ซึ่งนายเกลี้ยงจะได้จำแนกมาอย่าสาโดยของเพื่อน แม้แต่เนื้อหนัง ก็หาไม่ และในทันใดนั้น ข้าพเจ้าก็เห็นเขากระทำกรรมประนมขอ และยกเอาผ้ามาขอขมาขอม

—นารายณ์มหาราชา นั้น ข้าราชการฝ่ายในย่อมได้ รับพระราชทาน บรรดาศักดิ์กันอยู่โดยมาก แม้แต่หญิงชาวญวนคนหนึ่งก็ได้เป็นถึงท้าวทองกมมามหันตาเป็นชาววิเศษหวาน หนึ่งหลวงแม่เจ้าผู้เป็นสันนิษะณะ ถัดคิดทำเรื่องเพศเป็นนางสี (หนึ่งหมื่นห้าหมื่นฝาด) สำนักอยู่ณะวัดสุทธินาถาโยธาณัน นางสีเรียกกันว่า พระรูป ถ้าจะเอาคำว่า “พระรูปหลวงแม่เจ้า” มาเรียกรวมกันเข้ากัน ก็เห็นจะพอเข้าคำคำว่า “รูป” และ “หลวง” นั้นได้วิเศษไป. กับอีกคำหนึ่ง, ที่เรียก นามเดิม ท่านเจ้าพญาโกษาธิบดีศรีไชยคนโทใหญ่ ของ หลวงแม่เจ้าว่า “ขุนเหล็ก” (Kun Lek?) นกอกเหมือนกัน ด้วยเจ้าพญาโกษา ๆ มีมารดาเป็นหญิง บรรดาศักดิ์ได้ร่วม นมในขณะเดียวกับพระเจ้าแผ่นดิน ประชาชนจึงพากันเรียกลำกันว่า “คุณ” นำหน้า นามเดิมอันได้ความว่า “เหล็ก” นั้น แตกแปลก! เมื่อได้รวมคำว่าคุณเหล็กเข้าด้วยกัน ทำให้จึงได้กลายเป็นขุนเหล็กไปก็ไม่ว่าไร ทั้งนั้นจึงทำให้ คิดถึงท่านเจ้าพญาโกษาธิบดีผู้ของ ด้วยเป็นท่านเสนาบดีนัก เพราะท่านมิได้ร่วมนมคราวเดียวกับพระเจ้าแผ่นดินเหมือนดังพิชายนัน. จึงมิได้ใครเรียกว่าคุณ ถ้ามีคนแล้วก็จะเรียกว่า ขุนปาน ซึ่งแทนที่จะเป็นคนปานนั้น.

ชายขันโสน

พฤศจิกายน

กระพองพลายภูเขาทองลง โดยแรง ๓ ครั้งติดๆ กัน พลันความมหัศจรรย์ ก็ปรากฏแก่ตาข้าพเจ้าอภิวรรณ ทิวพลายภูเขาทอง ไถ่ร้อง ออกมา จนสุดเสียง และมีใช้เป็นเสียงคุกคามเกรี้ยวกราดกึ่งเคยเห็น แต่เป็นเสียง ทวาดกัวอย่างน่าสยสรว ท่มกต ท่มกต ทักโกลธออกมาเป็นทะเลมหาราช ตัวเนอสน์เทา ๆ ป่านประหนึ่งกัณฑ์ปลาฉลาม และในที่สุด นายเกลี้ยง ก็พุกขึ้นอย่างซัดอัยยักคำว่า

“อะไรวะคุณพระ ! พระเจ้า อยู่หัว ทรงแต่งไว้ดังตำแหน่งพระคชาธาร เหตุไฉนจึงไม่รักษาเกียรติยศคน ? ขรณินทนเป็นบ้านช่องขององค์พระหรือ ? พม้ามธูจะเย้ยโยไฟให้ ไถ่รับ ความ อภัยศอกสุ โดยไม่เข้าเรื่อง ตัวของข้าพเจ้าและท่าน ไถ่รับราชการ อยู่ใน พระผู้เป็นเจ้าพระองค์เดียวกัน ก็เมื่อท่านมากระทำความชั่วฉานเช่นนี้นั้น ฝ่ายข้าพเจ้าผู้เป็นเพื่อนข้าราชการด้วย ท่านจะให้ข้าพเจ้าเอาหน้าไปซ่อนไว้ ช้างไหนเล่า ? ไปเถะท่านผู้กล้าแหงหน้าดู ข้าพเจ้าจะพาท่านไปส่ง !”

ทุก ๆ คำหนักแน่นแต่อ่อนหวาน จนทำเอาข้าพเจ้ายืนงงฟังอยู่อย่างไม่กระตุกกระตัก ครั้นแล้วพลายภูเขาทองก็ก้าวขยับหน้าย่าง

เสถียรหลักข้าพเจ้าตรงไปยัง โรงช้างด้วยความเรียบร้อย แต่ในขณะที่ช้างจะผ่านข้าพเจ้าไป นายเกลี้ยง ก็แสวงทำเป็นคนสายตาสั้น คือยกมือขึ้นบังแล้วก็จ้องหน้าข้าพเจ้าคล้ายกับว่าเป็นคนไม่เคยเห็นกันมาเลยฉนั้น วังอัยยักนายเกลี้ยงจะทักตามเสีย แล้วและมารวยราชการอยู่ในกรมช้างคัน ข้าพเจ้าก็ยอมรับว่าเขา คงจะฉลองพระเดชพระคุณได้ โดยเรียบร้อย ซึ่งแต่แรกข้าพเจ้าคาดหวังว่าเขาฉกก็เพราะข้าพเจ้ามิได้ทราบดีว่า เขาได้มีศิลปทางช้างมาแต่สำนักไหนเท่านั้น ซึ่งการที่นายเกลี้ยง แสวง ข้องหน้า แล้ว ก็ จ้อง ข้าพเจ้าคล้ายกับว่า ข้าพเจ้าเป็น คนแปลกประหลาดสำหรับเขานั่น ข้าพเจ้าเชื่อว่าอันเหตุการณ์นั้นคงจะได้เนื่องมาจากความผยองหยิ่งของเขานั่นเอง เขาเยาะข้าพเจ้าหรือ ? หรือเขาเห็นว่าข้าพเจ้าไม่มีความสามารถที่จะพาเอาพลายภูเขาทองกลับไปยังโรงได้ ? เช่นกึ่งตัวของเขาคอก กระมัง ! ถ้าข้าพเจ้าถกยงอัยยักนัยนัยกิด หรืออัยยักทูลฉกฉก สักลึงครึ่ง ศักระ ข้าพเจ้าก็คงจะไม่หมั่นค้ำงเหมือนดังกับได้เห็นเขาแสดงกิริยาทิ่มแทงข้าพเจ้าเมื่อก่อน ฉละ ! ข้าพเจ้าจะต้องตกลงกับเขาด้วยวาจาให้จงมาทีละยว แต่ถ้าหากเขายิงอาช

พ.ศ. ๒๔๗๐

อิศรมาหาเสนาบดี

ขว้างเกียรติกศสภาพขมขื่นทางเสียได้ ข้าพเจ้า
ก็จะขวางมันทั้งเสียเช่นเคยวักน.

เมื่อไปถึงโรงช้าง ข้าพเจ้าก็เห็นเขา
ตกปลอกพลาญเขาทองไว้เสร็จเรียบร้อยแล้ว
ทั้ง ๒ ขาหน้าหลัง และกำลังเป็นเจ้ากเจ้า
การขนิญยงให้ถวายหมอบทอศทนต์ทนต์
อยู่เป็นเจ้าละหวั่น แต่พอข้าพเจ้าก้าวขาเข้า
ไปในโรงช้างได้ ไม่ทันถึง ๓ ก้าว เขาก็หันมา
ร้องทักข้าพเจ้าขึ้นอย่างประซก ๆ ว่า

“อ้อ นายอินทร ท่านมากี่ละ! ข้าพเจ้า
พึ่งมานกตงซอท่านขึ้นโคเมื่อสักครู่เอง ว่า
ท่านคือใคร! ขอโทษเสียเถิด ที่ข้าพเจ้ามิได้
หยดช้างรับท่านที่ข้างทางนั้”

ข้าพเจ้าแสวงส่นยอมแล้วตอบว่า “ขอใจ
มากนายเกลียง การที่ท่านเห็นข้าพเจ้าน
อยู่ที่ข้างทาง แล้วละท่านจำข้าพเจ้าไม่ได้
ก็มันจะประหลาดอะไร! ขาของข้าพเจ้ามิ
ข้าพเจ้าก็มาเองได้ ท่านไม่ต้องขอโทษ
ข้าพเจ้าดอก”

“อ้อ— มันไม่ใช่เป็นการเช่นนั้น” เขา
พูดเรื่อย ๆ “แต่มันไม่ใช่จะงามสำหรับตัว
ข้าพเจ้าดอก ด้วยลูกนัยดาเจ้ากรรมของ
ข้าพเจ้ามันให้พันเอ็นแปลกหน้า ท่านผู้เคย
มีตำแหน่งเป็นหมอบทอศทนต์กันไปอย่างไว้

ไม่ทราบ” แล้วเขาก็หัวเราะขันอย่างขบขัน.
พอข้าพเจ้าได้ยินดังนั้น จึงสยเท้าเข้า
ไปยืนประชันหน้ากับเขาทันที และถามว่า
“ท่านพูดดังนี้ เพราะท่านมีความประสงค์
อย่างไร? ข้าพเจ้าไม่เข้าใจ!”

เขาเอามือขยักปากโอแค้ ๆ แล้วก็ตอบ
ว่า “ถ้าข้าพเจ้ารู้ว่าท่านอยู่ที่นั่นด้วย ข้าพเจ้า
ก็คงจะได้เห็นพระคชาธารมาเข้าโรง เพราะ
ด้วยความสามารถของท่านเอง และก็จะ
เป็นขวัญตาแก่ข้าพเจ้านานอยู่ไม่เท่าไร คง
จริงหรือไม่เล่า?”

“นั่นแปลว่าท่านปรามาตข้าพเจ้าอย่างซึ่ง
หน้าหรือ!” ข้าพเจ้าผลัดขึ้นอย่างฉุน
“ทำไมพลาญเขาทองไม่ได้เคยอยู่ในความ
ยังขนิญยงของข้าพเจ้ามาก่อนดอกหรือ?”

“จริงละนายอินทร! ท่านไม่เคยนั่งอยู่
ในใจเสมอดอกหรือ? ว่าพลาญเขาทอง นั้น
เป็นสัตว์ศิริदान จะมีควมรู้สึกผิดชอบ
สักเศษหนึ่งส่วนร้อยส่วนพันของมนุษย์ก็ยาก
เมื่อเมาหมักมันแล่นไปโดยอุทธี อันบรรดาโรง
เรือนชาวบ้านร้านช่องต้องถูกทำลายไปเสีย
แทบทั้งสิ้น ซึ่งท่านอย่าหวังเลยว่าจะมาอดู
จะไม่ครหาตำแหน่งอีกช้านาน เพราะด้วย
เหตุนี้แหละ! ท่านได้รู้สึกแค้นใจด้วยข้าพเจ้า

ข้างหรือไม่ว่า? ว่าอ้ายหมอควาญผู้เคย
พิศัยรักษานัน มันช่างพากันไปชุกหิวอน
บิณฑิยออยเสียทีไหนหนอ?”

“หยุด!” ข้าพเจ้ารีบยกมือขึ้นห้าม ด้วย
รู้สึกขวางหูชนทุกทีแล้ว “ก่อนที่ท่านจะพิศ
ครอยจักรวาทเช่นนั้น ท่านก็ควรจะทราบ
ไต่อยุติ ๆ ว่า ขณะนี้ข้าพเจ้ามีไต่มีหนาท
คอบประจําพระคชาธารอยู่ถึงแต่ก่อน”

“พักดิ!” เขาเอามือกกทึงหัวเราะ
“ใคร ๆ เขาก็ทรวานายอินทรชอรัย ว่า
ตำแหน่งราชวัลลภนั้น เป็นเกียรติยศพิเศษ
ซึ่งพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานให้ไว้ ก็เพราะ
พระองค์ทรงเห็นว่า ท่านเป็นคนไต่ราชการ
แต่พระองค์ไม่ได้มีพระราชประสงค์ที่จะให้
ท่านมีวเฒาที่ จนล้มระลอกถึงหน้าทของ
วงศ์ตระกูล ซึ่งท่านเป็นผู้สืบทายาทมาจาก
ท่านบรรพบุรุษ คงจริงหรือไม่ชอรัย?”

“เฮ้! นี่ข้าพเจ้ามีวเฒาอย่างไรกัน?
เมื่อพ้นอนาประชานเข้าไปไปชุก ว่าพลา
ยเขาทองหนีออกไปอาละวาดอยู่กลางกลาง
ข้าพเจ้าก็มีไต่รอชุกช้า แต่เมื่อไปดักก็เห็น
ท่านผู้ชอนัน ชนแข็งต่อราชการ กำลังสำแดง
อิทธิฤทธิ์ขบขันต่อพระคชาธารแล้ว”

“ก็นั่นแหละ! เวลานั้นมันไต่บังเกิดเป็น

เรื่องขึ้นแล้วท่านรู้ไหม? กัวยประชาชนเขา
พากันพคว่า ข้าพเจ้าชุกคักคักของนายอินทร
หมอผกกรรมข้างคันไต่ใน—ฮือ—อย่าพุกเลย
ประเดี๋ยวจะเกิดชุกใจกัน”

ข้าพเจ้าอดจะออกมาท้วงหนึ่ง แล้ว
เขาเมอชอนานายเกลยพคว่า “นี่เพราะเหตุ
ที่ว่าท่านเป็นผู้ไปพาเอาพลาญเขาทองมาเข้า
โรงไต่ ท่านจึงไต่มีหนามาเล่นกัน
ข้าพเจ้าถึงเช่นนั้น! อ้ายมนหน้าไหนหนอ?
ที่มันพคว่า ท่านเอาเท้าชุกคักคักของข้าพเจ้า
ไว้ ถ้าข้าพเจ้ารู้จักตัวมันแล้ว ฮา! นาย
เกลยงอัย นายอินทรจะขอผกคักคักของตน
เองด้วยเท้าซ้ายขวาของข้าพเจ้าในโง่งงาม
ทีเดียว! ถ้าครายไต่ข้าพเจ้ายังมีลมหายใจ
อยู่”

“ฮือ—ข้าพเจ้าฟังเข้าใจ” เขายิ้ม “คือ
ว่า—ท่านมีความประสงค์จะคลายเส้นสายเสีย
สักทีหนึ่ง! อย่างนี้ลูกใหม่?” แล้วเขาก็
หัวเราะชอนอย่างน่าหมั่นไส้ อีกวาระหนึ่ง.

“นั่น! ท่านไม่ต้องสงสัย ข้าพเจ้าพุก
จริงทั้งปากและทั้งใจ!!”

พลัน, เขาก็คอบ ๆ ชะโงกหน้าอันดัง
เคียวคเข้ามาถามว่า “เมื่อไรกัน?”

“เดี๋ยว!” ข้าพเจ้าคอบอย่างไม่พรั่น

พ.ศ. ๒๔๗๐

อิศริมาเสนาภคิณี

พรัง.

“ทีไหนเว้ย?”

“ทุกที่เว้ย!”

“ฉันทตามข้าพเจ้ามา”

คุชธานสหายทั้งหลาย ถ้าคนเราสักจะ
วิวาทกันแล้ว มันข้างรวบรัดคดีความเข้า
หาจตุตทมาโยได้รวดเร็วเห็นปานฉนี้ เธอ
ซ้, จะเล่นทำไฉนกับเขาอีก ข้าพเจ้ารู้สึกขัง
น่าอายยอมคนมาหลายวันแล้ว ถึงนั้น
ข้าพเจ้ากลับเสียเท้าตามเขาออกจากโรงช้างไป
ทันที ๆ กัน ซึ่งไม่ต้องสงสัยว่า หมอความ
ซึ่งอยู่ในโรง พระคชาธาร นั้น จะไม่พา
กันตกคลองมอญตามเราทั้งสองไปจนล้นค้ำ ค่ำ
ธรีของข้าพเจ้าไม่พูดจาวักกล่าวอะไรอีกต่อไป
เขารับกมหนากมคาคาเดินนำข้าพเจ้ามุ่งตรงไป
ยังทรายแห่งหนึ่ง ซึ่งขณะนั้นสันนิษฐาน
ได้ว่า แต่ถึงแต่เดิมมากระไดเป็นมหา
สถานอะไรสักอย่างหนึ่งสร้างไว้ แต่ว่าใน
ขณะได้ชุกโทรมไปสิ้นแล้ว แม้แต่ทราย
ก็พอสังเกตเห็นได้เพียงเค้า ๆ เท่านั้น ทาง
ด้านเหนือของลานรายนั้น ใดมีโรงหลังหนึ่ง
ตั้งอยู่อย่างซอมมะซ้อ อันบริเวณรอบนอก
มะขามเทศขึ้นอยู่สลับเป็นปริมณฑล รูปร่าง
ของโรงซึ่งปลูกไว้ ๆ ก็ไม่ผิดกับฉางข้าว

แต่ไม่พ่น คอปลัดคร่อมไว้ กับกินเหมือน
โรงนา ฉนั้น เมื่อคิวาพของข้าพเจ้าฉลัก
ยานประตูแล้วนำเขาข้าพเจ้าเข้าไป ข้าพเจ้า
จึงได้ทราบว่าภายในของ โรงฉนั้นหาใช่เป็น
สถานที่ว่างเปล่าฉนั้นไม่ ด้วยได้มีนายเว
ตำรวจนอกชวสองคนกำลังยกยักยักยืนคกรับ
กันอยู่อย่างขำเสียดแล้ว และอะไรจะมานำ
ประหลาดใจเท่าด้วยตำรวจทั้งสองนายนั้น จะ
ได้เห็นมานำพาแก่เราทั้งสองผู้เข้ามาใหม่ก็หา
ไม่ เขาทั้งสองต่างตั้งหน้าตั้งตาที่จะ देख
ซึ่งกันและกันอยู่แต่สถานเดียว ซึ่งข้าพเจ้าก็
พลันแตกทราบได้ว่า ชายชาติทหารทั้งสอง
คนนั้นกำลังจะพยายามจะแย่งกันไว้ให้
ได้ ด้วยความสามารถ ซึ่งไม่ต้องสงสัยเลย
ทีเดียวว่า มิใคร่กันหนึ่งในคู่ปฏิภัย
ทั้งสองนายนั้น คงจะได้ชิงเอาเหยียบแย่ง
ยักกันขึ้นแล้วเป็นแน่นอน จึงได้เรียกรู้ทาง
ข้างฉนั้นขึ้นกันนั้น แต่แล้วประมาณครึ่ง
ความพิศวงได้บังเกิดขึ้นแก่ข้าพเจ้าอย่างฉ
คาค ด้วยนายเกลี้ยงได้ลั่นนอทานวาจาออก
ไปอย่างคกรับทั้งสองคนนั้นเช่นอย่างเฉียบขาดว่า
“เรียบ—อาวฮ!”
แต่พอข้าพเจ้า ตำรวจทั้งสองนายนั้น ก็
พากันฉกกรับลงเสีย แล้วฉนั้นเข้ากอดรัก

ซึ่งกันและกัน คล้ายกับว่า การกระทำของ
เขาเมื่อสักครูนั่น เป็นแต่เพียงการผกขม
กันเล่นเพื่อความขบขันเท่านั้น อ้อ! ท่าน
สหายทั้งหลายเอ๋ย ถ้าชนทั้งหลายอย่าง
เสมอๆ แล้ว มีวันใดวันหนึ่งเป็นไม่ได้กลับ
ไปเห็นหน้าแม่แค้นที่เคย ข้างเจ้านกอยู่
ในใจ แล้วในที่สุดนายเกลี้ยงได้พูดขึ้นเรื่อย ๆ
แก่ข้าพเจ้าว่า

“ขอโทษ นายอินทร! ในโรงฉางหลัง
เป็น รมณีสถาน ของ ข้าพเจ้า แล พวกใด
วิสาสะเขาไว้เป็นทาสหรือผกขมมวดยไม่ เพ
ให้แม่ย่านำนางู ทั้งนั้นโดยฉันทแผ่นก
กรงหงษ์วักแห่งแล้ง มีโรงฉางนั้น อยู่แต่หลัง
เคยว ซึ่งข้าพเจ้ามีสิทธิจะครอบครองท่านได้
ฉนั้นขอท่านจงใช้สถานนั้นเพื่อธุระการงานของ
ท่านที คุ้มมากมานนเดก”

“นั่นท่านจะให้ข้าพเจ้าอยู่กับท่านอย่างลูก
ชาย หรือจะให้ข้าพเจ้าอยู่กับผู้ร้าย?” ข้าพเจ้า
ว่าแล้วก็ขยับมือข้างในมือให้กระชับขึ้น

“หา—ว่าอะไร?” เขาถามขึ้นอย่าง
ตกใจ

“ว่าข้าพเจ้าจะถูกฆาตกรรม!” แล้วข้าพเจ้า
ก็หัวเราะ

“เหลวไหลหนะนายอินทร! ทำไมท่าน

จึงขอยกคุณคนเช่นนั้น?”

“ก็ทำไมข้าพเจ้าจึงถูกอุบายอย่างขม
โกงเช่นนั้น!”

“อ้อ—เข้าใจละ!” เขาหัวเราะขึ้นบ้าง
“ลูกศิษย์ของข้าพเจ้าทั้งสองคนนั้น จะเป็น
แต่เพียง ผู้รู้เห็นเท่านั้น ท่าน อย่าพึ่งเข้าใจ
ผิด”

“จะให้ข้าพเจ้าเข้าใจได้ว่าเขาจะเป็นผู้
คอยฆ่าเค็มด้วยไหม?” แล้วข้าพเจ้าก็
หัวเราะขึ้นอีก “แต่แน่นอนนายเกลี้ยงเอ๋ย!
อย่าว่าแต่ท่านจะมีลูกศิษย์ลูกหาแต่เพียงท่าน
หรือท่านไม่เชื่อ ข้าพเจ้าจะคอยอยู่ที่นี่ จน
กว่าท่านจะไปซื้อคอกพาเอากันมาวมักกับข้าพเจ้า
ให้พอใจ เอาหรือไม่เล่า?”

“ใช่! ท่านพูดกวนโมโหจริงแฮ! เอ๊ย—
ฮอนวลแลธอนิด แถเอาคาบขักไว้ ทดินแล้ว
ใส่หัวออกไป!”

คำวาททั้งสองเหลียวหน้ามองดูตากันลึก
ลึกอยู่ครู่หนึ่ง แล้วกริบทำตามคำสั่งของ
นายเกลี้ยงโดยมิได้ระอ ญิบกับของ
ข้าพเจ้าอยาก จะ กระทำตัวให้ เป็นสภาพพรม
โดยเขารับเดินไป ยี่ขยานประคองเสียให้เรียบร้อย
แล้วก็เอาเสาสลักขัดไว้อย่างแข็งแรง และ
กลีบมากมีศรีษะลงพูดกับข้าพเจ้าว่า

พ.ศ. ๒๔๘๐

อัครมหาเสนาบดี

“โดยงานที่ข้าพเจ้าเป็นคนทำ คนที่ท่าน
มีสิทธิเป็นคนเลือกหาไว้ก่อน”

“โอ— เล่มไหน ๆ ก็ได้” ข้าพเจ้าว่า
แล้วก็เหวี่ยงซองข้างที่มือไปเสียทางหนึ่ง และ
หยิบคานที่ปักดินอยู่เอามาถือไว้เล่มหนึ่ง.

เขาจึงหันข้าพเจ้าแล้วก็ยิ้ม และครุ่น
หนึ่งก็กระซางคายจากดิน ขึ้นมาถือไว้เช่น
เดียวกัน ถึงนั้น, เราทั้งสองก็เร่งออกมาหา
ชายฉกรรจ์ที่เหมาะ กล่าวคือส่วนกลางของโรง
ฉางนั้นโดยพร้อมกัน เมื่อถึงขณะแห่งการ
เตรียมตัวได้พร้อมกันทั้งสองฝ่ายแล้ว
ฉันก็พลายคายทั้งเล่มก็เหวี่ยงออกจากกันด้วย
กิริยาอันเป็นปกติอย่างเต็มตัว ทุก ๆ ระยะ
ที่ขยับย่างกรายไป พลายคายได้กระติก ๆ
อยู่ก็วิ่ง ๆ ที่กระคายหาโอกาสควักขึ้นฟาดฟัน
ซึ่ง กัน และ กัน อยู่ ทุก ๆ ลมหายใจเข้าออก
ถ้าหากว่าใครได้พลางเฉล ขยับ คา ขึ้น เป็น
สัญญาณก่อน แต่ในขณะนั้น, ได้ปรากฏเป็น
เสียงของบุคคลอีกคนหนึ่งแปร่ง ๆ ที่ข้างฝาทาง
ขวามือ ข้าพเจ้าได้ร้อง ชัก จังหวะ ขึ้นให้เสีย
พิชิตว่า

“สันชาติชัยหมาไทย มันกินข้าวใน
รางเดียวกัน มันก็ต้องกักกัน!”

ซึ่งทำเอาทั้งข้าพเจ้าและ นายเกลี้ยง ค้าง

หยุดชักและหันขวับไปทางเสียงนั้นทันที โอ!
ท่านสหายทั้งหลายเอ๋ย ข้าพเจ้านี้กลัวว่าสุร

ภายที่ไหนเสียอีก **พระสังขต** นั้น

เอ! ได้บังอาจแหวกฝาโรงฉางโผล่เข้ามา
แต่เพียงพระเคียวเท่านั้น ๆ ๆ พระกิริยา

อาการช่างไม่ผิดกับแมวจะ โหมย เสย สัก นิด
ข้าพเจ้าขยับปากจะพูดตอยออกไปแล้วแต่ไม่
ทัน ด้วยนายเกลี้ยงได้ ซึ่งกล่าวขึ้นเสียก่อนว่า

“ขอขอบพระทัยท่านจ้าว ที่ได้ทรงพระ

อุตสาหะ แหวกฝาเข้ามาทอดพระเนตร การที่
กระษัตริย์ของข้าพเจ้า ถ้าท่านจ้าวไม่ทรงรังเกียจ
จะโปรดให้ข้าพเจ้าเขี่ยประตูกลด้วยก็ได้”

“เข้าไปยกหัวมึงหรือ?” พระสังขต

ตะโกนตอยแหง ๆ

เอ๊ะ! นี่มีล่อ เอาน้ำจันทน์เข้าไปคงให้
กระเทียมแล้วกระมัง? ข้าพเจ้ายืนปลงธรรม
สังเวชอยู่ในใจ แล้วครุ่นหนึ่งจึงพูดขึ้นอย่างว่า

“ชีวิตของข้าพเจ้าจะตายได้ ก็แต่พระ

ราชอาณาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระองค์เดียวเท่านั้น! อันสำแสนจ้าวที่ว
พญาประเทศใด ๆ จะมาทรงถืออำนาจศักดิ์ศรี

ข้าพเจ้าเล่นง่าย ๆ นั้นไม่ได้ เพราะข้าพเจ้า
ก็เคยเวียนวิธิตักคอกคนมาอย่าง ชาน ชานานู

เหมือนกัน”

“มึงจะสู้กับใคร? ฮะ! อ้ายด้อย!”
นายเกลี้ยงหัวเราะออกมาโดยแค้น แล้ว
ตอบว่า “เพื่อรักษาศักดิ์ของชายชาติทหาร
ไทยไว้ ข้าพเจ้าจะต่อสู้กับมันหมดไม่ว่ามัน
คนใดที่มันยังเดินกินอยู่!”

“ถ้าเช่นนั้นก็ไปสู้!”

พวชาค้ำครัด พระสังขตักัดฉนวนพระ
เคียวกลับออกไปภายนอก แล้วตะโกนขึ้น
ว่า “เฮ้ย— พวกเรา, พังประตูเข้าไปฆ่า
มันเสีย!”

ข้าพเจ้าได้ยินได้ฟังมานานแล้วว่า อัน
นิสัยพระสังขตักัดนั้นชอบกระทำความชั่วทำ
อย่างนั้นอยู่เสมอ เหล่ายานนั้นชอบเสวยเสีย
อย่างนี้เรียกว่า หัวขี้กั้วขี้ ฆ่าอานาถกษ
คุมแห่งกระเนงร้ายเขาทั่วไป เมื่อไม่พอใจ
ใคร ก็ใช้อำนาจฆ่าตีเล่นเสียง่าย ๆ เพราะ
พระมหาอุปราชาทรงโปรดปรานยิ่งนัก ได้
พระทานพระอำนาจไว้เป็นพิเศษ แต่กระไร
ก็ดี อันอานาถนั้นชอบที่จะกระทำกันเอง ใน
ระหว่างมอญลาวหรือพม่าก็ควรเถิด แต่เรา
ทั้งสองเป็นคนไทย ใครไม่ได้เอาเงินรศกะลา
หัวให้เราเกิด เราได้อยู่ในบ้านเมืองนี้
โดยสถานที่เราเป็นผู้แทนของชาติไทยอันมีศักดิ์
พระสังขตักัดจะทรงกีฬาขายนลามปามเอาความ

พระทัยเช่นนั้น ก็คิดออกจะเป็นการหนีก็มี
อยู่ ครั้นจักยอมจำนนเพื่อจะมีให้เป็นเรื่องราว
ไป ชื่นเคือง พระยุคลบาท พระเจ้าอยู่หัวเล่า
ชีวิตของข้าพเจ้าก็จากตายเปล่าโดยะหาสาระ
ประโยชน์แม้แต่สักน้อยหนึ่งก็ทั้งยาก นาย
อินทรราชสวัสดิ์ เคย เป็น เลือ ร้าย ได้ ประณ
ประณความมทวิบากมาแล้วแต่หลังอย่างใด
ท่านสหายทั้งหลายก็ควรจะไตร่ตรอง ก็ถ้ามี
ฉนั้นโดนแล้วพระเจ้าอยู่หัวจะทรงตั้งแต่งข้าพเจ้า
ไว้ในตำแหน่งพระตำรวจคนสนิท ก็เพราะ
ทรงไว้วางพระราชหฤทัยในข้าพเจ้าแล้ว ส
อะไรเล่า! ถ้าข้าพเจ้ารักษาตัวข้าพเจ้าเอง
ไม่ได้แล้ว ข้าพเจ้าจะไปรักษาพระเกียรติยศ
พระเจ้าอยู่หัวได้อย่างไร!”

พระทางภายในนอกโรงฉางนั้น หม่อม
ชนกำลังช่วยกันกระทุ้งกระแทกเผือกผาประทุ
หน้าทางอยู่อย่างสนั่นหวั่นไหว จนเสียงดัง
เอือก ๆ ซัด ๆ อยู่ทั่วไป ด้วยมันจวนจะ
ต้องกลายลงอยู่รวมมระแล้ว ฝ่ายข้าง
พระสังขตักัดเล่า ก็ตะโกนแรงอยู่ไม่ขาดเสียง
เหมือนกัน ข้าพเจ้าหันไปทูลทูลอ้อน
ข้าพเจ้าว่าเขาคิดอ่านประการใด แต่ก็ทำ
เห็นว่า เขา แสดง ฤทธิยา อาการ ตก ออก ตก ใจ
อย่างไรไม่ เขายืนเอาคายนามกินกินหน้า

พ.ศ. ๒๔๗๐

อัศวมหาเสนางคิยัคิ

แม้จะ^๑รณเอย^๒อยู่ คล้ายกับว่า^๓ขณะนั้นเขาเป็น^๔คนสติเลือนลอยเสีย^๕แล้วคนนั้น^๖ ต่อมาอีก^๗ครู่หนึ่ง^๘ เขาจึงค่อย ๆ^๙ เทนเข้ามาหาข้าพเจ้า^{๑๐} แล้วเงยหน้าขึ้นพูดว่า

“เวลานี้^๑ ไ้ถึงเวลา^๒ที่เราจะ^๓ ต้อง^๔ รักษา^๕ เกียรติยศ^๖ และ^๗ ความอริสสรภาพ^๘ของเราแล้ว^๙ คนนั้นทาง^{๑๐} ทิศ^{๑๑} อิศกลาง^{๑๒}ของเราก็คง^{๑๓}จะถึง^{๑๔} เวลาที่เราจะต้อง^{๑๕}แสดงความเป็นคน^{๑๖}ที่มี^{๑๗}ทศ^{๑๘}และ^{๑๙}รับ^{๒๐}ความ^{๒๑}วิวาท^{๒๒}ซึ่งกัน^{๒๓}แลกัน^{๒๔}เมื่อสัก^{๒๕}ครู่^{๒๖}นี้^{๒๗}ไว้^{๒๘} เพื่อให้เป็น^{๒๙}สันติภาพ^{๓๐}ก่อน^{๓๑} เมื่อว่า^{๓๒}ต่อไป^{๓๓}ภาย^{๓๔}หน้า^{๓๕} ถ้าท่านยังพอ^{๓๖}ใจ^{๓๗}ที่จะ^{๓๘}ปรึกษามา^{๓๙}หาข้าพเจ้า^{๔๐}อยู่^{๔๑} ทั้งนั้น^{๔๒} โดย^{๔๓}เกียรติยศ^{๔๔}ของข้าพเจ้า^{๔๕} ๆ^{๔๖} จัก^{๔๗}ขอ^{๔๘}คำแนะนำ^{๔๙}ความ^{๕๐}อาสามา^{๕๑}คนนั้น^{๕๒} เพื่อยัง^{๕๓}ให้ผล^{๕๔}บรรลุ^{๕๕}ถึง^{๕๖}ซึ่ง^{๕๗}ความ^{๕๘}ประสงค์^{๕๙}ของท่าน^{๖๐}เสมอ^{๖๑} ท่าน^{๖๒}จะ^{๖๓}ว่า^{๖๔}อย่างไร^{๖๕}?”

แต่พอ^๑ข้าพเจ้า^๒ได้^๓ยิน^๔ดังนั้น^๕ จึง^๖รีบ^๗คว้า^๘ เขามือ^๙ของ^{๑๐}เขามาก^{๑๑}ไว้^{๑๒} แล้ว^{๑๓}จึง^{๑๔}พูด^{๑๕}กับ^{๑๖}เขา^{๑๗} ออกไป^{๑๘}ว่า^{๑๙} “เรา^{๒๐}เพียง^{๒๑}กับ^{๒๒}ตนเอง^{๒๓}เมื่อ^{๒๔}สัก^{๒๕}ครู่^{๒๖}นี้^{๒๗} แล้ว^{๒๘} เราก็คง^{๒๙}ได้^{๓๐}เตรียม^{๓๑}การ^{๓๒}อย่าง^{๓๓}จริง^{๓๔}จัง^{๓๕} ที่จะ^{๓๖}วัด^{๓๗}ความ^{๓๘} หยิ่ง^{๓๙}ของ^{๔๐}เรา^{๔๑} ว่า^{๔๒}ใคร^{๔๓}เป็น^{๔๔}ผู้^{๔๕}หยิ่ง^{๔๖}มาก^{๔๗}กว่า^{๔๘}ใคร^{๔๙}! แต่^{๕๐}เป็น^{๕๑}ที่น่า^{๕๒}เสีย^{๕๓}ใจ^{๕๔}ที่^{๕๕}โดย^{๕๖}มี^{๕๗}บุคคล^{๕๘}ออก^{๕๙}ผู้^{๖๐}หนึ่ง^{๖๑}คือ^{๖๒} พระ^{๖๓}สัง^{๖๔}ฆต^{๖๕}! ได้^{๖๖}มา^{๖๗}ประ^{๖๘}มุ^{๖๙}ล^{๗๐}เอา^{๗๑}ความ^{๗๒}หยิ่ง^{๗๓} ของ^{๗๔}เรา^{๗๕}ไป^{๗๖}หยิ่ง^{๗๗}เสีย^{๗๘}คน^{๗๙}เดียว^{๘๐}หมด^{๘๑}ทั้ง^{๘๒}นี้^{๘๓} ซึ่ง^{๘๔}เรา^{๘๕}ทั้ง^{๘๖}สอง^{๘๗} ผู้^{๘๘}มี^{๘๙}ความ^{๙๐}ปรารถนา^{๙๑} จัก^{๙๒}ไม่^{๙๓}ขอ^{๙๔}พบ^{๙๕} ขอ^{๙๖}เห็น^{๙๗} ความ^{๙๘}

หยิ่ง^๑อื่น^๒ได้^๓สม^๔อ^๕ย^๖ยัน^๗กระ^๘ษาน^๙ของ^{๑๐}ผู้^{๑๑}ใด^{๑๒}มาก^{๑๓}กว่า^{๑๔} ของ^{๑๕}เรา^{๑๖} คน^{๑๗}นั้น^{๑๘}มา^{๑๙}เถ^{๒๐}ละ^{๒๑}เพ^{๒๒}ื่อน^{๒๓}รัก^{๒๔}! เรา^{๒๕}จึง^{๒๖}มา^{๒๗}ช่วย^{๒๘} รวม^{๒๙}แรง^{๓๐}กัน^{๓๑}คอย^{๓๒}ตัก^{๓๓}หัว^{๓๔}อ้าย^{๓๕}มณ^{๓๖}ย^{๓๗}ผู้^{๓๘}หยิ่ง^{๓๙}หย^{๔๐}ยา^{๔๑} ซึ่ง^{๔๒} มัน^{๔๓}จะ^{๔๔}ได้^{๔๕}ก้าว^{๔๖}ข้าม^{๔๗}ข^{๔๘}ร^{๔๙}ณ^{๕๐}ะ^{๕๑}ป^{๕๒}ระ^{๕๓}ตุ^{๕๔} โรง^{๕๕}ค^{๕๖}าง^{๕๗}เข้า^{๕๘}มา^{๕๙}หา^{๖๐} เรา^{๖๑} โดย^{๖๒}ถึง^{๖๓}แม้^{๖๔}ว่า^{๖๕}มัน^{๖๖}จะ^{๖๗}ยัง^{๖๘}อา^{๖๙}ก^{๗๐}้าว^{๗๑}เข้า^{๗๒}มา^{๗๓} แต่^{๗๔}เพียง^{๗๕}ก้าว^{๗๖}เดียว^{๗๗}ก็^{๗๘}ตาม^{๗๙} เรา^{๘๐}ก็^{๘๑}จึง^{๘๒}ข้าม^{๘๓}มัน^{๘๔}เสีย^{๘๕} เพ^{๘๖}ื่อ^{๘๗}เก^{๘๘}ย^{๘๙}ร^{๙๐}ค^{๙๑}ิ^{๙๒}ค^{๙๓}ิ^{๙๔}ค^{๙๕}ิ^{๙๖}ค^{๙๗}ิ^{๙๘}ค^{๙๙}ิ^{๑๐๐}ค^{๑๐๑}ิ^{๑๐๒}ค^{๑๐๓}ิ^{๑๐๔}ค^{๑๐๕}ิ^{๑๐๖}ค^{๑๐๗}ิ^{๑๐๘}ค^{๑๐๙}ิ^{๑๑๐}ค^{๑๑๑}ิ^{๑๑๒}ค^{๑๑๓}ิ^{๑๑๔}ค^{๑๑๕}ิ^{๑๑๖}ค^{๑๑๗}ิ^{๑๑๘}ค^{๑๑๙}ิ^{๑๒๐}ค^{๑๒๑}ิ^{๑๒๒}ค^{๑๒๓}ิ^{๑๒๔}ค^{๑๒๕}ิ^{๑๒๖}ค^{๑๒๗}ิ^{๑๒๘}ค^{๑๒๙}ิ^{๑๓๐}ค^{๑๓๑}ิ^{๑๓๒}ค^{๑๓๓}ิ^{๑๓๔}ค^{๑๓๕}ิ^{๑๓๖}ค^{๑๓๗}ิ^{๑๓๘}ค^{๑๓๙}ิ^{๑๔๐}ค^{๑๔๑}ิ^{๑๔๒}ค^{๑๔๓}ิ^{๑๔๔}ค^{๑๔๕}ิ^{๑๔๖}ค^{๑๔๗}ิ^{๑๔๘}ค^{๑๔๙}ิ^{๑๕๐}ค^{๑๕๑}ิ^{๑๕๒}ค^{๑๕๓}ิ^{๑๕๔}ค^{๑๕๕}ิ^{๑๕๖}ค^{๑๕๗}ิ^{๑๕๘}ค^{๑๕๙}ิ^{๑๖๐}ค^{๑๖๑}ิ^{๑๖๒}ค^{๑๖๓}ิ^{๑๖๔}ค^{๑๖๕}ิ^{๑๖๖}ค^{๑๖๗}ิ^{๑๖๘}ค^{๑๖๙}ิ^{๑๗๐}ค^{๑๗๑}ิ^{๑๗๒}ค^{๑๗๓}ิ^{๑๗๔}ค^{๑๗๕}ิ^{๑๗๖}ค^{๑๗๗}ิ^{๑๗๘}ค^{๑๗๙}ิ^{๑๘๐}ค^{๑๘๑}ิ^{๑๘๒}ค^{๑๘๓}ิ^{๑๘๔}ค^{๑๘๕}ิ^{๑๘๖}ค^{๑๘๗}ิ^{๑๘๘}ค^{๑๘๙}ิ^{๑๙๐}ค^{๑๙๑}ิ^{๑๙๒}ค^{๑๙๓}ิ^{๑๙๔}ค^{๑๙๕}ิ^{๑๙๖}ค^{๑๙๗}ิ^{๑๙๘}ค^{๑๙๙}ิ^{๒๐๐}ค^{๒๐๑}ิ^{๒๐๒}ค^{๒๐๓}ิ^{๒๐๔}ค^{๒๐๕}ิ^{๒๐๖}ค^{๒๐๗}ิ^{๒๐๘}ค^{๒๐๙}ิ^{๒๑๐}ค^{๒๑๑}ิ^{๒๑๒}ค^{๒๑๓}ิ^{๒๑๔}ค^{๒๑๕}ิ^{๒๑๖}ค^{๒๑๗}ิ^{๒๑๘}ค^{๒๑๙}ิ^{๒๒๐}ค^{๒๒๑}ิ^{๒๒๒}ค^{๒๒๓}ิ^{๒๒๔}ค^{๒๒๕}ิ^{๒๒๖}ค^{๒๒๗}ิ^{๒๒๘}ค^{๒๒๙}ิ^{๒๓๐}ค^{๒๓๑}ิ^{๒๓๒}ค^{๒๓๓}ิ^{๒๓๔}ค^{๒๓๕}ิ^{๒๓๖}ค^{๒๓๗}ิ^{๒๓๘}ค^{๒๓๙}ิ^{๒๔๐}ค^{๒๔๑}ิ^{๒๔๒}ค^{๒๔๓}ิ^{๒๔๔}ค^{๒๔๕}ิ^{๒๔๖}ค^{๒๔๗}ิ^{๒๔๘}ค^{๒๔๙}ิ^{๒๕๐}ค^{๒๕๑}ิ^{๒๕๒}ค^{๒๕๓}ิ^{๒๕๔}ค^{๒๕๕}ิ^{๒๕๖}ค^{๒๕๗}ิ^{๒๕๘}ค^{๒๕๙}ิ^{๒๖๐}ค^{๒๖๑}ิ^{๒๖๒}ค^{๒๖๓}ิ^{๒๖๔}ค^{๒๖๕}ิ^{๒๖๖}ค^{๒๖๗}ิ^{๒๖๘}ค^{๒๖๙}ิ^{๒๗๐}ค^{๒๗๑}ิ^{๒๗๒}ค^{๒๗๓}ิ^{๒๗๔}ค^{๒๗๕}ิ^{๒๗๖}ค^{๒๗๗}ิ^{๒๗๘}ค^{๒๗๙}ิ^{๒๘๐}ค^{๒๘๑}ิ^{๒๘๒}ค^{๒๘๓}ิ^{๒๘๔}ค^{๒๘๕}ิ^{๒๘๖}ค^{๒๘๗}ิ^{๒๘๘}ค^{๒๘๙}ิ^{๒๙๐}ค^{๒๙๑}ิ^{๒๙๒}ค^{๒๙๓}ิ^{๒๙๔}ค^{๒๙๕}ิ^{๒๙๖}ค^{๒๙๗}ิ^{๒๙๘}ค^{๒๙๙}ิ^{๓๐๐}ค^{๓๐๑}ิ^{๓๐๒}ค^{๓๐๓}ิ^{๓๐๔}ค^{๓๐๕}ิ^{๓๐๖}ค^{๓๐๗}ิ^{๓๐๘}ค^{๓๐๙}ิ^{๓๑๐}ค^{๓๑๑}ิ^{๓๑๒}ค^{๓๑๓}ิ^{๓๑๔}ค^{๓๑๕}ิ^{๓๑๖}ค^{๓๑๗}ิ^{๓๑๘}ค^{๓๑๙}ิ^{๓๒๐}ค^{๓๒๑}ิ^{๓๒๒}ค^{๓๒๓}ิ^{๓๒๔}ค^{๓๒๕}ิ^{๓๒๖}ค^{๓๒๗}ิ^{๓๒๘}ค^{๓๒๙}ิ^{๓๓๐}ค^{๓๓๑}ิ^{๓๓๒}ค^{๓๓๓}ิ^{๓๓๔}ค^{๓๓๕}ิ^{๓๓๖}ค^{๓๓๗}ิ^{๓๓๘}ค^{๓๓๙}ิ^{๓๔๐}ค^{๓๔๑}ิ^{๓๔๒}ค^{๓๔๓}ิ^{๓๔๔}ค^{๓๔๕}ิ^{๓๔๖}ค^{๓๔๗}ิ^{๓๔๘}ค^{๓๔๙}ิ^{๓๕๐}ค^{๓๕๑}ิ^{๓๕๒}ค^{๓๕๓}ิ^{๓๕๔}ค^{๓๕๕}ิ^{๓๕๖}ค^{๓๕๗}ิ^{๓๕๘}ค^{๓๕๙}ิ^{๓๖๐}ค^{๓๖๑}ิ^{๓๖๒}ค^{๓๖๓}ิ^{๓๖๔}ค^{๓๖๕}ิ^{๓๖๖}ค^{๓๖๗}ิ^{๓๖๘}ค^{๓๖๙}ิ^{๓๗๐}ค^{๓๗๑}ิ^{๓๗๒}ค^{๓๗๓}ิ^{๓๗๔}ค^{๓๗๕}ิ^{๓๗๖}ค^{๓๗๗}ิ^{๓๗๘}ค^{๓๗๙}ิ^{๓๘๐}ค^{๓๘๑}ิ^{๓๘๒}ค^{๓๘๓}ิ^{๓๘๔}ค^{๓๘๕}ิ^{๓๘๖}ค^{๓๘๗}ิ^{๓๘๘}ค^{๓๘๙}ิ^{๓๙๐}ค^{๓๙๑}ิ^{๓๙๒}ค^{๓๙๓}ิ^{๓๙๔}ค^{๓๙๕}ิ^{๓๙๖}ค^{๓๙๗}ิ^{๓๙๘}ค^{๓๙๙}ิ^{๔๐๐}ค^{๔๐๑}ิ^{๔๐๒}ค^{๔๐๓}ิ^{๔๐๔}ค^{๔๐๕}ิ^{๔๐๖}ค^{๔๐๗}ิ^{๔๐๘}ค^{๔๐๙}ิ^{๔๑๐}ค^{๔๑๑}ิ^{๔๑๒}ค^{๔๑๓}ิ^{๔๑๔}ค^{๔๑๕}ิ^{๔๑๖}ค^{๔๑๗}ิ^{๔๑๘}ค^{๔๑๙}ิ^{๔๒๐}ค^{๔๒๑}ิ^{๔๒๒}ค^{๔๒๓}ิ^{๔๒๔}ค^{๔๒๕}ิ^{๔๒๖}ค^{๔๒๗}ิ^{๔๒๘}ค^{๔๒๙}ิ^{๔๓๐}ค^{๔๓๑}ิ^{๔๓๒}ค^{๔๓๓}ิ^{๔๓๔}ค^{๔๓๕}ิ^{๔๓๖}ค^{๔๓๗}ิ^{๔๓๘}ค^{๔๓๙}ิ^{๔๔๐}ค^{๔๔๑}ิ^{๔๔๒}ค^{๔๔๓}ิ^{๔๔๔}ค^{๔๔๕}ิ^{๔๔๖}ค^{๔๔๗}ิ^{๔๔๘}ค^{๔๔๙}ิ^{๔๕๐}ค^{๔๕๑}ิ^{๔๕๒}ค^{๔๕๓}ิ^{๔๕๔}ค^{๔๕๕}ิ^{๔๕๖}ค^{๔๕๗}ิ^{๔๕๘}ค^{๔๕๙}ิ^{๔๖๐}ค^{๔๖๑}ิ^{๔๖๒}ค^{๔๖๓}ิ^{๔๖๔}ค^{๔๖๕}ิ^{๔๖๖}ค^{๔๖๗}ิ^{๔๖๘}ค^{๔๖๙}ิ^{๔๗๐}ค^{๔๗๑}ิ^{๔๗๒}ค^{๔๗๓}ิ^{๔๗๔}ค^{๔๗๕}ิ^{๔๗๖}ค^{๔๗๗}ิ^{๔๗๘}ค^{๔๗๙}ิ^{๔๘๐}ค^{๔๘๑}ิ^{๔๘๒}ค^{๔๘๓}ิ^{๔๘๔}ค^{๔๘๕}ิ^{๔๘๖}ค^{๔๘๗}ิ^{๔๘๘}ค^{๔๘๙}ิ^{๔๙๐}ค^{๔๙๑}ิ^{๔๙๒}ค^{๔๙๓}ิ^{๔๙๔}ค^{๔๙๕}ิ^{๔๙๖}ค^{๔๙๗}ิ^{๔๙๘}ค^{๔๙๙}ิ^{๕๐๐}ค^{๕๐๑}ิ^{๕๐๒}ค^{๕๐๓}ิ^{๕๐๔}ค^{๕๐๕}ิ^{๕๐๖}ค^{๕๐๗}ิ^{๕๐๘}ค^{๕๐๙}ิ^{๕๑๐}ค^{๕๑๑}ิ^{๕๑๒}ค^{๕๑๓}ิ^{๕๑๔}ค^{๕๑๕}ิ^{๕๑๖}ค^{๕๑๗}ิ^{๕๑๘}ค^{๕๑๙}ิ^{๕๒๐}ค^{๕๒๑}ิ^{๕๒๒}ค^{๕๒๓}ิ^{๕๒๔}ค^{๕๒๕}ิ^{๕๒๖}ค^{๕๒๗}ิ^{๕๒๘}ค^{๕๒๙}ิ^{๕๓๐}ค^{๕๓๑}ิ^{๕๓๒}ค^{๕๓๓}ิ^{๕๓๔}ค^{๕๓๕}ิ^{๕๓๖}ค^{๕๓๗}ิ^{๕๓๘}ค^{๕๓๙}ิ^{๕๔๐}ค^{๕๔๑}ิ^{๕๔๒}ค^{๕๔๓}ิ^{๕๔๔}ค^{๕๔๕}ิ^{๕๔๖}ค^{๕๔๗}ิ^{๕๔๘}ค^{๕๔๙}ิ^{๕๕๐}ค^{๕๕๑}ิ^{๕๕๒}ค^{๕๕๓}ิ^{๕๕๔}ค^{๕๕๕}ิ^{๕๕๖}ค^{๕๕๗}ิ^{๕๕๘}ค^{๕๕๙}ิ^{๕๖๐}ค^{๕๖๑}ิ^{๕๖๒}ค^{๕๖๓}ิ^{๕๖๔}ค^{๕๖๕}ิ^{๕๖๖}ค^{๕๖๗}ิ^{๕๖๘}ค^{๕๖๙}ิ^{๕๗๐}ค^{๕๗๑}ิ^{๕๗๒}ค^{๕๗๓}ิ^{๕๗๔}ค^{๕๗๕}ิ^{๕๗๖}ค^{๕๗๗}ิ^{๕๗๘}ค^{๕๗๙}ิ^{๕๘๐}ค^{๕๘๑}ิ^{๕๘๒}ค^{๕๘๓}ิ^{๕๘๔}ค^{๕๘๕}ิ^{๕๘๖}ค^{๕๘๗}ิ^{๕๘๘}ค^{๕๘๙}ิ^{๕๙๐}ค^{๕๙๑}ิ^{๕๙๒}ค^{๕๙๓}ิ^{๕๙๔}ค^{๕๙๕}ิ^{๕๙๖}ค^{๕๙๗}ิ^{๕๙๘}ค^{๕๙๙}ิ^{๖๐๐}ค^{๖๐๑}ิ^{๖๐๒}ค^{๖๐๓}ิ^{๖๐๔}ค^{๖๐๕}ิ^{๖๐๖}ค^{๖๐๗}ิ^{๖๐๘}ค^{๖๐๙}ิ^{๖๑๐}ค^{๖๑๑}ิ^{๖๑๒}ค^{๖๑๓}ิ^{๖๑๔}ค^{๖๑๕}ิ^{๖๑๖}ค^{๖๑๗}ิ^{๖๑๘}ค^{๖๑๙}ิ^{๖๒๐}ค^{๖๒๑}ิ^{๖๒๒}ค^{๖๒๓}ิ^{๖๒๔}ค^{๖๒๕}ิ^{๖๒๖}ค^{๖๒๗}ิ^{๖๒๘}ค^{๖๒๙}ิ^{๖๓๐}ค^{๖๓๑}ิ^{๖๓๒}ค^{๖๓๓}ิ^{๖๓๔}ค^{๖๓๕}ิ^{๖๓๖}ค^{๖๓๗}ิ^{๖๓๘}ค^{๖๓๙}ิ^{๖๔๐}ค^{๖๔๑}ิ^{๖๔๒}ค^{๖๔๓}ิ^{๖๔๔}ค^{๖๔๕}ิ^{๖๔๖}ค^{๖๔๗}ิ^{๖๔๘}ค^{๖๔๙}ิ^{๖๕๐}ค^{๖๕๑}ิ^{๖๕๒}ค^{๖๕๓}ิ^{๖๕๔}ค^{๖๕๕}ิ^{๖๕๖}ค^{๖๕๗}ิ^{๖๕๘}ค^{๖๕๙}ิ^{๖๖๐}ค^{๖๖๑}ิ^{๖๖๒}ค^{๖๖๓}ิ^{๖๖๔}ค^{๖๖๕}ิ^{๖๖๖}ค^{๖๖๗}ิ^{๖๖๘}ค^{๖๖๙}ิ^{๖๗๐}ค^{๖๗๑}ิ^{๖๗๒}ค^{๖๗๓}ิ^{๖๗๔}ค^{๖๗๕}ิ^{๖๗๖}ค^{๖๗๗}ิ^{๖๗๘}ค^{๖๗๙}ิ^{๖๘๐}ค^{๖๘๑}ิ^{๖๘๒}ค^{๖๘๓}ิ^{๖๘๔}ค^{๖๘๕}ิ^{๖๘๖}ค^{๖๘๗}ิ^{๖๘๘}ค^{๖๘๙}ิ^{๖๙๐}ค^{๖๙๑}ิ^{๖๙๒}ค^{๖๙๓}ิ^{๖๙๔}ค^{๖๙๕}ิ^{๖๙๖}ค^{๖๙๗}ิ^{๖๙๘}ค^{๖๙๙}ิ^{๗๐๐}ค^{๗๐๑}ิ^{๗๐๒}ค^{๗๐๓}ิ^{๗๐๔}ค^{๗๐๕}ิ^{๗๐๖}ค^{๗๐๗}ิ^{๗๐๘}ค^{๗๐๙}ิ^{๗๑๐}ค^{๗๑๑}ิ^{๗๑๒}ค^{๗๑๓}ิ^{๗๑๔}ค^{๗๑๕}ิ^{๗๑๖}ค^{๗๑๗}ิ^{๗๑๘}ค^{๗๑๙}ิ^{๗๒๐}ค^{๗๒๑}ิ^{๗๒๒}ค^{๗๒๓}ิ^{๗๒๔}ค^{๗๒๕}ิ^{๗๒๖}ค^{๗๒๗}ิ^{๗๒๘}ค^{๗๒๙}ิ^{๗๓๐}ค^{๗๓๑}ิ^{๗๓๒}ค^{๗๓๓}ิ^{๗๓๔}ค^{๗๓๕}ิ^{๗๓๖}ค^{๗๓๗}ิ^{๗๓๘}ค^{๗๓๙}ิ^{๗๔๐}ค^{๗๔๑}ิ^{๗๔๒}ค^{๗๔๓}ิ^{๗๔๔}ค^{๗๔๕}ิ^{๗๔๖}ค^{๗๔๗}ิ^{๗๔๘}ค^{๗๔๙}ิ^{๗๕๐}ค^{๗๕๑}ิ^{๗๕๒}ค^{๗๕๓}ิ^{๗๕๔}ค^{๗๕๕}ิ^{๗๕๖}ค^{๗๕๗}ิ^{๗๕๘}ค^{๗๕๙}ิ^{๗๖๐}ค^{๗๖๑}ิ^{๗๖๒}ค^{๗๖๓}ิ^{๗๖๔}ค^{๗๖๕}ิ^{๗๖๖}ค^{๗๖๗}ิ^{๗๖๘}ค^{๗๖๙}ิ^{๗๗๐}ค^{๗๗๑}ิ^{๗๗๒}ค^{๗๗๓}ิ^{๗๗๔}ค^{๗๗๕}ิ^{๗๗๖}ค^{๗๗๗}ิ^{๗๗๘}ค^{๗๗๙}ิ^{๗๘๐}ค^{๗๘๑}ิ^{๗๘๒}ค^{๗๘๓}ิ^{๗๘๔}ค^{๗๘๕}ิ^{๗๘๖}ค^{๗๘๗}ิ^{๗๘๘}ค^{๗๘๙}ิ^{๗๙๐}ค^{๗๙๑}ิ^{๗๙๒}ค^{๗๙๓}ิ^{๗๙๔}ค^{๗๙๕}ิ^{๗๙}

อายัน ไชย

พฤศจิกายน

ปฐมฤกษ์แล้ว และอายันคนที่ ๓ ที่ ๓ ที่กระโดด
เข้ามาใหม่ ก็ให้ชาก, ใส่น้ำ, สบาย
แล้วด้วยคมคายของข้าพเจ้าอย่าง มั่นคง
ทรงหลังกลับไปยังฟากหลังด้วยชีวิตไปเช่นเดียว
กัน ส่วนอายันคนที่ ๔ ที่ ๕ ที่ ๖ นั้น ไม่
ทราบว่าข้าพเจ้าหรือนายเกลี้ยงแน่ แต่มี
ทั้ง ๓ ก็ยังมีสภาวะเช่นเดียวกับพวกของมี
โดยนอนตายกายทับกันคล้ายกับลูกสุนัขขยี้
มิได้ล้มตากองสุมกันอยู่คนนั้น อ่า! ท่าน
สหายทั้งหลายเอ๋ย ความผิดกาของพระ
สังฆทศกจะได้อะไรจักษุแก่พระเนตรแล้วหรือ
อย่างไรไม่ปรากฏ! เป็นแต่ข้าพเจ้าสังเกตเอา
เองว่า งานขี้กลิ้งสนิมคมคายของเราทั้งสอง
นั้น ได้เสียดชีวิตอยู่เป็นครู่ ด้วยมิได้เห็นอายัน
ลูกสมุนคนใดของพระสังฆทศโคโลหน้าเข้ามา
อีกแต่ว่าทางภายนอกประตูนั้น มันกำลังยืนรอ
และส่งเสียงเกียงนอนกันอยู่ ซึ่งเราทั้งสอง
ต้องหันหน้าเข้าหาวาระกันงอ ๆ ด้วยความ
ขยี้กันใจ แต่ในทันทีนั้น จ้าวชายพันทาง
สีทาปนสระเลี้ยงผู้ร้อยเล่ห์ ก็ทรง คำเนิน ยุทธ
ศาสตร์เอาแก่ข้าพเจ้าเข้าอย่างไม่มี คือ ๆ กล่าว
คือได้ใช้ให้อายันลูกสมุนเอาไฟจุดฝาโรงฉาง
เข้าแล้วทั้ง ๓ ท่าน จนเปลวเพลิงนั้นแล
เลยขึ้นไปถึงหลังคาอยู่แล้ว ทันจึงมี

ข้าพเจ้ามาในใจว่า ข้าพเจ้าจะชนทนอยู่
หรือจะวิ่งหนีไฟออกไปข้างนอกเสีย แต่ถ้า
ชนทนอยู่ ก็อย่าสงสัยเลยว่าอีกครู่หนึ่งเท่านั้น
เราจะต้องพากันคำเป็นคอกระ โทอยู่ ในกองไฟ
อย่างแน่นอน แต่— ถ้าชนวิ่งหนีไฟออกไป
ข้างนอก ก็ไม่ต้องสงสัยอีกเหมือนกันว่า
จะต้องโดนอายันฝูงสุนัขขยี้ทั้งโขงนั้น เข้า
รุมกันฉีกทั้งเลื้อยเนื้อ กินเล่นเป็นอาหารอย่าง
สบายใจเหมือนกัน ดังนั้นข้าพเจ้าจึงร้องถาม
สหายผู้ร่วมตายกันว่า

“จะว่าอย่างไรแก่จะอยู่หรือจะไป?”

นายเกลี้ยงกลับยิ้มผลอย่างสบายใจ แล้ว
ตอบข้าพเจ้าว่า “กันเขาทั้งสองอย่าง! ก็
แก่หละ?”

“ถ้าเช่นนั้น, ก็ออกไปสู้กับอายันสิ่งที่มี
ชีวิตเถอะ! แม่พระเพลิงหนะกันก็ไม่ใช่ใครสู้
จะเต็มใจนัก”

“เฮาก้อเฮา นั้นแน่เห็นไหมหละ?”
เขาแหงนหน้าขึ้นไปยังชนหลังคา “หลังคา
มัน อยากจะครอชเราอยู่เต็มทีแล้วละนา!”

ดังนั้นโดยมิได้รีรอให้ ชักเข้ากันออกต่อไป
ข้าพเจ้ากับนายเกลี้ยงก็ตัดสินใจแกว่งกายกระโจน
ข้ามกองผืนออกไปพร้อม ๆ กัน และมีทันที
จะให้อายัน พวก กระหายเลือด ซึ่งกำลังยืนรอ

พ.ศ. ๒๔๗๐

อิศรมาหาเสนาบดี

คอยระประหารเราอยู่นี้ไม่มีโอกาสรู้ตัวได้ก่อน
เราทั้งสองก็เรียงหน้ากันวิ่งเข้าศาลยัดหัวทักซ่าย
ย้ายขากระโดดไปเป็นกึ่งพันที่เดียว มีโยมน
จะหนูนั่นเองกันเข้ามาสักรับเราสักเท่าใด ๆ
ฮาวซทง ๒ เล่มของเราทั้งห้าพันพันฟาดมัน
ล้มลงผลอย ๆ กระเอยกระเอยไป ท่านสหาย
ทั้งหลายเอ๋ย ถ้าท่านได้เห็นความสง่าผ่าเผย
ของข้าพเจ้าและนายเกลี้ยง ในขณะที่กำลัง
ยืนประจัญบานมีนัยที่ประหลาดนั้นแล้ว ท่าน
จะรู้สึกความมหัศจรรย์ใจอย่างไม่ใช่แน่นอนเลย
ทีเดียวแต่ก็เปล่า—ท่านสหายทั้งหลายเอ๋ย ถ้า
ท่านได้มาเห็นในขณะที่ข้าพเจ้าและนายเกลี้ยง
กำลังคลมยอนเข้ามามีรอยเป็นกึ่งพันแล้ว
ความมหัศจรรย์ใจของท่านจะต้องเป็นทวีคูณ
ทีเดียว และยิ่งกว่านั้น ถ้าท่านได้มาเห็น
ข้าพเจ้าและนายเกลี้ยงกำลังพยายาม วิ่งแหวก
แหกออกมาจากคัมภีร์คัมภีร์ของกล่มพาล
ชนด้วยความทงของอาจถึงนอก หัวใจของ
ท่านจะต้องรู้สึกด้วย ๆ หัว ๆ ดังกับกลืนไปนอน
ฝันร้ายอยู่ดั่ง ๆ เคือนโดยไม่ต้องสงสัย แต่—
ฮา! ถ้าท่านได้เห็นข้าพเจ้าและนายเกลี้ยงได้
สำแดงความสง่าผ่าเผยในขณะที่ได้หลุดพ้น
ออกมาจากหมู่โสณชาทรวัดได้เป็นสวัสดิภาพ
แล้ว ก็แสดงกระทำเป็นพันหลังพ้อดให้แก่

มันอย่างแฉกกล้ำสามารด คือเริ่มเหย้าชา
ให้มันวิ่งไล่ โดยตั้งต้นตั้งแต่เขยิบขยับไป
ทีละน้อย ๆ จนถึงขีดแห่งฝ่าเท้ามาหือด้วยแล้ว
ความรู้สึกต่าง ๆ ในร่างกายของท่านจะต้อง
หยุดชงักทันที และยิ่งกว่านั้นเมื่อการได้
ปรากฏแก่จักขุของท่านอีก เป็นประโยชน์ว่า
อัยมมยสามานูทั้งจำพวกนั้นจะหยุดเกาะเท้า
ติดตามข้าพเจ้าและนายเกลี้ยงมาไม่ทันจริง ๆ
แน่แล้ว ความมหัศจรรย์ใจจะยิ่งเกิดแก่
ท่านสหายทั้งหลายเป็น คติมีมี เป็นแท้ เทียว
กล่าวคือเช่นเดียวกับการยกเขาขึ้นเสียจาก
อกก็ปานกันฉนั้น.

เราสองคนวิ่งแข่งกันชนหน้าเข้ามาตามทาง
อย่างสนกสนาน ทั้งฮายฝั่งสนักซ้ายฮาย
เหล่านนั้นเสียดั่ง ๕๐ เส้น คราวกระทั้งถึง
ทิม คาย ข้างที่ ประทับ พระเจ้า อยู่หัว ได้ โดย
สวัสดิภาพ แต่กระไรก็ ข้าพเจ้าอยาก
จะสรวลหาเสีย อย่างลูกผู้ชายสักหน่อยก่อน
ในขณะนั้น หัวใจข้าพเจ้าออกรู้สึกว่าได้
เด่นแรงจนผิดกว่าปรกติอย่างไรชอยกล และ
ในทำนองเดียวกันหน้านายเกลี้ยงสหายรักของ
ข้าพเจ้า ก็ได้ชาวซึกเกือบจะเป็นผลตายแล้ว
สัก ๓ วัน ฉนั้น ซึ่งหน้าข้าพเจ้าเอง จะมี
อาการเช่นเดียวกันหรือไม่ ไม่ทราบได้! อัน

ชายฉันท

พฤศจิกายน

การที่ใครจะเข้าใจว่าข้าพเจ้าและนายเกลยง
ได้มีอันเป็นไปโดยสถานใดก็ตามแต่

สำหรับข้าพเจ้าฯ ขอสารภาพยืนยันขอแต่อย่าง
เดียวว่า ข้าพเจ้าเกรงว่า จะ ถูก ลง

พระราชอาญาท่าน เพราะไม่ต้องสงสัยเลย
ทีเดียวว่า ในเรื่องวิวาทกันคราวนี้ พระ

สังฆราชจะไม่ทรงเสด็จมาเป็นโจทก์ฟ้องกล่าว
โทษข้าพเจ้าและนายเกลยงว่า ได้ฆ่าผู้

คนของท่านตายเสียตั้งสี่ ๆ นั้นเป็นแน่นอน
ขณะนั้นข้าพเจ้าสองคนกำลังยืนถือดาบห้อย

เชือก ๆ ด้วยยังคิดไม่ตกว่า จะ ชก หัก ไป
แถมอยู่ที่ไหนได้ก่อน แต่ในวาระเดียวกันนั้น

ทั้งข้าพเจ้าและนายเกลยงก็ได้ตกใจถึงขั้นจน
ขวัญหนี หวั่นไหวไปยืนเสียงท่านออกญากลา

โหมราชเสนาว่าร้องสำคัญตามข้าพเจ้าและนาย
เกลยงอยู่ข้างหลังด้วยเสียงสั้น ๆ ว่า

“เฮ้ย— อออินทรีและออเกลยง! นั่นเอง
พากันไปปล้นเขามาแต่ไหนวะ? จึงคิดเลือก

ฝ่าทอออกละอะไรไปทั้งนั้น”

ความกลัว, ความโง่เขลาเพราะมันหวาค
อยู่ก่อนแล้ว ได้กระทำให้ทั้งข้าพเจ้าและนาย

เกลยงซุกตัวลงไปหมอบอยู่กับพื้นดินก่อนที่จะ
ได้ทั้งใจ และ ในทันใดนั้น เราทั้งสองต่างก็

ชิงกันกรวยเรียนขึ้นอย่างละล้าละลักพร้อม ๆ

กัน คล้ายกับว่าได้ ผก ชน กัน ไว้เป็นสำเนียง
เดียวฉนั้นว่า

“พระสังฆราชก็ปล้นเกล้าผม ขอรับผม”

“หา— พระสังฆราช—” ท่านตะแคงท
เข้ามาจนเกือบใกล้

“ขอรับผม, ท่านพาพวกไป—”

“ไปทำไมวะ? ว่า— อ้ายสองคนนั้น ฆ
ตายโหงเห็นจะเข้าเสียแล้ว”

“ท่านไซ้ ให้ พวก ฟ้อง กลั่ม รุม ทำร้าย
เกล้าผม ขอรับผม”

“เฮ้ออีกแล้ว!” ท่านแกล้งขึ้นอย่างเสียง
เซียว เล่นเอาข้าพเจ้าเหิงอแตกอยู่เป็นเมล็ด

ฝน แต่แล้วกลับแผ่วลงเบา ๆ ว่า “มันเมาด้วย
หรือเปล่าวะ?”

แหมข้าพเจ้าใจมาสั๊กเท่าพ้อม “เมามา
ขอรับผม เกล้าผมกับนายเกลยงต้องวิ่งหนี

เสียแทบแย่”

“ฮะ! เฮ้งวิ่งหนี—” ท่านส่ายคางออกจน
ร้องถึงลิ้น พร้อมก็ไต่ ก้มหน้าลงมากกรอก

เอาข้าพเจ้า แล นายเกลยง เข้าคล้ายกับสิ่งใด
พ้อแล้วฉนั้นว่า “ถ้าอย่างนั้นก็แปลความว่า

อ้ายเลอตกทะเลอะตัวเฮ้งอยู่นั่นแหละ ก็คือเลอตก
บนกระดานของเฮ้งไซ้ไหมหละ? ซ้า—
เหมาะกันละซัฟนี้, นั่นแหละ มันจะเป็นตรา

พ.ศ. ๒๔๗๐

อัครมหาเสนาบดี

ประจำความกล้าหาญของเฮ้งทั้งสองไปอย่าง
งกงามทีเดียวเลย!”

“หามได้ซอร์บผม” ข้าพเจ้ารีบวิ่ง
กรวยเรียนออกไปโดยเร็ว เพราะในขณะ
นั้นเกลี้ยงไค่นั่งอยู่ที่ ทำกายวิชัย ๗ เสียแล้ว
“เกล้าผมวังหน้ามากเพราะเห็นว่า ถ้าขึ้น
อยู่ ก็จะต้องฆ่าคนผู้ไม่มีความผิดนั้นตายลง
ไปอีก เพราะข้าพเจ้าพวกเหล่านี้ถูกอำนาจ
พระสังฆกิจบังคับทั้งนั้น”

พร้อมกันท่านกรวยเรียนโดยเร็วปรือว่า
“เฮ้งไม่ไค่นะ!”

ถึง ตอน นั้น นาย เกลี้ยง จึง มี สติ พุท ตาม
ข้าพเจ้าออกมาได้ข้างว่า “เศษะคุณพระ
รัตนไตรยและพระยารามมีพระเจ้าอยู่หัวที่มั่งคั่ง
รักษา เกล้าผมทั้งสองหามอันตรัยมิได้
ซอร์บผม”

“เอ- ข้ามันักเห็นจะต้องเสียผู้ใหญ่เสีย
อีกแล้ว” ท่านพูดคล้ายกับว่าพึ่งแก้ตัวเอง
“ไม่ได้การ ๗ ต้องทำโทษ! ข้าพเจ้า
มันช่างกวนหัวใจเสียเหลือเกิน ข้าได้ห้าม
นักห้ามหนามาแต่ไหนแต่ไรแล้ว ว่าหนักเบา
อย่างไรก็ให้ออก ๗ ไปเอาไว้ เพราะว่าถึง
ไม่เห็นแก่อะไรก็ให้เห็นแก่ส่วนใหญ่เถิด การ
ที่จะ มาถือเอาข้อวิวิธยากทูลกับพม่ามอญ

หรือลาวในขณะนั้น เป็นอันพ้นสมัยเสียแล้ว
ด้วยสยามอาณาจักร กับ ประเทศเป็นสัพพวง
บัดนี้แผ่นดินเดียวกัน แต่เจ้าก็หาเชื่อฟังข้าไม่
ครั้นว่าข้าจะไม่ทำโทษเจ้าเสียข้าง หน้อย
ผู้อื่นก็จะถือเอาเป็นตัวอย่างต่อไป และจะ
กระทำให้ พระราช สัมพันธไมตรี มีวามองใส
ฉนั้นข้าจะต้องไปเอาโทษ โทษที่มาใส่คอเฮ้งทั้ง
สองไว้ พร้อมทั้งเครื่องผูกพันให้ครบสำรับ
ทีเดียว เมื่อใดกลับไปยังเมืองพระพิษณุโลก
แล้วเมื่อใดก็จะไปส่งเรื่องให้แก่พระขรรค์มุน
สนามเขาชำระโทษของเจ้าต่อไป”

ท่านว่าแล้วก็หันหลังกลับไปด้วยอาการอัน
กระพือกระเป่าก ซึ่ง เป็นเครื่องพิชิตให้
ทราบว่า ข้าพเจ้าแลนายเกลี้ยงได้ถูกเจ้าขุน
มูลนายเห็นอิดนังน้ำหน้ากระลาหัวเสียแล้ว.

๐ ๐ ๐

อันวิธีการนี้ บ้างว่าพระยาช้างต้นในสมัย
โบราณกาลนั้น เหตุผลที่มาข้าพเจ้าทราบว่า
ไค่น้องมาจากความประสงค์ ๒ ประการ คือ
ประการที่หนึ่ง ทางราชการยอมให้เข้า
หาไสยศาสตร์ ซึ่งในสมัยกระนั้นพราหมณ์
มหาศาลได้เจริญลทธิอยู่ในสมณทวีปจนถึง
ซิกที่สุก บ้านเมืองใดถ้าไม่มีราชบัณฑิต
จารย์ เป็นพระมหาราชครูพิทักษ์และพระครู

อายันไฉย

พศศิกิ

ปโรหิตโรคาจารย์ เป็น องคมนตรีที่ปฤกษา
แล้ว ก็ออกจะเป็นการเสื่อมทราวมในทาง
รัฐประศาสน์ หรือเสียพระราชประเพณีไป
มากทีเดียว และยังกว่านั้นยังได้ทราวยว่าพระ
มหाराชครูพิช และ พระราชครูปโรหิตาจารย์
นั้นได้ดำรงตนอยู่ใน ศีลธรรมเที่ยงตรงและมัน
คงยิ่งนัก หรือออกนัยกว่า, ปานประหนึ่งเทือก
ทิวเขาคนธรรพ์รู้จักเอนเอียงฉุนนี้ แต่
นั้นและ, ถ้าจะพยายามประมลความที่ความ
งามของท่านมหाराชครูแลพระราชครูทั้งสอง
ท่านให้เห็นประจักษ์แล้ว ก็เป็นการสมควร
อยู่ด้วยท่านทั้งสองนั้นเป็นเหตุที่กระในราชการ
ทั้งนี้

เป็นคำศึก, คือได้แก่เป็นผู้ วิจารณ์ผ่านมา
ตามพระนครทั้งหลาย ได้พบเห็นยบทเล่ห์
รณภาพของพระนครนั้นๆ มาโดยแจ้งชัด และ
รอบรู้ พยาการณ ถูกขยยามกาลกิลักขณ โดย
แผนสยปศาสตร์

เป็นหุคัก, คือได้แก่เป็นผู้ ได้ยินได้ฟัง
กิตติศัพท์แสนยานุภาพ ของ พระนคร นั้น ๆ ว่า
มีอำนาจกำลังอย่างไร !

เป็นปากศึก, คือได้แก่เป็นผู้ รู้แจ้งการ
เมือง ทั้งทางนิศาสตร์และวิชาบาลศาสตร์
และเป็นแขนศึก, ขาศึก, อะไร ๆ ในเทือก

อีกมากมายหลายประการนัก จึงถึงนั้นพระ
ราชาธิบดีทั้งหลาย ซึ่งทรงแต่งตั้ง ท่านพฤกษา
จารย์ไว้ในตำแหน่งพระมหाराชครู พิชแล
พระราชครูปโรหิตโรคาจารย์ ก็ทรงรับเอา
ลัทธิมหาเพทางค นั้นเป็น พระบรมราชูปถัมภ
ด้วย อันพิชบำรุงพระยาช้างนั้น ถ้า
ว่าโดยหลักถานประวัติดิศาสตร์ ท่านผู้ให้
กำหนดพระราชพิธีกำหนดไว้ ในเดือนเก้า คือ
ก่อนหน้าจะมีพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังค
ยฐานประการหนึ่ง

และในประการที่สอง เป็นเพราะพระบรมลือ
กิตติศัพท์ให้เป็นที่ครันคร้าม ขามพระบรมเสชา
นภาพแก่มวลมหาประเทศทั้งหลาย ว่าความ
มั่นคงแข็งแรงของพระมหานครนั้น คือได้
ผลปรีชพระยา ช้างศึก ผู้กำหนด ทาญไว้ พริก
พร้อมอยู่เสมอ ซึ่งในสมัยกระนั้นการยท
หัตถ์ยอมเป็นทนายชมขมแสนเฉยใจกันนัก ยิ่ง
ถ้าได้มี ท้าว พญา สามลราช หรือ พระ มหา
กษัตริย์ เมืองเคียงเวียงช้าง มาประจําเป็นแขก
ของพระนครด้วยแล้ว พระราชาไชยในการ
ที่จะให้ มีพิชบำรุง พระยาช้าง ก็จักพ้นเอน
ได้ปรากฏขึ้น คล้ายกับท่านองระ ให้อวค
พระราชอำนาจแก่กษัตริย์ท่านนั้น
อันกระฉับ ทอทาหรือหรือราชประเพณี

พ.ศ. ๒๔๗๐

อิศรมาเสนาंकิचित्

โสมโคบาลทมิฬไสยศาสตร์อย่างไร สมเด็จพระเจ้ากรุงหงสาวดีเป็นเจ้าเป็นใหญ่แห่งแผ่นดินพม่ามาอยู่ลานนาไทย ก็ได้ทรงพระอนุมัติให้การนั้นๆ ยังเป็นผลขึ้นโดยพร้อมมูลทุกประการ เพื่อ จัก ให้ พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แห่งข้าพเจ้าได้ ทอดพระเนตร สมเด็จพระราชาไชยบาย ในการพระราชพิธีนั้น

อา! ท่านสหายทั้งหลายเอ๋ย ใครๆ เขาก็ย่อมทราบบอกกันว่า อันงานยาร่างพระยาช้างค้ำนั้น เป็นแต่เพียงกิจการสำหรับเบิกโรงที่จะกระทำพระราชพิธีพระศาสนา มหาเมฆบูชาเท่านั้น คือก่อนหน้าที่จะมีพระราชพิธีนั้น ทางไสยศาสตร์ให้ลทธิประเพณีไว้สามประการคือ ๑. ไถ่แก้ ๒. โสณร้องแมว, ๓. ไถ่แก้ ตกตันทอดข้อ, และ ๓. ก็คือยาร่างพระยาช้าง, ซึ่งเป็นกำหนดคนยเอนงตงคนเริ่มแต่ก่อนจะเข้าเขตวันตฤกวารประมาณสัก ๕ วันอันตกอยู่ในระยะของเดือนเก้า สวรรณมาศพระยากลว่า แต่ว่าในขณะข้าพเจ้าเล่าเรื่องนั้น, โฉนเหตุการณ์ จึงได้ปรากฏตามศุภมาศวันนั้นว่า งานยาร่างพระยาช้างที่กรุงหงสาวดีเมื่อคราวครั้งกระนั้นเป็นวัน ๗ ๖ ๕ คำ ใน

จุลศักราช ๘๑๐ เท่านั้น ฉะนั้นจึงไม่เป็นการควรที่จะสงสัยให้เป็นไปอย่างอื่นอีกแล้วว่า งานครั้งนี้ พระเจ้าสามเกลือกต้อง มีพระราชประสงค์จ้าง หมายถึง จะ ประกาศเผยแพร่ พระกฤษฎาภิหารให้เป็นที่ยกย่องกันถ้วนทั่วทุกแห่ง บรรดาสามลรัฐบุรี และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งทรงเป็นแขกเมืองของกรุงหงสาวดีโดยแน่นอนทีเดียว แต่กระไรก็ตามความประสงค์ที่จะได้ ให้อวดกันนั้น แท้จริงก็เพื่อจะให้กิจการนั้นบรรลุไปสู่สภาวะอันถึงมานำมาซึ่งผลพิเศษเพื่อเฉลิม พระเกียรติยศ แลชาติ ของพระองค์เท่านั้น เท่านั้นเจ้า! ถ้อยคำพยากรณ์ของท่านแม่เจ้าพระรูปร่างผู้เป็น มารดา พระศรีศากยบุตรวิสุทธิพิศุภพวงศกามสำนักพระอรหันตวิธาน นั้น ช่างแม่นยำถูกต้องอยู่ทุกประการเป็นที่น่าอัศจรรย์ยิ่งหนอ! เพราะเหตุที่หมายนั้น ได้กลายมาซึ่งลางร้ายเป็นอกุศลโทษอย่างเกินก่เกินน และน่าเอ็นดูอนาถใจนัก ท่านสหายทั้งหลายเอ๋ย ในพระธรรมศาสตร์มัธยมประเทศโดยอรรถว่า “อนัญญโทสยโรหิต” อันเป็นส่วนหนึ่งของลักษณะมุลกค ๑๘ อย่างนั้น จะนำมาสนองประเทศแล

อายัดโทษ

พฤศจิกายน

ชาติพม่ารามัญในภายหลังให้ถึงมหาวิทยาลัย
ยุคที่เคียว ท่านอย่าได้คิดพระสงฆ์สืบ
อันเลว.

วันนั้นแต่เช้า ท่านออกญากำแพงราม
ภักดิ์ ข้าราชการกรมพระศบาลพร้อมด้วย
อำมาตย์ราชเสนากรุงหงสาวดี และขุนหมื่น
พันทนายก็พากันออกไปกำกับการ กระแผนผังที่
ทางซึ่งจะให้พระยาช้างคันยาวจากกันละสนาม
หน้าพระที่นั่งชมรมพล โดยมตกลยและรย
การทั้งนี้ สร้างแท่นยกคตลงเขยพาท ๒ แท่นห่าง
จากกัน ๒๐ วา ที่ท้ายแท่นฝั่งซ้ายของ ๒ แดงไว้
ระยะแฉดละ ๕ เสา รวมเสา ๓๐ ต้น เสาหนึ่งๆ
ห่างจากกันหนึ่งศอก อันเสาของทุกๆ เสาใช้
ไม้จริงโคประมาณ ๒ กำเคียว ลำเสายาว ๘ ศอก
ฝังในดินลึก ๘ ส่วน คงให้เหลือสูงจากพื้นดิน
เพียง ๓ ศอกถ้วน ทำตะเสา ๓ ตัวมีเท้าเป็นล่อ
ใช้เชือกลากได้ แล้วจึงเอาแสงดานผูกโครง
ไม้ ไม้ซันคองไว้นตัวตะเอน และเอามา
ตั้งคั่นไว้ระหว่างกลางหน้าแท่น เพื่อสำหรับ
ยัดดาช้างมิให้มองเห็นกัน ก่อนที่จะนำเอาช้าง
ขึ้นโยนบนแท่น พอเวลาเที่ยงวันก็มีการ
ก็สำเร็จทุกๆ หน้าที ด้วยกันทั้งฝ่ายเขา
แล้วฝ่ายเรา

ขณะนั้นทางภายใน พระราชฐานยังไม่จบ

พิธีให้ ไชลอนร้องแม่แมวเอย ขอฟ้าขอฝน
ขอน้ำมนตร์รดหัวแม่แมวเอย และทางด้าน
หนึ่งแห่งโรงพิพิพราหมณ์นั้น ย่างก็เอาต้น
คณชาติสือมาเรียงพันกันค้อย เสียงฉะๆ อ้อยไม่
ขาดเสียงเหมือนกัน อันพิธีทั้ง ๒ อย่างนั้นพระ
เจ้ากรุงหงสาวดีก็ยพระธรรมเทศน์ และยวง
พระประยูรญาติพระสนมกำนัลงานได้เสด็จและ
ไปชมมณกันอยู่โดยพร้อมพรั่ง แต่กิจการณ
นั้นไม่เกี่ยวข้องแก่การฝ่ายหน้า ฉะนั้นจึงไม่
ใครจะมีผู้ พยพื่นได้สักคณ นอกจากเจ้า
หน้าทีแลยบรรดาไพรพราหมณ์เท่านั้น

ครั้นเวลาได้ ๓ นาฬิกาเศษ ท่านออกญา
กลาโหมราชเสนาให้ทนายนำเอาของข้างว่า
ทอง และเครื่องแต่งตัวมาประทานแก่ข้าพเจ้า
เป็นเกียรติยศ เคชะบุญด้วยบรรดาเสื่อผ้าเหล่านี
นั้น ข้าพเจ้าสวมใส่ได้ โดยวิธกมและช่าง
เหมาะเจาะยังนัก เมื่อข้าพเจ้าก็แข็งแรง
น้ำแต่งกาย กระทำกิจโดยวิสัยชายชาติชาติ
โบราณเสร็จแล้วก็ออกจากที่พักตรงไปยังโรง
พระคชาธาร โดยมีตำรวจพลพันคนหนึ่งแบก
ของข้างว่าตามมาข้างหลัง ครั้นเมื่อมาถึงจึงรู้สึก
แปลกใจ ด้วยยานประตโรงทั้งสองยานนั้นได้
งยไว้สนิทแน่นอย่างน่าสงสัย คั้งนั้นข้าพเจ้าก็

เอามือเคาะและตะโกนร้องเรียกให้หมีขอความ

พ.ศ. ๒๔๗๐

อิศรมาเสนาสงคราม

ซึ่งอยู่ยังภายในโรงนั้นให้เข้ประตึบ ครู่
หนึ่งเมื่อยานประตึบไ้เสียออกแล้ว ข้าพเจ้าก็
เกลยบลมลงทงนคยความทกใจ เพราะนาย
เกลยบลมสหายรักของข้าพเจ้าก็ยบรคาพวกหมอ
ความูเหล่านันกำลังทำทำทางยก็ยกันปลอย
โยนให้พลายงเขาของคมสราเข้มอันระคนด้วย
ทินยอนอย่างคำกลกอยเป็นจระพ่นแล้ว ทัน
ไคเมื่อเขาหันมาเห็นข้าพเจ้าเข้ามา ก็ทำท่า
ทำทางโยกไม โยกมือให้รยยคยานประตึบโรง
เสียโดยเร็ว ข้าพเจ้าเห็นอาการนั้นอกระหนัก
ด้วยซอของไคทั้ง ๒-๓ โยแล้วกำลังกลยอยู่ ซึ่ง
ไม่ต้องสงสัยว่าบรรคานำมาอันอย ในซอของไค
เหล่านัน ยัคินไคถูก ปลี่ยนทไปเกยไว้ ใน
กะเพาะของพลายงเขาของสันแล้ว ถึงนั้น
ข้าพเจ้าจึงรองชนว่า

“พุทไธ—นั้น, แกจะให้ กินเข้าไปถึง
ไไหนนะ ? มันมากอยแล้วนา!”

“ชะ ๆ อ้ายแกละซอชอขวืออย่างนัสมอ”
แล้วเขาก็หัวเราะชนอย่างขบขันตามเคย

“ก็ย้ายแกมันอวคก็องหนะไม่พคยัง ค
ร! ปลอยให้ช่างสวปามเข้าไปจนไคเกลยอน
แล้วเห็นใหม่ ?”

“เออะ ๆ พ่อเพอนรัก เวออย่าเถียงกัน
เลย ในขณะนั้นแกมีตำแหน่งเป็นคชกรรม แก

ก็จรงวังกระยานของแกไว้ให้ คักแล้วกัน ส่วน
ตัวกันจมีตำแหน่งเป็นคชบาล กันก็ระพยายม
กระทำหน้าที่ของ กันให้ เต็ม ความ สามารถ
เหมือนกัน”

ข้าพเจ้าหัวเราะแล้วตอบว่า “เออคิดละ
คอยคนะ ! ถ้าพลายงเขาของไปคูกลงโดยเม
มากละก็ กันจะกลยค้ำมของจ้วมาแพ้นกระยาน
แกให้จงไคไคเทียว”

เข้มแล้วก็ทายนหนารน ๆ เข้มาพคอก
ว่า “แกก็เหมือนกัน คอยคนะ ! ถ้ายังคย
พลายงเขาของให้เอาชนะไม่ได้—”

“นึ่ง ๆ เอะ ๆ !” ข้าพเจ้ารยชิงคคยท
เสีย “เส้จระหรอชยหละย้ายโยชอยู่แล้ว
นา?”

“ไไหนนัแกะมาชวนเอากันไปค้วยเท่านัน

คอกหรือ?” เขาทำท่าหัลยคานคอยคครุทกันง
แล้วก็พคคยว่า “ไปเออะ ! ประเคียวกันจะ
พาเอาพลายงเขาของไปยั่นตนเอง” ข้าพเจ้า
ชครันอยเมื่อไคฟังคังนั้น จังหันไปชวน
คนคยอชจ้วให้ชอกจากโรงช่างไปยั่นพันพระ
คั้งชมรมพลกเคียว ครันคังแล้วก็เข้าไปนง
อยในทอนคควรแห่งหนึง เพคคยเวลาค่อไป.

อัน ชงค พระคั้งชมรมพล นัน คัง อย บ
ระเนยคเนนคินลาค ๆ ค้ามองคคแต่เพียงผาค ๆ

จะมีรูปร่างคล้ายกับเชิงเทียนบนปรการของพระ
นครนั้น แต่ไม่ใช่กำแพง เพราะตัวกำแพง
นั้นมอดไปอีกชั้นหนึ่ง รูปพระพลีฐานของ
องค์พระที่นั่ง เป็น วิมาน ๓ ชั้น ๓ ชั้น ๓ ชั้น
ส่วนสังคายนาคัน ถึง องค์พระที่นั่ง นยว่าจะถึง
ราวหลังช้างศึก (คือประมาณ ๗ ศอก) ทาง
ด้านหน้า พระที่นั่ง เป็นลาน หล้า เขียวสด และ
กว้างใหญ่ปานประหนึ่งทุ่งราย สมควรแก่การ
ฝึกซ้อมปรนปรือช้างม้าทุกประการ ทั้งสาม
ท่านขอยสนามได้ เองแน่นไป ด้วยทวยราษฎร์
ต่าง ๆ ภาษาทั้งชายหญิง ได้พากันมา ขึ้นนั่งอยู่
อย่างแออัด ณะทิวภายในหน้าของพระที่นั่ง
เจ้าหน้าที่ ได้จัดให้บรรดาข้าทูลทูลทั้งสามชาติ
ไปนั่งรวมกันอยู่เป็นพวก ๆ มิให้ปะปน กล่าว
คือทางบ้านชาวที่ประทับเป็นส่วนของไทย
พวกหนึ่ง พม่ามอญอยู่หน้าพลายพวกหนึ่ง
ทางบ้านชาวที่ประทับเป็นของมลาวรวมลานนา
ไทยอีกพวกหนึ่ง ซึ่งทุก ๆ บ้าน ได้มีสารวัตร
คอย กำกับ ดูแลการ ราวเวลาน้อย อย่าง เข้มงวด
กวดขัน ท่านสหายทั้งหลายเอ๋ย! เมื่อมองดู
บรรดาคนพลเรือนและ ทหารอื่นใดที่ประทับ
ประการ่างกาย มาด้วยเสื่อผ้า สีสรรต่าง ๆ กัน
นั้นแล้ว ช่างเป็นที่น่าทศนายนัก อ้า! งาน
มหุติวานักอะไรเล่าท่านสหายทั้งหลายได้พบ

เห็นมาแล้ว จะได้ครึกครื้นเห็นปานถึงงาน
บำรุงพระยาช้างคันฉ่องที่กรุงหงสาวดีในคราว
ครั้งกระนั้นนักหามิได้
ขณะนั้นพอ มอญมาได้ช่วยสามนาฬิกาพอ
ก็ จึงเสียงกลองสังข์แว่กกับระลอลขึ้นอย่าง
สนั่นหวั่นไหว ด้วยพระเจ้ากรุงหงสาวดีกับ
พระยาทสมเด็จเจ้าอยู่หัวพระมหาอุปราช
แลพระสังฆคิต ปวงพระราชวงศานุวงศ์ ได้
เสด็จ มาโดยลาพระบาททางใน แล้วทรง
ขึ้นประทับอยู่บนพระวิมาน พร้อมกัน ครั้นหนึ่ง
เมื่อได้เสียงเสียงระโคมไป จึงเจ้าหน้าที่ หมอ
ความของกรุง หงสาวดีก็ นำเอาพลายสิงห์คัน
เจนเม่นพระยาช้างศึกตัวสำคัญเข้ามาขึ้นแท่น
คอยอยู่ทางด้านซ้าย ครั้นแล้วท่านออกพระ
ครูสิทธิชัย ยศศรี ศุภทนต์ เจ้ากรม กรม
พราหมณ์พฤฒิบาศใน ราชการ แห่ง พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็กระทำอาณัติสัญญา
ให้เลื่อนตะเข้ซึ่งมีแผงลาน ทางผืน ใหญ่ ขึ้นตั้ง
อยู่ข้างบนนั้น เข้ามาใกล้กลางไว้ ในระหว่าง
แท่นเสาศลึงเขยพาททั้งสอง จึงในยคนผู้
คนทางบ้านชาวของขอมสนามได้ร่นออกไปเป็น
ทางกว้างประมาณสัก ๕ วาเศษ สิ่งแรกที่
ปรากฏแก่ตาคนก็ คือ นายเกลี้ยง สหายรักของ
ข้าพเจ้า ซึ่งร่างกายอยู่ใน เศวตอเนก นายท้าว

พ.ศ. ๒๔๗๐

อัครมหาเสนาบดี

ข้างใต้เห็นลากข้อข้างพลาย ปลายค้ำ เป็นขึ้น
เข้ามากร่าง ๆ แคล้วใญ่ก่อน เขารับสืบ
เท่าเข้ามา เป็นสิ่งอภัย ห่าง จากขอย สนาม
ประมาณ ๑๕ ก้าว แล้วก็หันหน้ากลับ ไปยัง
ทางที่เดินเข้ามา นั้น และยกมือ ชื่นทักเรียก
อะ ไร อยู่ คอย ทำทาง อันคึก คลกล คนอง ขยขึ้น
พลันเมื่อ ข้าพเจ้า ชะเง้อ ขึ้น ก็เห็น พลายเอก
ของผไทสมัน กำลังย่างเสด็จขึ้น ๆ เข้ามาแต่ผู้
เดียวข้าง โดยปราศจากหม่อความอุยบาล
รักษา แต่พอใกล้ ใกล้ระยะกัน จึงทั้งคน
และข้าต่างก้มบอและวงเข้าหากัน โดย
นายเกลี้ยงจับเอางวงพลายเอกของเข้ามากอด
ไว้ แล้วก็เดินเข้าไปยังแท่น และจัดการ
ตกปลอกด้วยมือตนเองเสร็จ อันกิริยาอาการ
ที่ นายเกลี้ยง สำแดงคุณวิเศษการ ศษบาลให้
ประจักษ์แก่กษัตริย์ ในท่ามกลาง ระหว่าง ประชุม
ประชานนา ๆ ชาติ และเสนาะพระพิศุ
สมเด็จพระมหากระษัตริย์ราชเจ้า ท้าว
พญาสามลราชทั้งหลายนั้น ก็บังเกิดเป็น
ผลพิเศษเป็นมหามหึศรยขึ้นนัก ในขณะ
แรกทศและข้างเดินเข้ามากลาง สนามแต่ลำ
พัง ต่าง ๆ ทั้งผู้ใดและเชื้อใจ ได้พากัน
นั่งรับยกรับไปเป็นครว้ ต่อเมื่อได้เห็นนาย
เกลี้ยงทำท่า ก้อว้อ ก้อคึกคึก คลกล โดย เองวง

ของพลายเอกของเจ้า มากอดไว้ แล้วก็พากัน
เดินไปคั่นนั้น จึงต่าง ๆ ก็หายจากความตก
คลงพรองพรืด และพากันหัวเราะขยขึ้นขึ้น
โดยรอบ ๆ สนาม ขณะนั้นถ้าข้าพเจ้าไม่
หลอกลวงข้าพเจ้าเอง ข้าพเจ้าก็ไยยืนถ้อย
คำจากปากของท่านพระมหาพรหมพิทักษ์ทรง
ยวักยบพมพาชเนาว่า ดังนี้ —

“โอ ยุทธะครมาเดย์, ศรีธายุขยวรรณะ,
ศุขะศรัทวิชัย, ศักติวิทย์เมษย์พรต, โพน
กรลลิกษณะยทช, พลักรตมเลอมนตร์, คว
พหลแห่งท้าว, เญญูจอมธิดาชาจ้าว, แผ่น
พนภูมิสยาม, ท่านนา.”

ในขณะเมื่อเสด็จออกไปยังไปให้สักคร
หนึ่ง จึงท่านพระมหาพรหมพิทักษ์เป็นแม่
งานใหญ่ในการพิธี ซึ่งกำลังพลำเพื่ออยู่
คนเคียวนั้น ก็คุกเข่าลงกยพนดิน และยกมือ
อาชญา สักขินคงคง แล้ว ก็ กรวย ยังคมทูล
พระกรุณาขึ้นเป็นเนื้อความว่า

“ขอเดชะ พระยวาทของกฎ มาศปฤเกล้า
ปลกกระหม่อม อันพระราชาพิชิตำรงพระยา
ข้างต้นนั้น เจ้าหน้าที่ได้จัดการฉลองพระเศ
พระคุณไว้ โดยพรักพร้อมเสร็จแล้ว ข้าพระ
พทุเจ้าขออัญเชิญใต้ ฝ่า ลอของขลุ พระบาทใต้
ทรงพระกรุณาไปปรกเกล้า ๆ เบิกพระราชาพิชิตัน

ตามพระราชอัธยาศัยขออยู่”

แต่พอ พระมหाराชาครุพิชัยยกยาลงตาม
เก็ม พระเจ้าทรงหงษาวิกิทรงลุกขึ้นจาก
พระราชอาคัน แล้วมีพระราชกระแสรับสั่งขึ้น
อย่างฉาดฉานว่า

“จงฟังพระหลานรักและลูกเจ้า อัน
ธรรมทายาทันเมืองจะอยู่เป็นสุข ก๊วยม
จะต้องอาศัยก๊วย อาณาประชาราษฎร์ สมณ
พราหมณ์ ได้กระทำกิจงานกิจแห่งตนเต็มตาม
หน้าที่ มีผลคือก๊วยชัญญาหารเกลือบลา
ทพิศกเสื่อเหือโตมิได้ยกมาย้าย มิถูกกาล
เป็นไปตามสภาวะ ฉะนั้นแล้วเจ้าเชตวันสันต
ถูก ทิวทัศน์ของนาข้าวกล้ากำลังต้องการน้ำฝน
อยู่ ฉะนั้นโดยสายสาครอันศักดิ์สิทธิ์ซึ่งจะ
บรรดาลให้พระพรณเจ้ามีมาสำหรับ หล่อเลี้ยง
ลำต้นเพื่อความวัฒนาต่อไป เพราะด้วยความ
ประสงค์ฉันเราจงได้จักให้ มังกร บารงาพระยา
ช้างตนชน ดังนั้นขอพระหลานรักและพระลูก
เจ้าจง จักผู้ แทน ตัวขอไป ขริบาล พระยาช้าง
แล้วและเริ่มกระทำการแต่ในบัดนี้เถิด”

พลันพระมหาอุปราชาก็ทรงแย้มพระศรว
แล้วกราบบังคมทูลขึ้นว่า “เกล้าหม่อมฉันก็
เห็นอยู่แต่พระสังขทัตพระองค์เดียว ก๊วยขอ
เป็นผู้ ชำนาญในการช้างมาก ฉะนั้นขอพระ

ราชทาน พระราชานุญาต เขาเป็นผู้ แทน ของ
เกล้าหม่อมฉันด้วย”

“แล้วก็พระหลานรักเล่า?” พระเจ้า
ทรงหงษาวิกิทรงผันไปพระราชำรัสกับพระเจ้าย
หวิ ก๊วยพระกระแสนเสียงอันอ่อนหวาน

“พระราชอาญาไม่พ้นเกล้าฯ” พระ
เจ้ายหวิกราบทูลสนอง “เกล้าหม่อมฉันออก
รู้สีกหนักใจมาก ก๊วยพระเจ้าพิทวงเลือกเอา
พระสังขทัตเป็นผู้ แทน”

“เป็นไฉนหรือพระเจ้าน้อง?” พระมหา
อุปราชาคิดขึ้นอย่างสงสัย

“ไม่เป็นอะไรทอพระยะชะ พระเจ้าพิ!
แต่ที่ว่า ออกจะเป็น เกียติยศในสวนตัว บุคคล
อยู่สักหน่อยเท่านั้น”

“อย่าฟังเข้าใจผิดพระหลานรัก” พระ
เจ้าทรงหงษาวิกิทรงพระศรวคำรัสตอบ “ผลที่
จะได้ ไม่ใช่ฮาว ต้องการเอาความแพ้นะ มา
เป็นเกณฑ์ ในทัน แต่เป็นความประสงค์เพื่อ
ความสวัสดิวัฒนาแก่ภูมิเทศเท่านั้น คอก”

“พระกรุณาเป็นล้นเกล้าฯ แต่เป็นการ
จนด้วยเกล้าฯ ๗ กระหม่อมฉัน อย่าง แท้จริง
ก๊วยจะหาผู้ ทรงเกียรติ ถึงผู้แทนของพระเจ้าพิ
ถึงนั้นมีได้ ส่วนที่พอจะฉลองพระเดชพระคุณ
ได้ก็เพียงแต่ขันแม่ทัพนายกองเท่านั้น”

พ.ศ. ๒๔๗๐

อิศรมาเสนาภคิปปตี

“ท่านกัณโถ นนาพระเจ้าน้อง พะเชอ
ว่าพระสังขทัตเชอกัจะ ไม่ทรง ถือเอาการ สูง
คำตามที พระเจ้าน้องรับสั่งนั้น เป็นประมาณก
คอก” พระมหาอุปราชาทรงรับรองอย่าง
แข็งแรง.

“พระเชษฐพระคตพะยะชะ อินขรรดาข้า
ทหารของหม่อมฉัน ใน ตำแหน่ง กรมช้างแท้ง ๆ
กัเมแต่อกญูกำแพงรามลักคิคนหนึ่ง ซึ่งได้
เอามาในกองทัพด้วย แต่แก่แก่มาก หทา
ไม่ใคร่จะร้องไห้ และนอกจากนั้นกัเมแต่อก
ญูกลาโหมราชเสนา สมหพระราชวิมล ซึ่ง
ในขณะนั้นแก่เป็นแม่ทัพ แต่กัเจ้ากรรมด้วยได้
รับรายงานของเจ้ารามราชพว่ แก่ได้ช่วย
เสียแล้วตั้งแต่เมื่อคนนั้น แต่เขาเอะพะยะชะ
เจ้ากรรมนอกซ้ายราชวิมล ของ หม่อมฉัน อีก
คนหนึ่ง ซึ่งเขาเป็นบุตรบุญธรรมของออกญา
กลาโหม ก็เห็นจะมีความรู้ ในทางช้างช้าง
พอเป็น ๆ ปลา ๆ ถ้าเป็นทัพพระทัยแล้ว
หม่อมฉันก็จะได้ ขอ ประทาน ตั้งให้เป็นผู้ แทน
เพื่อมิให้เสียราชการของพระเจ้าอาว ไต”

“ท่านกัณโถไปพระเจ้าหลาน!” พระ
เจ้าหงษาวดีทรงคล้อย “เขาเอะเขาเป็นคก
ลง ย่อม่ามว. ลอกยศ. ลอกคักกัคนใหม่เสีย
เวลาเปล่า ๆ เลย”

ทั้งนั้นพระสังขทัตและข้าพเจ้าถูกเจ้าหน้า
ทกรมวังพาเอาตัวเข้าไปหมอบอยู่ บังหน้าพระ
นั่งที่เพอถวาศด้วย ครั้นเสร็จพิธีแล้ว เราต่างคน
ต่างก็ถวายบังคมออกมา ทรงไปขึ้นชัศพอพระยา
ช้างคชยท้อย ซึ่งในขณะเดียวกัน เพี้ยแก้วน
กล้า และนายเกลียง ก็ขึ้นมาทำกับเียนนาย
ท้ายช้างโดยพร้อมกัน.

เมื่อออกพระมหाराชครพิชัยฝ่ายหนึ่ง และ
ออกพระศรีวิชัยขัตติยครพิชัยฝ่ายหนึ่ง ขึ้น
เกมมา รุดเริ่ม พลายภูเขาทอง และ พลาย สิงห
คินเงินแมนด้วย กระแจะนั้นทน ถิ่นลงน้ำ พระ
พุทธมนตร์เพื่อความสวัสดิแล้ว จึงในขัตติน
ผู้กำกับเจ้าพระยาช้างคชกัเชอญาค เขาททำ
หลังช้างละ ๒ เส้น โดยเอาปลายเชือกขาคัน
โยงไปพันไว้กับเสาของทั้ง ๔ เสา แล้วกรับ
ปลดปลอกและแกะเชือกทมิฬขาวไว้ แล้วจึงนำ
เอาช้างลงจากแท่นมายืนคุมเชิงอยู่ เพื่อจะ
ให้เวลาแก่ผู้คุมตำแหน่งเป็นหมอบ กระทำกิจโดย
วิสัยแห่งศกษกรรมต่อไป และในขณะเดียวกัน
ท่านออกพระราช ครูป ไโรหิต ไโรภาจารย์ ก็ให้
อาณัติสัญญาให้ ชกเชือก ลาก ตะเข้ ทมิฬแวง
ลานกันหน้าช้างอยู่นั้น เขาออกมาไว้เสียทาง
หนึ่ง เพื่อช้างทั้งสองจักได้เห็นตัวกัน.

ข้าพเจ้ากับขงจัวว ขน กรรพม ประนม ขอ

อาปนโชน

พฤศจิกายน

เสร็จแล้ว จึงกล่าวคำเตือนสติพลายภเจ้าทอง
 ขันว่า “ทุกก่อนพลายภเจ้าทองเพอนรัก ท่าน
 ผู้มีตำแหน่งงานเป็น พระราชพาหนะ ของ พระ
 บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถ้าท่านยังรักจะมี
 เกียรติยศคำลยา ราชาวดี ประคัม งามของท่าน
 อยู่ ฉะนั้นท่านจงตั้งใจรักษาของท่านทั้งสอง
 นั้น เพอเกียรติยศให้ ถึงขนาดเด็ก และอย่าไ้
 มีความประมาทด้วยฤทธิอำนาจ แห่งความโม
 โทโทโยนั้น ๆ เลย ”

พลันเสียงหัวเราะของพระสวัชศักดิ์ปรากฏ
 ขึ้นอย่างกึ่งลั่น แล้วรับสั่งขึ้นแหย ๆ บ้างว่า
 “ทุกก่อนพลายภเจ้าทองเพอนรัก ท่าน
 เป็นพระยาอัครราชทูตเสด็จ ถ้าเจ้ายังรัก
 ปกกระพองแก้วโกเมน และคอกประจายาม
 ทองคำลยา ราชาวดี ของเจ้าแล้ว ฉะนั้น
 เจ้าจงตั้งใจ รักษาของเจ้า เพอศักดิ์ แล
 เกียรติยศให้ ถึงขนาดเด็ก และอย่าไ้
 ความ ประมาท หนึ่ง ต่อความ ทรงน ศักดิ์ ของ
 ข้าองค์พระโพธิ์ทั้งหลายเลย ”

จึงเจ้าหน้าท กศิก เชื้อกษัตริย์ ออก จากเส้า
 ปอง เพอไวโยให้เข้าหากันทีละคู่ ๆ เจนพระ
 ยาอัครราชทูตทั้งสองนั้นเกลยรัก ไ้ระยะประกัน
 เมื่อการณ ไ้ ปรากฏว่าถึง เวลาเข้าค่าย
 เข้าเขมกันนั้น จึงนายเกลยรักก็ปล่อยขอสว่าง

พลายภเจ้าทองไวโยพลายภเจ้าทองไวโยนั้นออกเสด็จ
 และพร้อมกัน ขาพเจ้าก็ ขยับ เข้าเตือนให้แผน
 เข้าประจันยานทันที.

อา! ท่านสหายทั้งหลายเอ๋ย อินฤทธิ
 เมาหมื่นและพิศสุราเขมกันกินมัน ซึ่งระคนอยู่
 ในเส้นโลหิตของพลายภเจ้าทอง ไ้กระทำให้
 ให้เพอนแสดเสียงร้อง ออกมาปาน ประหนึ่งกับ
 ราชสัท แล้วรับสั่งคำสั่งของข้าพเจ้าโดย
 มิไ้รับร้อ กล่าวคือไ้มีวงวงเข้าทุกปากแล้ว
 โลกเข้า ทั้งชน ปฏิบัติกัน ด้วย กำลังแห่ง งามทั้ง
 สองอย่างสุดค้วที่เกี่ยว ขดเน่นฝ่ายพลายภเจ้า
 หนึ่ง เจนเมณกัไ้ไม่ดกลอยไ้ฟังค้วขึ้น, แลวกเสียด
 งามเขมกันไว โ้ ด้วยความแม่นยำอย่าง น่าชม
 เหมือนกัน จึงในขณะนั้นเองพลายภเจ้าทอง
 ก็กลุสศักรียกับกษัตริย์ไ้ โดยฉันทัก เจนกาย
 ค่อย ๆ แว่นขึ้นไป เกลยระพลก็ลงมากดถึง
 แก้วความปราศรัยอยู่ร้อมแล้ว ขาพเจ้าและ
 นายเกลยรักต้องช่วยกันลงของ ให้สัดไว เเพอน
 จึงพยายามกลบค้วสยัคดกลยลงมาเสียดไ้เกลย ๓
 อย่าง จึงพันอันตรวยไป แลด้วยความผลาด
 ไ้หวพวยเพราะเจณผก, หนึ่งเพอนหาเข้าไ้ก่อน
 ไม่ ทำท่าส่ายหน้าค้วเขมอยู่ ต่อมาประมาณ
 ครึ่งหนึ่งขณะเมื่อ พลายภเจ้าทอง ทำเป็น ถกขึ้น
 ดกลยลงโดยเล่ห์นั้น พลายภเจ้าหนึ่ง เจนเมณกัไ้เสียด

พ.ศ. ๒๔๗๐

อิศรมหาเสนาบดี

กลเพราะระยัยไทยไว้มิได้ ไก่ทั้งเข้าชน
มาโดยมิได้ทันพิจารณา จึงในทันใดนั้นเสียง
เชือก ยากก็ขยายตัว อยู่ ทางข้างหลังข้าพเจ้า
ก็เอะใจๆ ปานกับประหนึ่งว่ามันจะขาดออกสัก
๕ ท่อน ฉะนั้นด้วยในพริบตาณพลายภูเขาทอง
ไก่อ้อมเข้ารับงา สัตว์ของคนไว้ได้ ไก่โดยทันที
บ้าง และทั้งวงเล่าซึ่งได้เคยมันจุปากอยู่
แต่ในขณะนั้นเพือนไก่อ่ใช้ เพื่อประโยชน์เสียแล้ว
กล่าวคือไก่เองวง กระหวัค เข้าไว้กับงา ของ
สัตว์อย่างกระชับแน่น และรีบโหมพละกำลัง
คนเข้าจับและบีบงาซ้ายของ พลายสิงห์คนเจน
เม่นอยู่ด้วยความปลอดภัยมากหมาย ด้วยการ
กระทำของเพือนกันนั้น พลายสิงห์คนเจนเม่น
ก็เลยเสียหลัก ขาหน้าข้างซ้ายต้องยกแขวนชน
ร้อนๆ คุกเป็นท่าเกรงอันตรายยิ่งนัก แต่ก็นำ
ประหลาดด้วยทั้งพระสังฆกิจแลเพี้ยแก้วนกล้ำ
ก็ให้พยายามช่วยเหลือ อยู่ด้วย ความสามารถ
แต่ทำไมพลายสิงห์คนเจนเม่น จึงมิได้สยบคืน
ถอยกลับออกไป จึงน่าประหลาดนัก! ความทาง
สันนิษฐานของบรรดาผู้มีความรู้พิเศษ ในการ
ยัธยาสระยาข้างไก่อันนั้นว่า เพราะความเจ็
ยปวดอย่างสาหัสอย่างหนึ่ง จึงกระทำให้พลาย
สิงห์คนเจนเม่นเกิดก่อกวนไม่ยอมถอยออกมากเป็น
ไก่อ่ หรือเพราะการกระทำของพลายภูเขาทอง

ต้องด้วยลักษณะใน อย่างใดอย่างหนึ่ง นั้นเอง
พลายสิงห์คนเจนเม่นจึงถอนตัวออกมาไม่ได้ก็
ไก่อ่ทั้งสอง อย่าง ซึ่งทั้งเข้าพเจ้า และนายเกลี้ยง
ผู้ใดแลเห็นเหตุการณ์อยู่โดยใกล้ชิดด้วยนั้นก็
ต้องยอมความเห็นคล้อยตามที เขาว่านั่นด้วย
เหมือนกัน เพราะไม่ทราบว่าจะอธิบายอย่างไร
จึงจะถูกต้องจริงๆ ได้ จึงต่อมาอีกครู่หนึ่ง
ความสลดใจก็ยังเกิดขึ้นแก่ตาประชาชนทั้งผู้
ไพร่อย่างลึกซึ้ง ด้วยงาซ้ายของพลายสิงห์คน
เจนเม่นข้างที่ถูกพลายภูเขาทองบีบนั้น ไก่อ่ปลิ้น
หัก โงง ออกแทยไพร่ปาก ด้วยเสียงอันดังสนั่น
หวั่นไหวและฝ่าตัวของพลายนั้น ไก่อ่ลาไปทาง
ขวามือเกือบ ๒ วาเศษ และจะไก่อ่สั่นแต่เพียง
เท่านั้นก็หาไม่ เพราะด้วยความเจ็บปวดนั้นเอง
ไก่อ่กระทำให้พลายสิงห์คนเจนเม่น วิ่ง วุ่น อยู่
ด้วยความคลุ้มคลั่ง แล้วและคล้อยหลังเวียนวน
ไปมาอยู่หลายกลีบ พร้อมกับในทันใดนั้นก็
เองวงยกเชือกยากาคตัวขึ้นชนหลังแล้ววิ่งแล่น
กลับหน้าลงมาโดยเร็ว อนิจาณาใจหายท่าน
เสียดายทั้งหลายเอ๋ย! เชือกยากนั้นไก่อ่กวาด
เอาเสกั ท่าน จ้าวพระสังฆกิจ และ เพี้ยแก้วน
กล้าหลกกระเด็นลงมาพร้อมๆ กัน ทั้งจ้าวทั้ง
ไพร่ไก่อ่สยบแน่นิ่งอยู่คาที่ แต่เศษขุยมธุหม
ความญได้ช่วยกันเข้าแย่งเอาพระสังฆกิจหนีออก

อายัน ไชย

พฤศจิกายน

มาเสียได้ทันอย่างหวุดหวิด จึงพ้นอันตราย จากพลายสิงห์ทันเงินแมนไปได้ แต่เพียงแคว้น กล้านั้น ข้าพเจ้าไม่สามารถจะอธิบายได้ว่า ร่างกายส่วนไหนเป็นอันตรายเป็นเท่า ภัยพลาย สิงห์ทันเงินแมน ได้ฉกชิงเสีย เป็นกอง ฉั่ว ขว ฉนั้น น่าอนาถใจ! และเมื่อตกถึงเพลาค่ำ ข้าพเจ้าก็ได้อธิษฐานว่า พลายสิงห์ทันเงินแมน ได้ช่วยเป็นโรคสารเพื่องลัษเสียแล้ว น่าสงสาร ยิ่งนัก.

๐ ๐ ๐

คืนรุ่งเช้ากองทัพออกจากกรุงหงสาวดี อย่างโดยด่วน ด้วยมีพระราชประสงค์จะรีบเสด็จ ๆ กลับไปให้ ถึงเมืองพระพิษณุโลกก่อนวันเฉลิมพระชนมพรรษา แต่ท่านสหายทั้งหลายเอ๋ย ใคร ๆ เขาก็ลยอนวลกลับกันอย่าง หนาเช่นตายนาคอก ส่วนข้าพเจ้าและนายเกลี้ยงสี! ในขณะนั้น พระเคราะห์ ได้เสวยอายเสียแล้ว. เพราะเป็นผู้มีคฤหัสถ์ตัวเรื่อง สมคบกันฆ่าคนของ สังฆทศเมธอสองสามวันที แล้วมานั้น ถ้าท่านได้มาเห็นข้าพเจ้าและนายเกลี้ยง แล้วท่าน จะรู้ สัก สักเงาใจหาน้อย ไม่ที่เดียว ด้วย ท่าน ออกญา กลาโหมได้

สั่งให้ ตำรวจเอาตะโพงกล่า คอข้าพเจ้าไว้ทั้ง สองคน ซึ่งพร้อมทั้งใช้ทรวนด้วยจนครบห้าประการ แต่ก็ยังเป็นบุญตกที่ท่านได้กรุณาให้นั่งมาในเกวียนจนตลอดทาง ถ้า มิฉนั้นแล้ว ก็เห็นจะไม่ไ้ มีชีวิตกลับมาได้ พยเห็นเมืองไทยอีกแล้ว อะไรจะมาน่าหมั่นใส่เท้าพ่อเจ้าประคุณสหายของ ข้าพเจ้า ก็เห็นจะหายากเต็มที ด้วยแทนที่ระทุกขร้อนใน ความเคราะห์หามยามร้ายถึงนี้ เขาถึงกลับนอนร้องละเมิงละคอนมาเรื่อยจนรู้ สักเสียแคว้น และแสนท้อท้อใจจะเบอเต็มทีแล้ว ซึ่งหลายครั้งที่เคยท้อใจได้เกิดกลับยากขึ้น ด้วยเขาเล่าแต่จะร่ำไห้ขอต่อเพลงหรือเพลงแพ้ย่ำ ๆ ขอ ๆ กับข้าพเจ้าให้ ไ้ และสั่งทนายทศศักดิ์ คือนายเกลี้ยงได้เริ่มกระทำคนเป็นคนย้ายคชชน จนถึงขีดที่สุดแล้ว ด้วยตำรวจทั้ง ๒๐ นายที่เขาคอยควบคุมอยู่รอบ ๆ เกวียนนั้น ได้พากันออกติเรียกนายเกลี้ยงว่า ท่านขุน ซึ่งพ่อเกลี้ยงได้ขานรับกับเขาได้อย่างวางหน้าวางตาเฉยเสมอ ดู ๆ ข้างหน้าปลงขรรค์ลงเร็วยิ่งนัก. นับตั้งแต่ ออกจาก กรุงหงสาวดี ได้ ๒๐ วันเต็ม โดยมีได้มีการแรมรอนกันสักก็มากน้อยก็

พ.ศ. ๒๔๗๐

อัครมหาเสนาบดี

บรรลุดังเมืองพระพิณโลก" พร้อมกันทุกกรม
ทุกกองเป็นสวัสดิภาพ ซึ่งขณะนั้นได้ประจวบ
กับเย็นวัน พระราชสมภพ พอกับ พอกันทีเดียว

ณ ที่ หน้า พระอารามวัด พระศรีรัตนมหา
ธาตุขามปาก เจ้าหน้าทักกรมการเมืองได้ปลุก
ที่ ประทับพลับพลาทองไว้คอยรับเสด็จพระเจ้า
อยู่หัวอย่างงดงาม เมื่อได้ทรงพักอันอยู่พอ
เวลาช้ายแล้ว ก็เสด็จ ขึ้นทรงพระราชอาสน
พระมคอแห่ง พลายภูเขาทอง ซึ่งมีท่านออกญา
กำแพงรามภักดีเป็นนายท้ายช้าง แวดล้อมไป
ด้วยช้างทั้งช้างกันล้อมวังพาคำคำค่ายแลช้าง
แสนจ้าว ท้าวพญา สามลราช อำมาตย์ ขุนพรา
โดยชนก ไปทรงหยุดยืนช้างพระที่นั่งอยู่ณะ
ท่าถนนหน้าหน้าพระอุโบสถ แล้วจึงเสด็จ ฯ

ลงประทับบนมยุรถ พระที่นั่งชลอวิมานไชย
สุพรรณพรม พลพายพิท ท้ายพิท หิว เหวี่ยง
ข้ามปากไปทรง นมัสการพระพุทธรูปราช และ
พระพุทธรูปศรี กว๊าย พระราช ฤทธิ ทวง โสมนัส
เปลื้องพระราชภักดิ์ขึ้นทูลนาถาณ พระมหา
มาลาเสวราเสถียรเครื่องคันและสายพระสังวาลย์
นพรัตนเป็นพุทธบูชา เพื่อกิจทรงเฉลิมพระชาติ
ราช ประเพณี ที่ พระมหา กษัตริย์เจ้าได้ทรง มี
ชัยชนะแก่ข้าศึกไว้ ให้ ปรากฏเป็น อนุสาวรีย์
ศรีมงคลแก่สยามรัฐราชอาณาจักต่อไป ครั้น
เมื่อเสร็จการแล้ว ก็เสด็จ ากลับมาชนช้าง
พระที่นั่ง โดยทรงยืนอยู่บน กระบอง พลายภู
เขาทอง ผู้เสนาบดีแล้วทูลทูลว่าพระแสงขอ อัง
กุญ เป็นพุทธบูชาอีกคายหนึ่ง

๑ เมื่อครั้งสมัยโบราณทีเดียว ภูมิประเทศทรงเป็นเมืองที่ควรระกษายอยู่สักหน่อย คือ
ทางฝั่งแม่น้ำควนออกถนน เป็นที่ตั้งของเมืองอยู่เมืองหนึ่ง เรียกว่า "เมืองสองแคว" และ
เป็นที่ตั้งพระราชวังจันทร์ ของ สมเด็จพระนเรศวร. และทางฝั่งตะวันตก ซึ่งเป็นที่ ประดิษฐาน
วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ นั้น เรียกว่า "เมืองโฮมบุรี" (สระหลวง) อีกเมืองหนึ่ง ครั้น
เมื่อ ตก มา ถึงสมัย อยุธยาเป็นราชธานี ในรัชกาลพระปฐมบรมวงศ์ จึงได้รวมเมือง สองแคว
กับเมือง โฮมบุรีเสีย ให้เรียกเป็นนามเมืองใหม่ว่า "เมืองพระพิณโลก" สมเด็จพระมหาธรรม
ราชาเมื่อยังครองราชสมบัติอยู่ณะเมืองพระพิณโลก ได้กระทำความดีอย่างหนึ่ง ในถนัดวาง
สายสัมพันธ์ภาพ รววงไทย กับ พม่า วิวาทกัน พระเจ้าทรงยาวดี พระราชทานเศวตฉัตร และ
พระชฎา กับ อภิเศกราช อภิขียนามให้ว่า "เจ้าฟ้าสองแคว" เหมือนดังนามเมืองเก่านี้.

ชายฉันท

พศ. ๒๔๖๖

ขณะนั้นปวงบรรพชา นานา มหรรณว กิ่ง โว
เล่นสมโภชกัน โดยพร้อมกัน ทั้งได้บรรลือ
สิ้นไปด้วยศัพทเสียงสังขและกลอง เสียง
ขมมหาอุทยม์หาชัย เสียงทวยทวารชาน
ให้ไชโยทุกหมวกเหล่า ก็ประทักขึ้นพรัก
พร้อมกันอย่างสนั่นทันทัน

ครั้นตกถึงตอนคำ เมื่อใกล้ค่ำ ๗ ไปทรง
สวด พระไตรรัตนคุณ และทรง เวียนเทียนตาม
ประเพณี จตุรทิศ ไม่เพลิง เป็น พุทธบูชาในพระ
ราช พิธี สมโภช พระพุทธปฏิมากร ชินศรี ชิน
ราชเจ้าเสร็จแล้ว ข้าพเจ้าและนายเกลี้ยงก็ถูก
เรียกตัวเข้าไปยังที่ ท้องพลับพลาทองทั้งเครื่อง
พันทนาการ ซึ่งในขณะนั้นข้าพเจ้ารู้สึก
แปลกประหลาดใจเป็นพิลึก ด้วยแต่พอพระ
บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทอด พระเนตรเห็น
ข้าพเจ้าและนายเกลี้ยงเข้าเท่านั้น ก็ทรงพระ
สรวล หันมายพระองค์ กลับไป พึง พินิจ พระราช
อาคันตุกะ พระราชอภัยยาศรีขันธ์ ทรงแสดงให้
ปรากฏว่ากำลังทรงพระสำราญ พระราช หฤทัย
อยู่ และยังกว่านั้นบรรดาข้าททวาร พลเรือน ทั้ง
ผู้ใหญ่และผู้น้อยที่หมอบเฝ้าอยู่ คำ คำแห่ง
นั้น ๆ ต่าง ๆ ก็ พา กัน แสดง กิริยา ให้ ข้าพเจ้า
ทราบว่าเขากำลังชื่นชมในปวง พระกายของ
ข้าพเจ้าและนายเกลี้ยงอยู่ด้วยกันทั้งนั้น ซึ่งทำ

เอาข้าพเจ้าต้องหันไปคหน้านายเกลี้ยงสหายรัก
ว่าเขาจะมีความรู้สึก อิศวรย์ เหมือนข้าพเจ้า
หรือไม่ แค่นี้ไหนได้ พอสนิทยาของข้าพเจ้า
สพกับเขาเข้าเท่านั้น พอเกลี้ยงก็แสวงทำ
เป็นยักคิ้วให้แกข้าพเจ้าก ๆ ซึ่งถ้าไม่ใช่
หน้าพระที่นั่งแล้ว พยัคฆาเถระ ! แก้วลูกนัยคา
ไม่เป็นประกายไฟก็ลองดู.

ครั้นที่งานออกญา กลาโหมราชเสนา
ก็ยกสมัญญาขึ้นแล้ว ก็อ่านขึ้นถึง ๆ ว่า
“ออกหลวง มหาเทพ กระสัตรีสมุท เจ้า
กรมในซ้าย”

ทันใดนั้น นายกองทองบุตรท่านออกญา
มนเทียรบาลจึง ก็กลานเข้าไปยังหน้า พระที่นั่ง
และหมอบอยู่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงย่นกระดานวางเงินตรา & คำสั่งมาพระราช
ทาน และพระราชทานพรด้วย แล้วเขาก็
กลานออกมา จึงท่านออกญา กลาโหมก็อ่าน
ขึ้นอีกว่า

“ออกหลวงอินทรเทพยัคคีศรีสมุท เจ้า
กรมใหญ่ซ้าย”

ทันนายกลันบุตรออกญาพลเทพยัคคีศรีไชย
นพ ก็กลานเข้าไปใหม่ และได้รับพระ
ราชทานเงินและพรอย่างเดียวกัน คนที่ ๓
ท่านอ่านขึ้นว่า

พ.ศ. ๒๔๗๐

อิตรมหาเสนางคิบบัตติ

“ออกขุนอินทรเดชะ” เจ้ากรมนอกซ้าย”

ทุกคนต่างพากันเหลียวหลังกลับมามอง ว่า
จะเป็นผู้ใด แต่ก็ไม่มีใครกล้า ทุกๆ คนต่างพา
กันทยอยนั่งอยู่ จึงถึงนั้นท่านก็อ่านจนออก
และถึงกว่าครวญก่อนว่า

“ออกขุนอินทรเดชะ
เจ้ากรมนอกซ้าย”

เฮ้! ยังไม่มีตัวอยู่นั่นเอง ข้าพเจ้าออก
รู้สึกละอายใจ ว่าข้าพเจ้าไปอยู่เสียข้าง
ไหนหนอ? แต่ในขณะนั้นดูเหมือนท่านออก
ญาคลาหมใหม่ได้กราบยังคมทูล พระกรุณาธิ
คุณขึ้น ๆ ว่ากระไรก็ได้ยินดังนี้ เพราะ
ข้าพเจ้าหมอยอยู่ไกลมาก แล้วท่านจึงอ่านชื่อ
ขึ้นใหม่ว่า

“ออกขุนสุริยภักดิ์” เจ้ากรมสนมทหาร
ซ้าย”

พอชาวเสียง นายบงกชออกหลวงวิสูตร
ราชา ก็คลานเข้าไปรับพระราชทานแล้วจึง
ต่อไป

“ออกหลวง มหามนต์ ตรีของศรีภักดิ์ สมุห
เจ้ากรมในขวา”

จึงนายบงกช บงกชออกญาเทศนิราช
กุมาร ก็คลานเข้าไปข้าง ครั้นเสร็จแล้วท่าน
ท่านก็อ่านขึ้นใหม่ว่า

“ออกหลวงพิเรนทรเทพภักดิ์ศรีสมุห เจ้า
กรมในขวา”

นายสมัญญ บงกชท่านออกญาศรีธรรมราช
โกษาธิบดี ซึ่งเป็นคนชอบกันกับข้าพเจ้าก็
คลานเข้าไป แต่แกล้งเป็นคนอื่นมาก กว่า

จะเข้าจะออกได้ข้างคลานากเหลือทน,

“ออกขุนราชวรินทร์” เจ้ากรมนอกขวา”

แต่พอซำคำท่านอ่านพอ ก็ไ้ยินเสียง
ทรวนโกร่งกร่าง ๆ ข้าพเจ้าหันไปดู

— คาย! อ้อ! เกลี้ยงเลือกเสอะคลานเข้าไป
ข้าง ข้าพเจ้าจะร้องห้ามเอาไว้ ก็ไม่ทันเสีย

แล้ว เพราะเขาคลานเร็ววาก็ยิ่ง แต่ใน
ทันใดนั้น ข้าพเจ้าก็รู้สึกลงใจขึ้นมาทันที

เฮ้! นี่ๆ มันจะมีเล่นกันอะไรกันอยู่สักอย่าง
เสียแล้ว พระเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชดำริ

กับท่านออกญาคลาหมขึ้นว่า “นี่ถ้าท่าน
จำราชทูไทยพ่อของมันเป็นมาเห็นเข้า คิดคิดว่า

แก่คงล้มตายเป็นแน่ สิ่งให้ ใครมาช่วย
ก็นลอบเอามันออกเสียทีเถอะ!”

๑ สมัยรัตนโกสินทร์ ประวัติอันได้หายไป คืออ่านได้แต่เพียง “อินทรเดชะ” เท่านั้น.

อาบ้านโฆษ

พฤศกิจ

กึ่งนั้นเมื่อ^๕ทง^๕ใช้^๕ทวน^๕ชอ^๕คา^๕แล^๕ทะ^๕โง^๕ก^๕ไ^๕ไ^๕
ออก^๕จาก^๕กายน^๕าย^๕เกล^๕ย^๕ง^๕ส^๕น^๕แล้ว^๕ เข^๕า^๕ก^๕ไ^๕ร^๕บ^๕ย^๕
พระ^๕ราช^๕ทา^๕น^๕เ^๕ิน^๕ก^๕บ^๕ย^๕พ^๕ร^๕เ^๕ม^๕อ^๕น^๕ก^๕ัน^๕ ช^๕ด^๕ระ^๕เม^๕อ^๕
เข^๕า^๕ค^๕ลา^๕น^๕อ^๕อ^๕ก^๕า^๕จ^๕าก^๕ห^๕น^๕า^๕พ^๕ร^๕ะ^๕ท^๕น^๕น^๕ัน^๕ ข^๕า^๕พ^๕เจ^๕า^๕
ส^๕ง^๕เก^๕ต^๕ก^๕ล^๕ก^๕น^๕ย^๕ค^๕า^๕ของ^๕เข^๕า^๕ ไม^๕ไ^๕ค^๕ร^๕ะ^๕ท^๕ง^๕จ^๕าก^๕
ห^๕น^๕า^๕ข^๕า^๕พ^๕เจ^๕า^๕ไป^๕เส^๕ย^๕เล^๕ย^๕ อ^๕า^๕! ท^๕า^๕น^๕ส^๕ห^๕าย^๕ท^๕ง^๕
ห^๕ล^๕าย^๕เอ^๕ย^๕ ใน^๕ช^๕ด^๕ระ^๕น^๕ข^๕า^๕พ^๕เจ^๕า^๕ร^๕ู้^๕ส^๕ัก^๕ไ^๕ว^๕ร^๕ิก^๕ๆ^๕
อ^๕ย^๕าง^๕ช^๕อ^๕ย^๕ก^๕ล^๕ๆ^๕ เส^๕ย^๕แล้ว^๕ ม^๕ัน^๕ช^๕ว^๕น^๕แ^๕่^๕จะ^๕ไ^๕้^๕
ห^๕าว^๕เร^๕อ^๕เ^๕น^๕ล^๕ม^๕เส^๕ย^๕ไ^๕้^๕ไ^๕ค^๕ร^๕ะ^๕เก^๕ย^๕ว^๕ แ^๕่^๕— ท^๕า^๕น^๕
ส^๕ห^๕าย^๕ท^๕ง^๕ห^๕ล^๕าย^๕อ^๕ย^๕าง^๕พ^๕ง^๕เข^๕า^๕ไ^๕ค^๕ก^๕ ข^๕า^๕พ^๕เจ^๕า^๕ไม^๕ไ^๕้^๕
ค^๕ิ^๕ก^๕ิ^๕ค^๕ิ^๕ย^๕า^๕พ^๕เ^๕อ^๕น^๕ก^๕ัน^๕ค^๕อ^๕ก^๕ ไร^๕ค^๕ม^๕ัน^๕เ^๕น^๕จ^๕น^๕มา^๕ใน^๕
ท^๕ัว^๕ของ^๕ข^๕า^๕พ^๕เจ^๕า^๕เ^๕อง^๕เท^๕า^๕น^๕ัน^๕.

“ออก^๕ช^๕น^๕พ^๕ร^๕ห^๕ม^๕บ^๕วิ^๕ร^๕ิก^๕ย^๕ เจ^๕า^๕ก^๕ร^๕ม^๕ส^๕น^๕ม^๕
ท^๕ห^๕าร^๕ข^๕ว^๕” ท^๕า^๕น^๕อ^๕า^๕น^๕ค^๕อ^๕ไป^๕

น^๕าย^๕พ^๕ร^๕ห^๕ม^๕บ^๕ย^๕ท^๕ว^๕ ท^๕า^๕น^๕จ^๕า^๕ว^๕พ^๕ิ^๕ท^๕ห^๕ร^๕า^๕ข^๕า^๕ ก^๕ิ^๕
เข^๕า^๕ไป^๕ร^๕ับ^๕พ^๕ร^๕ะ^๕ราช^๕ทา^๕น^๕ แ^๕ล^๕ว^๕ค^๕อ^๕ไป^๕ก^๕ด^๕ง^๕

“ห^๕ม^๕น^๕ร^๕า^๕ข^๕า^๕มา^๕ค^๕ย^๕ ปล^๕ก^๕ิ^๕ก^๕ร^๕ม^๕ใน^๕ข^๕าย^๕”

น^๕าย^๕แส^๕ง^๕บ^๕ย^๕ท^๕ว^๕ห^๕ม^๕น^๕ไ^๕ช^๕ย^๕สุ^๕ระ^๕ ก^๕ร^๕ม^๕อา^๕สา^๕
ญ^๕ย^๕น^๕เ^๕ก^๕ระ^๕ เ^๕น^๕ผู้^๕ไ^๕ร^๕ับ^๕พ^๕ร^๕ะ^๕ราช^๕ทา^๕น^๕ แ^๕่^๕ท^๕ัน^๕
เ^๕ิน^๕พ^๕เ^๕ย^๕ง^๕๔^๕ค^๕ำ^๕ด^๕ง^๕เท^๕า^๕น^๕ัน^๕

“ห^๕ม^๕น^๕ไ^๕ช^๕ย^๕ภ^๕ญา^๕ ปล^๕ก^๕ิ^๕ก^๕ร^๕ม^๕ไ^๕หญ^๕ข^๕าย^๕”

ผู้^๕ไ^๕ร^๕ับ^๕พ^๕ร^๕ะ^๕ราช^๕ทา^๕น^๕ค^๕ือ^๕ น^๕าย^๕ย^๕เร^๕ีย^๕ บ^๕ย^๕ท^๕ว^๕
อ^๕อ^๕ส^๕า^๕เ^๕ก^๕ระ^๕ท^๕อง^๕มา^๕พ^๕ิ^๕จิ^๕ร^๕ อา^๕สา^๕ญ^๕ย^๕น^๕ไ^๕หญ^๕ข^๕าย^๕
ไป^๕ร^๕ศ^๕ก^๕เ^๕ค^๕

“ห^๕ม^๕น^๕ร^๕า^๕ข^๕า^๕น^๕บ^๕ย^๕ล^๕ ปล^๕ก^๕ิ^๕ก^๕ร^๕ม^๕น^๕อ^๕ก^๕ข^๕าย^๕”

อ^๕ง^๕จ^๕าย^๕บ^๕ย^๕ท^๕ว^๕อ^๕อ^๕ก^๕ช^๕น^๕แ^๕ล^๕ง^๕ส^๕ำ^๕ท^๕า^๕น^๕ อา^๕สา^๕ญ^๕ย^๕น^๕
ไ^๕หญ^๕ข^๕าย^๕ญ^๕ว^๕น^๕ ไ^๕ร^๕ับ^๕พ^๕ร^๕ะ^๕ราช^๕ทา^๕น^๕

“ห^๕ม^๕น^๕ป^๕ระ^๕ช^๕า^๕น^๕ม^๕น^๕เท^๕ย^๕ร^๕ ปล^๕ก^๕ิ^๕ก^๕ร^๕ม^๕ส^๕น^๕ม^๕
ท^๕ห^๕าร^๕ข^๕าย^๕”

น^๕าย^๕ก^๕ร^๕ก^๕ บ^๕ย^๕ท^๕ว^๕ อ^๕อ^๕ก^๕ห^๕ล^๕ว^๕ ก^๕า^๕ห^๕ร^๕ฉ^๕นิ^๕ท^๕ว^๕
อา^๕สา^๕เช^๕ม^๕ร^๕ เ^๕น^๕ค^๕น^๕ไ^๕ร^๕ับ^๕พ^๕ร^๕ะ^๕ราช^๕ทา^๕น^๕ส^๕ก^๕ท^๕าย^๕
ส^๕ำ^๕ห^๕า^๕ร^๕ับ^๕ช^๕ัน^๕ปล^๕ก^๕ิ^๕ก^๕ร^๕ม^๕ข^๕าย^๕

“ห^๕ม^๕น^๕ท^๕ิ^๕พ^๕เส^๕นา^๕ ปล^๕ก^๕ิ^๕ก^๕ร^๕ม^๕ใน^๕ข^๕ว^๕”

น^๕าย^๕ค^๕ช^๕ บ^๕ย^๕ท^๕ว^๕อ^๕อ^๕ก^๕ช^๕น^๕ย^๕ง^๕ไ^๕ย^๕ท^๕ช^๕ ก^๕ร^๕ม^๕ท^๕ำ^๕ล^๕
ผู้^๕ม^๕ช^๕อ^๕ก^๕ระ^๕ค^๕อ^๕น^๕ใน^๕เ^๕ิง^๕ผ^๕ม^๕อ^๕ม^๕ว^๕ย^๕ เ^๕น^๕ผู้^๕ไ^๕ร^๕ับ^๕
พ^๕ร^๕ะ^๕ราช^๕ทา^๕น^๕

“ห^๕ม^๕น^๕ไ^๕ช^๕ย^๕า^๕ภ^๕ร^๕ณ^๕ ปล^๕ก^๕ิ^๕ก^๕ร^๕ม^๕ไ^๕หญ^๕ข^๕ว^๕”

น^๕าย^๕ว^๕น^๕ก^๕ิ^๕ บ^๕ย^๕ท^๕ว^๕ส^๕ม^๕ิง^๕ร^๕า^๕ชา^๕เท^๕ระ^๕ ก^๕ร^๕ม^๕ไ^๕ช^๕ย^๕
พ^๕ร^๕ะ^๕ค^๕ช^๕บ^๕ย^๕ล^๕ ท^๕า^๕น^๕ผู้^๕น^๕อ^๕ก^๕ค^๕น^๕ท^๕ง^๕ช^๕ง^๕ม^๕ช^๕อ^๕ใน^๕
ท^๕าง^๕ข^๕ำ^๕ย^๕ง^๕น^๕ก^๕ เ^๕น^๕ผู้^๕ไ^๕ร^๕ับ^๕พ^๕ร^๕ะ^๕ราช^๕ทา^๕น^๕

“ห^๕ม^๕น^๕ท^๕ิ^๕พ^๕ริ^๕ก^๕ษา^๕ ปล^๕ก^๕ิ^๕ก^๕ร^๕ม^๕น^๕อ^๕ก^๕ข^๕ว^๕”

น^๕าย^๕ส^๕ำ^๕ม^๕เ^๕ม^๕ิง^๕บ^๕ย^๕ท^๕ว^๕ห^๕ม^๕น^๕ย^๕ท^๕พิ^๕ไ^๕ช^๕ย^๕ ก^๕ร^๕ม^๕
พ^๕ร^๕ะ^๕อ^๕ศ^๕ว^๕ร^๕า^๕ช^๕ เ^๕น^๕ผู้^๕ไ^๕ร^๕ับ^๕พ^๕ร^๕ะ^๕ราช^๕ทา^๕น^๕

“ห^๕ม^๕น^๕ส^๕ม^๕ท^๕พิ^๕มา^๕น^๕ ปล^๕ก^๕ิ^๕ก^๕ร^๕ม^๕ส^๕น^๕ม^๕ท^๕ห^๕าร^๕
ข^๕ว^๕”

น^๕าย^๕เ^๕ิน^๕ บ^๕ย^๕ท^๕ว^๕อ^๕อ^๕ก^๕ช^๕น^๕วิ^๕ไ^๕ช^๕ย^๕อ^๕ศ^๕ว^๕ค^๕เ^๕ช^๕ ก^๕ร^๕ม^๕
อา^๕สา^๕เ^๕ก^๕ระ^๕ท^๕อง^๕ ไ^๕ร^๕ับ^๕พ^๕ร^๕ะ^๕ราช^๕ทา^๕น^๕เ^๕น^๕ท^๕
ส^๕ก^๕ส^๕ำ^๕ห^๕า^๕ร^๕ับ^๕ช^๕ัน^๕ปล^๕ก^๕ิ^๕ก^๕ร^๕ม^๕ข^๕ว^๕

พ.ศ. ๒๔๗๐

อิศรมหาเสนาบดี

“ออกขุนอภัยสุนทร เจ้ากรมพลพัน
ซ้าย”

ผู้ใด นายบันนา บุตร ออกขุนศรีสุเทพ
ภักดิ์ อาสาถวายเลี้ยง ส่วนเงินในชั้นอุปการณ
นี้ ๓ ตำลึงเท่านั้น

“ออกขุนหญิงไทย เจ้ากรมพลพันขวา”

ผู้ใด นายไกร บุตร เมืองเทพราชธานี
เกณฑ์เมืองวัง

“ออกขุนภักดิ์อาสา เจ้ากรมทนายเลือก
ซ้าย”

ผู้ใด นายบุญธรรม บุตร ประเทงเกย
กาย เสมียน

“ออกขุนโยธาทักดิ์ เจ้ากรมทนายเลือก
ขวา”

ผู้ใด นายเพชร บุตร นายมหานภาพ
ถวายพระคชาธาร

“ออกขุนสุเรนทรชาติสังหาร เจ้ากรม
สนมกลางซ้าย”

ผู้ใด นายจันทน์ บุตร กุมภกัณฑ์อินทร
ประชาธิการ กรมพระสุรัสวดี

“ออกขุนภะเนตรสีหนาท เจ้ากรมสนม
กลางขวา”

ผู้ใด นายงาม บุตร ห้วยปากยอกเมือง
มิ่ง เจ้าหมื่นลาวสัทธา

“ออกขุนราชโยธาทะพ เจ้ากรมช่าง
ทหารในไทยซ้าย”

ผู้ใด นายพันธุ บุตร ออกหลวงสุเรนทร
วิจิตร กรมไพร่เลี้ยงบ้าน

“ออกขุนวิสูตร โยธามาศ เจ้ากรม
ช่างทหารในไทยขวา”

ผู้ใด นายทองคำ บุตร ภูทาสชาติเมฆ
กำจร กรมแตร

เสียดสังขยัคฆ์หนึ่ง แล้วท่านออกญา
กลาโหมก็พลัดสมัคกลับ ทวนชนไปทาง หน้า
คัน และอ่านขึ้นใหม่ว่า

“ออกขุนอินทรเคชะ เจ้ากรมออกซ้าย”

เงียบ! ยังไม่มีตัวเข้าไปเฝ้าพระราชทาน
ท่านออกญากลาโหมยกมือขึ้นเกาศีรษะหยิกๆ
อยู่นั่นเอง แล้วร้องถามไปยัง ท่าน ออกญาชัย
บรรณบรรณการว่า

“ว่าอย่างไรกันเจ้าคุณ? ชักช้าเวลา
จริง!”

ท่าน ออกญาชัยบรรณ ลูกหนึ่งตรงแล้ว ก็
ยิ้มตอบว่า “ถ้าเขาขาคินนี้ไม่มีราชบัลลังก์
ทานตามกำหนด ก็แล้วแต่พระพรหม
โปรดเกล้าฯ ให้แก่ผู้ใดต่อไป ขออภัย!”

“อ้าว—ให้มันรู้ไปว่าจะต้องเป็นเช่นนั้น
ถ้าอย่างนั้น ใครอ้างตัวว่าเป็นบุตรท่านออก

ชายันโชน

พฤศจิกายน

ณราชวังเมืองสุโขทัย สมุหพระคชบาล
จงเข้ามาเฝ้าพระราชนาน!

เมื่อข้าพเจ้าได้ยินดังนั้น แหมช่างรู้ลึก
เ็นวชาญคลอกเข้า ไปจนถึงสันหลัง ที่เคียว ท่าน
สหายทั้งหลายเอ๋ย เฮ! ในเจ้านายท่านเกินกศ
โลบายอย่างไรกันหนอ? พัง ๆ คุมักชักระพริก
กักกอกเสียแล้ว แค่นี้ไหนได้ ในขณะที่ข้าพเจ้า
ตกคังเป็นเมื่อยอนั้นเอง พลตำรวจได้รุมกัน
เข้ามังกักหิ้วตะปูโซ่ตรวน ที่ข้าพเจ้าเป็นเจ้า
ละหวั่นแล้ว และประมาณคว่หนึ่งได้ มีมือของ
ยทคลคนหนึ่ง มาจับเอาข้อมือข้าพเจ้าไว้แน่น
และพกดขี่ว่า

“มา! พ่อจะพาเข้าไปเฝ้าพระราชนาน
เอง”

ข้าพเจ้าลงรูด ขวัญพริ้งรู้ลึกคิดว่า ท่าน
เจ้าคุณบิดาของ ข้าพเจ้าได้มา หมอบอยู่ข้าง ๆ
ข้าพเจ้าคงแต่เมือไรแล้วก็ไม่ทราบได้ ความ
ดีใจของข้าพเจ้าเป็นคุณนาคีเคียว ใน ขณะนั้น
ด้วยข้าพเจ้ามีโทษกรายไหว ท่านมา ชำนานแล้ว
เพราะตนต้องไปช้อยอยู่ด้วยราชกิจเสียเป็นการ
ประจำ น้ำตาแห่งความปลาบปลื้มได้คลอ
คลอของออกมาเต็มยักข้าพเจ้า ด้วยสัทที่จะ
สัทกลั่นได้ และดูเหมือนมกอนอะไรเล่นจน
มารุกคอกทอยไว้อย่างตื้นตื้นคน จนมิสามารถ

ที่จะพูดว่าอะไรได้ กระทั่งเมื่อท่านเจ้าคุณ
บิดาพาเอาข้าพเจ้าคลานเข้าไปหมอบอยู่เฉาะ
หน้าพระที่นั่งแล้ว จึงค่อยคืนสติได้เป็นปกติ
พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรง แยม พระ
ครวญแล้วมีพระราชดำรัสแก่ท่าน เจ้าคุณบิดา
ข้าพเจ้าด้วย พระสุรัสวดี อันอ่อนหวาน และจับ
ใจว่า

“เป็นอย่างไรตารอก! แก่ใจไหมถูกลูก
ได้เป็นชนนาง?”

ท่านเจ้าคุณบิดาถวายบังคมสนองพระราช
ดำรัสว่า “ข้าพระพุทธเจ้ารู้ลึกปลาบปลื้ม
ในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น พระพุทธ
เจ้าข้า!”

“ถ้าอย่างนั้น ก็จงฟังเราพูดสักหน่อยซิ!
สิ่งใดที่แกยังไม่เคยรู้ แกก็จะไม่รู้เสีย แค่นี้
ก็แกแล้ว ข้าขอ อภัยโทษ คือเป็นเวลา
ชำนานมาแล้วหลายรัชกาล ของ พระเจ้าอยู่หัว
แห่งพระนครศรีอยุธยา ข้าราชการตำแหน่ง
ราชวัลลภ มิได้ มีตัวปรากฏเป็นหลักเป็นถาน
จนครบเต็มตามตำแหน่งที่จะควร มี แผ่นดิน
หนึ่ง ๆ เท่าที่ทราบก็ได้ ความว่า ได้ ทรง แต่งตั้ง
ไว้ ไม่เกินกว่า ๔ นาย และนอกนั้นก็มีอุปการ
ช้อยในราวสัก ๒ นายเท่านั้น แค่นี้มาถึงในสมัย
นี้เป็นอันพ้นอุปสัคนั้นเสียแล้ว เพราะข้า

พ.ศ. ๒๔๗๐

อัครมหาเสนาบดี

มหาดวงศรัทธาผู้มีกิตติคุณประจำอยู่ในตำแหน่ง
อย่างแท้จริง ถ้าได้วางโครงการแล้วไว้เสีย
ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยแล้ว ก็จะเป็นการเสียแ
พระเกียรติยศของข้าและชาติไปทั่วทั้งรัฐ
ยอมนำมาซึ่ง ความ ครั้น ความขาม พระบรม
เมษานภาพ แก่มวลหมู่ข้ามิตร อันมั่ง
หมายจะประทุษร้ายนั้น คำนึงหาจึงขอ
พระราชทานพระบรมราชานุมัติ แก่สมเด็จพระ
บรมชนกาทิราชองค์ ในความคัดค้าน ก็พัน
เงินเป็นบุญลาภยิ่งนัก ก็ช่วยได้เป็นที่ของพระ
ราชอัครราชบริพาร และยิ่งกว่านั้นยังได้ทรง
พระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ พระราชทาน
รายนามบรรดาศักดิ์ พระราชวัลลภ ๘ เหล่า
๑๐ คน และอุปการณ์ ๕ ขวัญชัย ๘ คนมาให้
แก่ข้าด้วย เมื่อมาพิจารณาถึงรายนามบรรดา
ศักดิ์พระราชวัลลภ ชนเจ้ากรม ที่ทั่วทุก ๆ คน
แล้ว ก็จะได้เห็นว่า พระราชปิตาไธมี
พระราชประสงค์ ที่จะให้เป็นพระนาม แห่งพระ
ผู้เป็นเจ้าจุลโลกบาลทั้งนั้น หาได้มีทหมาย
ให้เป็นไปอย่างอื่นไม่! ทงนยอมเป็นมงคล
นาม แก่ผู้ ซึ่งได้ รับ พระราชทาน นั้น โดย
ทั่วกัน และการครองเกล้า ย้ายอินทรี บุตร
ของแก่มีความชอบในราชการ จึงถึงนั้น
มันคนหนึ่ง ซึ่งข้าได้ยกย่องให้ เป็นราชวัลลภ

เป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัยในพระเจ้าอยู่หัวของ
มัน มันเป็นทหารร่วมพระราชหฤทัยในยาม
ศึก มันเป็นพระตำรวจรักษาพระองค์แห่ง
ตามเสด็จ ฯ ในยามปรกติ และ โดยสถานที่
เป็นพระราชทานแห่งมัน ฉะนั้นข้าผู้ รับพระบรม
ราชโองการ สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว นั้น จึง
ขอตั้งให้มันเป็น ออกขุนอินทรีเกษะ เจ้ากรม
นอกซ้าย มะยงหวัดเล่งชีพเป็นอัครราช ๕
กำลัง ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป อนึ่งโดยศักดิ์
และเกียรติยศแห่งออกขุนอินทรีเกษะผู้เป็นราช
วัลลภและ บรรดา ข้าราชการทั้งหลายในกอง
เกี่ยวกันอีก ๑๕ คนนั้น จึงเว้นเสียจากพิภ
ภากรสมพิศกรมขุนอนตลาต น้ำละหานหัว
บ่าคำเชิงเรือน โดยทั่วกันเทอญ”
ครั้นแล้วพระราชทานกระต๊อเงินตรา ๕
ตำลึงมาให้แก่ข้าพเจ้าเหมือนดังบรรดาเจ้ากรม
พระราชวัลลภทั้งหลาย ที่ได้รับพระราชทาน
ไปแล้วนั้น
ขณะนั้นท่านสมุหพระราชวัลลภ ก็ให้ยก
ตัวพระตำรวจ ๑๕ นาย ซึ่งได้รับพระราชทาน
บรรดาศักดิ์และเบี้ยหวัดไปแล้วนั้น ให้คัด
เข้ามาหมอบอยู่ เฝ้าหน้า พระที่นั่งตามลำดับ
ลกลั่นออกวาระทง ครั้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว
ก็แล้ว จึงทำนุให้อาณัติสัญญาแก่บรรดา

ชายันไสย

พฤศจิกายน

พระราชวัลลภทั้ง ๑๐ คนนั้นให้ถวายบังคมแสดงความรู้สึกในพระมหากรุณาธิคุณลงโดยพร้อมกันจนครบ ๑ ครั้ง และต่อมาอีกครึ่งหนึ่ง ท่านสมุห์ ก็กราบบังคมทูล พระกรุณาขึ้นอย่าง ฉลาดฉลาดว่า

“ขอเฝ้าของขลุ้พระบาทปกเกล้าฯ ปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า ขอ พระราชทาน พระบรมราชโองการ กราบบังคมทูลพระกรุณาในนามแห่งบรรดาพระราชวัลลภทั้งหลาย

ด้วย ธรรมเนียม เป็น มหาภักดีจิต มงคลสมัย ตามนัยสุริยคติกำหนดกำหนด ว่าคล้ายกับวันพระบรมราชสมภพแห่ง ใต้ ฝ่าละอองธุลีพระบาท ไกลเวียนมาถึงมาบรรจบครบรอบอีกวาระหนึ่ง ข้าพระพุทธเจ้าเหล่าข้าทหาร องค์รัชทายาททั้งหลายรู้สึกมีความยินดีเป็นอย่างยิ่ง จึงพร้อมกัน

ขอ อาราธนา มหานาภาพ แห่ง พระศรีรัตนไตร อันเป็นวิสุทธิคุณแห่ง พระเพิ่มพูนพระบรมเดช พระบารมีอันไพศาล แก่ ใต้ ฝ่าละอองธุลีพระบาท สมเด็จพระบรมนาถพพิตร พระพุทธเจ้าอยู่หัว ขอให้ทรงพระเจริญพระราชสิริสวัสดิพิพัฒนามงคล วิบุลยผล ปฏิญาณ

เสด็จนานานในสิริรัตนราชไมยมหิตวรบรรพตสมบัติ ทรงรวไรลงสยามรัฐ ทั้งพระบรมราชวงศ์ ให้การมั่น ในอิสสระภาพแลสันติสุข นฤทุกข์ นฤโรค นฤภัย ขอ ให้พระเกียรติยศการกระจายไปใน แผ่นดิน สกลศัทธิภูมิ พระบรมราชชนมอันใด ทั้ง ทรงปฏิบัติเพื่อประโยชน์และความสุขแก่สยามรัฐราชสีมากับปวงประชานิกรชน ขอจงสำเร็จสรรพคุณผล ทั้งพระราชกมลยนิชานงานจงทบทประการ ขอให้พระชนมายุยืนยาวนาน มีพระฉวีวรรณวิลาส เสวยสวัสดิศุข สมบูรณ์ ทั้งพระพลพระราชมานุสาสน์พรทุกทิพารัตน์ อย่าง มีวิชัยอันทวีคูณมาพิชิตพยานพระบาททุกกล ขอ ให้พระบารมีปกเกล้าฯ เหล่าประชาชนร่วมเย็นเป็นสุขทุกมณฑลสถาน ทั้ง พระราชสีมาอาณาจักร และทรงเป็นเอกอรรค ศาสนูปถัมภ์ภักย์ของพระบรมพุทธศาสนา ให้รุ่งเรืองสืบเนื่องไปเป็นนิรันดร์ เทอญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ”
ครั้นแล้วข้าพเจ้าและบรรดาพระราชวัลลภทั้งหลาย ก็พากันเปล่งเสียงขึ้นพร้อม ๆ กันว่า

ทรงพระเจริญ! ทรงพระเจริญ!! ทรงพระเจริญ!!!

แมงมุม

๒๖๖

พรรณะแพทย

ไม่จำเป็น ต้อง กล่าว ว่าแมงมุม เป็น สัตว์
จำพวก ‘แมง’ อย่างหนึ่ง และทั้งนี้ไม่จำต้อง
พรรณนา หรือ บรรยายวาทภาพให้ อានแล้วก็ได้
เห็นชัดก็ได้ เพราะว่าแต่พอรู้ความ ทุก
คนก็รู้จักแมงมุมแล้ว หากว่าจะมีผู้ชักคอ
ตามถ้อยความทุกถ้อยคำ ก็ขออ้าง ‘กัฬา’
แมงมุมขี้มูหลังคา ซึ่งทวารกวรวชวยเคียว
ก็เล่นเป็น เป็นข้อพิสดารสนับสนุน หรือ
ไม่ก็ขออ้างแมงมุมเองที่ปรากฏอยู่ไม่ว่าใน
บ้านไหนตึกไหนเป็นตัวอย่าง.

อย่างไรก็ดีขออย่าด่วนทำใจว่า ผู้เขียน
จะวิวิธนาถึง กายวิภาค ของแมงมุม หรือ
กิจวัตร ของมันเลย เท่าที่ ขอเรียนว่า
แมงมุม ก็เป็นแต่เพียงเรื่องที่จะกล่าวต่อไป
เกี่ยวกับ แมงมุม เท่านั้นเอง

กำเนิด

กำเนิดในที่นี้ไม่ได้หมายถึงว่า แมงมุม

ต้องเกิดจากแมงมุม แต่หมายถึงว่า แมงมุม
ตัวแรก เกิดมาได้อย่างไร ทำนองเกี่ยวกับ
อาคัม และ อีวา ซึ่งตำนานกล่าวว่า เป็น

‘คนผู้ชาย’ และ ‘คนผู้หญิง’ แรกที่เกิดขึ้น
ในกาลโพ้น สมัยเมื่อ ‘นิทาน’ เป็น
อุปกรณแห่งการศึกษาอย่างแพร่หลายในโยนก
ราชย์ (กรีส) สตรีผู้หนึ่งนาม ดูเหมือนจะเรียก
ว่า อรชนี คงจะใกล้ชิดกับความถูกต้องที่สุด (อย่างไร
ก็ดีจะเรียกว่า นางอรชนี ต่อไป) เป็นหญิง
ชาวกรีกผู้ มีฝีมือเยี่ยมในทางการใช้เข็ม ทุก
คนยอมยกให้นางเป็นเลิศในการเย็บปัก แม้
แต่ตัวนางเองก็รู้สึกเช่นนั้น ออกเคยเรื่องการ
เย็บปักไม่ได้เลยว่าจะไปทำที่ไหน.

นางอรชนีเคยกล่าวว่า “ไม่มีใครใน
ประเทศนี้ (กรีส) จะเย็บปักได้งามเหมือน
ฉันเลย” นางกล่าวเช่นนั้นในตอนแรก ๆ

แต่ต่อไปนางก็ยังอดคุณความดีใหญ่ (ที่จริง ก็

[๑๐๔๕]

พรวิริยะแพทย์

พฤตจิก

ก็ต้องออก) ถึงแก่กล่าวเลยไปว่า “ฝีมือของ
ฉันนะหรือ แม้แต่พระแม่เจ้า อธิกัน ก็ทำลือ
โก ไม่”

อธิกัน เป็นพระแม่เจ้าแห่งการเย็บปัก เมื่อ
พระองค์ได้ทรงยินคำก้าวรวอวกะของอรชน
ก็ไม่พอพระทัย พระนางเองจึงทรงแปลงร่าง
เป็นนางเฒ่า เสกให้ยรยาตร์ ลง จากธ.ชา
โศลิมยส่อนเป็นทาสีสถิตยแห่งพระผู้เป็นเจ้าทรง
มวญไปสู่นาง อรชน นางอรชน คุยอว
ยายเฒ่าแปลงตามเคยว่า “ฝีมือพระแม่เจ้า

แห่งการเย็บปักมากจึงเป็นผู้ชนะ ทั้งยังทว
ความพิโรธของพระแม่เจ้าเหลือที่จะประมาณ
ถึงแก่ทรงสาปนางให้เป็น แมงมุม และทั้ง
ก็ต้องการข่มขู่การหมั้นไม่รู้ว่าภัย

ด้วยประการนี้แหละ ศัพทแมงมุมจึง
ปรากฏในตำนานกรมของกรรว่า อรชนคาอัน
เนื่องมาแต่ความนาง อรชน นั้นเอง.

ประโยชน์

ประโยชน์ของแมงมุม นอกจากที่เคยได้
ยินแล้วว่า ช่วยชีวิตพระมเหสีไว้ได้ คือชัก
ใยชักปากดำ ทำให้ผู้ติดตามไปสังหาญ
เข้าใจผิดว่า ถ้ามีผู้หนีเข้าไปในถ้ำแล้ว
แมงมุมจำต้องขาดหรือยุบลงเลย (ทำไมไม่

นึกว่าแมงมุมชักใยหลังจาก คนเข้าไปในถ้ำ
แล้วก็ได้ ไม่ใช่หน้าที่จำต้องสันนิษฐาน)
เรื่องหนึ่ง กับอีกเรื่องหนึ่งที่ถากันว่า ถึงมร
แห่ง สักอศแล่นกว้างชยได้พระสติเนื่องจากเห็น
ความพยายามของแมงมุม ทำให้พระองค์
กลับทรงชำนะเข้าศึกได้ เพราะพยายามอย่าง
แมงมุมนั้น.

นอกจากนี้ที่เห็นกัน โดยมากก็คือ แมงมุม
ได้ช่วยกำจัดแมลงวัน หรือ ยุง ที่เซอะ เข้าไป
ล่องล้าอาณาเขตคตหวงห้าม (โย) ของมันนั้น.

โทษ

จะไม่ซอกกล่าวถึงเรื่อง โยคิณผาคิดหลังคา
ซึ่งเป็นทรงเกียของผู้อยูความสะอาด, และ
ทั้งเรื่องที่ถูกเห็นแมงมุมตอก เป็นลางร้ายก็
จะไม่ซอกกล่าว จะพูดถึงแต่เรื่องพิษแมงมุม
เท่านั้น.

แต่ที่จริง เมื่อถูกแมงมุมกัดหรือต่อยก็
ออกจะรู้สึกเจ็บปวดมาก แต่ในวิชาศาสตร์
เชื่อว่าไม่มีพิษแมงมุมตัวไหนเลยที่จะให้ โทษ
ถึงแก่ตาย
อย่างไรก็ดีมีนิทานโบราณของชาวอิตลี
เล่าสืบกันมาว่า
“ในคอนตันแห่งศตวรรษก่อนนั้น ฌค้ายล

พ.ศ. ๒๔๗๐

แมงมุม

วอลเตอร์ ปรอทคือดี มีโรงเคยมเล็ก อัน ไคย็นเสียงร้องกรกักรังตรงไปท.พอน ผู้บน
มีชื่อเสียงดังว่า มีผก. ผู้เกินทางทันอนพัก ร้อง ที่หน้าอกผู้บนปรากฏว่าแมงมุมดำ มี
ผอนในห้องหนึ่งตลอดคืน รุ่งเช้าเป็นต้อง จุกแฉก ๑๑ จุกเกาะอยู่ แฉกที่แมงมุมกัด
ตายเป็นผก. ทุกคน. ในที่สุดเจ้าของโรงเคยม หรือต้อยเป็นเพียงเจ็ยปวดมาก แค่นี้ได้
จำต้องเขี่ยห้องผก.นั้นไว้ แต่เมื่อถึงคราวหม แก ไคยันทันทั่วทั้ง ผื่นนึ่งไม่เป็นอันตราย
คนต้องพักผอนมาก ไม่มทรบรอนพอ ก. ทลอกันว่าห้องนั้นผก. แท้จริงก็ แมงมุม ก.
จำต้องเขี่ยห้องผก.ใช้ และเมื่อเขี่ยไครวไร นนเอง.

เด็กชอบ

ใครเป็นผู้ต้องนอนในห้องนั้นตลอดคืน ก็ต้อง
ตาย คราวนั้น. เสนอญต่อนหลังมี ผู้พักผอน
๒ คน กล่าวหาญกว่าคนอื่น ๆ คือต้องการ
พิสิญ ให้ประจักษ์ว่าอะไรเป็นเหตุ ทำให้
ผู้อาศัยนอนต้องเสียชีวิตไปคามัน ทั้ง ๒ คน

ลงท้าย

ตกลงผลึกกันนอนผลึกกันนั่งอยู่ยาม ในห้องผก.
นั้น ตอนจวนรุ่ง ผู้ที่อยู่ยามออกจะรุ่ง พอ
ไม่ทราบว่าอะไรจะอะไรเกี่ยวแก่แมงมุม
จะขยายสู่กันฟังอีกแล้ว เพราะฉะนั้น ขอ

จบ

การเกี่ยวข้อระหว่างความเจริญของชาติและสุขภาพของประชาชนนั้นปรากฏ
ชัดเจนต่อความรู้สึกของสาธารณชน และทุกวันนี้สาธารณชนย่อมเล็งเห็นความ
จำเป็นที่จะยังสุขภาพให้เฟื่องพอกอยู่ทั่วไปแล้ว

กองบรรณาธิการ กรมสาธารณสุข

กมลฉันท์ ๑๒

๑ ถุสสมัยพิเศษสัม

อิริราชญาบาล

๑ นมะเกษพระไตรรัตน์

บริรักษ์พระจักรี

๑ พระจรรณูพระเกษรทเบรื่อง

กรุงกัมพิพากร

๑ วรยศท้าวทิศ

พระนิราศ์ผองภัย

๑ พระขจรพระเกษเกวริก

ปรเทศมัญญ์แคลน

๑ พระผกุงประชากร

กลสุชเกษมศรี

๑ จะแสงกงสุนงกล

ละเพาะวารพิเศษสัม

พระบรมประสูติกาล

มนะข้าพระ โมทย์ปรีดิ์

อภิพักษณพระคุณศรี

สุขเสพสถาว

และกระเทืองขรามพร

จรแจ่มสกลไกร

และอมิตรีประลัยชัย

คุณเลิศประเสริฐแสน

กลเพิกณดินแดน

ศิระน้อมสกุติ

ขมิทย์อนกมลปรีดิ์

นรราชภูรีนิราศภัย

ศุภผลพิพักษณไข

ยเฉลิมพระชนมาน

ปณมมงคลคาถา

ทานนุจ ชมฺมจริยา จ ญาตกานนุจ สงฺกโห

อนวชฺชานี กมฺมานิ เอตมมํกตมฺกตมฺ.

การให้ด้วย การประพฤติธรรมด้วย การสังเคราะห์ญาติทั้งหลาย
ด้วย กรรมทั้งหลายอันไม่มีโทษด้วย นี่เป็นมงคลอันอุดม.

๑ บริจาคพิพิพัสฺสํ

วธรรตธรรมทาน

และประกอบกุศลการ

ทศวัตถุแจกขึ้น

๑ จริยา คุณาการ

บริหารพระธรรมวินัย

ทศกรรมยถาสรร—

พ ประกอบทวารสาม

๑ ธนุสฺสประยูรญาติ

ขณะปรารธนาความ—

นุเคราะห์สังเคราะห์เมื่อยาม

ภยพิชิตภัย

๑ อนวัชฺชิจ โสภ

นวิไทยคุณไพโร

ศุภกรณที่อนน

อกุศลวิภวสัน

๑ จตฺตปิยวรพํแดสง

กุญแจวิชัย

ทะเลล้วนพิพิพัคณัสสร—

พ อุดมมงคล ๗

จบ

นารายณ์อวตาร

ของ

พจนานวน

เดิมทีเกี่ยว ทัวไปมีแต่ความอ้างว้างว่างเปล่า มีกมลนอนชการ มีอาจะพบ จะเห็น จะทราบ จะสังเกตอะไรได้เลย พระอาตมกฤษ (ผู้เกิดเอง) ปรากฏขึ้นในทมิฬ ทั้งพระหฤทัย จักจะสร้างโลก จึงเริ่มสร้างน้ำทั้งหลาย ชนก่อน นานนักไคชื่อว่า นาวา แล้วทรงหว่าน พืชลงในน้ำ พืชนั้นไคยังเกิดเป็นไข่ทองไขติช่วง พระองค์ไคเข้ายังเกิดภายในไข่นั้น เนื่องจาก นาวา (น้ำ) ไคเป็นที อยน (กระตัก) แห้งพระองค์ก่อน พระองค์ จึงไค นามว่า นารายณ์ คือผู้กระตักในน้ำ พระองค์อยู่ในไข่นั้นหลายร้อยกัลป์ ไคจึงแตกออก เป็นสองซีก ซีกบนไปเป็นฟ้า ซีกล่างเป็นดิน เพื่อให้พระประสงค จักจะ สร้างโลก สำเร็จ

ไป พระมหาสวามิภว (พระนารายณ์) จึง ทรงสร้าง พระพรพหมา จากพระปรคเียงขวา ของพระองค์เพื่อ สร้าง โลก ทรงสร้าง พระ วิษณุ จากพระปรคเียงซ้ายเพื่อ บริหาร โลก และทรงสร้าง พระศิว จากย่นกลางพระองค์ เพื่อ ล้าง โลก

พรพหมา

พระเป็นเจ้าผู้สร้างโลกองค์นั้นไคทรงสร้าง พระสรัสวดีขึ้นก่อน แล้วทั้งสี่องค์ชวนกัน สร้างภูตะ (สัตว์มีชีวิต) ทุกชนิด นับว่าพวก พรหมณ์ ออกจากพระเคียร กษัตริย์ ออกจากพระอังสวซ้ายขวา แพศย์ (พาดิษ และชาวนา) ออกจากพระนาภี และ ศูทร (คนรับใช้) ออกจากพระบาท รวมเป็น ๔วรรณ

๑. นารายณ์เป็นชื่อของพระผู้สร้างโลก คือ พระพรพหมา ก่อน ภายหลังกลายมาเป็นชื่อของ พระวิษณุ

พ.ศ. ๒๔๗๐

นารายณ์อวตาร

ถือกันว่าความเป็นไปแห่งชีวิตของบุคคล
คนหนึ่ง ๆ นั้นพระพรหมได้ตราไว้ที่หน้าผาก
จะก็ชัวย่างไร แล้วแต่ลิขิตอันนั้น เรียกว่า
พรหมลิขิต ถึงปรากฏในพระราชนิพนธ์
รามเกียรติ์ชกาลที่ ๓ ว่า

เคียรหนึ่ง เคียรพระพรหมจึงเหลือ แต่สี่
โดยเทคนรามักเรียกกันว่า พรหมสี่หน้า
ที่สถิตย์ ของ พระพรหม คือ สัตยโลก
หรือ พรหมโลก เรียกว่า พรหมพญนทา
ศึก

“อันเกิดมาในภพสงสาร
ใครจะพ้นพระกาลก็ไซ้ที่
ถึงเขาพระสุเมรุก็
ก็มีที่บัลลวยด้วยไฟกลบ
อันพรหมลิขิตคิดตัวมา
ฤจะไม้มรณาอาศัย
เจ้าอย่าโศกาจาบัลย์
ขวัญเมืองค่อยอยู่สดาวร”

มักเรียกกันว่าพระ อิศวร เป็นผู้ล้าง
ผู้ผลาญ ผู้ละลาย เพราะการล้าง ถือกันว่า
เป็นของดี ทำให้สอาดปราศจากมลทินโทษ
พระเป็นเจ้าผู้ บันดาลให้สอาดเช่นนี้จึงได้นาม
ว่า ศิว

พระศิวมีรูปเป็นคนขาว มีตา ๓ ตา ตา
ที่ ๓ อยู่ตรงหน้าผาก มีพระจันทร์ครึ่งซีก
ติดล้อมดวงตาที่ ๓ เพราะได้ทรงจันทร์เป็น
บำเหน็จครั้งกวนน้ำอมฤต นึ่งหนึ่งเสีย ๑ เป็น
สังวาลย์ หัวยะโทลกเป็นประคำ ทรงโคเป็น
พาหนะ ดิถีศรีศัล ยัณเฑาะ และขั้วงายาศ
มะเหสีคือ พระอุมาภคินี ที่สถิตย์อยู่ เขา
ไภลาศ.

พระพรหมมีสีกายแดง ทรงหิรัญ ทรงแษ
ขาวล้วน หักถ้อยธารพระกรข้าง ๓ งานรับ
ทักษิณข้าง ๓ เกี่ยม ๕ เคียร เรืองท้เหลือ
แต่ ๔ เคียรนั้นคัมภีร์ ยัชนะปรารถว่า เคียร
๔ เคียรแสงพระเวทต่าง ๆ กัน เคียรที่ ๕
เป็นเคียรที่ทรงจำ จึงมีศิวรุ่งโรจน์ยิ่งกว่า
ดวงพิณดวง เหลือที่เทวทาสและสุระเทวได้ จึง
พากันไปทูลพระศิว พระศิวจึงเสด็จไปคักเคียร
นั้นด้วยพระนขาแห่งพระองค์ แต่ข้างคัมภีร์
ว่าพระพรหมลวงเกินพระอุมา มเหสีพระ
อิศวร พระอิศวร จึงคักเคียรพระพรหมเสีย

พระอิศวร ออกงาน สงครามใหญ่อยู่คราว
หนึ่ง คือคราวปราบท้าวตารกาสูรเจ้านครศิว
ปุระ (คือท้าวศิวรมิในรามเกียรติ์ไทย) สง
ครามคราวนั้นพระอิศวร แยกโลกออกเป็นสอง
ซีก เอาซีกหนึ่งทำเป็นอวอช เอาพระพรหม
เป็นแม่ทัพ เอาพระเวททั้งสี่เป็นม้า เอาเขา

กาญจนาภินิหาร

พศุภกิจ

มันทรบรรพตเป็นชน เขาพญานาคเป็นสาย
 เขาพระนารายณ์เป็นลูกชน ทรงน้ำทิพย์ ออก
 สักการธรรมาภินิหาร ไม่เหลือไว้จนคนเคียว
 สักการครวณพระราชนิพนธ์รวมเกษมรศเล็ม ๒
 สมุทไทยกล่าวข้อความไว้ พิศารคนักว่า

เหมือนกลีบในดอกบัว ทรงเครื่องอย่างกษัตริย์
 มีสักร ทรงสังข์ จักร คทา และดอกบัว
 ครุฑเป็นพาหนะ พญาเศษนาคนับดังจัก
 มหัยศกพระลักษมี ที่สถิตยเรียกว่าไวภูณฐ
 นาคของพระนารายณ์ ก็คือบริวารโลก เพราะ
 ฉะนั้นเมื่อใด ยังเกิดมีเหตุเคียดกริอันใหญ่หลวง
 ขึ้นในโลก จึงต้อง ขวตาร ลงมาช่วยเขื้อน
 ให้สัตว์ โลกร่มเย็นเป็นสุขทั่วหน้ากัน.

“ตรัสแล้ว เขากำลังพระพรหมเมศ
 ประสมเดชพระองค์อันแก่ลัทธิ
 เป็นเกราะเพชร อลงกฎรจนา
 ศักดาถ้ำเลิศชาติ
 จึงเขากำลังพระเมรุ นั้น
 เป็นคันธนูไชยศรี
 ช้อมหาโลหะโมลี
 มีอาวุธภาพเพริศพราย
 เขากำลังอนันตนาถา
 ซึ่งมีพิศมมาเป็นสาย
 เขากำลังองค์พระนารายณ์
 เป็นลูกศรผลาญกายอสูร
 แต่บันดาศาตราอาวุธ
 ล้วนกำลังเทพบุตรทุกกรม
 เสร็จแล้วองค์พระศุภ
 ให้จัดโยธยาญุลกรจ”

ขวตาร ของพระนารายณ์ มีมากมายหลาย
 สิบปาง ที่ไทยเรารู้กันแพร่หลายนั้น มีอยู่ ๓๒
 ปาง อันเป็นปางที่สำคัญ ๆ ปรากฏเรื่องราว
 พิศารอยู่ใน พระราชนิพนธ์ ตีลิตนารายณ์สิบ
 ปาง ในรัชกาลที่ ๖ ก็ยังหนังสือนารายณ์สิบปาง
 ฉบบเก่าแล้ว ขวตาร ๓๒ ปางนั้นคือ

มัตสยาวตาร

เป็นปลา ฉบบเก่าเรียก มัจฉาวตาร เป็น
 ปลาทรายทอง

กุมาราวตาร

เป็นเต่า ฉบบเก่าเรียก กัจฉปาวตาร

วราหาวตาร

เป็นหมู ฉบบเก่าเรียกอย่างเดียวกัน

นรสิงหาวตาร

เป็นนรสิงห์ ฉบบเก่าเรียกอย่างเดียวกัน

วิชณุ

นิยมเรียกกันว่า พระนารายณ์ ระบุเป็น
 ชายหนุ่มงาม สักกายคำหรือสีนเก๋ บ้างว่า

พ.ศ. ๒๔๗๐

นารายณ์อวตาร

วามนาถาวตาร

เป็นพรหมณ์เดียว ฌัษณ์เก่าเรียก ทวิชา
วตาร

ปรศุรามาวตาร

เป็นพรหมณ์เดียว ฌัษณ์เก่าไม่มี

รามจันทรวตาร

เป็นพระราม กษัตริย์รังสรรค์ ฌัษณ์เก่า
เรียก รามาวตาร (คือเรื่องพระราชนิพนธ์ราม
เกียรติไทย)

กฤษณาวตาร

เป็นพระกฤษณะ กษัตริย์จันทร์วงศ์ ฌัษณ์เก่า
เรียกอย่างเดียวกัน

พุทธาวตาร

เป็นพระสมณะ โคกมพุทธเจ้า ฌัษณ์เก่า
เรียก สมณาวตาร

กัลกยาวตาร

เป็นพระกัลกิ ฌัษณ์เก่าไม่มี อวตารปาง
นี้เป็นปางสุดท้าย ที่จะมาในกัลยุคอันเป็นยุค
ที่เต็มไปด้วยความชั่วร้ายเริ่มมาแต่พุทธาวตาร
พระนารายณ์จึงอวตารลงมาเพื่อปราบความชั่ว
ร้ายทารุณให้สิ้นเชิง มีพระรูปเป็นบุรุษขี้ม้า
ขาวใหญ่โตมหึมา ฌัษณ์ช้วนใหญ่เป็นอวตาร
หรือฌัษณ์กายซึ่งลูกโลงเป็นเปลวไฟทุกทวาร

กระแสน้ำเสียง ดังสนั่น ทวี้นไหววาทภัยพาลัน
ใครไต่ ยินแล้วรู้สึกระยะยะสยดสยองไปตาม
กัน ที่แรกพระองค์สังหารบรรดา กษัตริย์ทั่วไป
แล้วถึงคนอื่นทั่วหมด ต่อแต่นั้นไปโลกก็ร่ายรน
สันติสุขหาที่สุกมิได้

มหิงษาวตาร

เป็นกระษัตริย์ ฌัษณ์พระราชนิพนธ์ ไม่มี

อัมบศาวตาร

เป็นนางอัมบศ ฌัษณ์พระราชนิพนธ์ ไม่มี

อวตาร ๒ ปางหลังนี้มีอยู่ในฌัษณ์เก่า เป็น
ปางย่อยไม่สำคัญ จึงไม่มีในพระราชนิพนธ์
ฌัษณ์ใหม่ ต่อแต่นั้นเป็นอวตารของพระนารายณ์
หรือภาคของพระนารายณ์เท่าที่พบในคัมภีร์ปุรา
ณะต่าง ๆ แต่คำอธิบายทุกหัวข้อคลอเคลือบเงา
อรอด (ฟุ้งไต่) นั้นเป็นส่วนหนึ่งต่างหาก ที่
ข้าพเจ้าค้นได้จากคัมภีร์ต่าง ๆ แล้วเก็บเอาแต่
ใจความอย่างย่อที่สุดที่จะย่อได้มาแต่งไว้ ให้
ทราบพอเป็นเลา ๆ เท่านั้น เพราะของเดิม
เขาไม่มีอธิบายไว้

พระนารายณ์อวตารเป็น

นารายณ์

คัมภีร์ธรรมศาสตร์แต่งไว้ว่า น้ำยังเกิด
มาแต่ พระนร (คือพระอาทิตย์) จึงได้ชื่อ

กาญจนาศพนธ์

พศ. ๒๔๖๖

ว่า นาราย และเป็นที่ ยอน (กระดิก) ของ
พระองค์ ซึ่งบังเกิดขึ้นในใจของ พระองค์ผู้
อยู่ชั่วนิรันดร์ในโลกจึงได้นำว่า นารายนี้

พระนารายณ์อวตารเป็น

บุรุษ

พระนารายณ์ได้บังเกิดขึ้นในโลกก่อน นับ
ว่าเป็นชาย คนแรก ๑ ที่พระเป็นเจ้า สร้างขึ้น
พระองค์ จึงได้ชื่อว่าบุรุษหรือ มหาบุรุษ

พระนารายณ์อวตารเป็น

นารท

พระนารทเป็นพรหมฤๅษี ประชาชาติ และเป็น
ตนหนึ่งในฤๅษี ๗ ตน นับว่าเกิดจากพระนาลง
ของพระพรทมา แต่ก็มีภริยาชื่อปารวตีว่าเป็น
โอรสพระกัศยป พระนารทเป็นผู้ กิจสร้างพิณ
ขึ้น จึงนับถือกันว่าเป็นครูพิณพาทย์ พวกคน
สรรพอันเป็นนักขับร้องและคนครีฑ์อยู่ในพระ
นารท ฤๅษี และเพราะเหตุนี้จึงเรียกกันว่า
ปรคณธรรพ ในชั้นหลัง ๆ พระนารทเป็นผู้

ชอบพอสนิทสนมกับพระกฤษณะมาก

มีเรื่องพระนารทเที่ยวขบขันของอินทรีอันควร
จะนำมาเล่าไว้เป็นความรู้ สักเรื่องหนึ่ง คือ
ครั้งหนึ่ง พระนารท ลง อยาน้ำใน แม่น้ำคงคา
เห็นปลาตัวหนึ่งว่ายเคล้าเคลียกันก็เกิดกามวิตก
นึกกะสัน อยากรจะมี ภรรยา จึงไปหา พระ
กฤษณะผู้ มีมเหสี ๔ องค์ก็ขย้าขย้า ๓๐,๐๐๑
นาง ๒ ยืนครทวารกา เพื่อจะ บินขย้าทหาเอาสัก
นางหนึ่ง พระกฤษณะบอกให้ ไปเที่ยวในวัง
ถ้าเห็นห้องใดไม่มีมเหสีอยู่ก็พึงถือเอานางนั้นเถิด

พระนารทเที่ยววกไปทุกห้องก็เห็นแต่พระกฤษณะ
อยู่ กับลูกเมีย เสีย ทงนั้น มีหน้า ซ้ำยังได้
เห็นเขวหยาออกเอนกันก็ขบขันยืนย่นมากจน เลย
กลับมาฝั่งน้ำคงคา ทั้งใจว่าอยาน้ำเสียก่อน
แล้วจะไปใดใหม่ แต่พอกระโดดโผล่ลงน้ำ
แล้วโผล่ขึ้นมาเท่านั้น รูปร่างก็กลายเป็นสตรี
ไป ขณะนั้นมเหสีพราหมณ์สนทนาศักคนหนึ่งเดิน
มาพบเข้าจึงพาเอาไปเป็นภรรยา นางนารท

๑. คัมภีร์ ปรวณะต่าง ๆ โดยมากยกพระวิษณุเป็นผู้สร้างโลก และออกจะปน ๆ กันไปกับ
พระพรทมา เพราะฉะนั้นพระนารายณ์ จึงเป็น อวตาร ของพระวิษณุ ในชั้นเดิม

๒. หนังสือ ข้างอินเดีย เมื่อกล่าวถึง ชายาหรือ สนม มีกล่าวนับว่า นับถึง ๓๐,๐๐๐ นาง เรื่องประโลมโลกของไทยจึงเกิดทำให้
นักศรัทธาต่างก็ยกย่องว่าท้าวทศพรมีสนม ๓๐,๐๐๐ นาง เรื่องประโลมโลกของไทยจึงเกิดทำให้
กษัตริย์ มีสนม ๓๐,๐๐๐ นางหลายทศหลายเรื่อง

พ.ศ. ๒๔๗๐

นารายณ์อวตาร

(คือพระนารายณ์) เกิดครั้ง บัณฑิตจนถึง ๖๐ คน
 ถูกลูกค่อมพระพรหมเห็นทักเห็นอัยยะวิเศษอา
 ชอนใจเต็มทน ทนก็เข้า ลงอันนอน ขอให้พระ
 เป็นเจ้าช่วย ทนก็ขึ้นพราหมณ์ผู้ส้ามักกลาย
 เป็นพระนารายณ์สักรทรวง คทา จักร สังข์ และ
 ทอดบัว คริสต์ไทยกามคุณให้เห็น แล้วบรร
 ทาสให้นางนารายณ์กลายเป็นพระนารายณ์ตามเดิม
 บุตรนางนารายณ์หรือพระนารายณ์ทั้ง ๖๐ คนได้
 เป็นราชาของโลกเวียนกันไปองค์ละ ๖๐ ปี
 โสยศาสตร์ จึงนิมนต์เกณฑ์ ๖๐ ปีเป็นรอบหนึ่ง
 ๖๐ ปี ๖๐ ปี ๖๐ ปี ๖๐ ปี ๖๐ ปี ๖๐ ปี ๖๐ ปี ๖๐ ปี
 คือประภพ วิภพ ศกฺล ๑๐ (ชื่อเหล่านี้เห็น
 ไม่จำเป็นจึงตัดออกเสีย) วันที่บรรจบรอบ ๖๐ ปี
 คือวันทำงานนารายณ์ครั้ง เป็นพระนารายณ์เป็น
 โยคหนึ่ง เป็นวันสำคัญของพราหมณ์หรือ
 ฮินดูเรียกว่า กบิลยัญญู
 พระนารายณ์ได้แต่งกัมภีร์ไว้มากมายหนึ่ง เรียก
 ว่า นารายณ์ธรรมศาสตร์ หรือ นารายณ์

๑ วันโยคที่เรียกกบิลยัญญูนี้ถือกันว่าต้องตกในกาฬยัม (ข้างแรม) ๑ คำของภิกษุพทมาส
 (เกิด ๓๐) ตรงกับ ๖๐ ปี (อังกา) พระอาทิตย์เสวยฤกษ์หัตต พระจันทร์อยู่ยามโรหิ
 เสงี่ยมเป็น วัยติปาด (เข้าใจยากอยู่สักหน่อยแต่จะอธิบายก็ยากยาวนักทั้งไม่จำเป็นด้วย เพราะ
 เกือบไปทางโหราศาสตร์กลาย ๆ) วันโยคนี้ปรากฏว่า มีเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๕
 ตรงกับชวดครึ่งหนึ่ง ก่อนนั้นขึ้นไปเป็น วันที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ. ๒๔๐๓ ตรงกับมะเมีย
 ปี พ.ศ. ๒๔๗๐ นี้ตรงกับศกีสวรรค์ (คือมหาศักราช) ๑๘๔๘ เรียกนามตามเกณฑ์ ๖๐ ปี
 นั้นว่า ประภพ แต่ถ้านับตาม วิกรมสวรรค์ ต้องเป็น พุทธชยันตี

(วิกรมสวรรค์เป็นศักราชพระเจ้าวิกรมมัททีย์ผู้มีนามโด่งดังว่าทรงคุณธรรมประเสริฐ เริ่ม
 เมื่อพระพุทธศาสนากาลล่วงแล้วได้ ๔๘๐ พรรษา คือตรงกับสิ้นพระชนม์ของพระเจ้า
 วิกรมมัททีย์นั่นเอง พระเจ้าวิกรมมัททีย์ ได้ทำสงครามชัยเคียวกับพระเจ้าคาลิอาหณศักราช
 ภายหลัง ทักษิณเทศ พระเจ้าคาลิอาหณจึงไม่ใช้ ศักราชวิกรมสวรรค์ของพระเจ้าวิกรมมัททีย์ ใช้
 ศักราชของตนเองเรียกว่าศกีสวรรค์ ซึ่งเริ่มเมื่อพระพุทธศาสนากาลล่วงแล้วได้ ๖๒๓ พรรษา
 ประเทศทางสุวรรณภูมิมีเรียกศักราชนี้มาใช้ อีกต่อหนึ่ง เรียกว่า มหาศักราช ดังปรากฏ
 ที่ใช้ในพระราชพงสาวดารต่าง ๆ นั้นแล้ว)

กาญจนาภรณ์

พศ. ๒๕๖๖

ปรากฏเป็นหนังสือสอนให้ภักดีต่อพระนารายณ์ พระนารทเป็นผู้ที่เรียกว่าปากอ้อย ไม่สับสน จึงได้นามว่า บัศนุ เมื่อคราวพระทักษะกระทำบุญอุกกรรมใหญ่ ได้เชิญบรรดาเทพดา ฤๅษีพรหมณ์มาหมก แต่ไม่เชิญพระอิศวร ผู้บุตรเขย เพราะเห็นว่าชอบคบพวกภักดีบิดาฯ ท้องเที่ยวถามข่าวว่า พระสตีผู้บิดาซึ่งเป็นมเหสีพระอิศวรจึงไปต่อว่าบิดา พระทักษะกลับว่าหยามข้าต่าง ๆ พระสตีน้อยใจเลยกระโดดเข้ากองไฟพิชิตาย พระนารทจึงเกลี้ยเอาความไปบอกพระอิศวร ๆ ทรงพระพิโรธ เล็ดเข้ามาทำลายพิชิต ถึงตูลูกกันชนานใหญ่ พระอินทร์เสียท่าล้มลงถูกเหยียบขยี้ พระยมกระของหัก พระสรีรวิคและพวกเทพมารดาจุมกษาค พระภคานิกยศาตณ ๓ ๓ พระอิศวรยิงพระทักษะหัวขาด แต่ภายหลังเอาหัวแพะต่อให้ กับให้พรเป็นการทำขวัญว่าผู้ใดบูชาพระองค์แล้ว ต้องทำเลี้ยงแพะต่อท้ายพิชิตว้ย มิฉะนั้นพระองค์ ไม่ยอมรับบูชา ส่วนนางสตีนั้นฆ่าที่ฆ่า

ตัวตายในกองไฟพิชิต ต้องไปเกิดเป็นนกทูเหว่า ๓๐๐๐ ปี^๑ สวรรค์ ครบกำหนดนั้นแล้วจึงมาเกิดเป็นพระอุมาภักดี ชิดาท้าวหิมวัต (เขาหิมาลัย) และได้เป็น มเหสีพระอิศวร ตามเดิม

พระนารายณ์อวตารเป็น

เวทเวทียาส

เวทเวทียาสคือผู้รณารัยกรของพระเวท มุ่งถึง พระภักษณไทรไยยาน พระมหาฤๅษีที่รณาคัมภีร์มหาภารตะ เป็นโอรสพระมหาฤๅษีปวศรกีณางสตียวคิศาท้าวอุบุวิจรครองนครเจ้ที่ ต่อมานางสตียวคิได้ ไปเป็นมเหสีท้าวคานคณกษัตริ์ จันทรวงศ์ นครหัสสิน มีโอรสชื่อ จิตรวงศก กษัตริ์ จิตรวงษะ ทั้งสอง นี้ได้ทรงราชย์ต่อมาแต่ไม่มีโอรส นางสตียวคิจึงไปเชิญพระภักษณไทรไยยานมาเพาะพืชแทน จึงมีโอรสกับนางอัมพิกาชอ ชครฐ กับนางอัมพาลิกาชอ ปาณชอ คือภคานิกยศรปาณชอทั้งห้า ในมหาภารตะ

๑ นกทูเหว่าจึงเป็นที่เคารพบูชาของพวกฮินดู มีพิธีบูชาเรียกว่า โกกิลาพรด กระทำกันในเดือน อาสาฬหมาส (เดือน ๘) ทั้งเดือนนอกจากนี้ ยังถือลางอีกอย่างหนึ่งว่า ถ้าได้ยินเสียง นกทูเหว่าร้องก็เป็นนิมิตรดี.

พ.ศ. ๒๔๗๐

นารายณ์อวตาร

พระนารายณ์อวตารเป็น

กบิล

ท้าวสักร กษัตริย์วิญญูครองนครอโยธยา
(ก่อนพระรามขึ้นไปหลายชั่วคน) ทำพิธี
อศิวเมธ พระอินทร์ จำแลงเป็นรากยาสมาถัก
มาไป ท้าวสักร จึงใช้ ให้ โอรสหกหมื่นไป
ค้นหา มา กุมารหกหมื่นซดพิษแผ่นดินลงไป
กว่าหกหมื่นโยชน์ เทพยาคามนุษย์พากันกลัว
ไปทูลฟ้อง พระ พรหมมา ๆ จึงให้ ไป เฝ้า พระ
นารายณ์ขอให้ช่วย พระนารายณ์อวตารลงไป
เป็นพระกบิลจำศีลคักทางอยู่ กุมารซดแผ่นดิน
ไปพวยเข้า และ เห็น มา เล็มหญ้า อยู่ใกล้ ๆ กฎ
สำคัญว่าพระกบิลลักมักเข้าทำร้าย พระกบิล
จึง แผลงถูก เป็นไฟ ออกจากกายไหม้ กุมาร
ทั้งหกหมื่นเป็นเถ้าไปหมด

พระนารายณ์อวตารเป็น

ชินวันตะวี

ในกรมวตาร ขณะท้าวทศกธและอสร
กวนเกษียรสมุทรนั้น มินายแพทย์สุวรรณค คือ
ชินวันตะวีทนผลขนานอมถูกชนมาตี ล้วนโค
เป็นครุแพทย์ศาสตร์ ซึ่งจักเป็นพระเวทอัน
หนึ่งเรียกว่า อายูรเวท.

ต่อมาชินวันตะวีได้ ไปเกิดเป็นโอรส พระ
ทริชตะมา ซึ่งคัมภีร์ ปุราณะ ต่าง ๆ ว่าเป็น บุตร

พระอศิตะ กษัตริย์ มมะคา (นับด้วย ว่าเป็น
อวตารอีกปางหนึ่ง)

พระนารายณ์อวตารเป็น

ทิตตะไตรย

พระนารทฤๅษี สักว่าพระสรัสวดีพระลักษ
มี พระอมามีความกำเริบมีเวรมาจนล้มตัว จึง
แก่งสรวเสริญนางอเนสุยา ชายาพระอศิตะ
ประสาธน์ให้ ไต่ ยืนเข้าหาว่าเป็นสักรทัก พระ
เทวทั้งสามมีความอภัย จึงขอร้องให้พระ
สวามีไป ทำลาย นาง อเนสุยา ให้ เสีย ยริสทธิ
พระเป็นเจ้าทั้งสามก็แปลงตัวเป็นพราหมณ์ อีก
ชาวรามาทอาศรมของพระอศิตะ ขอร้องอะไรต่อ
อะไรต่าง ๆ ตลอดจนให้เปลื้องกาย นางอเน
สุยาผิดใจจึงเอาน้ำล้างเท้าพระอศิตะมาประสง ท
พราหมณ์ทั้งสาม พระเป็นเจ้าเลยกลายเป็น
ทารกสามคน นางอเนสุยาจักแ้งให้ คมนม
แล้วเอาลงเปล ถลอมให้หล่น พระเทวทั้งสาม
ตามลงมาขอร้องให้นางอเนสุยาคืนพระเป็นเจ้า
ให้ นางอเนสุยาว่าไฉ่เลี้ยงไว้ เหมือนบุตรแล้ว
มีความอาลัย ขอให้พระเป็นเจ้าช่วยณฤๅษี
ให้ ไว้แทนตัว พระเป็นเจ้าทั้งสามจึงบรรดาล
ให้ภักของพระองค์รวมเข้าเป็นรูปเดียวกัน คือ
พระทิตตะไตรย แล้วก็กลืนขึ้นสู่สรวค พระ
ทิตตะไตรย จึง นับ ว่าเป็น โอรส ของ พระอศิตะ

กาญจนาภินิ

พฤตจิก

ประชาภิกษยานางอนธยา มี ๓ เคียร ๖ มีอ
เคียรกลางคือพระวิมล เคียรข้างขวาเป็นพระ
คิระ เคียรซ้ายเป็นพระพรหมา

พระทศทิศโรยเป็นผู้นับบรคาลให้ ท้าวการ
ตัวระ (พระอรชุน) มีแขนพันแขน จึงมี
ฤทธเดชปรายทศกัณฐ์ได้ แต่ไปแพ้ศุราม
(อวตารปางที่ ๖)

พระทศทิศโรยเป็นบิดาฤทธิรวัส ซึ่ง
ต้นเหตุกรรมมาตาร

พระนารายณ์อวตารเป็น

ยชัน

คัมภีร์ปุราณะต่าง ๆ ว่ายชันเป็นโอรสพระ
รุจิ เป็นสามีนางทักสิณา มีเคียรเป็นกลาง
พระยชันถูกวิรภีทระฆ่าตายในพิภยัญญกรรม
ของพระทักสิระ คัมภีร์ทวิงศ์ว่าโดยเหตุอัน
นั้น พระพรหมจึงยกพระยชันเข้าในจำพวก
ดาวที่เรียกว่า มฤคเคียร

พระนารายณ์อวตารเป็น

ฤษภ

เป็นพระราชาในโยธาธสมัย กล่าวกันว่า

ทรงทศพิษราชธรรมอย่างเล็ก เมื่อทรงพระ
ชราได้เอนราชสมภพติมอให้ พระภคโอรส ท
หนึ่ง แล้วออกผนวชเป็นฤทธิกระทำความเพียร
อย่างออกอุญญ จนในที่สุดร่างกายมีแต่หนัง
หุ้มกระดูก ไม่มีเนื้อเลย.

คัมภีร์ภคาคติปุราณะว่า ท้าวฤทธิ ของคน
ได้ ท้องเหี่ยวไปทางภาคใต้ ในขณะที่เป็นฤ
นัยว่าเป็นผู้ตั้งศาสนา เช่น ชน นามของเคียร
ศาสนาเช่นคนแรกจึงเรียกว่า ฤษภ.

พระนารายณ์อวตารเป็น

ปฤฤ

คัมภีร์ ปุราณะ มีเรื่อง ว่า ท้าวเวณาสผู้สืบ
พระวงษ์จากพระมนสวามีภว (พระมนองค์
ที่ ๓) ปกครองแผ่นดินโดย ทารณโหกิจว
จึงถูกพวกฤษฆ่าตาย ราชสมัยที่ ว้างเปล่า
เพราะไม่มีโอรสสืบสันตติวงศ์ เลยเกิดจลาจล
พวกพราหมณ์ จึงได้พระกรชวาของพระศพ ก
ยังเกิด พระปฤฤ ชนมา เนื่องจากชกนินท
ของกุมารนับบรคาลให้ ท้าวเวณาพ้นจากนรก
ชุม ปุต ได้ ชนสวรรค์ พระปฤฤปกครองไพร่

๑. ลัทธิไสยศาสตร์ มีนรกชุมหนึ่งเรียกว่า ปุต สำหรับลงโทษผู้ ไม่มีบุตร กล่าวคือใครไม่มี
บุตร จะต้องตกนรกชุน ถ้ามีบุตรก็ไม่ตกนรก เพราะบุตรทำศราภพตส่งส่วนบุญให้ ชนสวรรค์
ได้ เนื่องจากเหตุนี้ทารกเกิดจึงเรียกเป็นศัพท์ว่า บุตร อันมาจาก ปุต ซึ่ง เป็นชื่อชุนนรก

พ.ศ. ๒๔๗๐

นวนายน์อวตาร

ฟ้าประชาชนร่มเย็นเป็นสุขทั่วทั้งแผ่นดิน ครั้น
หนึ่งรายภูไทเกิดความอึดคึกคักหยากร พระปฤ
จุติยชนยังค้ำแผ่นดินให้อำนวยพิชพันชัญ
ญาหารให้ แผ่นดินตกใจกลัวก็แปลงเป็นโค
หนีไปดังพรหมโลก แต่ไม่สามารถหนีไปได้
คลอก จึงอ้อนวอนขอชีวิต สัญญาว่าจะให้
ผลหมากรากไม้เกิด แต่ต้องให้นางได้รัยลัก
โคเพื่อนางจะได้บรรดาลให้ ม้าน้ำมเลียงแผ่น
ดิน พระปฤจุติจึงให้พระมนสวามีภวะเป็นลูก
โคหลังนมให้แผ่นดินเกิดพิชพันชัญญาหาร
เนื่องจากเหตุนี้ แผ่นดิน จึงได้นามว่า ปฤจุติ
เพราะ นัย พระปฤจุติ เสมอด้วย บิศาชุลียง มา
ครั้งนั้นพระปฤจุติรับเอานมโคไว้ เพื่อประ โยชน
แห่งมนษย ด้วย มนุษย์ จึงอาศัยนมโคเลี้ยง
ชีวิตแต่นั้นมา

พระนารายน์อวตารเป็น

พลราม

พระพลรามน คือพิชชช พระกฤษณะ (อว
ตารปางที่ ๘) แต่โดยเหตุที่พวกพราหมณ์ใน
ชนหลั้ญนิยมว่าพระกฤษณะเป็นตัวพระนารายน์
เองก็เกี่ยว พระพลรามจึงเลื่อนตำแหน่งขึ้นเป็น
อวตาร ของพระนารายน์

ประวัติการณ ของพระพลราม มีเป็นเอนก
ปริยาย แต่มีกะระปณอยู่ในเรื่องของพระกฤษณะ

ซึ่งมีปรากฏพิชชช อยู่ใน พระราชนิพนธ์ ลลิต
นารายน์ สืบย่างนั้นแล้ว

ในจำพวกเทวดาพระนารายน์เป็น

พระอินทร์

พระอินทร์ เป็น เทวดา สำคัญ องค์หนึ่ง ใน
ทางไสยศาสตร์ และไทยเรา ออกระวี จักก็ เสีย
กว่าพระอิศวรนารายน์ด้วย เพราะ มีเรื่อง เกี่ยว
ข้องกับทางพุทธศาสตร์ มาก เรื่องที่สำคัญ
จำกันไว้เป็นมั่นเหมาะก็คือแปลงเป็นพราหมณ์
ลง มา ขอ พระ มีตรี ใน มหาเวสสันดรชาดก ใน
กัณฑ์สักกบรรพ นอกจากนั้นในชาดกอื่น ๆ
ก็มักกล่าวถึงพระอินทร์บ่อย ๆ การบำเพ็ญบุญ
กุศลในทางพุทธศาสตร์ต่าง ๆ ยังมี บังจำแนก
ไว้ ด้วยว่ากระทำการอย่างใดจึงจะได้เป็นพระอินทร์
อันเป็นใหญ่เหนือเทวดาทงษ์ปวง รวมความว่า
พระอินทร์เป็นมรรคผลอันหนึ่งที่พุทธศาสนิกชน
มักปรารถนา

อนึ่ง เรื่องนิยายของไทยต่าง ๆ นิยมกันว่า
พระอินทร์เป็นผู้ช่วยทุกข์ ร้อนไ้ เวลาเกิด
เค็กร้อนชื้นจึงขยับทพระอินทร์ ในทำนองเค็ยว
กันก็ยักกล่าวไว้ ในพระราชนิพนธ์ สังข์ทองว่า
มาจะกล่าวบทไป ถึงท้าวสหสนัยไทร
ตริงษา ทิพอาสน์เค็ยอ่อนแต่ก่อนมา
กระด้างคังศิลาประหลาดใจ จะมีเหตุ

กาญจนาคพนธ์

๐๖๖๖ พุศศิก

มันแน่นในแดนดิน อัมรินทร์เร่งคิด
สงไสย จึงสอดส่องทิพเนตรดูเหตุไทย
ก็แจ้งใจ.....ว่าเป็นอย่างนี้ ๆ แล้วก็
ลงมาช่วย คนไทยเราจึงรู้ จักกับพระอินทร์ ก็

คัมภีร์ ไสยศาสตร์ ว่าพระอินทร์เป็นโอรส
พระกัศยปะและนางอติติ สักกายเป็นสี่ทองหรือ
สี่นวล (ไทยว่าสี่เขียว) ทรงสวรรค์เป็นใหญ่
ในหมู่เทวดาทัวไป มเหสีชื่ออินทราณี มี
ช้างชื่อ เอราวัน ปราสาทชื่อไพชยนต์สารถิ
ชื่อมากดี ไพร่ชื่อ วัชร (สายฟ้า) มากกว่า
อาวุธอันเป็นเจ้าเป็นใหญ่ในอากาศ ถ้าภัยถูก
กาลและให้ฝน ใช้ วัชรประรายพุดาสุร อัน
เป็นทิวแห่งแล้งเพื่อปล่อยให้ฝนตก พระอินทร์
มักต้องรบกับอสูรบ่อย ๆ ในเทวสุรสงคราม
เป็นผู้ นำเทวดาปราบอสูร แต่บางครั้งแพ้่อสูร
เช่นแพ้ อินทรีชิลูกทศกัณฐ์ มักชอบชุกช่น

เล่นชู้ เรื่องที่ โกงกังมากก็เรื่องทำชู้กับนาง
อหฺลยา ชายาพระ โคกมกายส นัยว่ารู้ กัน
กับพระจันทร์ ให้เปล่งเปลนไกไปขึ้นในเวลาสอง
ยาม พระกายสตกใจในกว่าสว่างรีบลุกขึ้นทำ
พิธี พระอินทร์ จึงลอมเข้าไปสวมรอย พระ
โคกมจับได้ สายให้ โยนี่ลุกขึ้นเต็มตัว แต่
ภายหลัง กลายเป็น ดวงตาไป จึงได้ นาม ว่า
สหสนัย (พันตา)

ในคัมภีร์ มหาภารตว่า พระอินทร์เป็นบิดา
ของพระอรชุน กษัตริย์ฝ่ายปาณฑวนั้นเป็นนักรบ
บรรลือเกียรติยศที่สุดในสมัยนั้น

รามเกียรติ์ไทยดัดยพระราชนิพนธ์ชกาด
ที่ ๓ เล่ม ๒ กล่าวกำเนิดกาลีไว้ โดยละเอียด
ว่าเป็น ลูก พระอินทร์ กับ นางอจินาชาชายาพระ
โคกม (เจ้าเขียว กับเรื่องที่ถูกแล้ว) และ
นาง อจินา คนนี้ เป็นชู้ กับ พระอาทิตย์ จนเกิด

๓ คตินิยม ทางไสยศาสตร์ นับสวรรค์เป็น ๔ ชั้น คือ พรหมโลกเป็นชั้นที่ ๑ อยู่ยอกสูงสุด
ถัดลงมาไวภูณฐเป็นชั้นที่ ๒ ไกลาศเป็นชั้นที่ ๓ สวรรคเป็นชั้นที่ ๔ ช้างไทยเวลานับพรหม
เป็นชั้นยอกตรงกัน ถัดจากพรหมลงมาเป็นสวรรค์ก็เขียว และแบ่ง ออก เป็น ๖ ชั้น เรียก
ตามชื่อใน อภิธานส์ลัทธิ ของ เซอร์ ไมเนียร์ วิลเลียมส์ ตอนแปล คำ กามาวจร หรือ
เทวโลก ว่า ๑ จาตุรุมหาราช — กาลิกา (จาทุมหาราชิกา) ๒ ทรายสตรึงศา (ทาวกิงย์)
๓ ตยิกา (ตุลิต) ๔ ยามา (ยามา) ๕ นิรมาณ—วรคิน (นิมมานรติ) ๖ ปรนิรมิตวค—
วรคิน (ปรนิรมิตทวสวติ) พระอินทร์เป็นใหญ่ในชั้นดาวกิงย์

พ.ศ. ๒๔๗๐

นารายณ์ชวตาร

สุครีพด้วย แต่พระราชนิพนธ์ย่อเลิกราบเลิกร์
ว่า มารดาพาลกับ สุครีพนั้น คือท้าวฤๅษราช
เวลากลายเป็นสัตว์ ส่วนนิคา ตรงกันเรื่อง
รามเกียรติ์ ทำให้ คนไทยเรารู้จักพระอินทร์ ก็
เพราะเป็นนิคาของพาลอีกอย่างหนึ่ง

ซึ่งคัมภีร์ ไสยศาสตร์บอกไว้ว่า ถ้าใคร
ทำพิธี อธิษฐานได้ ๑๐๐ ครั้ง ผู้นั้น จะได้ เป็น
พระอินทร์

ในจำพวกดาวพระนารายณ์เป็น

พระอาทิตย์

พระอาทิตย์มีไฮส ๗ องค์ เรียกว่า อาทิตย์
แต่พาไปเล่าพระเป็นเจ้าเพียง ๗ องค์ ไม่พา
พระสุริยาทิตย์ ไปด้วย พระสุริยาทิตย์ จึงไม่
ได้ ไปอยู่แถวโลกเหมือนพวกพี่ คงเที่ยวขบิร
อยู่ ระหว่างแถวโลก กับ มนุษย์โลก ในทุกวันนี้
พระอาทิตย์ ในที่นี้หมายถึงพระสุริยาทิตย์

พระอาทิตย์เป็นคนร่างเล็ก สี่กายแคง มี
รังสีรอบตัว ขบิรเทียมมาส์แคง ๗ ตัวหรือตัว
เกือบ ๗ หัว นครชื่อภาสวัก มีเหย้าชื่อนาง
สัญญาเป็นบุตรพระวิศ्वกรรม มีไฮสคือพระ
มนูไว้สวัสดิ์ผู้เป็นบรรพบุรุษของมนุษย์ในโลก
นี้ (นิคาทั่วๆ อภิษวากุประดม กษัตริ์ สุริยวงศ์
ครองนคร อโยธยา) ๑ พระยม เทวดาผู้เป็น

ใหญ่เห็นอความตาย ๑ นางยมนา (แม่น้า) ๑
พระสุริยาทิตย์นภายสว่างรุ่งโรจน์เปลือทน
พระวิศ्वกรรมพ่อตาจึงจับตัวกลิ้ง ชูผิวที่สว่าง
ออกเสีย ๑ ใน ๘ ผิวที่ชูออกนั้น พระ
วิศ्वกรรมทำจักรด้วยพระนารายณ์ ทำตัวคู่
ถวยพระอิศวร ทำคทาให้ท้าวฤๅษ ทำหอก
ให้ พระอินท์กุมาร กับท้าววรุชฌัน ๗ แจก
เทวดาอีกมาก

คัมภีร์มหาภารตว่า พระอาทิตย์เป็นนิคา
ท้าวกรรมกษัตริ์ไคว้นองครายกูร์ ซึ่งเป็น

แม่ทัพฝ่ายกษัตริ์ โกรพ

รามเกียรติ์ไทยเรารู้ว่า พระอาทิตย์เป็นพ่อ
สุครีพแม่ทัพของพระรามถึงกล่าวแล้ว

ในจำพวกกลมพายุ ออองพระนารายณ์เป็น

พระคังกร

พระคังกรคือพระคิวนั่นเอง คังกรหรือ
คิวเป็นนาม ของพระอิศวร ในหน้าที่ผู้ล้างผู้ผลาญ
ผู้ละลาย เพราะการล้างดิถีกันว่าเป็นของที่เค็
เท่ากันทำให้สอาดปราศจากมลทินโทษ แล้ว
จะได้กลับเกิดขึ้นใหม่ ลมพายุเป็นเครื่องพัด
เอาสิ่งโสโครกและความเจ็บไข้ ไป นับว่าเป็น
การล้างให้สอาดหมดจด พระนารายณ์ จึงเป็น
พระคังกร

ในจำพวกยักษ์พระนารายณ์เป็น
ประหลาต

มีเรื่องปรากฏในรสังหาการคยัพระวราช
นิพนธ์ลิลิตว่า หิริณยกคิยุ (หิรันตะอสุร)
คิงพิชชอพรพระเป็นเจ้า เมื่อได้พรแล้วกำเริบ
ถึงยังคิยุให้ญมุนีสายมายมค ขันคินว่า โอม
นโม หิรันตะมะมะ แทน โอม นโม
นารายณะมะมะ ของเก่า เทพยคาและญมุนำ
ความไปทูลพระอิศวร จึงมีเทวโองการให้พระ
นารายณ์อวตารไปสังหารหิริณยกคิยุ พระ
นารายณ์ก็บันดาลให้มหาสังข ทัตถิณาวาฏลง
มาเกิดเป็นบุตร หิริณยกคิยุ มีนามว่า ประ
หลาต (กระลาขรรคมกุมาร)

ครั้นประหลาตเกิดโตขึ้นก็เลื่อมใสในพระ
วิษณุเป็นเจ้า บิการะสังสอนทำโทษสาหัสแทบ
ประคาทายอย่างไรก็ไม่ฟัง ประหลาตคงถือมั่น
ว่า อันวิษณุเป็นเจ้า เจ้าสิงอยู่ทั่วไป
อยู่ในองค์บิคุราช จึงสามารถทรงครอง
ผองเทวามนุษย์ สุดสิ้นดินแดนไตร
วิษณุไซร์สิงอยู่ ในค้ำฟ้าพระเจ้า อีกเจ้า
สิงถนัด ในสรรพสัตว์ทั่วแท้ ธสิงอยู่
มันแม่ ในของหมดคนา บิการะเยาะว่าถ้า
เช่นนั้นคงสิงอยู่ในเสาห้องพระ โรงด้วย ประ
หลาตก็ว่าอยู่ หิริณยกคิยุจึงเอาคทาตีเสา

ทันใดนั้นพระนารายณ์ก็เป็น นรสิงห์ออกมามี
หิริณยกคิยุตาย แล้วตั้งประหลาตให้ ไปครอง
เมืองยาคาล

ในจำพวกความมั่งมีพระนารายณ์เป็น
กุเวร

กุเวร หรือ ท้าว เวสสวัณ เป็นโอรส พระยุ
ลลิตยมนุ (ท้าวลลิตยมนในรเรื่องรามเกียรติ์)
เป็นพิทกคิณู กุมภกรรณ พิเภกษณ์ และนาง
นางศุรยณา (สามนักษิ) แต่เป็นผู้ขุอยู่ใน
ขรรมิ ทั้งเลื่อมใสในพระพรหมมาก ได้ครอง
ลงกาซึ่งพระวิศวกรรมสร้างให้ และได้ประ
ทานยอมยก จากพระ พรหมากวีย ภายหลัง
ทศกัณฐ์แย่งเอาเมือง และยอมยก เสีย พระ
พรหมจึงสร้างนครให้ ใหม่ชื่อว่า อลงกา และ
ประทานพรให้เป็นอมฤตย์ (ไม่ตาย) ให้เป็น
โลกยาลและเป็นเจ้าแห่งทรพิช ท้าวกุเวรจึง
เป็นโลกยาล ทิศอุดร เป็นเจ้าของทองเงิน แก้ว
และทรพิชแผ่นดินทั่วไป มีทรพิชเจ้าประการ
เรียกว่า นวนิธิ คือ กัจฉปะ มุกุนทะ
นันทะ ขรรวะ มกระระ นิละ สังขะ
บัทมะ มหาบัทมะ มีมเหษชชื่อว่าจาววิ
โอรสช่อมณีศรีพิภมยราช วิชาชอมันนากษ
ท้าวกุเวรมีชาสามชา ผิวขาว มีฟัน ๘ ซี่
ประคิภายด้วยเครื่องอาภรณ์ อันวิจิตรงดงาม

ในจำพวกขุนพลพระนารายณ์เป็น

พระขันตกุมาร

พระอิศวรได้เอาพิษไปขยลงใน กองเพลิง แล้วกลืนลงไปในคอกา พระขันตกุมารก็ผก ขึ้นมา มีปรางผลล่องเหมือนพระจันทร์ สว่าง ทระอาทึบ นัยว่าเอนไอรสที่ ๒ ของพระ อิศวร ได้เป็นเทพเสนายักษ์ และถือกันว่าเป็น เจ้าแห่งสงคราม นัยว่าเกิดมาสำหรับสังหาร ท้าวตารการสูร เจ้านครทวีประ (รวมเกียรติไทย เรืองศรีบุรี) พระองค์มี ๖ ศิเษร ๑๒ กร ทรงหอก ศร สังข์ มีนกกเป็นพาหนะ

ในพระราชนิพนธ์รวมเกียรติเล่ม ๒ กล่าว ถึงพระขันตกุมาร ตอน พระ อิศวร เศวติมทัพไป ปรายศรีบุรีว่า

“จัดเอาพระขันตกุมาร อันเรื่องเดช ไชยชาญเป็นทัพหน้า คุมอสุระโสมด มารา พระราหูถือเทพงไชย”

ในจำพวกบุโรหิตพระนารายณ์เป็น

พระพฤหิศบตี

พระพฤหิศบตีเป็นเทพฤณี บุโรหิตของ เทวดา เป็นลูกพระอิศวรสมัน มีชายาชื่อนาง ตาราสังพระจันทร์ลักเอาไป เลบเกิดรยกันเป็น ศักใหญ่สัถ้านเสกขึ้นทั้งไตรภพ พระศุกร์ ซึ่งเป็นธริกษี พระพฤหิศบตีเข้าข้าง พระจันทร์

ขรรษาแทบย และทานพ คิยพระศุกร์ เลบเข้า ข้างพระจันทร์ คิย พระอินทร์เทวดาเข้าข้าง พระพฤหิศบตีผู้อาจารย์ รันถึงพระพรหมา มาห้ามให้เลิกกัน แล้วจัดการคินนางตาราให้ นางคารามีไอรสคนหนึ่ง ซึ่งต่างฝ่ายต่างถือว่ามี เป็นบิดา พระพรหมก็ยังคิยให้นางตารายก ความจริง นางตาราจึงสารภาพว่าพระจันทร์ เป็นบิดา ไอรสนั้นชื่อว่า พระพฤษ เป็นปฐม ชนกแห่งกษัตริ์ จันทรวงศ์

พระพฤหิศบตี เป็นสามีของนาง มมะคา ผู้ เป็นชายาของพระอิศวรคิย เวลานั้นมีครรภ์ พระทิวระคมะ (บิดาพระทิตตะไตรภ) ได้เะ ถูกครรภ์แท้งออกมาก่อนกำหนดพระพฤหิศบตี ผู้สามีจึงให้นางมมะคาทำนบารุงไว้ ทารกนั้น คือ พระภรทวาชฤณี สำคัญในคัมภีร์ รามายณะ

ไทยนัยถือ พระพฤหิศบตี ว่าเป็น ครุ สำคัญ การคึกษาจึงนิยมมีในวันพฤหิศบตี

ในจำพวกคนธรรพพระนารายณ์เป็น

จิตรวด

ท้าวจิตรวดเป็นธริกษีของพวกคนธรรพ ซึ่ง เป็นผู้ชำนาญ ในการขับร้องและดนตรี พวก คนธรรพมีหน้าที่รักษาน้ำโสม เป็นผู้ชำนาญ ในการปรังโสด เป็นผู้ชำนาญการนักดนตรี

และเป็น หมออยู่ ทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต พวกนี้มียोगอยู่ในสวรรค์และมนุษย์โลก เข้าพวกเทวาก็ได้ มนุษย์ก็ได้ ในสวรรค์พวกคนธรรมดา เป็น พนักงาน ขี้บอง และ ทำ คนตรี บรรเลงพระเป็นเจ้าและเทพนิกร ในมนุษย์โลก ก็คงเป็นเช่นเดียวกัน ทั้งปรากฏในเรื่องท้าวว่า

“คนธรรมดาเห็นกรุงกัมพูชา แจ่มใสให้ในครั่งบรรหาร น้อมศิริโรตม์ ราบรสพจมาน จัปพิณประสานสำเนียง กรวณ ประดิษฐ์ กิตติขันธ์เป็นกาพย์กลอน กระแสร์เสียงลือชื่อนิโทยหาวล”

ในจำพวกฤษีพระนารายณ์เป็น

พระฤๅษี

พระฤๅษีเป็นประชาชนคนหนึ่งพรหมฤๅษีทั้งเก้า หรือหนึ่งในฤๅษี ๑๒ คน นับว่าเป็นฤๅษีชั้นสูงสุด เป็นมานะสำคัญของพระพรหมมาเป็นต้นโคตรภารทวาชะมีพระฤๅษี, พระชมาทักขิ และ ปรศุราม อันเป็นอวตารปางที่ ๖ พระฤๅษีมีรูปร่างแปลก ๆ และ สกน ๆ หลายเรื่อง ในที่ที่พระปาวณะเล่าว่า ครั้งหนึ่ง พวก ฤๅษีประชุมกันตั้งขัญหาว่าพระเป็นเจ้าองค์ไหนจะควรเป็นเทพบิดรของพวกรวมกัน เมื่อไม่ตกลงกันได้ ก็ประชุมจึงเลือกพระฤๅษีให้ ไปทูลของกนิษฐาธิราชของเทวดาต่าง ๆ พระฤๅษีไปถึงเขา

ไกลาศ แต่ พระสิริ กำลังยืนอยู่เดียวกับพระอุมา พระฤๅษีเห็นว่าพระอิศวรมีมาอยู่กับกามคุณ จึงไม่ชอบ เลยไปที่ พระพรหม พบบ้างแล้วแต่ลี้ลับอยู่กับพวกนักปราชญ์ เหน็ดเอาใจใส่ ต่อ เธอ พระฤๅษีไม่พอใจเลยคัก พระพรหมออกเสียดีก ทิ้งไปหา พระวิฆณุ กำลังพระวิฆณุอนหลับ พระฤๅษีเห็นว่าเกียจคร้าน จึงยกเท้าซ้ายเหยียบลงไปบน หน้าอกพระวิฆณุ พระวิฆณุตกใจตื่น แต่แทนที่จะโกรธ กลับเอามือลูบคล้ายกับเท้าพระฤๅษี พลังแสดงความพอพระทัยในการที่ถูกเหยียบเช่นนั้น พระฤๅษีชอบใจและพอใจความดีของพระนารายณ์ จึงประกาศให้มนุษย์และเทพยดาเคารพบูชาพระวิฆณุแต่นั้นมา ในคัมภีร์มหาภารตว่าพระฤๅษีได้ช่วยพระอิศวรด้วยพระพรหมฤๅษี ซึ่งรวมเกียรติไทยเรียก พระอิศวร และเป็นผู้ให้อาวยุสสำคัญต่าง ๆ แก่พระรามให้ พ้นจากความทุกข์ของท้าวหนุย ท้าวหนุยเป็นโอรสท้าวอายุซึ่งเป็นโอรสท้าวปुरुषปทุมมยศวรจันทรวงศ์ ท้าวหนุยมีโอรส คือท้าวยาตีกันสกลยวาทพและโอรพ ซึ่งแยกออกไปเป็นโกรพและปาดชาพ พระองค์ ไม่นับถือพวกรวมกัน ดังกับเขาพวกฤๅษีชั้นสูงมาเกียจคร้าน ครั้งหนึ่ง เขาพระอิศวรมาเยี่ยมพระฤๅษีจึงแนบเข้าไป

พ.ศ. ๒๔๗๐

นารายณ์อวตาร

อยู่ในผลของพระอศัศตย พอต้าวหนุชเอา
พระบาทถยศษะพระอศัศตยเพื่อจะให้ วั่ง พระ
ภฤคค์สำท้าวหนุชให้เป็นภูตกลงมา จากราช
รถ บรรดาภูษี ทั้งปวง ก็ไ้ รับ ความสุขสยบาย
หายเคือครอนแค้นนมา อกรื่องหนงเล่าว่าเมื่อ
คราวพระทักษะทำพิชัยญญกรรมใหญ่ เชิญ
บรรดาเทพยดาภูษีชีพรหมณ์ ไปประชุม หมก
แต่ไม่เชิญ พระอิศวร ด้เป็นขจรไชย เพราะ
รังเกียจว่าคบพวกภฤคค์ยศาร พระภฤคค์ได้ไป
ในงานนี้ด้วย พระอิศวรเสด็จไปทำลายพิชัย
ยิงพระทักษะหัวขาด และบรรดาเทพยดาภูษีต่าง
ช่วยเจ็บไปตาม ๆ กัน ส่วนพระภฤคค์นั้นถูก
พระอิศวรกระซวกหนวคขาด

ในจำพวกธาดุพระนารายณ์เป็น

พระเพลิง

พระอศัศตยเป็นต้นยัตถ์ของชน มาแต่โบราณ
กาลเก่าก่อน พระพรหมมา พระอิศวร พระ
นารายณ์ ในพระเวทว่ามีเป็น ๓ ภาค ภาค ๑
เป็นไฟอยู่ในมนษยโลก ภาค ๑ เป็นดวง
อาทิตย์อยู่ในฟากฟ้า ภาค ๑ เป็นแสง
ฟ้าแลบอยู่ในอากาศ โดยเหตุที่พระเพลิง
ทรงคณอย่างหมั่นค พราหมณ์ จึงนับถือกัน
อย่างยิ่ง พิธีอันใดที่บูชาไฟนั้กันว่าเป็น
ยัตถ์แห่งยัตถ์การทั้งปวง

ในวินัยนุฎาณะว่า พระเพลิงเป็นโอรส
ของพระพรหมมา ซาชาชนางสวทา คัมภีร์
ทวิวงค์ ว่ามีสีกายแดง อารวณ์กำลังมี ๔ กร
ทรงอาวทโศมรซึ่งลุดเป็นไฟโพลง (แต่ภาพ
มักเขียน ๓ ขา ๒ กร) ขัรุดเทียมม้าแดง
ลมหึง ๒ เป็นลือ ขางที่ ทรงแกะ ตัวผู้ เป็น
พาหนะ ทรงสายธนูและพวงมาลัยผลไม้ มี
เปลวเพลิงพลุ่งออกจากโอษฐ์ และมีรัศมี ๒ แฉก
เป็นโลกยาลประจำทิศอาคเนย์ ด้วย

ในจำพวกวานรพระนารายณ์เป็น

หนุมาน

พระราชาธิพนัษรามเกียรติ์ สมุคไทยเล่ม ๒
กล่าวกำเนิดหนุมานไว้ละเอียดว่า พระอิศวร
ใช้ให้พระพายเอาอาวชและกำลังของพระองค์
ไปชักเข้าปาก นางสวทา เพื่อให้เกิดเป็น
วานรทหารพระราม แล้วให้ พระพายเป็น
บิดา พระราชาธิพนัษ บ่อ เกิดรามเกียรติ์ว่า
หนุมานเป็นบุตรนาง อัญชันนามเหี้ย ท้าวเกศวิ
กัษราช นางอัญชันนำไป คลอดทิ้งไว้ในป่า
ทารกนั้นหิวเห็นพระอาทิตย์ คิดว่าผลไม้กี้เหาะ
ขึ้นไปจะหยิบกิน จำเพาะพระราหูกำลังพยายาม
จะจับพระอาทิตย์ พอ วานรเหาะ ไปถึง พระ
ราหูกำลังยอ พระอาทิตย์ แล้วไปพ้อง พระอินทร์
พระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ ออกมากุเทศการณ

กาญจนาภรณ์

๐๐๖ พุทธกิจ

วานเห็นพระราหุถึงพระอาทิตย์ โคตไปจะจับ
พระราหุ พระราหุลวหนีไปแอบหลังพระอินทร์
วานเห็นช้างเอราวัณนั้นกลัวตกไม้ก็ตรงเข้าไป
จะจับกิน พระอินทร์ จึงคิดว่าวิธระ ตกลงยัง
พื้นดิน คางหัก จึงไถนามว่า หนุมาน

บางคืนภรรยาบอกว่า เมื่อครั้งท้าวทศรถทำ
พิธีขอขมา พระอินทร์ให้นำข้าวทิพมาให้ ๓ ก่อน
สำหรับมเหสี ๓ องค์ มเหสีที่ ๒ วางก้อนข้าว
ทิพไว้บนแท่น เทียบวโดยเอาไปตกลงที่ฐานัก
ของนางอัญชนา นางเสวยก้อนข้าวทิพนั้นก็
ตั้งครวญหนุมาน (ในรามเกียรติ์ไทยมีกล่าวถึง
ท้าวทศรถทำพิธีขอขมา อสุรแม่กตาดข้าวทิพ
ขึ้นมาจากกองไฟ ๔ ก่อน นางกานธนาสูรมา
คายไปให้นางมณโฑเสวยครึ่งก้อน เหลือ ๓
ก้อนครึ่งแจกนางเกาสรีรยา นางไภยเกษี นาง
สมุทเทวีได้ก้อนครึ่ง นางเกาสรีรยาประสูติ
พระราม นางไภยเกษีประสูติพระพรต นาง
สมุทเทวีประสูติพระลักษมณ์ กับพระสัตรุก นาง
มณโฑประสูตินางสีดา)

หนุมานเป็นทนายถือของพราหมณ์และอินท
มาก และมีรูปชายอย่างพระเป็นเจ้าต่าง ๆ
ช้างไทยเรารู้จักหนุมานดีแทบทุกคน จึงไม่
จำเป็น ต้องบรรยายเรื่องหนุมานอีกยาว โดย
มากมีปรากฏพิศดารอยู่ในเรื่องรามเกียรติ์แล้ว

ในจำพวกนกพระนารายณ์เป็น

ครุฑ

พระกศป ประชาชนมีมเหสี ๒ องค์ นาง
กัทรเป็นมเหสีขวา นางวินิตาเป็นมเหสีซ้าย
นางกัทรมีโอรสเป็น นาค นางวินิตามีโอรส
เป็น ครุฑ นางวินิตาแพ้พนันนางกัทรต้อง
เสียน้ำอมฤตเป็นค่าถ้ำควี พวกนาคจึงทวง
เอาภัยครุฑ จึงเกิดเป็น อริกันชนแต่นั้นมา
ครุฑไปลักน้ำอมฤตมาจากเทวคาลัย แต่พระ
อินทร์ตามมาแย่ง ได้รัยกัน พระอินทร์แพ้
ถึงกับ วิธระ ซึ่งเป็น อาวุธ โปธก แดก กระเจาย
พระวิญญูจำต้องมาช่วย แต่เอาชนะครุฑไม่ได้
ต้องทำไมตรีกัน มีข้อสัญญาว่า เวลานั้นครุฑ
นั่งสูงกว่าพระนารายณ์ แต่เวลาเดินทางต้อง
ให้พระนารายณ์ ช

พญาครุฑมีหัวเป็นนก ตัวเป็นมนุษย์ หน้า
ขาว ขักแฉก ตัวสีทอง ซายาซ้อนนาคี บุตร
ชื่อสัมปาคี (รามเกียรติ์ เรียก สัมปาคี) ๑
ชฎายุ (สกายุ) ๑ ชฎายูเป็นมิตรกับท้าว
ทศรถกับพระราม

ครุฑเป็นทนายถือของ พวกพราหมณ์ และ
อินททั่วไ คราแผ่นดินและของมหาราชของไทย
เรารู้จักครุฑ

ชาวกมกล่าว่า พระพุทธเจ้าเคยเสวยพระ

พ.ศ. ๒๔๗๐

นารายณ์อวดการ

ชาติเป็นครุฑ ทั้งปรากฏในเรื่องกากันนั้นแล้ว

ในจำพวกกษัตริย์นารายณ์เป็น

อนันต์

อนันต์ คือพญานาคที่เป็นขัณฑิพย์ของพระ
นารายณ์ เป็นพี่น้องกับพญาคราทตามที่ได้มา
แล้ว อนันต์นาคราช นพพันหัว โลกเรวทั้ง
อยู่บนหัวอนันต์นาคราช เมื่อไคนาคันหา
นอนแผ่นหินก็ไหว ครึ่งกรมมาศวร นาคคนเป็น
เชือกพันเขามันทรกวนเกษียรสมุทร เคยตาม
พระนารายณ์ลงมาเป็น พระลักษมณ์และพระ
พลเทพ เวลาสิ้นกัลป์พญานาคคนระพันไฟ
ออกมาเป็นไฟบรรลัยกัลป์ล้างโลก บางคัมภีร์
ว่าอนันต์นาคราชเป็นทวิเศียรกับพญาวาสูกิ
ที่พระอิศวรใช้คากเป็นเข็มขัด

เวลามีรูปเป็นมนุษย์ แต่งอาหารรสมีวง
สวรสร้อยคอขาว มีหนึ่งถือโล่ อีกข้างหนึ่ง
ถือธนู

ในจำพวกกษัตริย์นารายณ์เป็น

ไธรวาท

เมื่อคราวกวนน้ำอมฤตในกรมมาศวร มี

ของวิเศษ ๔ อย่าง เกิดขึ้นจากเกษียรสมุทร
ข้างไธรวาทอยู่ในจำนวนนั้นด้วยและพระอินทร์
ทรงรับเอาไปเป็นพาหนะ เรียกกันอีกอย่างหนึ่ง
หนึ่งว่า เอราวัน ข้างหน้ามี ๓ หัวข้าง ๒ หัว
ข้าง แต่ในพระราชนิพนธ์รวมเกษียรสมุทร ๔
สมุทรไทยพรรณาดังข้างเอราวันว่า "ให้การุณ
ราชกุมารทั้งสี่ เป็นเอราวันตัวกล้า สาม
สิบสามเศียรอลงกา เศียรหนึ่งเจ็ดงา
งามอน งาหนึ่งเจ็ดสระโกสุเมธ เศียร
หนึ่งมีประทุมเกสร เจ็ดกอกุ๊กกันอรชร
กอกหนึ่งบานสลอนเจ็ดผลก ดวงหนึ่ง
เจ็ดกลีบสุมงกษ กลิ่นรศขามชานนาสา
กลีบหนึ่งมีเทพธิดา เจ็ดนางกัลยาบุพา
พาน แต่ละองค์ทรงโฉมอรชร รำพ่อน
จำเรียงเสียงหวาน นางหนึ่งล้วนมีบริวาร
เจ็ดองค์เยาวมาลวไลยวรรณ เพื่อถ่ม
พองพิศอำไพ เหมือนช้างเจ้าไตรครุฑ
สวรค์ มีวิมานทุกเศียรคชกรรมี พราย
พรรณล้วนแก้วมณี" ข้างเอราวันเป็น
ช้างประจำทิศบูรพาด้วย

๑ ของ วิเศษ ที่ เกิด จาก เกษียร สมุทร ๔ อย่าง คือ ๑ แก้วเกษียรสมุทร ๒ ชันวันตะวี
(แพทย์) ๓ พระอินทร์ ๔ กามธนู (โค) ๕ ไธรวาท (ช้าง) ๖ นางอภัย ๗ อัญไศศรพ
(ม้า) ๘ ศรหิรัน (อินทรี) ๙ อมฤต ๑๐ พระลักษมณ์ ๑๑ ไม่บัวชิต ๑๒ นางวารี
(เหล่า) ๑๓ พิช (ที่ พระอิศวรคุมเข้าไปพระศอใหม่เป็นสันติ) ๑๔ สังข์

กาญจนาภินิ

๐๒๖ พุทธศักราช

พระคณิศร ผู้เป็นเจ้าสำคัญองค์หนึ่งใน
คัมภีร์ไสยศาสตร์ มีบุตรเป็นชาย และพระ
ภักษิณีมีเมียพระนารายณ์ มีชาย ๕ ชาย สำหรับ
ไปรับน้ำออกจากวงเวลาสงฆ์ นอกจากนั้น
ยังเชื่อกันว่า เมืองสวรรค์มีชาย ๕ ชายยืนพระ
ยงชัย ๕ ทิศ
ไทยเราก็นับถือชายว่าเป็นของสำคัญ จน
ถึงถวายพระนามพระเจ้าแผ่นดิน ที่มี ชาย เลือก
ว่า พระเจ้าชายเลือก และขงพระจำชาติของเรา
ก็ใช้ ชาย เหนือที่รู้ กันแพร่หลายไปในนานา
ประเทศ

ในจำพวกโคพระนารายณ์เป็น

สุระภี

สุระภีคือโคกามะเนชที่เกียติจากเกษียรสมุทร
คราวกวน อมฤต โคนี้พวกเทวดามอบให้แก่
พระ วสิษฐ มุนี พรหมฤๅ ผู้เป็น ตนหนึ่งใน ฤๅ
เจ็ดตน เป็นโควิเศษที่สามารถให้อะไรก็ได้
ทุกอย่างตามความต้องการ เรียกได้ ว่า “โค
สารพัตร์ นึก ” เคยให้พวกพลช่วยพระวสิษฐ
ต่อสู้ กับท้าวการทวิระ (คือพระอรชุนที่ชนะ
ทศกัณฐ์ แต่ไปแพ้รามสูรซึ่งที่ถูกควรเป็น
ปรศุราม) ราชพวกไทหย

โคกามะเนช เรียกอีกอย่างหนึ่ง ว่า นนทิน
ซึ่งคัมภีร์ช่วยปฐาณะว่าเป็นมารดาของพระนท
โคศุภราช ของ พระอิศวร พระนทเป็น
พาหนะ เวลา พระอิศวรเสด็จ ออกจาก โกลาศ
แต่เวลาอยู่มาเป็นมนุษย์กระทำหน้าที่มเหษ
ยาล เวลาพระอิศวรรับธำม พระ นทก็
กระ โพน

พวกพราหมณ์ และ ฮินดู ยกย่องโคเป็นที่
นับถือสำคัญอันหนึ่ง พราหมณ์และฮินดูบาง
พวกจึงไม่กินเนื้อโค พิธีทำศพ ของ พวก
พราหมณ์มีการปล่อยโคใน วันที่ เป็นคารว ๑๑
กัวย โคที่พลแล้วประทุษคราตรีศุค ที่ตะโป
ขาวของชาหลัง ปล่อยตามสบายเป็นฝูง ๆ
ใครเห็นก็ทำความเคารพต้อนรับเลี้ยงดู เป็นอัน
ที่ ไม่มีใครกล้าทำอันตรายเลย เวลาตายก็
ทำพิธีฝังศพใหญ่โตด้วย

คัมภีร์ปฐาณะว่าโลกเป็นพยานการกระทำ
บาปของพวกฤๅษย์ศาก เวลาสำเร็จบารมี
ต่อเทพยดา แปลงรูปเป็นโคไป

ในจำพวกภูเขพระนารายณ์เป็น

พระสุเมรุ

เขาพระสุเมรุเป็นที่ตั้งของ สวรรคที่สถิตย์

๑. ครีฑคือ ครีฑ ที่พระวิศวกรรมสร้างด้วยผิวพระอาทิตย์ถวายพระอิศวร

พ.ศ. ๒๔๗๐

นารายณ์อวตาร

ของพระอินทร์และเทพยดาทั้งปวง ถือกันว่า สาคกรุมาร ขรรคากุมารทั้งหกหมื่นได้ ไป
เป็นหลักของโลก พระอาทิตย์ ชัยภรณ์เวียนรอบ สวรรค์
เขาสุเมรุจึงเป็นเวลากลางวันกลางคืน

ในจำพวกน้ำพระนารายณ์เป็น
พระคงคา

แม่น้ำคงคาเป็นแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ที่สุดของ
พวกพราหมณ์และฮินดู ใครได้ช้ำแล้วชำระ
ขยได้สิ้น

ในจำพวกไม้ใหญ่พระนารายณ์เป็น
ไม้ อัสวีตถ

พระคงคาเกิดอยู่ในพรหมโลก เป็นอริกา
พระหิมพาน กับ นางเมนา ท้าวภคิรณชัย
อโยธยา ก่อน พระราม ขึ้น ไป หลาก ชั่วคน ได้
ฆ่าเพนียดะเพื่อเชิญลงมาล้างอังคารพระสาค
กรุมารทั้งหกหมื่น (ดูเรื่องพระภิลข้างต้น)
พระพรหมขอให้พระอิศวรช่วยวัยเวลาจะลงจาก
สวรรค์ มิฉะนั้นโลกจะพินาศล่มจมหมด เวลา
พระคงคาลงจากสวรรค์ พระอิศวรจึงรับไว้ ด้วย
พระเกศา แล้วปล่อยลงมาเป็นสาย ๆ กลาง
เรียกว่าพระคงคามหานที ไหลตามรอยรถที่
ท้าวภคิรณชัยไป ท้าวภคิรณนำพระคงคาผ่าน
มณฑลพิชิตของ พระชนพิชิตายส พระคงคาท่วม
มณฑลพิชิต พระกายสซิดใจก็อาปากกลืน
พระคงคาเข้าไว้หมด เทวดาต้องมาช่วยกัน
ฉีบนอน พระชนพิชิตปล่อยให้ไหลออกมา
ทางหู แล้วไหลต่อไปจนถึงกองอังคาร พระ

ไม้ อัสวีตถคือไม้ โพธิ์ เป็นไม้ ที่พวก
พราหมณ์และฮินดูนับถือที่สุด และ ถือกัน
เกิดชาติไม้นี้โคนต้น ตกกันร่านกิ่งตลอดจนเกิด
ใบ ถ้าใครผู้ผ่านทำเข้าจะไ้ รัยยาหนักแก่
ใจไม่ได้ ที่เกี่ยว ในคัมภีร์ศรวณะมหาตมยะ
กล่าวว่าให้บูชาไม้ นี้ ทุก วัน เสาร์ ของเดือน
ศรวณะ (เดือน ๘) คัมภีร์จุศรมาศมหาตมยะ
ว่าเป็นไม้แย่งภาคของพระพุทธรูป สตรีควร
กระทำสักการบูชาและเดินรอบไม้นี้ ให้ ไ้ พัน
เที่ยวในวันเดียว ในพิชัยภูมิกรรมบูชาไฟกิ่ง
โพธิ์แห่งเป็นเชื้อสำคัญยิ่ง

ไม้ โพธิ์ นิยมกันว่าเป็นไม้งาม ที่สุดใน
อินเดีย มีสาขาร่มเย็นเป็นที่น่าสำราญยานใจ
ในฤดูร้อน ใบก็เขียวสดทั้งเขาและยาง ยาม

๓ ต้นฉยิเขียน Aswatta มีคำอังกฤษว่า Pimpal ละตินว่า Ficus religiosa (แต่
Hindu Mythology ของวิลกินส์เขียน Pipul)

กาญจนาศพนธ์

พฤศจิกายน

ต้องลมพัดทำให้ มีเสียงประทุพผิด

ข้างไทยกันยลชัไม่ โฟหว่าเอนไม้คักกัสนธิ
เพราะสมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า
ของเราศรีรัตนกายไต้ไม้ โฟหว่า เรายังนิยม
ปลุกต้นโพธิ์ ตามวัด และ ถือไม้คัก ไม้คั่น
เหมือนกัน ถึงโพธิ์หักใช้สร้างพระคางซดา
และใบโพธิ์ใช้บรรจุพระเจ้าย

ในจำพวกไม้เล็กพระนารายณ์เป็น

ตุลสี

ตุลสี เป็นไม้สำคัญอันหนึ่งของพราหมณ์
และฮินดู ถือกันว่าเป็นมเหสีของพระนารายณ์
(จึงมีพิชิตสมรสกับโมคคัลลเป็นงานประจำ)
มีตำนานปรากฏเป็นเรื่องราวมาว่า สัตว์คนหนึ่ง
ชื่อ ตูลสี กระทำพิชิตบูชาพระเป็นเจ้าอยู่ช้านาน
และขอกุศลผลบุญสนองให้ ได้เป็นมเหสี
พระนารายณ์ พระลักษมีได้ ยินคำอันชวนอน
อันนั้นเข้าก็สาปให้ นางกลายเป็นต้นไม้ ซึ่งได้

รับสมยาตามชื่อของนางว่าตุลสี โดยเหตุนี้

พวกพราหมณ์และฮินดู จึงถือกันว่าไม้ตุลสีเป็น
มเหสีของพระนารายณ์
ครั้นที่พระนารายณ์ไปหานางสตีตยา
มาชื่อนางสตีตยา นางสตีตยา
ถามว่านางจะนำว่าทำอย่างไร จะได้ พระ
กฤษณะ เป็น พระสวามี ทุกชาติ พระนารายณ์
จึงว่าผู้ใดไปรณานะให้ ได้อะไร สมหวัง ต้อง
บริจาคนั่นนั้นให้เป็นทานแก่พราหมณ์ นาง

สตีตยาจึงยกพระกฤษณะให้พระนารายณ์ ครั้น
พระนารายณ์จะพาตัวไปความทราบถึงชายอีก
๓๐๓๐๘ คนก็พากันมาต่อว่านางสตีตยาว่า
สิขีอย่างไรจึงบริจาคนั่นนั้นเป็นของ กลาง
สำหรับคนอื่น ๆ ด้วย นางสตีตยาจึง
เป็นต้องขอพระกฤษณะคืน พระนารายณ์
ยอมคืนว่าให้แล้วจะเอาคืนไม่ได้ แต่จะ
ผ่อนผันให้เสียค่าไถ่แทนตัว กล่าวคือต้อง

๑. ไทยนิยมทำเครื่องคักใบโพธิ์แขวนตามชายคาโบสถ์ วิหารและมณฑปต่าง ๆ เพื่อให้
มีเสียงกังโพงเพราะ กุจะพระธรรมาไว้ในบุณโณวาทคำฉันท์ว่า
“ใบโพธิ์วรรณห้อย ร่ายย้อยบรรจง ลมพัดกระคักกั เสนาะศัพท์ออลเวง เสียงก
สังคัก อันคักคักประ โคมเพลง เพียงเทพวรรณ รรือยชะระบาดาว”

๒. คนอินเดียเขียน Tulasi มีคำภาษาละตินว่า Ocymum sanctum แปลว่าต้นแมงลัก และ
อาจเป็นต้นโหระพาก็ได้

พ.ศ. ๒๔๗๐

นารายณ์อวตาร

เขาทองและเพชรนิลจินดาเท่า น้ำหนักตัว พระ
กฤษณะมาถ่าย พวกชายทั้งหมกภัยอม
(มูลของภายิกเสียดทองเท่าหัวไม่ยอมเสียตัวแก่
ใคร?) พระนารทจึงจัดการเอาช้างใหญ่มา
ให้พระกฤษณะขึ้นนั่งบนถาดข้างหนึ่ง นาง
สตีภามากับพวกชายาเอาเครื่องประคองใส่จน
หมดตัวก็ไม่เขยื้อน พระนารทจึงแนะนำให้
ไปขอความช่วยเหลือจากนางรูกมิน (ซึ่งเป็น
มเหสีเอกคือพระลักษมีอวตาร) นางรูกมิน
ว่าตนไม่มีแก้วแหวนเงินทองพอที่จะไป ถ่วงน้ำ
หนักพระกฤษณะได้ แต่จะลองพยายาม นาง
จึงบูชาไม้คดสี่ข้อให้ช่วยเหลือ เพราะคดสี่
เป็นมเหสีอันแท้จริง ไม่ใช่ตัวนางเอง ตน
คดสี่จึงทำใบร่วงมาให้ใบหนึ่ง นางรูกมินเอา
ไปใส่ถาดอีกข้างหนึ่ง ถาดนั้นถ่วงค้ำลง
มาจนข้างพระกฤษณะกระดกสูงขึ้นไป พระ
นารทกับพระกฤษณะให้นางรูกมิน

ความคักคดสี่ข ของ ไม้คดสี่ มีมากมาย
หลายประการ ผู้ใดทำยาบไว้อำไ้พังไม้

นั้นแล้วกลางยาบหมก ผู้ใดกระทุ้งถูกไม้
จะเบลอระวาคให้ยี่สิบสี่หมกมกลทินไทย และ
ถ้าไค้นมีสการจะทำให้หายจากโรคภัยไข้เจ็บ
สิ้น กิ่งของไม้นี้เพียงกิ่งเดียวถ้าไค้ถวายเป็น
พระวิฆนในระหว่างวันขึ้น ๑๑ ถึงขึ้น ๑๕ คำ
เกื่อนกฤตติกา (เกื่อน ๑๒) จะทำให้พระเป็น
เจ้าพอพระทัยยิ่งกว่าถวายเป็นโคพันหนึ่ง* ผู้ใด
เอากิ่งคดสี่ขน้ำพญาฝนพรม พระวิฆนจะไค้
รับส่วนความสุขจากพระองค์

พราหมณ์ทุกคนปลูกไม้ไ้ไว้ในบ้าน ที่
ปลูกทำเป็นโคกทราวยพนขึ้นมา เรียกว่า พถุน
ทาพน ย่าง ทำเป็นหลัสี่เหลี่ยมสูงประ
มาณ ๒ ศอก ตั้งหลัยอมให้ตรงตามทิศแล้ว
ปลูกลงข้างบนนั้นข้าง ตกเข้าคองเอาน้ำมกลโค
รค ตกเวลากลางคณคามาไฟไว้ ทคณ ถึง
ฤทธีอนคองเอหาชณะ ใส่น้ำแขวนไว้ ทคณเพื่อ
ให้เย็นชุ่มชื้นอยู่เสมอ

เวลาผู้ใดเขยหนักกำลังจะสิ้นใจ พวก
ญาติพี่น้องกจัดการเอาไม้ นมา กระทำสการ

* คำหรัยไสยสาสตรว่าอันสังคัยวิจักโคให้เป็นทานแก่พราหมณ์เพียงตัวเดียว จะช่วย
ให้ผู้บริจักโค ชนสวรรค์ชั้นพระอินทร์.

๒ พถุนทาพน เป็นชื่อคำยลิมฝั่งน้ำ ยมนานใน นครมฤรา เป็นที่อยู่ของพระกฤษณะ และ
พวกโคยาลเมื่อเวลารุ่งขึ้น

ยชา แล้วเกิดเอวรากใส่ปากคนเจ็บ เกิด
ใบวางที่หน้า ทา ทาและหน้าอก เอา
กิ่งขี้มน้ำพรมคนเจ็บตั้งแต่ศีรษะตลอดเท้า คน
พรมและพวกพ้องพากันร้องว่า ตูลสี! ตูลสี!
ตูลสี! คนแล้วคนเจ็บก็สิ้นใจด้วยความสงบ
สู่ขงซึ่งสวดคัมภีร์มโหสิกรรม.

พราหมณ์โพนทะนิกายเอาต้นตูลสีทำลูก
ประคำคล้องคอทุกคนด้วย
คัมภีร์ว่าและบทมโหสิกรรมว่าไม่ตูลสีเป็น
พชชนทกวนได้จากเกษียรมัท

ในจำพวกหญ้า พระนารายณ์เป็น

ทรภ

หญ้าทรภณคือ หญ้าคา ว่ามีกำเนิดขึ้น
เมื่อภควณน้ำอมฤตคราวรวรมาวตาร กล่าวคือ

ขณะที่เทวดา และ อสูร ผจญวาลูกให้เขา
มันทรหม่นไปบนหลังเต้านั้น เขามันทรได้
เอาผมพวกเทวดาจากตกลงไปในทะเลมากคือ
มาก คลื่นซัดผมเหล่านั้นเข้าไปติดฝั่ง
เลยเกิดรากงอกขึ้นเป็นหญ้าทรภ ยางคัมภีร์
ว่าขณะที่พวก เทวดา แย่ง กันคัม น้ำอมฤต นั้น
ได้ทำน้ำอมฤตหก หยด ลงไป ตก หญ้าคา เข้า
หญ้านั้นเลยเกิดกลีบทิ แต่ยางคัมภีร์กล่าวเวลา
ได้น้ำอมฤตขึ้นมาแล้ว พระนารายณ์จำแลงเป็น
อัยสรช้อ โมหิณี^๒ กระเศียกโถน้ำ อมฤต ไป
เทเยวแก่เทวดา โดซุชเขาเอว หนึ่งกลดตก
ตกลงไป เลยเกิดรากงอกขึ้นเป็น หญ้าทรภ
หญ้าทรภจึงเป็นอวตารของพระนารายณ์
ใน คัมภีร์ มหาภารตะ มีเรื่องเล่าว่าเมื่อ

๑. ค้นคว้าเขียน Darbha มีคำละตินกำกับว่า Poa cynosuroides ซึ่งภาษาพฤกษศาสตร์
ละตินคำนี้ไปตรงกับศัพท์ Kuso ในอริขาน ปาล์ ของ ซิลเคอร์ส. Kuso คำนี้คือ กุศ แปลว่า
หญ้าคา แต่อาจารย์คุปต์เขียนเป็นภาษาละตินว่า Eragrostis cynosuroides นัยว่าต่างกันไป
นอกจากนี้ ภาษาพฤกษศาสตร์ไทยยังเรียกหญ้าคาไป อีก อย่างหนึ่งว่า Imperata arundinacea.
แต่ได้พบคำ Dabbho ใน อริขานซิลเคอร์ส อีกแห่งหนึ่งแปลว่า Kuea grass ซึ่งไปพ้องกับคำ
ทัพโก ในพระคัมภีร์อริขานปัลทีกา แปลว่า “หญ้าคา, ข้า” อนึ่ง อริขานนาคะประทีป
ก็มีคำ ทพท หรือ ทรภ แปลว่า “หญ้าคา” เพราะฉะนั้น คำ ทรภ ในหนังสือควรเป็น หญ้าคา
ไม่ผิดสงสัย.

๒. นางโมหิณีพระอิศวรรับเอาไปเป็นชายา มีโอรสชื่อ หริหะบุตร จัดเป็นเทวดาสำคัญ
องค์หนึ่งของอินุ

W. A. Anderson

นารายณ์อวตาร

พญาครุฑเอาน้ำอมฤตจากพระจันทร์ (วิษณุ
 ปรวณว่าน้ำอมฤตที่เหลือควร^๕นั้น พวกเทวดา
 ได้นำไปไว้ที่พระจันทร์) มาให้พวกนาค
 เพื่อดื่อกับมาร^๕กานัน พระอินทร์แนะนำครุฑ
 ไม่ให้^๕ พวกนาค แต่ครุฑไม่เชื่อและบอก
 ว่าเมื่อให้พวกนาคไปแล้ว ตนจะลักเอากลับ
 คืนไป ครั้นแล้ว ครุฑก็เอาภาชนะใส่น้ำ
 อมฤตตั้งไว้บนหญ้า พอที่พวกนาคไปเล่น
 น้ำ พระอินทร์จึงมาลักเอาไปเสีย พวกนาค
 คิดว่าน้ำอมฤตอยู่ที่หญ้า^๕ จึงพากันมาเลีย
 หญ้า^๕นั้น หญ้าก็ขาดเอาดินพวกนาคก็แยก
 ออกเป็นจัก^๕ (สิ่งจึงเป็นแผลมาจนทุกวันนี้)
 ส่วนหญ้าคาได้สัมผัสกับน้ำอมฤต ก็กลายเป็น
 ของศักดิ์สิทธิ์แต่^๕นั้นมา

พวกพวาทมณและชินกษัตราธิราชด้วยกัน
ความเคารพยิ่ง บรรดาพราหมณ์และคหบดีต่าง ๆ
ต้องใช้ให้น้ำดื่มไปมาอาทิเช่น ทำอาสน์
เพราะเป็นการช่วยชำระล้าง มลทินโทษต่าง ๆ

ให้สัญญา^๕กับ^๕บวช^๕ที่^๕ทำ^๕ให้^๕พิช^๕ขลัง^๕จน^๕ คัมภีร์^๕
ศราวนปุระณะ บอกไว้ว่าในวัน อมาพาสัยของ
เดือนศราวนะ (แรม ๑๕ ค่ำเดือน ๘) ควรถอน
หญ้าน้ำ^๕ไว้สำหรับใช้^๕ในพิช^๕ต่าง^๕ๆ เช่น ฉาปน
กัณฑ์และศราวพระเพณคัน

ในวันขึ้น ๘ ค่ำ เดือนกัฏฐ (เดือน ๑๐)
มีพิธีฉลองกุฏิยาน เรียกว่า ทบอัญมณี ผู้ใด
กระทำการกุศลในวันดังกล่าวนี้ จะช่วยให้ สก
วงศ์ของผู้นั้น ทบทวี มากมายจน ประทุษ ญา
ทบ

คัมภีร์ไตรปิฎกมาสมหาคณมยว่าหญาทรภะน
ภาคของพระเกตุ

ในจำพวกหินพระนารายณ์เป็น

ศาสตราม

ศาลธรรมเป็นก้อนหินสีดำ สนิฐานวิ
เหมือนรูปไข่ มลายเหมือนคนไม่ ถายมลาย
เป็นคนใหม่มากยิ่งขึ้นทุกปี

ตำนานของหินค่าลครามส์มาจากตำนาน

๑. พรหมณ์ ถอดวาทกรรมยครหลานสยพงคัพพณมากเป็นของประเสริฐ ใครไม่มยครจะตก
นรกขมกชอว่าปุต กิงกล่าวแล้ว

๒ ศาสตร์กรรม เป็นชื่อ ค่ายลย อิม ผิงนำ คณจาก อินเป็นแม่นำ ทนยลย ของ พวกพราหมณ์
 ไพณพ ชื่อ ศาสตร์กรรม มาจากมลทค้ายลน มคณรงมาก (ศาส=ต้นรัง กรรม=ค้ายล)
 แลวง กลายมา เป็น ชื่อหิน ศักคัสทช น ออกค้อทนง เพราะเกิดทค้ายลน. (ธวิธานสัสกฤต
 ของ เซอร์ โมนิเยร์ วิลเลียมส์)

กาญจนาคพันธุ์

พฤกษิก

ของไม้ทูลลี กล่าวคือ เมื่อ นางทูลลี ถูก พระ
ลักษมณ์สาปเป็นต้นไม้ไปแล้ว พระนารายณ์ ก็
พระหฤทัยสังสารนางผู้รักก็ยิ่งยวดยศพระองค์
จึงแปลงพระรูปเป็นหิน ศาลคราม มาย้อย ้วยกย
นางไม้ทูลลีเสด็จไป หินศาลครามจึงนับเข้า
ในอวตารของพระนารายณ์

พราหมณ์ ทุก คน ต้อง มี หิน ศาลครามไว้
ประจำสถ และถือเป็นทรัพย์สินมฤคขึ้นหนึ่ง
ต้องมอบให้แก่บุตรหลานต่อ ๆ ไป โดยไม่ให้
ตกไปเป็นของผู้อื่นได้เลย คัมภีร์อถรรพเวท
กล่าวไว้ว่าเคหะ พราหมณ์ ผู้ใดปราศจากหิน
ศาลครามแล้ว เคหะผู้นั้น ย่อมโสโครก
เหมือนขี้ขี้ และอาหาร ที่ประกอบขึ้นใน
เคหะนั้นก็สกปรกเหมือนนรกหมา

น้ำเซ่หิน ศาลครามนับถือ กันว่าเป็นน้ำ
มนต์ขลังที่สุด ใครได้บริษัประทานจะทำให้
ความขยาพหมดสิ้นไป ถึงซึ่งความสุขและ
ประกอบแต่สิ่งที่ดีถูกต้องตามทำนอง คสของธรรม
เสมอ เมื่อคายไปก็จะได้สวรรค์สมบัติเป็น

บรมสุข แต่ทว่าก่อนคัมภีร์นั้นคนคนจะต้อง
ไม่ลืมออกวาจาสรรเสริญพระวิญญูว่า

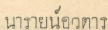
“ข้าแต่พระนารายณ์ พระองค์เป็น
ผู้ครองโลก ความบันเทิงของพระองค์
ก็คืออวยพรให้แก่สรรพสัตว์ ข้าพระเจ้า
ขอ ตีมนำล้างพระบาทพระองค์ เพื่อ
ให้ข้าพระเจ้าบริสุทธ์ปราศจากความบาป
ทั้งปวง ขอพระองค์ได้โปรดยกโทษ
ข้าพระเจ้าผู้บาปมหันต์ ด้วยเถิด”

ในจำพวกเดือนพระนารายณ์เป็น

มฤคเคียร

คัมภีร์ ลิงคปาวณะตอน คีวราศพรทกถา
มีเรื่องเล่าถึงกำเนิดความมฤคเคียรอันกำเนิด
เป็นเคียนมฤคเคียรมาลี (เคียนธยา) ว่ามี
วยาย (พรวาน) คนหนึ่งถูกเจ้าทนต์จับตัวขัง
ไว้ในสถานพระอิศวร ต้องออกอาหารและได้
ยินคำว่า “คิระ คิระ!” ของพวกที่มาขยชา
พระอิศวรเข้าหูไม่หยก ครั้นออกมาได้ก็เลย
ไปล่าเนื้อ แอชชุมอยู่ใต้ต้นมะตูม ซึ่งมี

๓. ต้นฉยับเขียนเป็นอังกฤษว่า Bel ไม่มีคำบาลีหรือสันสกฤต แต่มีคำละตินว่า Aegle—
marmelos ซึ่งตามพฤกษศาสตร์ แปลว่า มะตูม หรือ มะขี้มัน ได้พบคำ Bel ใน
Webster's New International Dictionary บอกว่าภาษาสันสกฤตเรียก Bilva วิลกินส์เขียน
เป็น vilva นาคะประทีปมีคำ “พิลว” แปลว่า “มะตูม” จึงเห็นว่าเป็น มะตูม ไม่ผิด—

ในจำพวกอาวุธพระนารายณ์เป็น

วัชร (สายฟ้า) เป็นอาวุธเทพอินทร์

ไปรทสฺส ในคัมภีรฤคเวทว่าทำด้วยกระดูก
ของพระทศัฏฐิ มิรับรองว่าพระอินทรเป็นผู้
สอนศาสตร์ให้แก่พระทศัฏฐิ แต่ห้ามไม่ให้พระ
ฤๅษีสอนใครต่อไป มิฉะนั้นจะตกศิษย์เสีย พระ
อิศวินอ่อนวอนให้พระฤๅษีสอน ศาสตร์นั้นให้แก่
ตน และเพื่อบ่งกันอันตรายจากพระอินทร
พระอิศวินเอาศิษย์พระทศัฏฐิออกแล้วเอาหัวม้า
ติดแทน ครั้นพระอินทร ตกศิษย์พระทศัฏฐิ
ขาด พระอิศวินก็เอาศิษย์เดิมมาติดให้ใหม่
พระทศัฏฐิ เมื่อเวลาบ่ายอยู่ใน มนุษย์ โลก ย่อม
เป็นทึบเงาของพวกอสุรทั่วไป แต่พอตาย
ไปอยู่บนสวรรค์ พวก อสุรก็กำเริบใหญ่โต
พระอินทรต้องเสด็จลงมาหาตัวพระทศัฏฐิ ไป

— ในมะตูมนั้นคำหยาบไสยศาสตร์ว่าเป็นไม้มงคลสิทธิ์ของพระอิศวร เวลาบูชาพระอิศวรจะขาด
ไม่ได้ คัมภีร์จักรมาศมหาคมยะว่าใบที่เป็นสามแฉกนั้นแทน พระพรหมมา พระวิฆณ พระคเณศ
คัมภีร์ไสยนิธรรณยกล่าว่า นางเทวราชิ (กฤษณา) มเหสีกษัตริย์ลาดชาพทัก ๕ ได้ถวาย
ใบมะตูม ๑๐๐,๐๐๐ ใบแก่พระอิศวร

กาญจนาคพันธุ์

พฤตจิก

พชรากหัวม้ายูที่ตำบลกรเกษร จึงนำมาทำ
เป็นธำมรงค์สังหารพวกพฤตาสูร

คัมภีร์มหาภารตะและปุราณะต่าง ๆ กล่าว
ว่าพระท้าวได้พลัดตัวเองให้ตายเพื่อ พระอินทร์
และเทวท้าวได้เอากระดูกของท่านทำเป็นธำมรงค์
สังหารพฤตาสูร

วัชรณ์ว่ามีรูปเป็นวงกลม ตรงกลางมีรูป
(จักร ?) แต่ยังมีรูปเป็นเกาะขาค มัก
เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าอสนี

ในจำพวกคัมภีร์ต่าง ๆ พระนารายณ์เป็น
สามะเวท

พระเวทอันเป็นต้นคำหริบ์ แห่งไสยศาสตร์
มีอยู่สามคัมภีร์ คือ ๑. ฤคเวท ๒. ยชุรเวท
๓. สามะเวท รวมเรียกว่าพระไตรเพท แต่มา
ในชั้นหลังเกิดมีเพิ่มขึ้นอีกคัมภีร์หนึ่ง คือ
อถรรพเวท. อันเกี่ยวไปในทาง อาถรรพ์ คุณ
ไสย ผีรูปร่างรู้อยู่กระทำกัน

พระฤคเวทเป็นคัมภีร์เก่าที่สุด มีข้อความ
กล่าวถึงเทพยดาต่าง ๆ มีอาทิคือ พระอินทร์
พระอัคนี พระสุรย ฯลฯ อันเป็นคำสรร

เสริญและขนิยานขอให้ช่วยกำจัดภัยอันตราย

พระยชุรเวทเป็นคัมภีร์ ที่ ๒ เป็นต้นคำหริบ์

สำหรับพราหมณ์พิธีที่เรียกว่าอิศวรย

พระสามะเวทเป็นคัมภีร์ที่ ๓ เป็นบทเห่

ต่าง ๆ สำหรับพราหมณ์อุทิศทาตฤผู้ มีน้ำที่สวด
เท็กล่อม ในพระเวทนี้มีพราหมณะ (คือ

อติถถาอชียาประกอบมนตร์) อยู่ ๘ คัมภีร์
ซึ่ง พวกพราหมณ์ นี้ ถัดกัน ว่าเป็น คัมภีร์ ที่
บริบูรณ์และสำคัญที่สุดยิ่งกว่าพระเวทอื่น ๆ.

ในจำพวกมนตร์พระนารายณ์เป็น
คาศะตรี

คาศะตรีคือมนต์ คัมภีร์ สัทธที่สถิตในคัมภีร์
ฤคเวทซึ่งเป็นที่มาของ พราหมณะ จะต้องพรว
สาขยายไว้ในใจทุกเวลาเข้าเย็นเสมอไป เป็น
บทสรรเสริญพระสวี่ฤชซึ่งนับกันว่าเป็นมหา
พระพรหมผู้ให้กำเนิดพระเวททั้ง ๔ กับพวก
ทวิษ (ทวิษคือบุคคล ๓ วรณะที่เป็นพราหมณ์

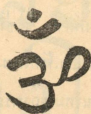
กษัตริย์และแพศย์ เพราะ ทวิษ แปลว่าเกิด
สองหน คือยวชได้ ส่วนพวกคฤหัสถ์ไม่ใช่ทวิษ
เพราะเกิด (คือยวช) อีกไม่ได้

พ.ศ. ๒๔๗๐

นาวายนัศวตาร

ในจำพวกคำพูดพระนารายณ์เป็น

ประชาธิปไตยมหาราชา ยาวตจันทร์ทิวากโร

๑ ไสยศาสตร์สืบศรีสมทรง

ถิรธำรง

โลกเกิดหลักท้าวแห่งไทย ๑

๑ เพราะพระจักรีรามย์

บริหารโลกไสย

วิเคราะห์วินธุวตาร ๑

๑ ขอพระปกเกล้าเจ้าปราบ

จิรัฏฐิติกาล

ตราบเท้าอหิตย์จันทร์เทอญ ๑

โอม

[๑๐๘๑]

หมายเหตุ โอมเป็นคำนำหรือคำลงท้ายเพื่อให้ภาทักถ้าวคึกคักขึ้น นิยมกันว่า
เป็นเสียงที่ประกอบกับอะอุมะหรืออมงค์สาม ซึ่งชั้นเดิมหมายถึงพระไตรเพท เมื่อแยก
ออกเป็นตัวๆ ข้างพราหมณ์หมายถึงพระเฒ่าทั้งสามคือ อะ=พระวิษณุ อุ=พระศิวะ
มะ=พระพรหม ข้างฝ่ายพุทธศาสนาหมายถึงพระรัตนตรัย คือ พระพุทธรูป พระธรรม
พระสงฆ์

ยาวตจันทรทิวาโกร เป็นคาถาให้พรของพราหมณ์หรือชั้นผู้ใหญ่นิยมใช้สวดสวด

การอบรมและแนะนำทางสุศึกษาในปฐมวัยนั้นจะติดตัวต่อไปตลอดเวลา
ที่เป็นนักเรียน เป็นหนุ่ม และทั้งเป็นผู้ใหญ่ต่อไปด้วย

กองบรรณาธิการ กรมสาธาณสุข

วิธีดุลยภาพ อย่างวิเศษ

๒๖๖

ศรี อิศรา

คุณเสริมแสนสุข เติบโตมาจากไม้เท้า
ขึ้นบันไดแกร็ก ๆ ที่ห้องทำงานของตน แต่
พอถึงตรงนำประทัดที่ตกตลึงและใจหาย ใจ
หายแล้วก็กลัวภัยทงหวนใจเป็นที่สุด ภัยที่
นำประทุนไม้ ยึดประกาศไว้แผ่นใหญ่ ตรง
ท้ายลงนามผู้จัดการของบริษัท ประกาศนั้น
ความว่า

ประกาศให้ทราบทั่วกัน

อาศัยตัวอย่างจากรัฐบาลของเราได้
กระทำดุลยภาพ เพราะเหตุเพื่อตัด
รายจ่ายให้น้อย ลงพอชดเชย เสมอ ราย
ได้ และเพื่อเหตุให้การเงิน สู่สภาพ อัน

สะดวกไม่ขัดข้อง และอาศัยเหตุจาก
ที่บริษัทนี้ ก็มีสภาพคล้ายคลึงกัน
คือมีรายจ่ายเสมอกับรายได้ อันนำมาซึ่ง
ความลำบากยุ่งยากในการเงินของบริษัท
บริษัทนี้จึงมีความเห็นแน่วแน่ว่า เพื่อ
ป้องกันมิให้บริษัทถึงซึ่งความ เลิก ล้ม
ต้องกระทำดุลยภาพ ให้การเงินสู่สภาพ
ไม่ขัดข้อง.

แต่การดุลยภาพสำหรับบริษัทนี้ จะ

ไม่ทำอย่างรุนแรงเกินไป โดยที่เห็นว่า
บรรดาเสมียนพนักงานในบริษัทมีความ
ขยันขันแข็งด้วยกันทั่วทุกคน จึงได้
ดำริเห็นชอบพร้อมกันว่า ควรให้

พ.ศ. ๒๔๗๐

วิถีกุลสภาพอย่างใหม่

เลยจับ แต่คุณเสริมมือไม่ได้ กระซิบขึ้น
อีกว่า “โอ๊ย! ผู้จัดการมันยังใจของมัน
จึงประกาศอย่างนี้ ฮือเฮ! ได้เที่ยวว่าไม่มีใคร
ลาออก นอกจากหมอนวนคน คนแหวน.”

“เจ้, เจ้, ทาคคเกมของตาเขี้ยวมาแล้ว.”

คุณเสริมนั่งและทำงานต่อไป สักประเดี๋ยว
สักก็อ่านนวยอีก. “เห, นวย, ลือเป็นยาหรือใจ?
ลือเห็นอย่างไรจึงลาออก.”

“กันเห็นว่าคนในบริษัทมีมากแล้ว จึง
ขอลาออกในเมื่อเขาต้องการให้เราออก.”

“ก็เขารู้ถ้าใคร เห็นว่าตัวไม่มีความรู้
ก็ให้ลาออก ถ้าลือลาออกมิเป็นการว่าลือไม่มีความรู้หรือ?”

“ช่างเถิด. กันลาออก, หลายคนเขาก็
ลาออก, แม่ลือยังใจเกิดลาออกได้ ทำไม
กันเป็นผู้ชายจะลาออกเขายังไม่ได้.”

“ลือลาออก! ันเรอะ, สำหรับแม่
ลือก็สมควรแล้ว, นาทเลขาการของทาคค
ไม่เห็นมีอะไร เห็นแต่เอากระเจกกัยหัวออกมา
แต่งตัวในเวลาทำงานไม่หยุด.”

เลขาการวันเฝ้าผ่านมา.

“นิทหาอะไรก็คิดนะ, คุณเสริม, เลียง
ออกซอกก็คิด.”

“เปล่าไร, พวกกันถึงเรื่องกุลสภาพ.”

“อ้อ! กุลสภาพ!”

“นวยเชื่อว่าเขาจะลาออก?”

“คะ, ก็ฉันจะลาออก, เพราะเขาต้องการให้เราออก. ถึงความเป็นผู้สุภาพแล้วเราก็กต้องออกสิคะ”

“อะ! ฉันไม่ยกเห็นอย่างนั้น. ฉันเห็นว่าเราน่ารู้พอทำงานให้เขาเสร็จ เรียบร้อยได้ เราไม่ต้องออก ถ้าลาออกก็แมวต้มที่ ทาคคจะเลียวหาว่าไม่มีความรู้.”

“ก็เหมือนกันแหละคะ เมื่อเขาต้องการให้เราออกแล้ว ถึงจะออกด้วยความรู้ก็เป็นผู้สุภาพ หรือลือตัวว่าไม่มีความรู้ ก็คงคล่องออกเช่นเดียวกัน, ก็ฉันพูดกับเพื่อน ๆ หลายคนแล้ว และแนะนำว่าควระออก.”

นายคคคจากที่นั่น แล้วเดินมาลงห้องกระแอมกระโถนเสียครึ่งหนึ่ง ทำให้เสมียนพนักงานเงยกริบ และทอดสายตาไปจับที่นายคคคเป็นตาเคียวกัน.

นายคคคเริ่ม “เสมียนพนักงานทั้งหลายหวังว่า คงได้อ่าน ความใน ประกาศ ของฉัน ทราบทั่วทุกคนแล้ว ที่จริงฉันไม่ปรารถนาจะทำเช่นนั้นเลย. แต่ความจำเป็นนั้นอยู่ จึงจำต้องทำเพื่อยोगกันให้บริษัทลุ่ม.”

คุณเสริมลุกขึ้นยืน “ประเดี๋ยวขอรับ

ศรีวิศิรา

พฤศจิกายน

ผมยังสงสัยกับความตอนท้ายของ ประกาศ อยู่
บ้าง คอที่ว่าผู้รู้ สักตัวว่าไม่มีภูมิรู้ ให้ลา
ออก."

"ถูกแล้ว," นายคคกล่าวต่อไป "เรา
ไม่อยากจะทำให้เป็นการโททเหยิ่ม คือไม่
อยากคัดคนออก ให้เสียพนักงานคัดตัว
ออกเองดีกว่า."

"ถ้าหากว่าไม่มีพวกเราลาออกเลยเล่า
ขอรับ?"

"เพราะทั้งๆ ึ่งจะเป็นเช่นนั้น?"

"เพราะ เขาเห็น ว่าเขามีภูมิรู้ มีความ
สามารถพออยู่."

"เช่นใคร?"

"ผมเป็นต้น."

"แล้วใจอีก?"

"ผมไม่ลาออก — — — ผมถือว่าผมมี
ความรู้ดีกว่าคนอื่นเหมือนกัน."

"ก็, นายเสริม, ก็."

"ผมถามว่าถ้าเป็นเช่นนั้นหมด—คืออย่าง
สมหมด, ท่านจะว่าอย่างไร?"

"อ้อ, นั่นไม่ยาก, น้ำที่ของฉนั้นซี. เรา
ทำอย่างกรุณา, ถ้าความกรุณาไม่ปรากฏผล,
เราก็ต้องเหยิ่ม โทท จนกว่าจะเกิดผล."

"ผมกับนายแสง ไม่ลาออก ๒ คนละ."

นายคคก็มีลุลยกอยู่สักครึ่งหนึ่ง แล้ว
กล่าวอย่างคริครของว่า

"ทุกคนที่ลาออก ให้ยื่นใบลา กับฉ
เป็นวันน พรุ่งนี้ให้มาทำงานตามเดิม ต่อฉนั้น
เดือนจึงจะขาดจากบริษัท นี่ถ้วนที่ ๒๗ แล้ว
อีก ๓—๔ วันเท่านั้น. เข้าใจไหม?"

คุณเสริมจึงมานึกเห็นว่า การที่นาย
อำนวยกับเพื่อนบางคน และนางสาวสอง มี
ใจอันเกิดเกลียดลาออกนั้น ก็สำหรับตนอยู่เป็น
อันมาก. และ ตน จะไม่ลาออกเพราะเห็นว่า
ตนเองไม่มีความรู้ เป็นแน่นอน.

ครั้นเช้าวันรุ่งขึ้น คุณเสริมแสนสุขเคิ
ฉียากลากไม้เท้าแกร๊ก ๆ ขึ้นบันได ตรงไปสู่
ห้องทำงานของตน แต่พอ ถึง น่าประตูทอง
ก็มีความประหลาดใจเป็นอันมาก เพราะมี
ประกาศ อีก ๑ ฉบับหนึ่ง มา ยึดแทน ประกาศเดิม
แล้ว ประกาศฉบับนี้มีความว่า

ประกาศตุลยภาพฉบับใหม่

ตาม เหตุผลที่ได้ อั้งแล้วใน ฉบับ
ก่อน และที่ได้อ้างไว้ว่าให้ ผู้รู้ สักตัว
ว่าไม่มีความรู้ ลาออกนั้น บัดนี้ปรากฏ
ว่า ยังมีผู้ที่เข้าใจว่าตัวมีความรู้ คืออยู่อีก
หลายคน.

พ.ศ. ๒๔๗๐

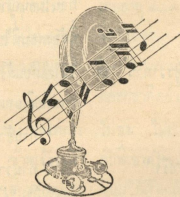

วิฤตฤฎภพอย่างใหม่

ตามความคิดของบริษัที่ไดัประชมกันแล้ว มอญเห็นตระหนัถัว่า ผู้ที่ไมัลาออกเพราะเห็นว้าตัวมีความรู้ันนแหละ คือผู้ที่ไม่มีความรู้และความสามารถ ผู้ที่ไดัลาออกันน คือผู้มีความรู้ เพราะเหตว้าผู้มีความรู้ยอมไมัหวาดหวั่นกับการหางานทำ แม้ว้าจะออกจากบริษัที่นั ถ้ามีความรู้ดี ย่อมหางานทำตามบริษัที่อื่นได้ จึงกล้าลาออก แต่ส่วนผู้ไม่มีความรู้ันน เกรงว้าถ้าออกจากบริษัที่นัจะหางานทำได้ยาก.

อาศรัยเหตุดังกล้าวมาแล้วนี้ ขอแจ้งให้ทราบทั่วกันว้า ผู้ใดที่ไดัข้โนบลาออกแล้ววันวาน ให้คงทำงานต่อไป แต่ผู้ข้โนบลาออกันน ให้้ออกจากงานของบริษัที่ตั้งแต่วันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๐ เป็นต้นไป.

(ลงนาม) นายคด เคียวพานิชย์
ผู้จัดการ บริษัที่คดและไค้งแอนด์โก.
แล้กคุณเสวิมแสนสุกัที่นัหลังถัถัยไค้รออก
จากสำนังานของบริษัที่นั.

สุภาพแห่งจิตต์ใจ และร่างกายของเด็กันนั เป็นสิ่งฟ้งปรารถนาข้งกว่าลาภใด ๆ ทั้งสุัน

กองบรรณาธิการ กรมสาธารณสุภาพ

ขออนุญาตตนเมื่อ

ของ

เทพ มหาเปารยะ

ข้าพเจ้ากำลังหัวเสีย เกล็นขึ้นมาจากสวน
คอกไม้หลังบ้านเจ้าคุณฮาว แต่พอ ย่างเท้า
ก้าวเข้าในห้องรับแขก น้องฉลวยก็ผลุกลุกขึ้น
จากเก้าอี้นวม โผมาเกาะแขนข้าพเจ้าไว้
ภาพยนตร์ยาวพิเศษ วิชาโรคหัวเสีย ของ ข้าพ
เจ้าให้หายไ้รวดเร็วยลิตทั้ง

“น้อง ฉลวย—”

“อย่า, คุณพ่ออย่าบอกน้องว่าท่าน ปติ
เยท”

“น้อง ฉลวย ที่—”

“สีหน้าคุณพ่อบอกว่าไม่สำเร็จ”

“ท่านไม่ยอมอนุญาต”

น้องฉลวยทรทศดวงนงบนเก้าอี้ยาว แล้ว
เตรียมตัวจะร้องไห้ ท่านข้าพเจ้าไม่เคยชอบ
จริงจังซ่างๆ แลเฝ้าปลอบยลื่อน

“เราจะทำอย่างไรกันเล่าคะ?”

“พักงานอนุญาตเมื่อ ท่าน ปติเยทเสีย เด็ก
อย่างนี้”

“คุณพ่อไปเรียนท่านอย่างไรคะ?”

“ฟังของหลายวิธี ครั้งแรกพอใช้ออก
เมื่อเห็นไม่เป็นผล จึงเปลี่ยนเป็นข้อ พยายามว่าถ้า
ท่านไม่อนุญาต หัวใจในองค์—คงแตก อย่าง
นั้นต้องสอนไป และ—และอะไรก็ยากจำ
ไม่ได้เสียแล้ว แต่นั่นแหละ พี่จะพูดอย่างไร
ท่านก็ปติเยทเสียทำเดี๋ยว”

“ท่านอ้างว่าอย่างไรเล่าคะ?”

“ท่านว่าน้องยังเด็กนักจะตามใจในเรื่อง
พรรคนี้ไม่ได้”

“เด็ก! คุณพ่อละยังง่เสมอ อะไรก็
ก็เด็กอะไรหนอยกเด็ก จะคอยให้ผมหลง
เสียก่อนละกระมัง จึงจะให้เป็นผู้ใหญ่ยัง—
—คุณพ่อ— ไม่ร้องไห้เช้านี้คะ”

พ.ศ. ๒๔๗๐

ขออนุญาตคุณพ่อ

“น้องผลวย!”

หญิง

ข้าพเจ้าจึงปฏิบัติตามวิธีเดียวกับผู้ชาย

“เวลาที่คุณร้องไห้ ท่านเคยตามใจบ้าง

รู้จัก

กล่าวคือออกนอกห้องไว้นั่นกระซิบออก

บางที”

แล้วปล่อยประโลมให้คลายไคร่.

“น้องจะให้พี่นะหรือร้องไห้!”

น้องผลวยกำลังนั่งอยู่บนตักข้าพเจ้า แขน

“คะ”

ซ้ายของข้าพเจ้ากำลังกอดกระหวัดกริวงของ

“ฮัม ——— !”

หล่อน. มือขวากำลังทำน้ำหนักเช็กน้ำหนักอันไหล

ผลวยทำท่าคึกคะไรอยู่คู่หนึ่งจึงเอ่ยขึ้นว่า

อาบ เมื่อ—.

“ก็คุณแม่ละคะ คุณพ่อไม่ได้ขอให้ช่วย
อันนออนคุณพ่อออกหรือ?”

ประคองรับแขกเยือกช้าออก คุณสาว

“กำลังพัวพันอยู่กับคุณสาวผู้ชาย พ่อก็

ผู้ชายเกินหนาย่ง นำพวงเข้ามา

คุณสาวผู้หญิงเข้าไป—”

“พ่อวิเชียร!”

“ท่านว่าอย่างไรคะ?”

ข้าพเจ้าตั้งทงตัว.

“ท่านก็เห็นด้วยกับคุณสาวผู้ชายนะซี”

“พ่อวิเชียรตามใจผลวยเสียจนเคยตัวแล้ว

“โอ! คุณพ่อคุณแม่ช่างไม่สงสาร

เด็กอายุ ๘-๘ ขวบอย่างผลวยนี้ ยังไม่รู้สึกลึก

ลูกบ้าง— ช่างไม่เห็นแก่ความสุขของลูกเสีย
เลย———”

ลึกและชอบ จะตามใจนักไม่ควร แต่—เอา

กล่าวแล้ว ผลวยก็ ชย หน้าลงร้องไห้กระ

เด็ก “ท่านหันไปพุกกับน้องผลวย “ถ้า

ซิก ๆ อยู่บนตักของข้าพเจ้า. ข้าพเจ้าจะทำ

กลอกอาทิตย์นี้ประพฤติตัวเรียบร้อย ไม่ท้อ

อย่างไรได้ ถ้าข้าพเจ้าเป็นเพศเดียวกับหล่อน

ไม่ชน ไม่ปากจิก. ละก็— พ่อจะให้ ไปค้าง

ก็คงรู้จักวิธีที่จะกับความไคร่เศร้าของหล่อน

กับพี่เขาสัก ๒-๓ วัน แต่พ่อวิเชียรอย่าปรน

แต่ข้าพเจ้าเป็นผู้ชาย. แล่น้องผลวยเป็นผู้

ชนมให้เจ็บกลีบมาอีกนะ” กล่าวแล้วท่าน

ก็หัวเราะ, ข้าพเจ้าก็หัวเราะ แล่น้องผลวย

ก็หัวเราะ—ทั้งนาคา.

อัฐวิน

หลวงบุญม่านพพานิชย์
(แสงทอง)

มาวณกฉันที่ ๘

๑ เอกะสมัย	ในทิมะพน	มีนฤมด	หนึ่งวิลวัน
ทรงสิริโฉม	โนมณพิพวรรณ	นามะสุกัล-	ยายววัย ๑
๑ ทกทิวาร	กาลอชฎง-	คตพชลง	สรงชลใน
โยกขรณ	ที่ทกใส	เป็นนิไป	เปลือยสรวางค์ ๑
๑ มั่นหฤทัย	ในวนะชฎ	ใครจะรหัส	เห็นนุชนาง
จึงปีติเล่น	เป็นสุขกลาง	สินทสอา	เออรนง ๑
๑ ในขณะนั้น	มิอศวิน	เชออมวินท์	แผกทวองค์
สญรไป	ไกลยพยง	ในขณะสรง	โสทกสันต์ ๑
๑ ส้องสรณ	มีวรกาย	โคธณคล้าย	คลังกุกัน
แต่กุลฐาน	มารครัด-	ทาลทรวรรณ	ชาติมกลิน ๑
๑ เทพยคา	ตราบทง	ชอคคิวง-	เกียจศวิน
กันยมิเฮา	เผื่อมวินท์	ญาฐิติน	เทวพิมาน ๑
๑ ส้องอควิน	สันสรวลทิ	ที่จะสถิต	บนคณานค
จึงรลง	ชงคฐาน	ตามบริหาร	เทพยคา ๑
๑ มีวิทยา	อาคมอา	ชยุบรชาติ	ภาวะชรา
เป็นยพค	ศรีสวภา	ญาชนะมา-	นพพลพิร์ ๑
๑ เมื่อขณะเกิน	เพลินิจิตรน	จวยประลก	โยกขรณ
เทพอควิน	บินสรวัย	เยมะฤค	ถึงอนินันท์ ๑

๐ พอสรวง	จึงทศนา	เห็นกลยา	นามะสุกัล-
ยาครณี	มิสรีจัน	ชาวควิรรณ	เปลือยวรกาย ๑
๐ ขย่นก	บติสนันท์	วันวิสัน-	โคจรูสบาย
จึงนรช	ชอนคนชาย	สุมทุมหมาย	แอบยลมอง ๑

๐ เห็นยพย หลงบริหาส หรรษประมาท รมยคนอง
เบ็ดปริมณ- จาถนสอง แสนจะถ้ายอง ยวนหญทัย ๑

๑ เห็นยพย	หลงบริหาส	หรรษะประมาท	รมยคนอง
เข็กปริมผ—	ชาตณสอง	แสนจะลายอง	ยวนหญัตย ๖
๑ มีสรวางค์	พ่วงกลดลิ่ง	รูประสพัง	พิมพประไพ
พักตระกัปลั่ง	กัณศศิโน	ชดหสมัย	ปราศมลทิน ๖
๑ เกศะกระจาย	รายสรวรา	เมือกลยา	ว่ายชลสินธุ์
ยลگیرแวย	แลยระยอิน—	ทริยะยพิน	ภาควสวาท ๖
๑ สองสุรเทพ	เสฟสุภาพ	แล้วกัระววย	ทวามททยวงค์
ยัngerพินิจ	คิตมณะพลง	เกกียะนาง	แน่งยวัก ๖
๑ ึงมรสอง	ย่องจรดล	จวยประจุณ	โยกขรณ
ปรากฏว่าง	ข้างสรวนที	แทยพระยพ	ผ้งทรวง ๖
๑ ป่างกลยา	ตา ยลภาพ	แล้วขักทรวาย	เจตนง
ึงนชเจ้า	เฮาสักยงกช	ยัngerรองค์	เอียงชรอย ๖

เวสเทวฉันท ๑๒

๑ นงรามทวามทวนจิต	สรวมวิญญิตประสาธณาย
เนตรจ้องมองเชิงชาย	ชวณจะหนักอกวิตกใน ๖
๑ อัมรสาแฝกเห็น	ทวามประหม่าปนพิไลไฟ—
จิตระเงอนงามเตือนใจ	ึงประภาษเกยวสกลียา ๖
๑ ว่าองค์ข้างลักษ์ณ	เพ็ญสุภาพักทรวายา
สันฐานทรวงถนาคา	หายไ้ภัยพิภพสาม ๖
๑ ข้านั่งช้อนสังเกท	โดยมิมีเจตนาระลวงลาม
ทุกถ้วนส่วนทรวงงาม	ซำกัเห็นสันณสินธุ ๖
๑ ฉันทโคกักไ้แจ้ง	นามะกรแห่งพระโคมตร
ผู้เล้าเล้าการ	เลอวิลาศร้างสอวงทรวง ๖

๑	ทรมวยไค้พังคัพ	แทมมีอาเจคัยพิโรตง	
	มองพลางวางท่าอง—	อาหมีทวาคทวันจันรจจา	1
๑	เมื่อท่านคองการชอ	ทรายเถอะชาคชสูกัลยา	
	พอชอสรยักสา—	มีสมัญญาชยวัน	1
๑	อิศวีนินชอฉว	ชอกอทานทิวเราะเย้ยหยัน	
	ทรมชมไม่สมกัน	กัยญี่แก่วิการกาย	1
๑	กำลังวังชาเปลี่ย	ปรนนิบัติเมี่ยมมีสยาย	
	หากนางไค้อย่างชย	วิชนิกข้าวิวาทกัน	1
๑	จักหาชยชอกสุ	เรอมีควรรู่ประของชวัญ	
	ไปรเทศอญเชิญนางสร	ในวางสองตนเรา	1
๑	นางหมายชยคนไหน	คามททัยไคร้เถอะเล็ชกเอา	
	สองข้าฝ่าแฝกเยว	ชยร่นกัยสูกัลยา	1
๑	สามนางชวัน	กาละธาสัญกระช้นมา	
	รักชัพริชทาสา—	มีประกันหมายสิสยไ	1
๑	กานกานแคนสาทิส	แต่อสุ้าหืออิพิโรชไ	
	ไชกรรณทณโยไฟ	พลางเฉลยพจนสุพาที	1
๑	อ้าเจ้าเสาวภาคัยพักตร	ภาพมลักลิกษณะอินทริย์	
	การรอมมรกี	ทาคิไม้ไค้พิไลสถาน	1
๑	ถ้าพิงยังไม่พุก	งามกัณาคฤฤกาคาล	
	พอพิงเสียงกัจวาล	กัวยกิลศแลวักแคล้วงาม	1
๑	รูปร่างคนอย่างเจ้า	งามสิลวงเขาเพราะคลุ้มความ	
	ชั่วข้าสำมานัยทรม	มารยาทสอวิชัยคน	1
๑	สามข้าชเหว	แต่มีเสพลพิวากล	
	เหมือนอย่างคนมายคน	คาคกเคค่อนแคะโยคี	1

๑ ถึงแก่แต่ฉัจจิต	เนื่องในวันตรุษนิตยะภักดิ์	
ดีกว่าได้สาม	ที่เสมอนันต์มีใจ	๑
๑ จริยอยู่เป็นสา—	มีผลแก่อายุเกินไป	
เมื่อย่อมหนักใจใน	อันสวามีจะอาสัญ	๑
๑ แต่วรึกที่หนักแน่น	ผิวและเมื่อยแสนสวาทกัน	
ความแก่ไม่แปรผัน	ความสนิทรักระวางใจ	๑
๑ ขำรักภักดิ์ผิวข้า	ไม่นิยมหน้าอันม้วย	
ขำรักภักดิ์ผิวใน	ฐานะโดยที่รักเอง	๑

อีกสละฉันท์ ๒๐

๑ อัครวิวารวิจักเกรง		
หทัยเพราะเห็นพรมิเอง	ระย้อยชาย	๑
๑ แด่ยังประสงค์จะทำบาย		
คริแล้วฉนนกปล้นขยาย	บุบสเลศ	๑
๑ อ้าองคระทรงสุลลักษ์ฉวีเคษ		
เพราะเห็นสวามีควรวชเนติ	ฉวีเชิงวัย	๑
๑ จงคนประหว่งทระเวศหทัย		
และกล่าวักเพอประโยชน์ใน	สุลลักษ์	๑
๑ เมื่อยพินมิสนสวาทสวา—		
มีภักดีสามซึ่งชรา	บ่วงชาง	๑
๑ แก้มแก้มเป็นคกักราง		
รกายแสนหะในรวาง	วชรัก	๑
๑ ขำกัซอชยสุคาฉนาทนะก		
เพราะมีจิตและกิตติศักดิ์	กิตติทร	๑

- ๑ แต่พอจะเอาดูไม่ละอ
ผีเข้าจำแลง บัดนั้น
เล่มอื่นเรา ๑
- ๑ รูปประกายจะกลับแลลัมเลลา
และอาวยุ๊กก็ใกล้กระเขา—
วพาพาด ๑
- ๑ นางจะไ้สวามีงามศควาญ
กระชุ่มกระชวยสลวยสมาน
เล่มอื่น ๑
- ๑ ข้ามิจึงประสงค์อะไรก้านัล
จะทำก็เพื่อเพราะนางกตัญ—
ญ์สามี่ ๑
- ๑ เชิญอนงค์จะพึงพิการพัว
และคงจะถูกหทัยชี่
ชยวั้น ๑
- ๑ ปางสุกาสกัยคักจ้านรวร
ก็รู้สภาพและทราบสำคัญ
ฉความคึก ๑
- ๑ เทวคามมีพิรุขจิต
และเล่ห์กระเท่ห์เจระจิต
ย้งวังใจ ๑
- ๑ ถึงกระนั้นก็น่าจะมีเกรงอะไร
เพราะกลับจะไ้สวามีวัย
ยุวภา ๑
- ๑ คำวิแล้วคนนั้นก็กลยา
แสดงรหัสกระภัสศา
ฉบัณฑ ๑
- ๑ ฝ่ายอุษัณเฑาะก์มกมล
ระอิกระอาชวาสกน—
ชเพิ่มเติมกัน ๑
- ๑ จึงสันองพัวขมิขมัน
และอศวินกันกสนัน—
ทมาโนช ๑
- ๑ พอดำเนินลถึงณบึงสโรช
อมรก็ถึงฤกษ์กระโศก
นทีคำ ๑

แสงทอง

พฤษจิก

๑ กายะโผล่สู่กลียักจำ
มีคมโคไพรเพราะเหมื่อนชนะอิม— วัชชีวัน ๗

๑ สามมรรคจักรประจักษ์ลิลิต
สรวรรณชัยภูมิต ๗ โทเห็น ๗

๑ นางจะเลิกลีกเลิกล้ำยากล้ำไฉน
เพราะต่างก้องกันแผละปน สวามิ ๗

ឆ្នាំ ១៦

๑	จึงสู้กลียา ^๓ มารศรี		ดังสัคยวาทิ
	ทวยความสรว ^๒ ติอิมขาน		ฯ
๑	ขอเทพเป็นใหญ่ในวิมาน		จึงเป็นที่พยาน
	ชลเห็นความจริงในใจ		ฯ
๑	ข้ารักภักดี ^๔ เคียวใน		ผัวข้าโดยไฟ—
	บุล ^๕ เพณีสภาพรรษา		ฯ
๑	จักคิดนอกจิตจอมศา—		ม ^๖ เพียงช้วน ^๗ า—
	ดา ^๘ หนงก ^๙ โยไต่ ^{๑๐} เขน		ฯ
๑	บัดนี้ ^{๑๑} ชาลาล้า ^{๑๒} เคญ		คือมองไปเห็น
	ชายหนุ่มเหมือนกันสามนาย		ฯ
๑	ในสามนายนั้น ^{๑๓} ชาย		หนึ่งถูกแปลงกาย
	จากแก่แปรเห็นเป็นเยาว		ฯ
๑	ผู้แปลงแล้ว ^{๑๔} ปลอมผิวเขา		รูปเป็นเช่นเขา
	แล้วต่างอ้างเป็นชยาวิน		ฯ
๑	ข้าไม่สามารถยืนยัน		แลจักเสาะสร
	ตัวสามผู้ ^{๑๕} ครอง		ฯ

๑. สรรวมเทพฤทธิยงมอ
ข้าแล้วบรรดาตวัจวัง

๑. อานภาพเทวดาเวกิงส์
ให้สฤกียาตาได้

๑. เห็นสภาพ พระหว่างเทพไท
โลกคนละอย่างต่างกัน

๑. อัศวินมื่นย้านอัน
โดยไม่วะพระวิชัยดา

๑. แกล้งต้องกายเทวดา
ปรากฏให้เห็นเป็นเงา

๑. ทราบชัศยกันนงเยาว์
แขนโอบอุยาสามี

๑. ปางชยวันปลื้มปรีดิ์
พลางกล่าวแก่ตองอัศวิน

๑. ชั่งเจ้าไม่สนใจจิต
ก็โดยข้าให้อภัยกรรม

๑. ข้าข้าศึกก็ขุนฆ่า—
แลงข้าเป็นหนุ่มขึ้นมา

๑. จักต้องการความสมนา—
ชกเทอญเชิญตามประสงค

๑. ที่ใจจงเทพสององค์
ว่าข้าฝ่าเผออัศวิน

๑. ถูกห้ามเข้าเฝ้าพระอินทร์
ท้าวกิงส์สรวรคั่นแมน

เห็นความลัทธิของ

๑

ยักกลกัลัง

๑

กัษมานุญ ใน

๑

ผิกกัษยวัน

๑

ไข่มุกลายา

๑

ดลาอัเอา

๑

รับขวัญมารศรี

๑

กัษยควรวิน—

๑

เห็นทอชการจำ—

๑

คุณอย่างโกศา—

๑

แจ้งความจำนง

๑

ฤาเหยียบแดนดิน

๑

๑ คุณที่ควรท่านทดแทน
ไต่เต้าเข้าหมู่เทวดา

๑ แลโดยเหตุที่ชยา—
นภาพพิเศษบนสวรรค์

๑ เจริญคำอศิวนพลัน
ชลแล้วลาคาโคไล

๑ ค้อมากไต่เข้าไปใน
กึ่งที่ชยาวันสัญญา

๑ โยคชงเคยชรา
ณพหุ่่มกระช่มกระชวย

๑ มวยไรเรยเมยสวย
สมรสวิชัยยเขาว

คือขอไต่แทน

๑
วันมอทธิอา—

๑
สองเทพกรัญ—

๑
ชมนมเทพไท

๑
เมอกลับเยนมา—

๑
กรนสำรวย

๑

อนาคตกาลของชาตินั้น ย่อมต้องอาศัยสุขภาพอันสมบูรณ์ ซึ่งเราสามารถ
จัดให้แก่เด็กในปัจจุบัน และผู้ใหญ่ในอนาคต

กองบรรณาธิการ กรมสาธารณสุข

คำนำ

มีผู้กล่าวว่า มนุษย์เป็นสัตว์พิเศษ เพราะ
 นุ่งผ้า หวีเราะ และหุงต้มอาหารได้, ชั่วเล่า
 นิยายสู่กันฟังได้ก๊วย. ส่วนสัตว์ชนิดอื่นนุ่งผ้า
 หรือหุงต้มอาหารเองไม่ได้, หวีเราะและเล่า
 นิยายก็ไม่ได้ก๊วย. เพราะฉะนั้น จึงควรยก
 ขึ้นกล่าวเป็นพิเศษได้ว่า มนุษย์เล่านิยายได้.
 มนุษย์ ทุกชาติ ทุกภาษา ตั้งแต่ชาติเบี่ยงยุคตก
 คำบรรพมาจนกระทั่งมนุษย์ ที่เจริญอย่างปัจจุ
 บันนี้ ก็ต้องมานิยายเป็นสมบัติประจำ. แปลก
 กันแต่นิยายในชั้นต้น เป็นเรื่อง ชนิดสั้น ๆ
 เรื่องง่าย ๆ; ต่อเมื่อความเจริญขึ้น นิยาย

ก็เจริญตาม: มีเรื่องราววิจิตรพิสดารออกไป,
 จนถึงเป็นอย่างชนิดโนเวลในทกวันนี้. นิยาย
 ของเดิมทำนองก็จะเล่าสู่กันฟังเพื่อความบันเทิง
 ใจในเวลาว่างเท่านั้น ต่อมาผู้เล่าประสงค์จะ
 แสวงข้อคำสั่งสอนหรือ เพื่อประโยชน์อื่น ๆ ก็
 ผลเป็นนิยายสำหรับเล่าให้ฟังเป็นการสอนหรือ
 ต้องการให้รู้ในทางอื่นอีกชั้นหนึ่ง. แต่อย่างไร
 ก็ดี ผู้เล่าย่อมจะ บรรจุ ความคิด ความเห็น
 คลอจกขนบธรรมเนียม ประเพณีที่เขานิยมกัน
 ในสมัยนั้น ไว้ ในตัวนิยายโดยผู้เล่าหรือผู้ฟัง
 บางทีก็ไม่มีรู้สึก. เหตุฉะนั้น นิยาย, ถ้าเป็นของ

เสฐียรโกเศศ และ นาคะประทีป

พฤศจิกายน

เก่าเล่าสืบกันมาอย่างที่เราเรียกว่า นิยายชาวข่าน, จึงเป็น กัง แวนฉาย ส่องให้เห็น สิ่ง ช่างกัน นี้ได้ ตลอดจน นิรุกติศาสตร์ และ ประวัติศาสตร์ด้วย เป็นอย่างนี้. ชาวโรบจึงนิยมนิยายว่าเป็น ความรู้อย่างหนึ่ง ไม่ใช่แต่ทำให้สนุกอย่าง เดียว. แต่มีข้อที่ควรระวังอย่างหนึ่งว่า นิยาย ก็เหมือนสิ่งอื่น: ย่อมมีการกลายรูปไปตาม กาลและเทศะ, ถึงกระนั้น เจ้าของเดิมคงมี เหลืออยู่พอให้ จับได้. มนุษย์ มียีนส์สยขอย เอาอย่างกัน. เหตุฉะนั้น เมื่อชาติต่าง ๆ มีหน ทางติดต่อและสมาคมถึงกันได้สะดวก, ก็ย่อม จะนำเอาขนบธรรมเนียมประเพณี ของต่างชาติ มาเป็นของตน. ถ้ายังชาติใดมีความเจริญ น้อยกว่าอีกชาติหนึ่ง ที่ใดสิ่งเสพ สมาคมกัน, ชาติที่ยังไม่เจริญ ก็ต้องนำเอาสิ่งต่าง ๆ ของ ชาติที่เจริญ แล้วมาเป็น ของตน: ข้อนเป็น ขวรมทา. นิยายก็เช่นเดียวกัน, ที่เป็นสมบัติ ของชาติหนึ่ง ก็ไปเป็น นิยายของ อีกชาติหนึ่ง; ข้อเสียเปรียบนามเป็นต้นในนิยาย, ถ้าไม่ร่วม ลัทธิศาสนาที่นับถือกัน, ก็อาจจะเปลี่ยนแปลง ไปด้วย, ส่วนเค้าโครงเรื่อง, ถ้าไม่เป็นการ ขัดต่อลัทธิและความนิยม ของประเทศ ที่เอาไป โดยเอกเทศแล้ว, ก็ยังคงเหลืออยู่พอให้เห็น ได้ว่าเดิมเป็นนิยายของใคร, หรือมีคตินั้น

ก็เป็นคติที่เปลี่ยนเค้ามาแล้วแก่เขาใหม่. ด้วย ประการฉนั้น นิยาย ของประเทศต่าง ๆ จึงมีเค้า โครงเรื่องที่คล้ายคลึงกันไม่น้อย: ส่อให้เห็น ว่าเป็นนิยายที่ถ่ายเทกันมา; เช่นเรื่องมารยา สตรี ซึ่งมีอยู่แทบทุกภาษาตั้งแต่ทิศตะวันตก ในอินเดียตลอดไปไนยุโรป. นิยายที่กลายรูป ไปเพียงครึ่งท่อนเป็นเช่นนี้คืออย่างพื้นทางก็มี. ซึ่ง แสดงว่านิยายชนิดนี้เกิดขึ้นเพราะชาติประสม, เหมือนอย่างเรื่อง ผลาวลิที่เรเล่าต่อไปนี้ เป็น เรื่องที่ชาว อิสลาม ในอินเดียผูกขึ้น.

เรื่องผลาวลิมีชื่อในภาษาเปอร์เซียของเดิม ว่า “กุส อี ยกาวัล” แปลว่ากุหลาบแห่ง ยกาวัล (ต้องขอโทษที่เปลี่ยนชื่อเป็น ผลาวลิ เพื่อให้สะดวกแก่ที่เพี้ยนออกหาที่อ่านนิยายย่อม กลายได้) ผู้แต่งชื่อ เดก อัยยัคอุลลาล่า อยู่ ในแคว้นเบงกอล, ปรากฏในหนังสือว่าได้ แต่งเรื่องนี้ไว้ เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๒๕ แห่ง ศักราช อีชระ (พ.ศ. ๒๒๘๕). ภายหลังมีผู้แปลเป็นภาษา อรช (ปรากฏภาษาหนึ่งในอินเดีย) ให้ชื่อ ใหม่ว่า เรื่องลัทธิแห่งความรัก, และได้มี แปลเป็นภาษาฝรั่งเศส และภาษาอังกฤษ แล้ว. ส่วนฉบับที่ถ่ายออกมาเป็นภาษาไทย ใช้ฉัรบัย ภาษาอังกฤษ ชื่อว่า The rose of Bakā Valī ของ Clouston. ผลาวลิเป็นนิยายเรื่องใหญ่

พ.ศ. ๒๔๗๐

ผกาฉล

แบ่งออกเป็นสิบตอน มีเรื่องราวที่เป็นอย่าง
เรื่องละตอน และได้เคยดัดตอนแปลและพิมพ์
ไว้แล้วครั้งหนึ่ง ให้ชื่อว่านางผกาฉล. แต่ใน
ครั้งนี้ได้ถูกเกณฑ์ให้เรียบเรียงในครั้งใหม่ เพื่อให้
เหมาะแก่ที่จะอ่านจบได้ในคราวเดียวไม่ต้องมี
ต่อ. ส่วนที่เล่าใหม่นั้น พื้นเรื่องที่เคยเล่าให้
ปฏิสนธิขึ้นใหม่เท่ากับเป็นเรื่องหนึ่งต่างหาก,
และได้ขยายมาจากตอน ๗ ถึง ๘ แห่งเรื่อง
ที่กล่าว, แต่คงเติมเชื่อมหัวท้ายตามใจผู้เรียบ
เรียง เพราะฉะนั้นจึงขอให้ถือว่านิยายเรื่องนี้เป็นเรื่อง
อ่านเล่นชมรมหากันแล้วกัน, จะถือว่าเป็นนิยาย
ชั้นสูงเข้าประเภทนิยายคดีไม่ได้.

๐ ๐ ๐

เมื่อพระอินทร์มีพระหนวพระเคราเป็นสี
เขียว เป็นเจ้าเป็นใหญ่ในอมรนครผกาฟ้า
เขียวบน ทรงทราบว่า ผกาฉล อัครเสนาบดี
ซึ่งเป็นนางรับบำเรอพระองค์ ลอยลงไปได้
สมัครใจใคร่กับมนุษย์เป็นสัตว์ต้องตาย, แล้ว

ยังอาพาทวิชันมานานสวรรคต, และขอพรให้
ไฉนเป็นครุฑ, ก็ทรงพิโรธตรัสว่า “ครุฑ!
อผกาฉล! ประพฤติคนเหมือนแพศยาภักดีไม่
สมควร เป็น นางฟ้าที่อมเอ๋ยด้วยสมบัติ. แต่
ก็สิ้นวาจาว่าจะให้พรตามที่ขอ, ก็ต้องให้
เช่นไปตามวาจา: คือให้เองได้ อมนุษย์
ไว้น่าสมความปรารถนา. แต่ส่วนความ
ผิดก็จะต้องลงโทษด้วย: คาบให้เองไปเกิด
เป็นนางมนุษย์ แต่ให้ กายนางเบื้องล่าง เป็นหิน
อ่อนอยู่ครึ่งท่อน มีกำหนด ๒ ปี จึงจะพ้นคาบ.”
ทันใด ผกาฉลก็หายร่างจากสวรรคตไปเกิด
เป็นมนุษย์ตามคำคาบ. ฝ่ายดาชอุบล
โอรสพระเจ้าอินทร์ อุลมลก ซึ่งเป็นมนุษย์ครุฑ
ของผกาฉล และติดตาม นาง ชนไปบนสวรรค์,
ก็เสียหูกยกลึงเกลือกอยู่บนแผ่นดินสวรรค์จน
ถึงวิสัยัญญาพ. บรรดานางฟ้าเห็นเจ้าดาช
อุลมลกล้มลงก็ระอาการเป็นเช่นนั้น, มีความ
สมเพชก็ช่วยกันจับพระองค์โยนลงจากสวรรค์

๑ แยกอิสลามนิยมเครา เพราะฉะนั้น พระอินทร์ จึงทรงเคราไม่ได้.

๒ คาบเพียงครึ่งท่อนเป็นลักษณะของชาวอิสลามอีก, ถึงแม้ปรากฏในเรื่อง อาหรับราตรี
เป็นต้น; แต่ถ้าเป็นเรื่องชาวฮินดูแท้ๆ, จะคาบก็ต้องคาบให้เป็นอะไรก็ตามกัน, จะคาบ
เฉพาะครึ่งท่อนไม่ปรากฏ ส่วนการกำหนด ๒ ปี มักเป็นอัตราทั่วๆ ไปในอินเดีย เช่น
เทวดาก็นามนุษย์ก็กินขอมงคลไม่ลงรอยกันอยู่ ๒ ปี พระพุทธเจ้าจึงตรัสมงคลสูตร.

เสฐียรโกเศศและ นาคะประทีป

พุดศิก

ตกยังข้าแห่งหนึ่ง ในมนุญโลก. เจ้าตาชอล
มลูกสันสมฤคย์ ในกลางข้าสามวัน, ถึงวันที่
สี่ก็เสด็จพระเนตรชน, น้ำที่ระ ใคยเป็น
คชิตถการลครักคังททรงนกะเมอฝน, กลย
ปรากฏว่าพระองค บรรทมสันทิแนย อยกัยเรียว
หนามในกรชฏ, พระองคเสยอกายทรงคำเนิ
เวียนแะอัยรยข้า, ถึงกับเพือมะเมอถาม
หาผลากวล ะคันไม่ ใช้ช่วยชอกทาง. ลังอีก
วันหนึ่ง เสค้จมาถงสระน้ำ, มีบันไดอันงาม
เป็นท่านาลงไป ในสระร่มวันคัวยรชชากิมผล
ห้อยยอย่นาปลิดกิน. เจ้าตาชอลมลูกพัก
ปากสระลึกครู่, แล้วเสค้จลงสนานกาย, ชน
จาก สระ แล้ว, ก็เอน อกค้ ลงใต้ ร่มไม้,
รณจวนถึงครักแล้วบรรทมหลับไป.

วันนั้นเป็นวันถึงกำหนดนางพาลมาสนาน
ภายในสระ, เสริ้งแล้วต่างพากันมานั่งสยบผม
เพอสง ใเห็น. นางพานางหนึ่งเกลอยเห็นเจ้า
ตาชอลมลูกก็ทชินว่า “นั่นแน่ มนุญครัก
ของผลากวล.” เจ้าตาชอลมลูก แะเวียนชอ
ผลากวลก็มพระเนตรเห็นนางพาล, จึงชมชมน
ลูกชนเข้ามาหา, ทรงใค้ถามถึงตำแหน่งแห่ง
ที่ของผลากวล, ตรัสถามแล้วก็ทรงกันแสงสื่อน.
นางพาลเห็นถึงสารคยว่าไม่ทรายนแน่, แด้ไค้
ย็นข้าว่า ไปเกิดเป็นนางมนุญย ของลาง

ครั้งก่อนกลายเป็นคิลาอันอย ในกลางเทวาลัย
ในเกาะลังกา. เทวาลัยนค้คเงไค้ ในเวลา
กลางวัน แด้ก็เขคเงในเวลากลางคัน. เจ้า
ตาชอลมลูกชักถามถึงทางไปเกาะลังกา ว่า
เป็นระยะจากทนสักเท่าไร. นางพาลคยว่า
“ถ้าจะเคิรทางจากทนไปกินเวลา แม้ตลอด
ชีวิต ก็คงจะยังไม่ถึง.” เจ้าตาชอลมลูกไค้
ฟังก็เสยพระหฤทัย, ทอดล้าย ในชีวิตอันหมค
หวัง, จะเอาพระเคิรพาลคิลาให้แตกสลาย.
นางพาลจึงคตสังสาร ปรัชญา ทาธิกัว่า จะทำ
ฉันไรจึงจะสามารถพาเจ้าตาชอลมลูกไปสัยยัง
ม่งหมายไค้ แล้ว ปลอยไว ใน ทนิน ตาม
ยถากรรม. ในที่สุดตกลงช่วยกันชั้มเจ้าตาช
อลมลูกไป, ในชั้วพริยคาเคียว, ก็ถึงเกาะ
ลังกา, วางเจ้าตาชอลมลูก ลงแล้วก็กลยไป.
เจ้าตาชอลมลูกค้อยชั้มช่น ไค้พักทงทมา
ถึงยังเกาะลังกาไค้ทอดทรรคนาการภูมิประเทศ
เห็นนครทงน มี ความ งาม ไม่แพ้ ส่วนสัวรค,
มสังแปลกปลาอคัจรรยแะคัลลิม อย ไคย รอย.
ประชาชนพลเมืองทงหญิงชายจะหาทมรูปร่าง
น่าเกลยคดเหมือนจะไม่มี, แม้แต่ คันไม่
ท ในเมอองไค้ ระเขยย เรียบร้อย, ยังเกิด
ความพิสวงแก่ไค้ ไค้เห็น. เจ้าตาชอลมลูก
เสค้จทำนวิ เรอຍมา ก็ถึง ถนนหลวง, พย

“นั่นแน่! มนุษย์คู่รักของผกาวัล”

พ.ศ. ๒๔๗๐

ภาคที่

พรหมณ์คนหนึ่ง, จึงตรัสถามว่า “ท่านที่
เคารพ! ท่านจะไปหาพระเทวาลัยใหม่?”
พรหมณ์ตอบว่า “ในเทวาลัยของพระเจ้า
จิตรเสนพระราชแห่งนครนี้.” เจ้าศาซอลมลูก
สอตามต่อไปว่า “ในนครนี้มีเทวาลัย
อยู่กี่แห่ง?” พรหมณ์ตอบว่า “มีอยู่มาก
แห่ง, แต่เมื่อเร็ว ๆ นี้มีผู้พบเทวาลัยขึ้นใหม่
อีกแห่งหนึ่ง อยู่ทางใต้. ประตูละลานใน
เวลากลางวันไม่มีผู้ใดจะเปิดได้ จึงไม่มีใคร
ทราบว่าข้างในเทวาลัยนั้นมีสิ่งไร?” เจ้า
ศาซอลมลูกก็ฟังก็ปลายนปลมพระหฤทัย ออก
เดินไปในทางที่พรหมณ์ชี้, จนถึงเทวาลัย,
ก็หยุดประทัยรอเวลาอยู่. ตกกลางคืนบาน
ประตูเทวาลัยปรากฏว่าเข็มนาฬิกา. พระองค์
ชมชื่นเสด็จเข้าไป, ทันทีนั้นก็ทอดพระเนตร
เห็นผลาวลิมรปลัถยณะเป็นนางพราหมณ์อย่าง
เต็ม, นอนพักอยู่ข้างผนัง แต่กายท่อนล่างเป็น
หิน. เจ้าศาซอลมลูกได้เข้าออกคร่ำครว. ส่วน
ผลาวลิมรปลัถยณะประหลาดใจ, ถามถึงเหตุว่า
อย่างไรจึงสามารถติดตามมาจนพบ. เจ้า
ศาซอลมลูกก็ตรัสเล่าจนตลอดเรื่อง. ตลอดคน
นั้นทั้งสองก็แล้วแต่สนทนากันมิรู้เบื่อ. พอจวน
จะรุ่งสว่างเข้าเขตที่ทิวาวรร ผลาวลิมรออกแก้
คร่ำครวให้ รมออกไปเสียจากเทวาลัย, ถ้าขึ้น

อยู่พอท้องแสงแตก ร่างกายจะกลายเป็นหิน
เหมือนตน นางแถมมากจากกรรณาวรณะของ
ตน. ยืนถวายเจ้าศาซอลมลูก สิ่งให้นำ
ไปขายเพื่อได้เงินจួយ ใช้สรวนเสวยพระชีพ.
เจ้าศาซอลมลูกรีบไว้, ว่าลาฝากอาศัยแล้วก็
ออกจากเทวาลัยมา, มีข้ากริ่งสว่าง. พระ
องค์นำมุกดาเม็ดหนึ่งไปขายได้เงินมาหลาย
พันรีย, ทรงช้อย่านเป็นทักทาย, และจ้าง
คนใช้ไว้หลายคน, ตกเวลากลางคืนเสด็จ
ไปหาผลาวลิม, พอจวนรุ่งก็เสด็จกลับ. เป็น
อย่างนั้นอยู่นานก็ย่นเวลาล่วงได้หลายปี.
ระหว่างประทัยอยู่นี้ เจ้าศาซอลมลูกได้รู้จัก
คุ้นเคยกับประชาชนพลเมืองอยู่หลายคน ซึ่ง
เป็นผู้ นำพระองค์ไปประพาสในที่ต่าง ๆ ใน
นคร. ในการเสด็จประพาสครั้งหนึ่ง ทอด
พระเนตรเห็นคนจำพวกหนึ่ง มีเครื่องนุ่งห่ม แต่
เล็กน้อย ประเทือง ว่ายากไร้ เข่นใจเป็นทุกข์.
เมื่อทรงพิจารณาคนนั้นอยู่พักครู่, ก็
คาดพระหฤทัยได้เห็นว่าพวกเหล่านั้นมีเครื่อง
แต่งกายอย่างยากจนก็เฝ้าตรัสถาม. พระองค์
รีบสั่งถามสหาย ที่เป็นผู้นำทาง มาประพาสว่า
“คน พวกนั้นเป็นใคร จึงมีลักษณะ น่าสังเวช
ดังนี้?” สหายทูลตอบว่า “พวกเหล่านั้นไม่ใช่
คนเลย: บางคนเป็นโอรสภิกษุ, บางคนเป็น

เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป

พฤตจิก

บุตรมนตร์. แต่ที่ความเปนไปอย่างนั้น ก็
เพราะความรักเป็นต้นเหตุ. เรืองเป็นดังนี้ :
พระเจ้าจิตรเสน พระราชาแห่งนครมโหรี
อยู่องค์หนึ่งทรงสถิตย์ณคังควงจันทร์ ในวันเพ็ญ
หรือคังคัง ควงคารา อันฉายแสง อยู่ใน กลาง
สวรรค์แห่งความงาม. ในบรรดานารีในโลก
แล้ว พระธิดาที่มีความงามเป็นที่หนึ่งหาสอง
ไม่มีย. แม้จะเปรียบเข้าไปในที่ใดก็ปรากฏมี
ความงามอยู่ทุกก้าวพระบาท, เนตรนวลแต่
ละอย่างก็สวยงามดุจเปวี่ยง. พระธิดานาม
ว่าจิตรวดี. ชายที่ใดเห็น แต่เพียง ชนอัน
ใดก็ทึ่งทึ่งครกค้องมีจิตต์ ปฏิพัทธ์ ถึงหทัยแตก
ตายไปแล้วนับเป็นเรือนพัน. ส่วนที่เข้าไปติด
อยู่ในข่ายแห่งเกศอันดำสลวย—ทำยิ่งกว่าความ
มืดในกลางคืน หรือทำยิ่งกว่าความแควะที่
ร้ายของผู้ที่หลงรัก—ก็นับเป็นจำนวนแสน. แต่
ทวงเนตรนาง ถ้าเปรียบ ก็ดูลมไปด้วย น้ำอมฤต
อันชุ่มชื่น, แต่ก็เป็นยาพิษทำให้ตายได้เท่ากัน.
เนตร อำพรประหารชายให้ตายลงทันที, แต่
ก็อาจทำให้ คนชีพได้ ในทันที. ในความรัก
ของนาง ผู้ประสพ จะไม่ได้ รั้งผลเป็นอย่างอื่น
นอกจากทุกข์ โศก โรคเคืองวอน เสียชื่อเสียง.

พออย่างเอวาระเอวากัน นางคือ อัสสว มี
ความงามเป็นเครื่องผูกดวงใจ ของคนมุสลิม
(อิสลาม) และทั้งคนนอกศาสนาให้ ตกเป็น
ทาส, และร้ายยิ่งกว่านั้น นางมีสหายหญิงอยู่
สองคน มีความงามอันได้ ทำลายแล้วซึ่ง
ศานติสุขแห่งบุรุษน้อยเนก. นางหนึ่งเป็นธิดา
คนชายหมาก ชื่อ นิรมลตา อีกนางหนึ่งเป็นธิดา
คนสวนชื่อ เปลา พระธิดาและนางสหายทั้ง
สองมีความสนิทสนมกลมเกลียวเป็นไปเดียว
กัน, จะลงนั่งทำการไร ๆ ก็เป็นเช่นเดียวกัน,
แยกออกจากกันมิได้, ช้าแต่ละคนมีสิ่งที่
เลือกทำสามได้ความพอใจ. แต่ก็ยังไม่มี
บุรุษใดได้ รั้งเกียรติยศมี โชคลาภให้นางงาม
ทั้งสามมีความพอใจได้.

ล่วงเวลาต่อมา เจ้าชายชอลมลูกเสด็จผ่าน
มณฑลปราสาท ซึ่งเป็นที่ ประทับของพระธิดาผู้ชื่อ
จิตรวดี, ก็ได้ทอดพระเนตรเห็นฝูงชนนับด้วย
จำนวนพัน. พึงคาดหมายว่าพระธิดาทั้ง
นางปลุกปลุก ความงาม แห่ง คอก กหลายอัน
แดงฉน. เสียงฝูงชนพมพามะเมอฝนเหมือน
คนบ้า ในความงามของพระธิดา, แต่พระธิดา
ผู้ทรง ความงาม อันหนึ่ง ประทับนั่งอยู่ใน มช.

๑ ถ้าเป็นเรื่องละครก็คงเป็นเพียง.

พ.ศ. ๒๔๗๐

ผกาดี

ขึ้นถึง หฤทัยใน ความเดือดร้อน ของ ผงชนที่
เกิดโรครัก. ขณะนั้น เจ้าตาชอลมลูกเสด็จ
ผ่านมาถึง, ทั้งสองก็สยพระเนตร กัน. ลูกชน
ของกามเทพก็หลุดจากแหล่งเล่น เข้าสู่ หฤทัย
นางในทันใด, นางสนมก็ไปขณะหนึ่ง
ถึงกับพวยพระองค์. พวกกานต์วิ่งเข้าเฝ้าพระ
ภายในแล้วเอา น้ำกลาย ประพรม พระพักตร์.
ถวายของหอมให้ จืดที่นาสิก, ต่อสักร่นาง
จึงพนมวรกายนงเงี้ยว, แม้จะมี ชักถามถึง
เหตุผล ก็มีเผยพระโอษฐ์ออกตรัส, เป็นแต่
เพ่งพระเนตรไปในทางหนึ่ง. ทันใดนั้น นิรมล
มองไปทาง พระแสง ก็แลเห็น เจ้าตาชอลมลูก
ประกอบทั้งเห็นกิริยาอาการ ในพระชิตา ก็ทรา
ไว้, จึงได้โลมปลอบพระจิตว่า “พระนาง
มิควรจะทรงทุกข์ ร้อน เพราะพระชิตาก็ประทาน
อนุญาตให้ทรงเลือกคู่ได้ตามพระหฤทัย. ไว้
พระชระ ในหม่อมฉันเถิด. ชายหนึ่งทีชมา
คำโน้น แม้จะเป็นเทวดาก็ไม่พินจะต้อง
เป็นของพระนางจงได้, หม่อมฉันจะจัดการวาง
ขายมิให้หนีไปได้.” ว่าแล้ว นิรมลาก็ให้
สาวใช้คนหนึ่งออกไปเป็นแม่สื่อ.

นางแม่สื่อรับคำสั่งออกมาถึงถนน ตรงเข้า
จับยังเขินหน้าของ เจ้าตาชอลมลูกไว้แล้วถาม
ว่า “ทราบรึงาม ท่านไม่ทราหรือว่า ท่านผู้

เคราะห์ร้ายและมีความรักใคร่จะประสพ
ภัย? พระนางผู้ มีพระรูปโฉมแสนงามใน
ปราสาทนั้นอาจผูกพันหฤทัยของ บรมเพชฌิไไว้ ได้
ด้วยเส้นเกศ อันเป็นมัยหัย เพียงแต่ฉาย
พระเนตร มาประสพ บรม นั้น ก็พลัน สิ้นใจตาย
ทันที, ความกล้าหาญของท่านเป็นไฉนจึง
ยังอาเห่ลอยแลไปทาง ปราสาท สามารถทำ
ให้ดวงหฤทัยของบรมนางงามซึ่งแข็งก่งหิน
ต้อง ละลาย เป็น ความ หลงใหลในตัวท่าน ?
ท่านนั้น มาจากที่ใด เป็นเชื้อชาติ ชาวเมือง
ไหน ?” เจ้าตาชอลมลูกทรงฟังก็เข้าพระ
หฤทัยได้ทันที ว่านางคนนั้น เป็น แม่สื่อ ที่ใคร
คนหนึ่งใช้มา, จึงตรัสถามว่า “หยุดพักเสีย
เถิดเจ้า เพราะเท่าที่พินยากแปลเก่าของเรา
ขึ้น. บ้านเมืองของเรารุ่งเรืองยิ่งกว่าวงศ์วิยะ
มีนามว่าราชภูตลตไป แม้จักรพรรดิก็ยอมทวง
ทวาย. จึงกลับไปบอกผู้ที่ใช้เข้ามาว่า “อย่า
เห่ลอยมาชชายแปลกหน้าผู้ไว้สุขเลย เลิก
ระลึกลงเรื่องรักในตัวเราเสีย, และจงไปหาผู้
ที่เขารักคอยเถิด.”

นางแม่สื่อแสนฉลาดเพียรพยายามชักถาม
จนได้ความว่าบรมชน คือเจ้าตาชอลมลูก มีพระ
ชาติสูงเป็นเชษฐภคินี, จึงนำข้อความเหล่านี้
มาเสนอพระชิตา.

เสวยวิมุตติสุข และ นาคะประทีป

พุทธจัก

แต่นั้นมาเจ้าตาชอลมลกเสด็จผ่านไปทาง
ปราสาทอยู่บ่อย ๆ เพื่อมีโอกาส ทอดพระเนตร
ตรงหน้ามช. อันว่าทวงเคือน เมื่อพ้นกำหนด
กลางเดือนแล้ว ก็มีอาการแห่งเป็นล้าภัยไป
ทุกวันคืนใด, คงเหตุภัยของพระนางจิรวิ
กัเทียวแต่เป็นฉนั้น. นางพยายามข่มความ
ระทมไว้สักปานไร ก็มีสำเริงใจมี พระกายช
ยผล. จึงความจริงทราบไปถึงพระราชบิดาพระ
บิดา, และเพื่อให้ความปรารถนาของพระบิดา
เป็นผลสมหมาย, พระองค์ตรัสใช้ให้หญิงผู้
สามารถไปเฝ้าจากกับเจ้าตาชอลมลก. แม้ใช้
อวย ความสามารถทุกอย่าง, เจ้าตาชอลมลก
ก็ยินยอมทัก. กลับใช้ให้หญิงนั้นนำความ
ไปทูล พระราชาว่า “ตัวของ เจ้าตาชอลมลก
เอง พนจรมาจากนครของพระองค์, สละแล้ว
ซึ่งความเป็นเจ้า, ถอนเอาซึ่งความลำบากใน
การร่อนแว, และตกจาก แล้วซึ่งญาติมิตร,
เพราะฉะนั้น การที่ตกมาพบน เจ้าตาชอลมลก
ขอทูลทักความเคารพสั่งว่า เท้ากับชกอีกม
ลงในน้ำหรือผลกลมไว้ ทักมา.

เมื่อราชาทรงทราบข้อทูล, ก็เสด็จทัก
ทรงคำนอขไปมา, ในที่สุดตรัสประชมทว
ยรรตามนตร์, ซึ่งทูลสนของพระราชยรรว
ว่า การยเพยงเท่านั้นเป็นของยากเหลือความ

สามารถ ที่จะบารวยชายพนจร, กล่าวคือ
ให้ ออกรบายจับเจ้าตาชอลมลก ฐาน เป็นไร
ลักทรัพย์ ให้ ได้รับทรมานก็ถึงเป็นผล. คร
นั้นเจ้าตาชอลมลกขากเงินจับจ่ายใช้สอย จึง
เอามณีดวงหนึ่งไปขาย. ข้างทองในท้องตลาด
เห็นดวงมณีขนาดใหญ่มค่าเกิน ความสามารถ
ของคนเหล่านั้นจะซื้อไว้ได้, ประกอบทั้ง
มีความสงสัยในความสัจวิของเจ้าตาชอลมลก
ทัก, จึงนำความไปแจ้งแก่ผู้ขาย, ว่ามชาย
แปลกหน้าคนหนึ่งนำมาขาย: มณีมีค่า
ควรแก่พระราช. เมื่อผู้ขายได้ทราบเรื่อง
ก็สั่งให้ จับชายนั้น, ครั้นทราบว่าเป็นคนเจ้า
ตาชอลมลกก็ทัก, แลถึงใส่ความทักว่าเป็น
ผู้ร้ายลักทรัพย์สั่งให้ นำตัวไปขังไว้, แล้ว
นำความขึ้นทูลพระราชว่า ยักนั้นคน เข้ามาท
ขายทักไว้เองเรียบร้อยแล้ว.

พระเจ้าจิรเสน ทรงพยายาม ทุกอย่าง ที่จะ
ให้เจ้าตาชอลมลกประสพความ ทรมานต่าง ๆ
เพื่อยังคยให้ยอมกระทำวิพาทกกับพระบิดา.
แต่ เจ้าตาชอลมลก มีทรวง สึก เข้มแสน
สาหัสในการทรมานยิ่งไปกว่าทุกขที่ของพรา
จากผลาวัลมา, พระองค์เอาพระเคียวกระแทก
กำแพงและประตูคกทกทิวราตรี, พระโยม
ก็พรวดแต่ผลาวัล. นายผู้คุมเห็นอาการ

พ.ศ. ๒๔๗๐

ผกาวัล

เจ้าคาซอลมลูกเป็นเช่นนั้น, จึงนำความกราบ
ทูลพระราชว่า นักโทษได้ รับความทุกข
ทรมานมานานแล้ว, ถ้ายังไม่ปล่อยก็จะมีชีวิต
ถึงแก่ความตาย เป็นที่ ครหา ตกแก่ พระราชา,
เพราะผู้ นั้น ไม่มีความผิด. พระราชามีได้ครัด
ประการไร, แต่ครัดให้พระธิดาไปสืบทอดกิจ,
ฉายฉายา แห่ง ดวงพิภพ อันงาม ของ พระธิดา
ให้ เจ้าคาซอลมลูกเห็น, ยางที่ อาจจะเป็น
เหมือนแมงม้ายินเข้าหาความรุ่งเรืองแห่งความ
งาม. ความเย่อหยิ่งอาจจะถูกความงาม ของ
สตรีเฝ้าลานดูลงเป็นเท่าใด.

พระธิดาที่พระหฤทัย, ทรงชมชื่นแก่
พระกายด้วยเพียรจะให้สยบยิ่งขึ้น. อันความ
งามของพระธิดา, แม้แต่ตามปกติ นาน
นิรมลและนางจะปลาเป็นสหายอยู่ชั่วชว, ก็
งามเสมือน ดวง เดือน มีดวงดาวแวดล้อมอยู่
แล้ว, เมื่อแต่งพระองค์ให้งามเลิศขึ้นอีก, ความ
งามจะไม่ยิ่งวิเศษขึ้นไปอีกหรือ? พระธิดา
พร้อมด้วยนางสหายทั้งสอง ยุยราชไปสู่ที่ คู่ม

ซึ่ง, เปรียบเหมือนกิ่งนางสุเลขาเข้าเข้าไปหา
ครูกผู้มีความงามไม่แพ้ โยเซฟละนั้น. นางยืน
อยู่ละเพาะพิภพ เจ้าคาซอลมลูก ปรากฏความ
งามทุกประการให้แลเห็น, กล่าวคือพระทนต์
เป็นเงางามเหมือนไข่มุกน้ำหนึ่ง, ริมฝีพระ
โอษฐ์แดงอันหาทำให้หทัยถึงกับได้รับ ความ
อาย, พระคางยิ่งกว่าสรวของชาวที่เปรียบได้
เมื่อนางเคลื่อนไหวกมลกลืนหอมตลบฟุ้ง, ดวง
พระเนตรใครได้เห็นก็จรัส, ปรางของนางก็
มีกลิ่นสนธิ์ กระบายไปทั้งในที่ใกล้ และ ไกล,
รอยลักขมใครเห็นก็มี หฤทัยให้ ยืนยวน; แต่
อาศัยความอายของสตรีผู้พรหมจารีนี้ ยัง
เป็นเครื่องยั้งค้ำมิให้นางสามารถผลผลกับหทัย
คู่อันอยู่หว่างอระประเทศให้แลเห็น. อันความ
งามทั้งสนนมีทำให้เจ้าคาซอลมลูกทรง โฝฝน,
หรือถ้าจะกล่าวให้ ชัดก็คือ ชนงเนตรเกดแก้ว
ของพระธิดาไม่เป็นเหตุให้ผดดวงหฤทัยของเจ้า
คาซอลมลูกไว้ได้. นางเสียดพระหฤทัยเหลือ
ยิ่งคัมภีร์, ก็ชวนพระองค์. เจ้าคาซอลมลูก

๑. อ้างเรื่อง ในคัมภีร์ เยเนสส์ ใน คัมภีร์ไบเบิล ที่ว่าโยเซฟ ถูกคุมขังอยู่ในอียิปต์ นาง
สุเลขา (ในเยเนสส์ไม่กล่าวชื่อ แต่ของแซกว่าชื่อ สุเลขา—Zulaykhā) ภริยาของคานา
นทการรักษาวังของพระเจ้าฟาโร (ของแซกว่าเป็นขันที) เข้าไปหาโยเซฟ ถึงในคุก เพื่อแสดง
ความรัก แล้วจะช่วยให้ออกจากคุก แต่โยเซฟไม่รับรักด้วย.

เสวียร์โกเศศ และ นาคะประทีป

๐๐๐๐ พุทธจัก

ทรงสังสาร, เข้าวัยชานางไว้, และสัญญา
ว่าจะยอมกระทำวิเวกด้วย, เพราะทรงเห็น
ว่าถ้าไม่เป็นไปเช่นนั้น พระองค์ก็จะมีผล
พ้นทุกข์จริงๆ ไป.

นิรมลำนำข่าวนี้มาเสนอพระราชอา. พระ
องค์ทรงปราโมทย์โปรดให้บอกเจ้าอาชอลมุล
ทันที, ให้ไปทรงสนทนากายแล้วทรงเครื่อง
อย่าง กษัตริย์ จัดที่ประทับให้แห่งหนึ่งในพระ
ราชวัง. ครั้นถึงเวลาได้ฤกษ์ยามก็ พระองค์
ก็ทรงจัดการวิวาทหมกเจ้าอาชอลมุลกับพระ
ธิดาตามประเพณีของประเทศนั้น. เมื่อเจ้า
อาชอลมุลเสด็จสู่ห้องพิธี เห็น พระธิดาอยู่
พร้อมหน้ากับนิรมลและเจปลา, และพระธิดา
ก็บังนางทั้งสองก็ต้อนรับด้วยยินดี, แต่เจ้า
อาชอลมุลมิทรงแสดงความยินดีก็ตอบ.

ครั้นล่วงมาถึงหนึ่งภาคของราตรี เจ้า
อาชอลมุลเสด็จลุกขึ้นจากแท่นพิธีรีบออกจาก
พระราชวังตรงไปยังเทวาลัยเพื่อพบ ผลาวล.
นางฟ้าไม่เห็นเจ้าอาชอลมุล หลายเวลา ก็คิด
ถึง, พอนางเห็นครุฑมากก็ใจ, ครั้นเห็นหัตถ์
และ เท้าย่อมก้วยสีเสนา (เป็นเครื่องหมาย
แห่งนางใหม่ ๆ). คงพึดครุฑก็บอกมะลิของ
นางก็กลายเป็นแค้นด้วยความรู้โกรธ, ทักถาม
ด้วยอาการเยาะเย้ยว่า “อ้อ ! ท่านฟังมา.

แต่ก็พระหัตถ์และบาทแปลกพิลึก, ท่านทำลาย
เสียแล้วซึ่งความรักและความสัจย์, แต่ไป
อย่าแสดงความรักที่คลอนแคลนอีก. นี่หรือ
ภรรยา ? ที่ต้องถูกศำปมาเป็นหินอยู่ครึ่งก่อน
ทั้งนี้เพราะด้วยความรัก. แต่ท่าน คอยแทน
ความรักนั้นด้วยการยอมพระหัตถ์และพระบาท
ด้วยสีเสนาภรณ์หรือ ? ฉันต้องทนทุกข์
ทรมานอยู่โศกเศร้าในทันที; แต่ท่านบรรทม
อยู่บนแท่นอันอ่อนนุ่มแสนสบาย. ขณะหัวใจ
ของฉันระทมทวนซึกถึงท่าน, แต่ท่านกลับ
ยินดีถึงสุขอยู่ด้วย นางงามผู้มีผิวผ่อง ทั้งบอก
กลหลายคนใดคนหนึ่ง. ฉันยอมตายอยู่ทันที; แต่
ท่านก็คงก็พระหัตถ์. ทั้งนั้นมิใช่หรือ ?”

เจ้าอาชอลมุล ทรงฟัง ก็แสดงความเสีย
พระหัตถ์เป็นอย่างยิ่งโดยคริที่ว่า “ขอคริก !
ไหนความผิดของเข้างั้นแปรปรวนไปละนะ ? แม้
คิดว่าฉันเป็นชาติเชือกก็ควร อนลชช, แต่ก็
ถือตนนั้นเท่าเทียมเป็นทาสของเข. สิ่งต่าง ๆ
ของฉันทั้งหมดก็เท่าเทียมเสมอกับของเข. นัย
แต่วันฉันใดเห็นเขเป็นครั้งแรก, สิ่งใดไม่ทอ
ให้ฉันอ้อมเอมเปรมใจยิ่งกว่าก็เห็น ความงาม
ของเข. ญาติมิตร ก็, ความสุข ความ
ยินดีทั้งหลายก็ สู้ค่าสัจเสียสละ เพื่อ
ให้มีโอกาสอยู่ใกล้เขเป็นนิตย์. เมื่อเป็นไ้

พ.ศ. ๒๔๗๐

ผกาวัล

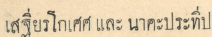
ถึงปานนี้ ในฉันจะมีความยินดีต่อความงาม
ของหญิงอื่น ? ขอเลิกระแวงเสียเถิด. ความ
รักของฉันเป็นความรักอันบริสุทธิ์แท้จริง, ย่อม
ไม่ยอมให้เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นจนทรายเท่า
สิ้นชีวิตไป. แต่ถึงคราวเคราะห์ร้ายจะทำ
อย่างไรได้. ฉันถูกคุมขังหมดปัญญาสามารถ.
ฉันไม่มุ่งหมายรักใคร่หญิงอื่น, แต่ด้วยความ
จำเป็นยิ่งยวด, ถ้าไม่ยอมวิวาทก็ไม่มีหวังจะ
หลุดพ้นจากที่คุมขังได้. ถ้าฉันไม่ยอมตาม
ความปรารถนาของอีกฝ่ายหนึ่ง, ทำไฉนเล่า
จึงจะกลับมากพบนางได้ อีก ? มิฉะนั้นจะต้องถูก
คุมขังอยู่จนตลอดชีพ. ส่วนตัวเธอก็จะอ้างว้าง
ระทมโงยในเทวาลัย. เหตุฉะนี้ ฉันจึง
ต้องยอมไปยอมแต่งงานกับ หญิงอื่นด้วยความ
จำเป็น”

ผกาวัลตอบกลับว่า “ไฉนจึงกล้ากล่าว
เท็จถึงเช่นนี้ ? ผู้ชายที่ถูกบังคับให้แต่งงาน
มีอย่างไหน ? พอแล้ว, ท่าน. ฉันได้พิจารณา
ความรักความซื่อตรงของท่านแล้ว. ฉันจะยอม
ทนทุกข์ทรมานอยู่ตามลำพัง. เพราะยอมมีว่า

ในยามยากไม่มีใครจะสงสารนอกจากพระเป็น
เจ้า. ขอท่านเสียความดีสำหรับบุญแต่ผู้เดียว
เถิด.”

เจ้าชายอุบลมุกได้ฟังถ้อยคำของผกาวัล
ดังนี้ ก็ถอนพระหฤทัยยาวแล้วกันแสง. ผกาวัล
ออกสงสาร ไม่ได้ก็พลอยกันแสงด้วย และทั้ง
สองก็กันแสงอยู่เป็นเวลาช้านาน. ครั้นแล้วเจ้า
ชายอุบลมุกก็พยลงทาบผกาวัล. ผกาวัลรับ
ประคองแล้วก็ออกแนบไว้ก็ยอก, ปากก็กล่าวว่า “ฉันไม่ได้โกรธท่านโดยจริงจึงบอก,
ต้องการ จะ ทดลอง ดู ความ ซื่อสัตย์ ของท่าน
เท่านั้น. เห็นพระหฤทัยแล้วว่าท่านทรงรัก
ใคร่ในตัวฉันอย่างแน่แท้.” ทั้งสองต่างพรว
วาทะระลึก กระทั่ง มีความ เหมือน ช่างตน
ค่อยไต่อกันมากมายตามวิสัยของคู่รักใคร่. ใน
ที่สุดเจ้าชายอุบลมุกก็ขยับลงเด็ดจำเป็นที่ของ
กระทำการวิวาทกับจิรวดีราชธิดา, จนผกาวัล
สิ้นความสงสัย. ครั้นเวลาจวนรุ่งสว่าง เจ้า
ชายอุบลมุก ก็ออกจากเทวาลัยกลับไป พระ
ราชวัง.

๑ ตามธรรมเนียมเรือนนาย ผู้ชายจะยอมสวามิภักดิ์โดยยอมความจริงแก่หญิงตรงไป
ตรงมาเหมือน อย่าง ในเรือนมณโพนิก, คงจะหาเรื่องแก้ตัวเป็นอย่างอื่นเหมือนอย่าง ในเรื่อง
ละคอน.

เจ้าตาชอลมลูกเทวไปหาผกาวิตรุภราตรี, ช้านานจึงได้เสกจึงกลับ.

จะอยู่ สันทนาปราศรัย กับ จิตรวิทย์ กันแต่ ในเวลา
กลางวัน. เหตุฉนั้น จึงทำให้ จิตรวิทย์ ไม่พอ

หฤทัย, สงสัยว่าโดนความงามของนางไม่
เป็นผลกลตวงใจให้ส่ำมรักใคร่. ในที่สุด

นำความไปฟ้องพระบิดากล่าวหาว่า เจ้าตาช-
ดุมลักประพดตสิภยอกติมิโยก. พระราชาจึง

๒๑. ๓๖๕

๒๒. ๓๖๖

๒๓. ๓๖๗

๒๔. ๓๖๘

๒๕. ๓๖๙

๒๖. ๓๗๐

๒๗. ๓๗๑

๒๘. ๓๗๒

๒๙. ๓๗๓

๓๐. ๓๗๔

๓๑. ๓๗๕

๓๒. ๓๗๖

๓๓. ๓๗๗

๓๔. ๓๗๘

๓๕. ๓๗๙

๓๖. ๓๘๐

๓๗. ๓๘๑

๓๘. ๓๘๒

๓๙. ๓๘๓

๔๐. ๓๘๔

๔๑. ๓๘๕

๔๒. ๓๘๖

๔๓. ๓๘๗

๔๔. ๓๘๘

๔๕. ๓๘๙

๔๖. ๓๙๐

๔๗. ๓๙๑

๔๘. ๓๙๒

๔๙. ๓๙๓

๕๐. ๓๙๔

๕๑. ๓๙๕

๕๒. ๓๙๖

๕๓. ๓๙๗

๕๔. ๓๙๘

๕๕. ๓๙๙

๕๖. ๔๐๐

๕๗. ๔๐๑

๕๘. ๔๐๒

๕๙. ๔๐๓

๖๐. ๔๐๔

๖๑. ๔๐๕

๖๒. ๔๐๖

๖๓. ๔๐๗

๖๔. ๔๐๘

๖๕. ๔๐๙

๖๖. ๔๑๐

๖๗. ๔๑๑

๖๘. ๔๑๒

๖๙. ๔๑๓

๗๐. ๔๑๔

๗๑. ๔๑๕

๗๒. ๔๑๖

๗๓. ๔๑๗

๗๔. ๔๑๘

๗๕. ๔๑๙

๗๖. ๔๒๐

๗๗. ๔๒๑

๗๘. ๔๒๒

๗๙. ๔๒๓

๘๐. ๔๒๔

๘๑. ๔๒๕

๘๒. ๔๒๖

๘๓. ๔๒๗

๘๔. ๔๒๘

๘๕. ๔๒๙

๘๖. ๔๓๐

๘๗. ๔๓๑

๘๘. ๔๓๒

๘๙. ๔๓๓

๙๐. ๔๓๔

๙๑. ๔๓๕

๙๒. ๔๓๖

๙๓. ๔๓๗

๙๔. ๔๓๘

๙๕. ๔๓๙

๙๖. ๔๔๐

๙๗. ๔๔๑

๙๘. ๔๔๒

๙๙. ๔๔๓

๑๐๐. ๔๔๔

๑๐๑. ๔๔๕

๑๐๒. ๔๔๖

๑๐๓. ๔๔๗

๑๐๔. ๔๔๘

๑๐๕. ๔๔๙

๑๐๖. ๔๕๐

๑๐๗. ๔๕๑

๑๐๘. ๔๕๒

๑๐๙. ๔๕๓

๑๑๐. ๔๕๔

๑๑๑. ๔๕๕

๑๑๒. ๔๕๖

๑๑๓. ๔๕๗

๑๑๔. ๔๕๘

๑๑๕. ๔๕๙

๑๑๖. ๔๖๐

๑๑๗. ๔๖๑

๑๑๘. ๔๖๒

๑๑๙. ๔๖๓

๑๒๐. ๔๖๔

๑๒๑. ๔๖๕

๑๒๒. ๔๖๖

๑๒๓. ๔๖๗

๑๒๔. ๔๖๘

๑๒๕. ๔๖๙

๑๒๖. ๔๗๐

๑๒๗. ๔๗๑

๑๒๘. ๔๗๒

๑๒๙. ๔๗๓

๑๓๐. ๔๗๔

๑๓๑. ๔๗๕

๑๓๒. ๔๗๖

๑๓๓. ๔๗๗

๑๓๔. ๔๗๘

๑๓๕. ๔๗๙

๑๓๖. ๔๘๐

๑๓๗. ๔๘๑

๑๓๘. ๔๘๒

๑๓๙. ๔๘๓

๑๔๐. ๔๘๔

๑๔๑. ๔๘๕

๑๔๒. ๔๘๖

๑๔๓. ๔๘๗

๑๔๔. ๔๘๘

๑๔๕. ๔๘๙

๑๔๖. ๔๙๐

๑๔๗. ๔๙๑

๑๔๘. ๔๙๒

๑๔๙. ๔๙๓

๑๕๐. ๔๙๔

๑๕๑. ๔๙๕

๑๕๒. ๔๙๖

๑๕๓. ๔๙๗

๑๕๔. ๔๙๘

๑๕๕. ๔๙๙

๑๕๖. ๕๐๐

๑๕๗. ๕๐๑

๑๕๘. ๕๐๒

๑๕๙. ๕๐๓

๑๖๐. ๕๐๔

๑๖๑. ๕๐๕

๑๖๒. ๕๐๖

๑๖๓. ๕๐๗

๑๖๔. ๕๐๘

๑๖๕. ๕๐๙

๑๖๖. ๕๑๐

๑๖๗. ๕๑๑

๑๖๘. ๕๑๒

๑๖๙. ๕๑๓

๑๗๐. ๕๑๔

๑๗๑. ๕๑๕

๑๗๒. ๕๑๖

๑๗๓. ๕๑๗

๑๗๔. ๕๑๘

๑๗๕. ๕๑๙

๑๗๖. ๕๒๐

๑๗๗. ๕๒๑

๑๗๘. ๕๒๒

๑๗๙. ๕๒๓

๑๘๐. ๕๒๔

๑๘๑. ๕๒๕

๑๘๒. ๕๒๖

๑๘๓. ๕๒๗

๑๘๔. ๕๒๘

๑๘๕. ๕๒๙

๑๘๖. ๕๓๐

๑๘๗. ๕๓๑

๑๘๘. ๕๓๒

๑๘๙. ๕๓๓

๑๙๐. ๕๓๔

๑๙๑. ๕๓๕

๑๙๒. ๕๓๖

๑๙๓. ๕๓๗

๑๙๔. ๕๓๘

๑๙๕. ๕๓๙

๑๙๖. ๕๔๐

๑๙๗. ๕๔๑

๑๙๘. ๕๔๒

๑๙๙. ๕๔๓

๒๐๐. ๕๔๔

๒๐๑. ๕๔๕

๒๐๒. ๕๔๖

๒๐๓. ๕๔๗

๒๐๔. ๕๔๘

๒๐๕. ๕๔๙

๒๐๖. ๕๕๐

๒๐๗. ๕๕๑

๒๐๘. ๕๕๒

๒๐๙. ๕๕๓

๒๑๐. ๕๕๔

๒๑๑. ๕๕๕

๒๑๒. ๕๕๖

๒๑๓. ๕๕๗

๒๑๔. ๕๕๘

๒๑๕. ๕๕๙

๒๑๖. ๕๖๐

๒๑๗. ๕๖๑

๒๑๘. ๕๖๒

๒๑๙. ๕๖๓

๒๒๐. ๕๖๔

๒๒๑. ๕๖๕

๒๒๒. ๕๖๖

๒๒๓. ๕๖๗

๒๒๔. ๕๖๘

๒๒๕. ๕๖๙

๒๒๖. ๕๗๐

๒๒๗. ๕๗๑

๒๒๘. ๕๗๒

๒๒๙. ๕๗๓

๒๓๐. ๕๗๔

๒๓๑. ๕๗๕

๒๓๒. ๕๗๖

๒๓๓. ๕๗๗

๒๓๔. ๕๗๘

๒๓๕. ๕๗๙

๒๓๖. ๕๘๐

๒๓๗. ๕๘๑

๒๓๘. ๕๘๒

๒๓๙. ๕๘๓

๒๔๐. ๕๘๔

๒๔๑. ๕๘๕

๒๔๒. ๕๘๖

๒๔๓. ๕๘๗

๒๔๔. ๕๘๘</

ตามสืบไต่ความว่า เจ้าทาสอดมลักไปใน

คุณ, พอเวลาใกล้รุ่งก็เสด็จกลับ. เมื่อ

รือเทวดาชั้นนั้นเสียทันที, เขาอยู่ก้นที่รือโยน

กลางคัน, เจ้าชายชวลิตมณฑลเสด็จไปหาหมกาว

ตามเคย, ที่หอพระในวัด ไม่เห็น เทวเสย,
๒ ๕ ๒ ๒ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
เคาเงอนแม่แต่นอยก ไม่มี, ก็เสียบหุทุกกล
๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕

ว่า “แม้ในไคทราयर่องรอยก็จะติดตามไปหา

ให้พบ; แทน จนใจมทรายคาแห่งแห่งเหลง
ก็มีอยู่แต่จะขอให้พัสษาแยกสยเฮาตัวไปเสียใน

สิ้นชีวิต” คริสต์แล้วเหลือสามารถจะชมพร
สติได้ก็ทรงกันแสงโดยคัง, ต่อเป็นเวลา

เจ้าตาขอสมัครทรงทชชโคกอยู่หลายวัน,
ภายหลัง ทรงดำริว่าทรงโคกพบปะ ผลาวัล อิก

หนหนึ่งคงไม่ล้มทวัง, จระทมทุกซดขไปก็ไ
ประโยชน์, จึงทวนกลีบมามอบความรักแก่

จิตรวัด, เปรียบเหมือนธงที่ปักอยู่ ไม่ยอมกำลึงคลื่น
คล้ายกลีบขี้หวี่, ต้องลมแห่งความรัก

ไชย, ก็ยังเกิดความรัก รวยร้นกันต่อมา.
จิตรวัตรราชธิดาก็ไม่กระเฝ้ากระงะงออีกต่อไป.

ผนาวลีเกิดใหม่

ในตำนานกล่าวว่า พันทกีนซึ่งเดิมเป็น

ไปพนันแล้วหวานเมล็ดผักกาด. เจ้าตาช...

พระเนตรทิพพวณฺสีกาทกขณเขวหฺมจํกัฏฐม

ก. เกษเกษมผลมาเขาเครือชิงหีบเขานามัน. อิน

จะหาผลทกเกยเกยวไ้ในครงแรกมารบประธา

เพราะฉะนั้น ภรรยาชาวนาโค ทยประทานอาหาร
ซึ่งคลุกเคล้าด้วยน้ำมันเมล็ดพืชภาคทิเบต

ภริยาชาวนานั่นเป็นหมันมาหลาย^๕ปี. ระยะภาว^๔

พ.ศ. ๒๔๗๐

ผกาวัล

ส่วนมาโดยลำดับ ถึงกำหนดเวลาภริยาชานา
ก็คลอกลูกเป็นชิตามลักษณะตั้งอยู่สรว. ขณะ
คลอกลูกแล้วส่งไปทิ้งห้อง. ความชอบระยอ
ลือแจ้งไปในที่ต่างๆว่าภริยาชานาคลอดบุตร
มีลักษณะงาม เพราะวัยประทานน้ำนมเม็ดคึก
กาค. ชานานี้ยังเล็กอยู่ ก็มีความงามอัน
อาจทำให้ภรรยาอื่นอิจฉา, ถ้าอายุเข้าสู
สี่สิบ ความงามเห็นจะยิ่งไปกว่าความงามแห่ง
ภรรยาอื่นอีก!

เมื่อเจ้าตาชอลมลูกทรงทราบข่าวประหลาด
อัศจรรย์นี้, ก็มิยั้งสั่งให้ชานานำนางชิตามา
ให้ทอดพระเนตร, แต่พอเหลียวเห็นชิตาชานา,
ในทันที ก็ทรงจำได้ว่าเด็กนั้นคือผกาวัลไป
เกิด, เพราะมีลักษณะทุกอย่างไม่มีผิด.
พระองค์ประทานเงิน เป็นรางวัลแก่ ชานานี้
เป็นอันมาก, รัชสั่งให้ประคองประคองเลี้ยงดู
ชิตานี้ไว้จงดี. ครั้นชิตานี้มีอายุได้เจ็ดปี มี
ผู้มาขอมันไว้กักหลายราย, แต่ชายชานามี
กลัวรัย เพราะเจ้าตาชอลมลูกรัชสั่งไว้ให้

คอยดูแล เอาใจใส่คงจะทรงมีความมุ่งหมายใน
บางอย่าง. ชายชานาจึงบอกปัดและว่าเจ้า
ตาชอลมลูกสั่งไว้ ว่าอย่ารัยมันของใครๆ, จน
กว่าชิตานี้จะมีอายุเจริญวัยเป็นสาวแล้ว ก็ให้
นางเลือกคู่ตามใจสมัคร. ครั้นนางมีอายุได้
สิบปี, เจ้าตาชอลมลูกก็ทรงแต่งคนมาขอแก่
ชายชานา. ชายชานาคก็พูดขึ้นว่า
“ตายชีเรา! เป็นชานาเชื่องใจ, จะไ้ลัก
เขยท้าวพญามาเป็นเขยบุตรไร. ลกเราถึงไ้ก็
ก็คงเป็นแต่เพียงทาสรัยใช้ นาสงสารจริง ๆ
ลูกจะตองไ้รัยความลำบาก.” เมื่อผกาวัล
ชิตาชานาไ้ยินดังนั้นก็ตอบว่า “พ่ออย่า
วิตกเป็นทุกข์ร้อนไปเลย. ฉนั้นเป็นอัศจรรย์ ชอ
ผกาวัล. ขรรมาตาคอกกหลายแล้วก็ยอมไ้ใช้
ประคองบุตร; มุกตาก็ยอมเป็นเครื่องประคอง
มุกฏกษัตริย์, เพราะฉะนั้น ขอพ่อจงคอยคน
ของเจ้าตาชอลมลูกไปเกิดว่าให้คอยอีกสักสอง
สามวันก่อน.” เมื่อราชบุรุษไ้รัยคำตอบจาก
ชานาเหมือนอย่างทักกล่าว, ก็นำข่าวที่ตน

๑. อายสี่สิบ ในอินเดีย เป็น อัน แต่งงานไ้ตามประเพณี; ถ้าผู้ใหญ่ไม่จัดการปลูกฝังเสีย
ถ้าเด็กนั้นมามีอายุถึงสี่สิบ ก็อาจเลือกสามีไ้เอง.

เสวียว โกลเศศและนาคะประทับ

พฤศจิกายน

ได้อินทั้งหมดไปทูลเจ้าคาชอลมลูก. พระองค์
แสนขม หฤทัย, ความทุกข์ทั้งหลายที่มีอยู่ ก็
สิ้นไปทันที, ประทานเงินรางวัลแก่ราชบุตรนั้น
เป็นอันมาก.

ถึงคราวควรกำหนดศาศของผลาวดี, มีหมู่
อัยสรวาทินลงมาเยี่ยมนาง, และนำเอาพิ
ศราภรณ์มาให้เป็นของขวัญ. ผลาวดีเปลี่ยน
ใช้ทิพย์พิศราภรณ์ของนางฟ้าเรียบร้อยแล้ว,
ก็กล่าวคำอำลาชายช้วนว่า “แต่ก่อนฉัน
ให้อาศัยอยู่กับท่าน ยักจนจะขอลาไป.” ว่าแล้ว
นางจึงชายช้วนไปก็หลังบ้าน, พลงให้
คุณท้าวแห่งหนึ่งและบอกว่าทรงนาม มี ชุมทรัพย์
ฝังอยู่. บอกเสร็จแล้วก็ชวนขมขกทิพย์ มีเพื่อน
อัยสรวาทิน, ลอยขึ้นไปในอากาศ สู่ยัง
ปราสาท ซึ่งเจ้าคาชอลมลูกพร้อมทั้งจิรวัด
นิรมลและเปลาทาลังสนทนากันอยู่. ผลาวดี
เข้าไปถึงในปราสาทแต่ผู้เดียว, ก็ตรงเข้า
สรวนกล่อจิรวัดแสดงความรัก ใคร่อย่างฉันท
นึ่ง. จิรวัดทรงทรรคณาเห็นความงามของ
ผลาวดีก็พิศวง, ถึงกับชอุ่มของคลังยังแทบมี
สามารถจะตรัสอย่างใดอย่างหนึ่งได้. ครั้น

แล้วผลาวดีก็บรรยายเรื่องราวให้เจ้าคาชอลมลูก
ฟัง. ส่วนเจ้าคาชอลมลูก ก็ตรัสเล่าเรื่องของ
พระองค์ให้ นางฟังเช่นเดียวกัน. ผลาวดีถาม
จิรวัดว่า ถ้ามีจิตรักใคร่ ในเจ้าคาชอลมลูก,
ผลาวดี ก็ยินดี ขอปรานีปรานอม ร่วม ความสุข
ด้วยกัน, จิรวัดก็ตอบขอยุททิพย์ที่ผลาวดี
มิได้ มีความรักเกีย.

ทันใดนั้นผลาวดีให้สัญญาณ, บรรดา
เพื่อนอัยสรวาทินขณะนั้นไม่มีใครเห็นก็ปรากฏ
กายให้เห็น. กล่าวว่จำนวนอัยสรวาทินปรากฏ
กายให้เห็น, มีมากมาย เหลือ คณานา
ถึงตา ทวีประพาททั่ว เพียงคยเคียวก็แสนยาก;
ยังเกิดการกาหลแยกเคียวกันทั้งนคร. พระ
ราชาเอง ก็ทรงตระหนัก ตกหฤทัย ถึงกับ เสก
หินมายังปราสาทของเจ้าคาชอลมลูก. เจ้า
คาชอลมลูก รีบ ออก ไป รีบ เสก อัญเชิญ พระ
ราชาเสด็จประทับบนพระแท่น, และทรงเล่าเรื่อง
ราวที่เป็นมาแล้ว. พระราชาช่วยพระทัยในเมื่อ
เจ้าคาชอลมลูกทรงเล่าถึงคณหรือเทวาลัย, แต่
ภายหลังก็ทรงที่พระหฤทัยเสกก็ลุกขึ้นจากแท่น
ทรงรับให้ศกพระบิดาและของผลาวดีให้ประสา

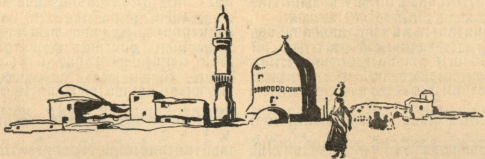
พ.ศ. ๒๔๗๐

ผกาวัล

กัน, ครัสทีผกาวัลว่า “พ่อขอมอบจิตรวิค
ไว้เป็นน้องของเจ้า ขออย่าให้^๑ ถึ^๒ว่าเป็นคู่แข่ง^๓
ฉันเลย,” ผกาวัลรับ^๔ของเป็นอัน^๕กั.

ล่วงมาไม่ช้า เจ้าคาซอ^๑ลุม^๒ล^๓ก^๔ท^๕ล^๖ดา^๗พระ^๘
ราชา^๑ผกาวัล^๒และ^๓จิ^๔ท^๕ร^๖วิ^๗ค^๘ไป^๙สู่^{๑๐}พระนคร^{๑๑}พระ^{๑๒}องค์^{๑๓}
เมื่อ^{๑๔} พระ^{๑๕}ราชา^{๑๖} ประ^{๑๗}ทาน^{๑๘} อนุ^{๑๙}ญา^{๒๐}ต^{๒๑} แล้ว, เจ้า^{๒๒}
คาซอ^{๒๓}ลุม^{๒๔}ล^{๒๕}ก^{๒๖}ก็^{๒๗}เส^{๒๘}ก^{๒๙}ใจ^{๓๐}น^{๓๑}น^{๓๒}น^{๓๓}น^{๓๔}น^{๓๕}น^{๓๖}น^{๓๗}น^{๓๘}น^{๓๙}น^{๔๐}น^{๔๑}น^{๔๒}น^{๔๓}น^{๔๔}น^{๔๕}น^{๔๖}น^{๔๗}น^{๔๘}น^{๔๙}น^{๕๐}น^{๕๑}น^{๕๒}น^{๕๓}น^{๕๔}น^{๕๕}น^{๕๖}น^{๕๗}น^{๕๘}น^{๕๙}น^{๖๐}น^{๖๑}น^{๖๒}น^{๖๓}น^{๖๔}น^{๖๕}น^{๖๖}น^{๖๗}น^{๖๘}น^{๖๙}น^{๗๐}น^{๗๑}น^{๗๒}น^{๗๓}น^{๗๔}น^{๗๕}น^{๗๖}น^{๗๗}น^{๗๘}น^{๗๙}น^{๘๐}น^{๘๑}น^{๘๒}น^{๘๓}น^{๘๔}น^{๘๕}น^{๘๖}น^{๘๗}น^{๘๘}น^{๘๙}น^{๙๐}น^{๙๑}น^{๙๒}น^{๙๓}น^{๙๔}น^{๙๕}น^{๙๖}น^{๙๗}น^{๙๘}น^{๙๙}น^{๑๐๐}

กั^๑ย^๒จิ^๓ท^๔ร^๕วิ^๖ค^๗ประ^๘ท^๙ิ^{๑๐}ย^{๑๑}อยู่^{๑๒}ซำ^{๑๓}ย^{๑๔}ช^{๑๕}ว^{๑๖}า, ส่วน^{๑๗}นิ^{๑๘}ร^{๑๙}ม^{๒๐}ลา^{๒๑}และ^{๒๒}
ย^{๒๓}ป^{๒๔}ลา^{๒๕}ย^{๒๖}น^{๒๗}อยู่^{๒๘}ข้าง^{๒๙}หน้า^{๓๐}หำ^{๓๑}ง^{๓๒}ออก^{๓๓}มา. ขณะ^{๓๔}นั้น^{๓๕}
ย^{๓๖}ม^{๓๗}ย^{๓๘}ก^{๓๙}ก็^{๔๐}เล^{๔๑}เ^{๔๒}น^{๔๓}ล^{๔๔}ย^{๔๕}ย^{๔๖}น^{๔๗}ไป^{๔๘}ใน^{๔๙}อ^{๕๐}า^{๕๑}ก^{๕๒}า^{๕๓}ศ^{๕๔}, ชั่ว^{๕๕}พ^{๕๖}ริ^{๕๗}ย^{๕๘}ต^{๕๙}า^{๖๐}
เค^{๖๑}ย^{๖๒}ว^{๖๓}ก^{๖๔}ล^{๖๕}ง^{๖๖}พระ^{๖๗}นคร^{๖๘}ของ^{๖๙}พระ^{๗๐}องค์^{๗๑}, พ^{๗๒}า^{๗๓}ช^{๗๔}า^{๗๕}ย^{๗๖}า^{๗๗}
ท^{๗๘}ง^{๗๙}ส^{๘๐}อง^{๘๑}เจ้า^{๘๒}ผ^{๘๓}า^{๘๔}พระ^{๘๕}บ^{๘๖}ิ^{๘๗}ก^{๘๘}า^{๘๙}แล้ว, ก^{๙๐}ั^{๙๑}เส^{๙๒}ก^{๙๓}ั^{๙๔}ร^{๙๕}ส^{๙๖}ู่^{๙๗}ป^{๙๘}รา^{๙๙}ส^{๑๐๐}า^{๑๐๑}ท^{๑๐๒}
ท^{๑๐๓}อง^{๑๐๔}ส^{๑๐๕}ำ^{๑๐๖}ว^{๑๐๗}า^{๑๐๘}ญ^{๑๐๙}ห^{๑๑๐}ฤ^{๑๑๑}ท^{๑๑๒}ย^{๑๑๓} อยู่^{๑๑๔}กั^{๑๑๕}ว^{๑๑๖}ย^{๑๑๗}น^{๑๑๘}าง^{๑๑๙} ท^{๑๒๐}ง^{๑๒๑}ส^{๑๒๒}อง^{๑๒๓} เป็น^{๑๒๔}ส^{๑๒๕}ุ^{๑๒๖}ช^{๑๒๗}
ส^{๑๒๘}ถ^{๑๒๙}า^{๑๓๐}พ^{๑๓๑}ร^{๑๓๒} ทร^{๑๓๓}าย^{๑๓๔}เท^{๑๓๕}า^{๑๓๖}ป^{๑๓๗}ริ^{๑๓๘} โย^{๑๓๙}ส^{๑๔๐}าน^{๑๔๑} นั้น^{๑๔๒}แล.

สุข^๑วิ^๒ทยา^๓จะ^๔เพ^๕าะ^๖บุ^๗ค^๘ค^๙ล^{๑๐}เก^{๑๑}ย^{๑๒}ว^{๑๓}กั^{๑๔}บ^{๑๕}ส^{๑๖}า^{๑๗}ธ^{๑๘}า^{๑๙}ร^{๒๐}ณ^{๒๑}สุ^{๒๒}ข^{๒๓} จ^{๒๔}น^{๒๕}แ^{๒๖}ย^{๒๗}ก^{๒๘}จ^{๒๙}าก^{๓๐}กั^{๓๑}น^{๓๒}ไม่^{๓๓}ได้^{๓๔} ผู้^{๓๕}ไ^{๓๖}ร^{๓๗}กั^{๓๘}ษ^{๓๙}า^{๔๐}
สุ^{๔๑}ภ^{๔๒}า^{๔๓}พ^{๔๔}ของ^{๔๕}ต^{๔๖}น^{๔๗}เ^{๔๘}อง^{๔๙}ให้^{๕๐}ได้^{๕๑} ผู้^{๕๒}นั้น^{๕๓}ข^{๕๔}อม^{๕๕}เป็น^{๕๖}ค^{๕๗}ุ^{๕๘}ณ^{๕๙}เ^{๖๐}ร^{๖๑}ะ^{๖๒}โย^{๖๓}ชน^{๖๔}นี้^{๖๕}แ^{๖๖}ก^{๖๗}สุ^{๖๘}ภ^{๖๙}า^{๗๐}พ^{๗๑}แ^{๗๒}ห^{๗๓}ง^{๗๔}ห^{๗๕}ู^{๗๖}ค^{๗๗}ณ^{๗๘}
ช^{๗๙}น^{๘๐}ของ^{๘๑}ต^{๘๒}น^{๘๓}ด^{๘๔}้วย

กองบรรณาธิการ กรมสาธารณสุข

แถลงการณ์สาธารณสุขพิเศษ

เรื่อง

“ ฝ ”

ฉันยอมทำให้ ฝ ช่วยไ้รับความไม่สะดวก
เจ็บปวด และทุกขทรมานต่าง ๆ แต่ว่ากัน
ตามจริง เท่าที่เป็น ฝ นึกกว่ายอมให้เป็น
อันตรายร้ายแรงอย่างอื่น เพราะฝเป็นผลแห่ง
การขบถกันตามธรรมชาติของร่างกาย ให้พ้น
จากการรังควาญของเชื้อโรคร้าย

ปรวคเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติเพื่อ
ขบถกันผลหนึ่งให้พ้น จากการเสียดสีที่เป็นอยู่
เรื่อยไป ฉะนั้น ฝ ก็เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ
เพื่อขบถกันไม่ให้เชื้อโรคร้ายเข้าสู่อวัยวะต่าง ๆ
ของร่างกาย ฉะนั้น หากไม่เป็นเพราะการ
ต่อสู้กันเป็นผลสำเร็จ ซึ่งดำเนินอยู่ในตัวฉัน
แล้ว จลินทรีย์เหล่านั้นก็จะเข้าสู่กระแสโลหิต
หรือกลายไปลงเนื้อหนัง เป็นเหตุให้เกิด
โรคอย่างร้ายแรงขึ้น ซึ่งอาจทำให้เป็นอันตราย
ถึงชีวิตได้ ด้วยการกระทำเช่นนั้น ธรรมชาติ
ย่อมรักษาความสวัสดิภาพของมนุษย์ โดย
พยายามห่อหุ้มและ ทำลายเชื้อโรคร้าย ที่ได้
เข้าทางผิวหนังนั้นเสีย

จะกำจัดเชื้อโรคเร็วเพียงใดนั้น ย่อมแล้ว

แต่ตำแหน่งของฝนั้นอยู่ที่ไหน จลินทรีย์ในฝ
นั้นเป็นชนิดอะไร จะยับยักด้วยวิธีใด และ
อำนาจต้านโรคหรือสุขภาพของบุคคลนั้นมาก
น้อยปานใด

การเสียดสีเป็นเหตุสำคัญอย่างหนึ่ง ของฝ
คือเลือด ซึ่งชายขาดเป็นครุย หรือ ซึ่งลงแรงแจน
แข็ง หรือกรรมคือเลือดที่แข็งนั้นอาจทำให้
ผิวหนังที่ทนคือเยื่อ จึงเป็นโอกาสให้เชื้อโรค
เข้าได้ ผิวหนังเยื่อตามรักแร้ ถ้าทิ้งไว้ โดย
ไม่ยับยักเสีย ย่อมเป็นโอกาสอันดี ให้เชื้อโรค
เข้าสู่ร่างกายตามผิวหนังนั้นได้ รองเท้าคับ
เสียดกางเกงที่แข็งกร้าน เข็มขัดหรือพวงกุญแจ
หนัก ๆ ซึ่งแขวน ที่เอวนั้น อาจทำให้เกิดความ
ระคายเคือง เป็นเหตุให้เกิดฝได้

เหตุสำคัญอีกอย่างหนึ่งของฝ คือความ
สกปรก ซึ่งผิวหนัง เป็นเหตุให้เชื้อโรคเข้าสู่
ร่างกาย และเจริญเติบโตในชุมชน การแกะห
ยาก็ทำให้เป็นฝที่เจ็บปวดมาก ซึ่งขบถกัน
การเคลื่อนไหวของขากรรไกร ทั้งทำให้พค
และเคี้ยวอาหารได้ลำบาก การกระทำที่เป็น

กรมสาธารณสุข

พฤศจิกายน

ผู้เป็นโรคปัสสาวะหวานมักเป็นผี

ชมชื่นหรือ ค่อมขี้ขำมัน และทิวพันธุ ชื่น

บรรดาแพทย์ได้สังเกตมาเป็นเวลานานแล้ว ว่าผีและโรคจิตก็ตางอย่างนั้น มักเกิดแก่ผู้เป็นโรคปัสสาวะหวาน บุคคลบางคนก็เหมือนจะมีลักษณะที่ผิดปกติในโลหิตที่หมักมากจนเสื่อ อาจเป็นเหตุให้เกิดไข้ได้ปริมาณน้ำตาลที่ผิดปกติในเนื้อหนัง ลึกอำนาจต้านทานโรคลง และเหมาะสำหรับการเจริญและทิวพันธุ ของจุลินทรีย์ ในผิวหนังที่ทำให้เกิดหนอง

อย่างรวดเร็ว การมีเชื้อโรคอยู่ในร่างกาย เช่นนี้เป็นอันตรายให้ตัวโลหิตขาวออกทำการต่อสู้ และห้อมล้อมเชื้อโรคเหล่านั้นไว้ การต้านทานของตัวโลหิตขาวที่เกิดขึ้นในเวลาอันรวดเร็ว เป็นลักษณะสำคัญมากในการป้องกันความแพร่หลายของโรค การยับยั้งหรือปฏิบัติแก้ไข โดยอ่อนความไวอย่างอื่น จะทำลายการป้องกันเสีย และอาจเป็นเหตุให้เชื้อโรคแพร่หลายไปอย่างร้ายแรงได้

เจ้าของยากลางบ้านค้ากำไรได้มากทุกปี โดยขายยาบำรุงโลหิต และ ยาทำให้โลหิตบริสุทธิ์ เพราะเหตุว่าคนโดยมากที่เป็นผีเข้าใจเสียว่าโลหิตของตนวิปริต จึงพากันมุ่งไปยังร้านขายยาใกล้ ที่สุก เพื่อซื้อยาบำรุงโลหิตลงกินสักขวดหนึ่ง ยาเหล่านั้นบางขนานอาจเป็นอันตรายได้มาก เนื่องจากขายอย่างผิดสมอยู่ในยานี้ช่วยให้ผลการรักษา

ผิวด่างและขวม เนื่องจากปริมาณโลหิตและเซรัมได้ ไปคงอยู่ที่ตรงนั้นมาก ความเจ็บปวดที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจากเนื้อหนังถึงกว่าธรรมดา และถ้าเป็นตำแหน่งที่เนื้อหนังนั้นมีทางหย่อนได้แค่น้อย เช่นในจมูกและหัวคิ้วแล้ว ก็ยิ่งเจ็บปวดทรมาน ถ้าเชื้อโรคที่รุกรานเข้าไปในเนื้อพ่ายแพ้ต่อตัวโลหิตขาว ร่างกายก็มิชยชนะ เนื้อหนังที่เป็นโรคไปแล้วก็เหลว

ผีเป็นต้นมารบ

เชื้อโรคย่อมมีอยู่เสมอ ที่ด้านนอกของผิวหนัง เมื่อมีทางเข้า เชื้อโรคก็เข้าทาง

ประกอบกับตัวโลหิตขาว และ เชื้อโรค ที่ตายกลายเป็นหนอง ซึ่งไม่ชักเคลื่อนเข้าสู่ผิวหนัง ในระยะนี้เราเรียกกันว่าผื่น เป็นหัว หรือแก

พ.ศ. ๒๔๗๐

หัวหน้า คือนอหนงที่ตายและชุมชน ซึ่งเปน
ใจกลางให้เกิดกอนผ เมื่อหนองออกแลว ผก็
จะหายไปโดยเร็ว ถ้าไกรยการรักษารักษาและก
แลความสมควร

ข้อพึงจำ

๑. อย่าบยเคนผเปนอนชาค
๒. อย่าขงผกวยเขมเขยผาหรือเขมหมก
๓. อย่าถอนชนหมก แะหูกวขของแ่ง
- หรือถอนหนวกแะวากวขแลย
๔. อย่าใช้ยาซักฟองพอกหรือประคย

แสดงการนี้สำหรับพิเศษ

๕. อย่าใช้ยากลางบ้าน เพื่อทำให้โลหิต
บริสุทธิ์ ในขณะเปนผ
๖. ถ้ามีกเปนผทคนคอ อย่าสวมเสื้อลง
แ่งให้คอแ่ง และอย่าให้ ข้างคคผม โคนผม
อชนทคนคอ
๗. อย่าทำอะไรแ่งจนกว่าจะเปนหัว
๘. ึ่งให้แพทยทวรขสสวระ ถ้าผจนเปน
กรรูก
๙. ถ้าเปนผท รผผปากหรือหมก อย่า
พยายามขำขักโดยตนเอง
๑๐. ึงรักษาความสธากอย่างแท้จริงเสมอ

การปลูกฝังนิสัยสุขภาพแก่เด็กนั้น จักต้องเริ่มต้นตั้งแต่ก่อนเข้าโรงเรียน
และโรงเรียนจักต้องให้ความรู้ในเรื่องนี้แก่เด็กอย่างฝังนิสสัยแน่นตลอดไป

กองบรรณาธิการ กรมสาธารณสุข

พระอินทร์

พวกไทยเราชาวสยาม ย่อม^๕นับถือ^๕ทั้งไม่เห็น องค์^๕ไหน จะสำคัญยิ่ง^๕กว่า พระอินทร์ พุทธศาสนาและไสยศาสตร์ คือ ศาสนา ไปได้โดย เพราะท่านสนิทสนมทั้งในศาสนา พราหมณ์ ควบกันมาแต่ดึกดำบรรพ์. แต่ พราหมณ์ และพุทธศาสนา อย่างเดียวกับคน ไทยเรา ข้าท่านยังลงมาช่วยเราบ่อย ๆ เช่น พุทธศาสนาเจริญขึ้นโดยลำดับ ไสยศาสตร์ ลงมาช่วยพระสังข์ขึ้นนางรจนา, ช่วยชุบ จันทโครพและสาปนางโมราเป็นต้น. เพราะ พุทธศาสนา เกือบจะนับว่าเป็นศาสนาเดียวกัน ฉะนั้นเรื่องราวของพระผู้เป็นเจ้า^๕นั้นข้าพเจ้า ก็ว่าได้. และความศักดิ์สิทธิ์^๕ของพระผู้เป็นเจ้า หวัง^๕ได้ว่าท่านผู้ทูล^๕มพระอินทร์ จะนำมา ในศาสนาพราหมณ์ ก็เลื่อนไปเหลือแต่พระ สำแดงในภายหลัง จนสิ้นเชิง. โปรดคอยจับ นาม. คามลัทธิพราหมณ์ในเมืองเราดูเหมือน โสทโวิโลก. ระเบียบ^๕ พระอิศวรเป็นใหญ่ คือเป็นฝ่าย แต่ประวัติของพระอินทร์นั้น ข้าพเจ้าถือ ‘โคพนิกา’ สังเกตง่าย ๆ ก็คือ เขาทำ ว่าเป็นมงคล เพราะท่านได้มาเลื่อมใสในพระ โยสธพระอิศวรใหญ่ กว่าเพื่อน. แต่พระ พุทธศาสนา และ ไทยาเพ็ญข้อปฏิบัติ ๗ ข้อ นารายณ์^๕ผู้รู้จักมากกว่าองค์อื่น เพราะท่าน ซึ่งเรียกว่า สัตตวัตร ให้เป็นตัวอย่างแก่เรา เคยอวตารลงมาเป็นพระราม พระอนิรุทธ ฯลฯ ทั้งหลายต่อไป ข้าพเจ้าจึงเขียนเรื่องพระอินทร์ ซึ่งเรียกว่า นารายณ์เสียบ้าง. ตามแต่จะนึกได้ ส่งลงมาพิมพ์ในเคียนทม พระราชพิพัฒน์เฉลิมพระชนมพรรษา แห่งพระบาท ยศกันก็ได้นำเอาเรื่อง^๕ของพระผู้เป็นเจ้าใน สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแห่งเรา เพื่อยกเลื่อมพระ ศาสนาพราหมณ์ มาแสดงให้ผู้อ่านได้ทราบ ราชสวัสดิศกพิพัฒน์มงคล ในอภิสิทธิ์กาลณ. เรื่องเรื่อย ๆ มาแล้ว ในพระเป็นเจ้าทั้งหลายของ กังค่อไย :- ศาสนาพราหมณ์ที่ปรากฏแก่ไทยเรา ข้าพเจ้า

พระอินทร์ เป็นเทพเจ้า ทนุมนัยดิถีกันมาก่อนพระพุทธกาล. ถ้าสังเกตตามเค้าเรื่องปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ก็เหมือนพระอินทร์ จะปกครอง สวรรค์ ทั้ง หมกใน ครั้ง นั้น อย่างเดียวกับพระอิศวรพระนารายณ์ ซึ่งนิยมกันว่าเป็นเจ้าเป็นใหญ่ในสวรรค์ ในยุคต่อมาจนยี่สิบ. ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในอาณาจักรสุโขทัยว่าพระอินทร์เป็นใหญ่ ต่อลงมาคือท้าวโลกบาลทั้ง ๔ ก็จะอธิบายต่อไป.

ต่อจากพุทธกาลลงมา พระอินทร์ก็แยกไปเป็นคนละทาง คือทางพุทธศาสนา มีเรื่องไปอย่างหนึ่ง ทางลัทธิพราหมณ์ก็มีเรื่องไปอีกอย่างหนึ่ง เพี้ยนกันบ้าง ตรงกันบ้าง เพราะฉะนั้นเรื่องของพระอินทร์ จึงกลายเป็น ๒ แผนกไป. ในแผนกลัทธิพราหมณ์นั้น ปรากฏอยู่ในอิทธิฐาน ท้ายเรื่อง พระราชนิพนธ์ ขัณฑะศร สกุนตลา ซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้ว เพื่อให้เนื้อความติดต่อกันเข้าพเจ้าจึงขอพงพระมหากษัตริย์คุณย่อเรื่องพระอินทร์จากพระราชนิพนธ์นั้น มาลงไว้ในที่นี้ด้วย ดังต่อไปนี้:—

พระอินทร์ ในยุคใดระเทศ เป็นเทวดามีอำนาจมาก แต่ไม่ใช่เป็นพระสยมวิ คือเกิดเอง (เพราะมีพระกิตยประชาบดีเป็นบิดา พระ

อภิตีเป็นมารดา, เพราะฉะนั้นพระอินทร์จึงนับว่าเป็นพระอาทิตย์ (เชื้อสาย 'อภิตี') ซึ่งมี ๑๘ องค์ด้วยกันคือ ๑. วรณาทิตย์ ๒. มิตรอาทิตย์ ๓. อวิยมนาทิตย์ ๔. ภคาทิตย์ ๕. องค์อาทิตย์ ๖. อินทราทิตย์ (คือพระอินทร์นี้). ๗. ชาทราทิตย์ ๘. สุริยาทิตย์ (คือพระอาทิตย์ที่ส่องโลก) พระอินทร์ขึ้นเดิมว่ามีสี่กายเป็นสี่เศียรหรือสี่ท่อน และต่อๆ มา กลายเป็นสี่เขี้ยว; มีแขนยาว, แปลงรูปไปตามชอบใจ; ทรงรถทอง เทียมด้วยม้าแคง ๓ มีเขี้ยวและหางยาว. พระหัตถ์ขวาถือวัชร (ม. วชิระ) คือสายฟ้า, บางครั้งถือ ศร, ขอ, และร่างแหสำหรับคล้องสัตว์. โปรดเสวยน้ำโสม (น้ำเมาทำด้วยรากไม้ชนิดหนึ่ง); เป็นใหญ่ในท้องฟ้า กำกับฤดูกาลและให้ฝนตก; เป็นผู้คอยปราบพญาคาสุร ผู้เป็นมารทำให้โลกแห้งแล้ง; มีมเหสีองค์หนึ่ง พระนามว่า ศุภะ. ซึ่งเรียกว่า อินทราณี, เอนทวิ (อินทรี) ก็ได้.

ครั้นตกมาในชั้นหลังๆ มีผู้ขึ้นดิถีพระอินทร์น้อยลงถูกขี้เกียจก็ทราบลง เช่นแพ้ อินทรีขี้ดลกตกก็กลัว ข้างที่สู้สู้ไม่ได้อีก วานมนุชย์ไปช่วย (เช่นวานท้าวทุณย์ยันต์ ไปช่วยรบกับยักษ์กาฬเนมิเป็นต้น); และประพฤติ

อ. น. ก.

พฤศจิกายน

เหล่าวโหล เป็นชู้กับนางหลยา ชายาพระ
โคทมกาศย จนนกสวไปให้มโยนเต็มตัว เมื่อ
ไทยเบาลงยุโรปโยนจึงกลายเปรมป็นันดา จึง
ปรากฏชื่อท้าวสหัสสเนตร, หรือสหัสสนัยน์
(ท้าวพันดา,) แต่ไทยเราเรียกว่าท้าวศรีเนตร
กัม, ซึ่งตามเรื่องของเขา 'ศรีเนตร' เป็นนาม
พระอิศวร.

ในหนังสือมหากาพย์ว่าลงมาสังวาสกับนาง
กุนตี จนเกิดพระภรต และ พระอรชุน. ครั้น
ยุคต่อมา ขอรุปรพพรณว่า กายสิ้นวัน ทรง
มาขาว หรือทรงช้าง, ถือ วิชระ, ศรี, และ
พระขรรค์.

พระอินทร์มีบุตร ชื่อ 'ไชยันต์'. มี
เมืองชื่อ 'อมราวตี', มีปราสาทชื่อ เวชยันต์
มีส่วนชื่อ ว่า นันทะ, จิตรลดา, ปารสกะ,
มีช้างชื่อ ไธราพท หรือเฮราวัน, มีม้าชื่อ
อุไธศรพ (อุไธเศศวส) มีรถชื่อ วิมาน หรือ
เวชยันต์, มีสารรถชื่อ มาถลิ, มีตรีชื่อ ศักิธรณ,
พระขรรค์ชื่อ ปรัญชะ. นเป็นประวติย่อแห่ง
พระอินทร์ตามคัมภีร์พราหมณ์ ตามพระราชา
นิพนธ์ก็กล่าวแล้ว.

เมื่อพระพุทธศาสนาปรากฏขึ้นในโลกแล้ว
พระอินทร์ก็มาปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา
มากกว่าเทวท้าวองค์ใด ๆ หมด นับว่าเป็น

เทพอบาสกผู้สำคัญใน พุทธบริษัท โค้งคหนึ่ง
เมื่อครั้ง พระพุทธเจ้าเสด็จ ขึ้น ไปเทศน์ว่าพระ
อภิมมมัยกฏ ไปรศพระพุทธรูปมารณัน พระองค์
ก็ให้เสด็จประทับเหนือแท่น บัดชาก็มีพลศิลา
อาสน์ของพระอินทร์ และพระอินทร์ก็ได้เป็น
มรรคนายกเชื้อเชิญเทวท้าวทั้งหลาย มีพระพุท
ธมารดาเป็นต้น ให้มาประชุมฟังธรรมณทานัน
นอกจากนี้ พระอินทร์ยังช่วยอุทิศหนุนในการ
กุกศเลนเนกประการ เช่นลงมาช่วยทุกข์
มนุษย์อยู่เนือง ๆ. กล่าววว่าพระแท่นบัณฑุกัม
พล อาสน์ ของท่าน เป็นผู้ เคือนให้เสด็จ ลงมา
ตามตำนานมีว่า เมื่อมนุษย์ผู้มียุญในมนุษย์
โลกนี้ ซึ่งสมควรที่ท่านจะต้องช่วยมีอุทิศเหตุ
เกิดทุกข์ร้อนขึ้นแล้ว พระแท่นซึ่งเคยอ่อน
นุ่ม ก็แข็งกระด้าง และปรากฏอาการ
ร้อน แสงให้พระอินทร์รู้สึกพระองค์, และ
เมื่อท่านไถ่เสง ทิพยเนตร แจ่ง เหตุการณ์ แล้ว
ก็เสด็จลงมาช่วยตามควร เข้าใจว่าท่านผู้อ่าน
ท่านคงจะยังไม่ลืมเรื่องสังข์ทองตอนใดก็ใด ซึ่งมี
ว่า "มาจะกล่าวบทไป ถึงท้าวสหัสสนัยน์
ครียังคงสา ทิพยอาสน์เคยอ่อนแต่ก่อนมา

กระด้างดังศิลาไม่เคยเป็น ฯลฯ

ตั้งแต่ พระอินทร์ เข้ามาเลื่อมใส ใน พระ
พุทธศาสนาแล้ว สภาพของท่านย่อมเปลี่ยน

พ.ศ. ๒๔๗๐

พระอินทร์

แปลงไปหลายอย่าง อย่างที่สำคัญนั้นคือท่าน
ไค้เสวยน้ำอมฤต ทำให้ร่างกายของท่านเป็น
ทิพย์ ไม่แก่ไม่ตายอย่างเดียวกับเทวดาทั้งหลาย
ซึ่งไค้ชื่อว่า “อมร” (ผู้ไม่ตาย) แต่
ครั้นท่านมาเป็นอุบาสกในพระพุทธศาสนาเข้า
อานาปานั่นเสื่อมศรัทธาไป เพราะท่านจะต้อง
ตายเช่นเดียวกับสรรพสัตว์ทั้งหลาย ตาม
พระพุทธโอวาทว่า สัตว์ทั้งหลายเกิดมาแล้ว
ก็ต้องตายไปตามสภาพไม่เลือกหน้า เพราะ
ฉะนั้นท่านในพระพุทธศาสนา เทวดาทั้ง
หลายเมื่อสิ้นบุญก็ต้องจุติลงทั้งนั้น แม้จนพระ
พรหมผู้มีอายุยืนเป็นกัปๆ ก็ต้องจุติ, พระ
อินทร์ก็ต้องพลอยจุติไปกับเขาด้วย ดังปรากฏ
ในเรื่องท้าวสัทกมนัชาคราช มีว่า ท้าว
มนัชาคราชเป็นพระราชจักรพรรดิ มีอำนาจ
เป็นใหญ่ในมนุษยโลกทั้ง ๔ ทวีป แล้วยังไม่
พอ ด้วยความโลภ จักกระเหินขึ้นไปเมือง
สวรรค์ ขึ้นจากมณฑลราชิกา, ท้าวโลกบาล
ผู้ครองสวรรค์ชั้นนรกสมมติให้ ท้าวมนัชา
ราชยังไม่มี ขัจักรขึ้นไปยังสวรรค์ชั้น
ดาวดึงส์ ซึ่งพระอินทร์เป็นผู้ปกครอง และ
พระอินทร์ก็ยกสมมติให้ทั้งหนึ่ง, ท้าวมนัชา
ราชเสวยทิพย์สมบัติอยู่ในดาวดึงส์เทวโลกสิ้น
กาลนาน จนพระอินทร์เกาทัณฑ์ไป พระอินทร์

ใหม่มาเกิดแทนต่อๆ กันไป จนถึงพระอินทร์
องค์ที่ ๓๐, ท้าวมนัชาคราชก็เกิดขึ้นมา
ดังใจเรา แย่งเอาสมบัติของ พระอินทร์ เสียให้
หมด เลยพลัดตกลงมาจากสวรรค์ด้วยพระชน
มายุสังขาร ้วยอกศุลเจตนานั้น, ตาม
ตำนานในพระพุทธศาสนา คำว่า “พระอินทร์”
หาเป็นชื่อเฉพาะ ไม่เมื่อเทวดาองค์ใดได้เป็น
เจ้าปกครองสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ก็เรียกว่าพระ
อินทร์ทั้งนั้น และคำว่า “อินทร์” ซึ่งมักว่า
“อินท” ว่าเป็นชื่อแพร่หลายมาก คล้ายจะ
เป็นนามสกุลก็ได้ ตามนัยแห่งมหาสมัย
สูตร และอาฏานาฏิยสูตร ปรากฏว่าบุตร
ท้าวโลกบาลทั้ง ๔ ผู้ครองสวรรค์ชั้นจากมมหา
ราชิกาองค์ละมาก ๆ ก็มีชื่อว่า “อินท” สัน
ทั้งนั้น ดังบาลีว่า “ปุตฺตาปิตฺตสฺส พทฺโธ อินท
นามา มหพฺพลา” — แปลว่า “บุตรเป็น
อันมากแห่งท่าน (ท้าวโลกบาล) มีกำลัง
มาก มีนามว่า ‘อินท’ ทั้งนั้น” เพราะฉะนั้น
พระอินทร์ที่ปรากฏในตำนาน พระพุทธศาสนา
จึงไม่ใช่องค์เดียวกันทั้งหมด ที่เห็นได้ง่าย
คือพระอินทร์ที่จำแลงเป็นพรหมณ์ มาขอพระ
มัตริ ในเรื่องมหาเวสสันดรชาดก ก็ไม่ใช่
พระอินทร์ ในครั้งพุทธกาล เพราะในท้าย
ชาดกกล่าวไว้ว่า “สกุโธ สมเด็จพระชินยาธิ

ป. น. ก.

พฤศจิกายน

สุราชัยกัเทวราช กลับ ซาติมา คือ พระมหาเถร
อนรท... แต่พระอนรท นั้น เป็นพระภาตา
(เรียบพระยงน้อย) ของพระพุทธรเจ้า และ
ท่านก็ออกบวชในพระพุทธรศาสนา อยู่มาจน
พระพุทธรเจ้าปรินิพพานแล้ว, พระอินทร ทมา
พึงธรรมพระพุทธรเจ้าในครั้งพุทธรกาลนั้นจึงเป็น
อภิลักขิต, พระอินทร ที่ปรากฏในเรื่อง
ชาตกเป็นต้น มักกล่าวไว้ สั้น ๆ ว่าพระอินทร
ได้ลงมาทำอย่างนั้นอย่างนี้ เท่านั้น ไม่ใคร่จะ
มีประวัติพิสดาร จึงทราบไม่ได้แน่ว่าใคร
เป็นใคร. แต่พระอินทร ในครั้งพุทธรกาลนั้น
มีประวัติเล่าไว้ในอัฐสฤตถาธรรมบทโดยพิสดาร
จึงขอโอกาสย่อมาลงไว้ในที่นี้ เพื่อได้เปรียบ
เทียบกับพระอินทร ของคัมภีร์พราหมณ์ข้างต้น
นี้ ทั้งข้อไปนี้

พระอินทร ในครั้งพุทธรกาลนั้น เกิมที
เป็นมานพชื่อว่า มนะ (เรามักเรียกกันว่า มาชน
มานพ) อยู่ใน ตำบลบ้าน อชถคาม แคว้น
แคว้น มคธราชรัฐ เป็นผู้ มีปัญญา ชำนาญ
โกรธ หวัง ประโยชน์ แก่ ผู้อื่น ได้ทำกาละ
สาธตม ประโยชน์ เช่น แลวดางทาง และ ทพิท
แท่งคนเดินทาง เป็นต้น จนมีเพื่อนร่วมใจ
เป็น ๓๓ คนด้วยกัน ต่อมานายบ้านหมื่น
ระแวงว่าจะเป็นโจร จึงนำเรื่องไปทูลพระ

ราชา, เมื่อพระราชาทรงทราบก็ทรงเชื่อตาม
นายบ้านกล่าว หาได้ทรงสงสัยสงสัยไม่ ครั้น
ให้ประหารชีวิตโดยวิธีให้ช้างเหยียบ. ด้วย
อำนาจเมตตาจิต แห่งมีขมาอดทนบิรวาร
ทั้งหลายนั้น ยินยอมให้ช้างไม่กล้าเหยียบ
จนกระทั่งเขาเสีย ลำแพน คลุมตัวไว้ไม่ให้ ช้าง
เห็น ช้างก็ไม่กล้าเหยียบ อย่างนั้นเอง เมื่อ
พระราชาทรงทราบความอัศจรรย์เช่นนั้น จึง
มีพระราชโองการให้หาผู้มีมาดเพ กัย บิรวาร
เข้าไปเฝ้าและทรงซักถามข้อความตามที่นาย
บ้านกล่าวหา ครั้นพระองค์ได้ทรงฟังมีมาดเพ
กราบทูล ขรรยายเรื่อง การ กุศล สาธารณ ประ-
โยชน์ ทพวกเขาได้ กระทำ มา แล้วจน สิ้นเชิง
ล้วนเป็นคุณ ประโยชน์ แก่บ้านเมือง และอาณา
ประชาราษฎร์ทั้งนั้น, หาได้เป็นการทุจริต
คั่งนายบ้านทูลไม่ จึงทรงพระ โสณัสตรัส
สรรเสริญโดยเอนกประการ และกรวณายบ้าน
ว่าทูลขบงให้พระองค์เข้าพระทัยผิด จึงทรง
ให้เข้าเป็นนายบ้าน ถอนนายบ้านเดิมให้เป็น
ทาสผู้มีมาดเพพร้อมทั้งครอบครัว และพระราช
ทานช้างตัวนั้นให้เป็นพาหนะด้วย

ก่อนนั้นผู้มีมาดเพกับบิรวารก็เข้าเพี้ยกุศล
ยัง ๆ ขึ้นไปตามฐานะ ภายหลังจึงพร้อมกัน
จ้างช่างไม้ ให้ทำศาลาใหญ่ไว้ ในทางสี่แยก

พ.ศ. ๒๔๗๐

พระอินทร์

เพื่อเป็นที่พักแรมคนเดินทาง. มีขบวนพาหนะ โยชนเห็นยานแล้ว ยังบำเพ็ญข้อปฏิบัติ ภรรยา ๔ คน คือ นางสุนันทา, นางสุจิตรา, นางสุกัณฐิมา, และนางสุชาดา. ส่วนนางสุกัณฐิมา เมื่อเห็นสามสร้างศาลา ก็อยาก จะ เข้าส่วน สร้างกับเขายัง จึงให้สินบนนายช่าง ขอ ให้ได้เข้าส่วนทำศพ, นายช่างก็รับจัดการให้จนสำเร็จ ชำนาญจึงจ้างให้นายช่างจารึกอักษรไว้ว่า ‘ศาลาสกัณฐิมา’ ด้วย, ต่อไปศาลาจึงชื่อว่า ‘สกัณฐิมา.’ ตามชื่อของนาง, และได้เป็นที่พักผู้เดินทาง ผู้เจ็บป่วยทั้งผู้ดีและเชลยใจ, และช่างที่ได้รับพระราชทานมานั้น ก็เป็นพาหนะรับส่งคนทพพลภาพ และขนเสบียงอาหารเป็นต้นตลอดมา, เพื่อให้เป็นสถานรมณีย์ มีขบวนพาหนะปลูกต้น ‘โกวิลาละ’ ซึ่งเคยเรียกกันว่าต้นทองเหลือง ไว้ในที่ใกล้ศาลานั้น, ต่อมานางสุนันทา จึงสร้างสระ โยชธรณี เพิ่ม เต็มขึ้น เพื่อไม่ให้ แพ้นางสกัณฐิมา, ในไม่ช้านางสุจิตราที่สร้างสวนดอกไม้นั้นก็ปลูกดอกไม้ให้เสียเปรียบกัน. ส่วนนางสุชาดานั้น ถือว่าตนเป็นลูก ของลุง แห่ง มีขบวนพาหนะ เข้าได้เป็นภริยานาย ย่อมสนิท กว่าภรรยาอื่น ๆ และคิดว่าบุญที่ผู้ทำก็เท่ากับตัวทำ จึงมิได้ ทำบุญอย่าง ไรกับเขาเลย.

มีขบวนพาหนะ นอกจากทำกุศลสาธารณะ

พระ โยชนเห็นยานแล้ว ยังบำเพ็ญข้อปฏิบัติ เจ็ดประการ คือ ๑. บำรุงบิดามารดา ๒. บำรุงผู้ใหญ่ในตระกูล ๓. มีวาจาอ่อนหวาน ๔. ไม่ส่อเสียดใคร ๕. ไม่ตระหนี่ ๖. มีสติ ๗. ชุ่มความโกรธ. ดังบำเพ็ญข้อปฏิบัติ

“มาตาเปตภิระ ชนตุ กุเลเชญจปาจาณิน สณห์ สหิตสมภาส์ เปสฺสเนยฺยปฺปหาณิน มจฺเจวีนฺนเย ยุตติ สจฺจ โภธากิฏฺฐิ นริ ตีเว เทวา ดาวตีสสา อาหุ ‘สปปุริโสติ’ ราชัน “เทพนิกายสำนึก ดาวตีสแสน สวรรค์ กล่าวสรรเสริญสัตว์ ประพฤติ วัตรเจ็ดประการ นามขนาน ‘สัตตวัตร’ หนึ่งในประวัติดีดา— มารดาผู้อุปถัมภ์ สองย่าเกรงเกรง นบผู้ใหญ่ในตระกูล สามสมบุรณ์ด้วยวา— จาละเอี้ยดอ่อนหวาน สักการส่อเสียด ให้เขาเกลียดชังกัน ห้ามบรรเทาความตระหนี่ ที่หก กล่าวคำสัตย์ เจ็ดบำบัดความโกรธ อันเป็นโทษสาหัส, ว่าเป็นสัตตบุรุษ เจริญวัตร ควรจะนอนน้อมชรวง สระเสียน.”

เมื่อมีขบวนพาหนะ ได้บำเพ็ญกุศลสัมมาปฏิบัติ ได้ชื่อว่า ครอบครองดีคุณความดีไว้ในมนุษย์ โลกนสินกาลนาน ครั้นก็ขณมสังขารแล้ว ก็ได้ขึ้นไปเป็นสมเด็จจอมรินทร์

อ. น. ก.

พศุคจิก

ชีราชในกาวิละสวรรค, ฝ่ายสหยาทั้งหลาย
นั้น ก็ขึ้นไปยังเกิดร่วมกัน. ทั้งจึงสวรรค^{ขึ้น}
นถกควรจะไต่ชื่อว่า 'กาวิละ' ดังแต่บัดนั้นเป็น
ต้นไป เพราะคำ 'กาวิละ' ก็มาจาก 'โคต' หรือสันสกฤตว่า 'ครัยศรัค' (ครัยศรัค)
ซึ่งหมายความว่า เป็นที่อยู่ แห่ง เทวคา^{ขึ้น} นั่น,
หรือกล่าวแต่จำนวนสิบทิศก็เคยฟังเสียว่า 'ไตร
ทศ.' (๓๐) ก็โค. เพราะฉะนั้นสวรรคขึ้นก่อน
จากนั้น ก็กระจะไม่ช้อย่างนั้น และจะมีช้อย
อย่างไรก็ไม่ปรากฏเหมือนกัน. ส่วนนายช่างผู้
ทำศาลานั้นก็ขึ้นไปเกิดเป็นพระวิสุทธิกษัตริย์
สันสกฤตเรียกว่า 'วิศวะกรรม' เป็นพระเจ้าแห่ง
การก่อสร้าง ท่านยถาว่า เป็นนคร การช่างทั้ง
หลาย ซึ่งคำสามัญเรียกว่าพระเพชรผลกรรม.
แต่พระวิสุทธิกษัตริย์นั้นจะเป็นองค์เดียวกับพระ
วิสุทธิกษัตริย์มาสร้างอาศรมให้พระเวสสันดร
หรือไม่ก็ไม่ทราบ. ท่านใดก็กล่าวไว้ว่าพระ
วิสุทธิกษัตริย์ในเวสสันดรชาดก นั้นกลายชาติมาเป็น
พระโมคคัลลานะ, จึงวินิจฉัยได้แต่เพียง
ว่าถ้าเป็นองค์เดียวกัน, พระวิสุทธิกษัตริย์ ในครั้ง
พุทธกาลก็ยังไม่ มี หรือมีก็ต้องเป็นเทวคาองค์
อื่นไปสวมตำแหน่ง.

ก่อนเทวคา^{ขึ้น} องค์ขึ้นไปยังเกิด, สวรรค
ขึ้นก็มีพระอินทร์ครอบครองอยู่ก่อนแล้ว. พวก

พระอินทร์เก่าว่าพระอินทร์ใหม่ขึ้น มายังเกิด
ก็เตรียมน้ำ 'ทิพย์ยาน' (เห็นจะเป็นน้ำโสม
หรือเหล้า เพราะดื่มแล้วเมา) ไว้เลี้ยงดู แต่
พวกพระอินทร์ใหม่ นักแนะกันไม่ดื่ม ปล่อย
ให้พวกพระอินทร์เก่าดื่มฝ่ายเดียว เมื่อเห็น
ว่าเมาทั้งทำตัวกันแล้ว ก็ช่วยกันจับเหวี่ยงลง
มายังมหาสมุทรทั้งสิ้น. พวกพระอินทร์เก่าที่
ถูกขว้างลงมาก็นอนอยู่กลายเป็นอสุร แต่ยังไม่
สิ้นบุญหมดทีเดียว จึงยังเกิดอสุรวิมาน
คอยรับอยู่ที่เชิงเขา พระเมรุ พวกอสุรก็ได้อยู่ที่
นั้น ปรากฏเป็นอสุรพิภพอ้อมมา มีไม้ 'จิตติ
ปาตลี' เกิดขึ้นประจำพิภพนั้น.

เมื่อพระอินทร์เก่าเพี้ยญตกลงมากลายเป็น
อสุรไปหมดแล้ว เมืองใหม่ก็บังเกิดขึ้น มี
ชื่อว่า 'กาวิละสันดร' ดังแต่บัดนั้นออกถึง
บ้านวันตก ขาวพันโยชน์, บ้านเหนือจากบ้าน
ใต้ก็ยาวพันโยชน์เหมือนกัน, มีสวนและสระ
โยกขรณปุริชม, มีปราสาทแล้วด้วยแก้ว ๘
ประการ สูง ๘ ร้อยโยชน์ มีนามว่า 'เวชยันตี'
พร้อมด้วยของแก้วของทองงามตระการ ด้วย
อันสิ่งแห่งการสร้างศาลา. และมีคันปาริ
ฉัตรกะ, (เรียกปาริชาติก็ได) สูง ๖๐ โยชน์
กว้าง ๕๐ โยชน์ มีแท่นขัณฑ์มีพลศิลา มี
สีดิงคอกชัยพฤกษ์ หนา ๘๕ โยชน์อยู่ภายใต้

พ.ศ. ๒๔๗๐

พระอินทร์

คันปาริฉัตตะ, พุยลงและฟูขึ้นไต่ยามเมื่อนั่ง
และลุกขึ้น, ยังเกิดขึ้นด้วยอันสิ่งแห่งการ
ปลดคัน 'โกวิลาเร.' ข้างที่พระราชาประทาน
ให้มันก็ไต่ ไปยังเกิดเป็นเทวบุตร ชื่อว่า 'เฮรา
วณ' (คล้ายพระอินทร์พราหมณ์), เมื่อ
พระอินทร์ต้องการประพาสสวนอุทยาน เทวบุตร
นั้นก็รักพระองค์เป็นข้าง มีหัว ๓ หัว และมี
ขลุ่ยรัก ทุก ๆ หัว สำหรับ เทวคา ๓ องค์ นั้น
และมีเครื่องตกแต่งเป็นอนเนก (ขอยุติ) ส่วน
นางสุธัมมา, สุนันทา, สจิตรา, ก็มายังเกิด
เป็นมเหสีของพระ อินทร์พร้อมเพรียงกัน และ
มีเทวสภาชื่อว่า 'สุธัมมา' สรรสวรรค ชื่อ
'สุนันทา,' และสวนสวรรค์ชื่อ 'จิตรา' ก็
ยังเกิดขึ้นด้วยอันสิ่งแห่งการสร้าง ชื่อฟ้า,
สระ และ สวน ตามสามตน. แต่นาง
สุชาดาผู้มีใจ ทำบุญอะไรจึงไปบังเกิดเป็น นาง
นกยางหาปลา กินอยู่ตามซอกเขา. เมื่อ
พระอินทร์ ครวญกับทิพยเนตรเห็น ขวัญขึ้น
ไปยังเกิดพร้อมมูลแล้ว ยังขาดอยู่แต่นาง
สุชาดาเท่านั้น เมื่อถึงทิพยเนตรครวญ
ก็รู้ว่าไปเกิดเป็น นาง นกยาง ก็แปลงเพศ
ลงมาแนะนำให้ ถอดศีล นางนกยางก็เชื่อ
ฟัง ถอดศีลจนหมดกาย แล้วไปเกิดเป็น
ลูกสาวช่างหม้อ ในเมืองพาราณสี เมื่อพระ

อินทร์ทราบความ ก็แปลงเพศลงมาสั่งสอน
ให้ ถอดศีลและทำบุญต่าง ๆ เมื่อนางนั้นสิ้น
ชีพแล้ว ก็ไปยังเกิดเป็นชื่อกาแห่งจอม อสุ
รชื่อว่า 'เวปจิตติ' (คือพระอินทร์เก่าที่ถู
ขว้างลงมา) เมื่อนางมีอายุ ๖๐ ปี สัมภพจะ
มีคู่ พระราชาจึงเริ่มพิธีสมพร (คือ
ให้ ชื่อกาเลือกคู่อย่างนางรณนา). เมื่อพระ
อินทร์ เล็งทิพยเนตรทราบเรื่องแล้ว ก็จำแลง
กายให้ปรากฏแก่ผู้ เป็นยักษ์แก่ แต่ให้
ปรากฏแก่ นางสุชาดาเป็นเทวบุตร ผู้ ทรงโฉม
ในที่สุคนางจึงส่ง พวงมาลัยให้แก่พระอินทร์ ผู้
เป็นยักษ์แก่นั้น ทำให้เกิด โกลาหลหนักใหญ่
ทันใดนั้น พระอินทร์ ยักษ์แก่ ก็ตรง เข้า อ้อมนาง
พาชนเวชยันตรถ ชัยทันไปยัง ทวารทั้งสี่ สวรรค
ทั้งนี้ก่อให้เกิดความ เคียดแค้นเพิ่มขึ้นแก่พวก
อสูรอีกเป็นอันมาก. ครั้นถึงฤกษ์ออกจิตตปรา
ธาน ชวนให้อสูรทั้งหลายคิดถึงทอดปาริฉัตตะ
ในทวารทั้งสี่ และระลอกถึงตนที่เคยเสีย
ทิพยสมบัติอยู่บนทวารทั้งสี่ และยิ่งซ้ำคิดถึง
พระอินทร์ลงมาพาเอาภิกษาของนายคนไป ก็
ยิ่ง โกรธแค้นมากจน จนถึงแยกพล อสู
รชนไปรบเทวคาเวชยันไปตีทวารคฤมมทวาราช
แพ แล้วเลยยกขึ้นไปถึงชั้นทวารทั้งสี่ รบ
กับพระอินทร์ ใหม่ เป็นสงครามใหญ่ ซึ่งเรียก

อ. น. ก.

พฤตจักร

ว่าเทวสุรสงครามในที่สุดพวกอสูรแพ้ ถอยร่น
กลับลงมามีคน แต่สงครามก็ทำสนธิสัญญา เมื่อ
ถึงคราวออกจิตตปาลยาน พวกอสูรก็ทวน
ระลึกถึงเรื่องเก่าและยกพลชนไปรบต่อไป แต่
เมื่อเห็นพระอินทร์ก็เซ็ดมือ ยกทัพถอยกลับ
เป็นครั้งเรื่อยมา ถึงแก่พระอินทร์ต้องนิรมิตรูป
ประติมาของพระองค์ประทับฐานไว้ ที่ประตูมาเมือง
ทั้งสี่ด้าน เมื่ออสูรยกชนมาเห็นรูปประติมา
ของพระอินทร์ ก็กลัวว่าจริง จึงถอยทัพกลับ
แต่ก็ยัง ไม่เซ็ด เหมือนกัน ถึงคราวออก
จิตตปาลยานก็ยกขึ้นไปใหม่ทั้งกล่าวแล้ว.

ขอโอกาสออกนอกทางอีกหน่อย คือ
ท่านนาคะประทับ ที่ ท่านเสวยวิภังโกตยา
นำเรื่องตำนานฝ่ายศรีโคตมราชมาลง
ในหนังสือไทยเขมรนั้น กล่าวว่า ลุชชีแฟร์ ซึ่ง
เป็นอริยศักดิ์แห่งเทพเจ้าทั้งหลาย เมื่อเห็นพระ
เป็นเจ้าไปรบปราบพระบุตรมาก จึงคิดริษยา
เกลียดชังเป็นสงครามใหญ่ พระบุตรเอา วัชระ
(สายฟ้า) ขว้างลุชชีแฟร์ ตกลงไปในนรก
ท่ามกลางน้ำทองแดงอันละลายคว้าง พวก
ลุชชีแฟร์ เลยกกลายเป็นพญานาคาน (พญา
มาร) จึงเป็นข้าศึกกับพระเป็นเจ้าตลอดมา.
ชวนให้ คิดว่า จะมีเค้าเดิมเป็นเรื่องเดียวกัน
คือ พวกพระบุตรก็คือเทวดาพวกพระอินทร์ใหม่

นั่นเอง พวกลุชชีแฟร์ คือพวกพระอินทร์เก่า,
ถูกขว้างตกลงในน้ำทองแดงกลายเป็น นาคาน
ก็ละม้ายกับพระอินทร์เก่า ถูกขว้างลงในมหา
สมุทร กลายเป็นอสูร. พวก นาคาน คิดขบ
ถวายพระเป็นเจ้า ก็ละม้ายกับการสงครามซึ่ง
พวกอสูรคิดรบเทวดาข้างบนนี้. ข้างฝ่าย
คัมภีร์พราหมณ์ ก็มี อสูร กับ เทวดารบ กัน เป็น
เทวสุรสงครามใหญ่เหมือนกัน แต่สาเหตุที่เกิ
สงครามนั้นตามพระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระ
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงอธิบายประวัติ
พระจันทร์ ในอภิธานท้ายเรื่องสกลนคาลัยว่า พระ
จันทร์โคก ไปพาดนางคารมเหสี พระพฤตหัย
มาเป็นภรรยา พระพฤตหัยก็ ชอบ ๆ ก็ไม่คืน
พระพรหมว่า กล่าวก็ไม่เชื่อ จึงเกิดสงคราม
ใหญ่ขึ้น พระศุภรผู้อาจารย์อสูรเข้าข้างพระ
จันทร์ พระอสูรทั้งหลายก็เข้าข้างพระจันทร์
ตามอาจารย์. พระพฤตหัยเป็นอาจารย์
เทวดาทั้งหลาย ดังนั้นเทวดาทั้งหลายมีพระ
อินทร์เป็นต้นก็เข้าข้างพระพฤตหัย เกิด
เป็นเทวสุรสงครามใหญ่ อีกเกร็ดทั่วไป
ทั้งไตรภพ. ตามเรื่องนสังเกตุกัมมคำเงื่อน
คล้าย ๆ กับเรื่องพระอินทร์อยู่เหมือนกัน คือ
เรื่องพระอินทร์ขึ้นคนพวกพระอินทร์เก่า เสวย
น้ำทิพย์ยาน (น้ำโสมหรือเหล้าครึ่งนั้นกระ

พ.ศ. ๒๔๗๐

พระอินทร์

มัจ). ในเรื่องทว่าน สาเหตุอันก็เกิดจาก พระจันทร์, และพระจันทร์ก็ไ้ชื่อว่า 'โสมะ' ซึ่งเดิมก็ แปลว่า น้ำโสม คือ น้ำเหล้าอย่างสูง ของพราหมณ์ ซึ่งเรียกว่า 'ทิพย์ยาน' ก็ จะไ้, และเรื่องพระจันทร์พานางคาราไปเป็น เมียนน, ถูกคล้ายกับทพระอินทร์พานางสุชาคา ไปเป็นมเหสีเหมือนกัน (แต่โสมะพอกันที่พระ จันทร์ เป็นฝ่ายยักษ์ พาหญิงของฝ่ายเทวดา). ทั้งนั้นชวนให้ คิดว่า จะมาจากเค้าเดิมเรื่องเดียวกันอีกก็ไ้. นักปราชญ์ท่านสันนิษฐานว่า เรื่องเหล่านี้เนื่องมาจากมูลรากเรื่องชาวอริยจะ ไ้ถึงมาทำสงคราม แย่งดิน ของพวก มลิกะ คือพวกอินทโยเกียม. ครั้นเล่ากันต่อ ๆ มา เป็นเวลานาน พวกอริยจะก็ยกย่องพวกตน สูงขึ้น ๆ จนเป็นเทวดา และพวกมลิกะผู้ เจ้า ของ ดินเดิม ก็เหยียดให้ เป็น ยักษ์ เป็น มาร ไป อย่างเดียวกับงานโบราณซึ่งถือว่าเจ้านายแห่งตน เป็นสำนักสวรรค์ (ซึ่งเรียกว่า 'เทียนเฉียว') และเหยียดพวกอิน ให้เป็นชวนเป็นยักษ์ไป.

ขอโอกาสกล่าวดังเรื่องพระอินทร์ อีก คือเมื่อพระอินทร์ พานางอสูร กัญญา สุชาคา มาบังคาวกัณฑ์แล้วก็ตั้งให้เป็นมเหสี ของพระองค์ และเมื่อจะเสด็จไปไหนมักพา นางสุชาคาไปด้วย เพราะนางชอบรอไว้ว่า

นางไม่มีญาติ ถ้าจะเสด็จไปไหนขอติดตาม ไปด้วย เพราะเหตุนั้น จึงมีผู้รักนางสุชาคา มาก, จนถึงแก่เรียกพระอินทร์ว่า ท้าวสุขัม บัติ (ผัวนางสุชา, หรือ สุชาคา ก็ไ้). ขอ นั้ปรากฏแต่ในคัมภีร์พุทธศาสนาเท่านั้น. ขอ ยุติเรื่องพระอินทร์ที่ปรากฏในสักกัตถ์ แห่ง อัญชฎาธรรมบทแต่พอเป็นเค้าความเพียงนี้.

ข้อความสำคัญที่พระอัญชฎาจารย์ นำ เรื่องพระอินทร์ มากเล่าไว้ ในที่นี้โดยพิสดาร (ยิ่งกว่าที่กล่าวในที่นี้มาก) เช่นนี้ ก็ประสงค์ จะให้กลุ่บุตรทราวยข้อความในพุทธภาษิตคาถา ธรรมบทซึ่งช่วย เกิดความ เลื่อมใสศรัทธาต่อ เอาพระอินทร์เป็นตัวอย่าง ในการสร้างกุศล จึง ขออัญเชิญ พระคาถา พุทธภาษิต นั้น มาลงใน โอภาสน์ เพื่อเป็นการเฉลิมพระสิริสวัสดิ์พิ พพัฒน์มงคล ในอิทธิกษิตกาลเฉลิมพระชนม พรรษาแห่ง พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แห่ง เราทั้งหลาย ดังต่อไปนี้ :—

“อุปมาเทน มหวา เทวานิ เสฏฐัตถิ
คโต. อุปมาทำ ปัสสนติ ปมาโท
ครหิโต สทา.”

“ท้าวมหาน ได้เป็นใหญ่กว่าเทวดา
ทั้งหลายก็ด้วยความไม่ประมาท. บัณฑิต
ทั้งหลายย่อมสรรเสริญความไม่ประมาท.

อ. น. ก.

พฤศจิกายน

แต่ความประมาท ท่านติเตียนทุกเรื่อง."

ในครั้งพุทธกาลนั้น ปรากฏว่าพระอินทร์ เป็นใหญ่กว่าเทวดาทั้งหลาย ถึงปรากฏใน คาลาพระพุทธานุชาตินั้น. พระอินทร์ได้ จารยักกล่าวว่า พระอินทร์ ได้เป็นใหญ่ถึงสอง ชันฟ้า คือชันจากมหาราชิกษาซึ่งมีท้าว ๗๖๖ โลกบาลทั้ง ๔ เป็นผู้ครอง, และชันท้าวทั้ง ๓ ซึ่งพระอินทร์ ปกครองเอง. ตามตำนานว่า สวรรค์ ๓ ชั้นอาศัยอยู่กับเขาพระสุเมรุ, คือ เชิงเขาพระสุเมรุ เป็นอสัณฐานกว้าง ขวางใหญ่โต มีท้าวเวสวัตติสวราช (ยักษ นางสุชาดา) เป็นผู้ปกครอง และได้ยกรพล ชันไปรบกับพระอินทร์เอง, และมีข่าไม้ ๓ เป็นที่อยู่ของพญาคูขี้หอมเรียกว่า วิมาน สิมพล, มีมหาสมุทร และเขาสัตตบริภัณฑ์ ถัดมรรค. สวรรค์ ชันจากมหาราชิกษานั้น อยู่กึ่งกลางเขาพระสุเมรุ มีเมืองท้าว ๗๖๖ โลก บาลทั้งอยู่ในทิศทั้ง ๔ แห่งเขาพระสุเมรุ และ ปกครองในทิศแห่งตนๆ. ตามอาถรรพ์วิบุตย ว่าท้าว อครุญ มีพวกคนขับเป็นขบวน ปกครองทิศบูรพา ซึ่งเป็นทิศแห่งมนุษย์ชาว ขุพพิเทท้าว. ท้าววิรุฬหกมีพวกกุมภินท เป็นขบวน ปกครองทิศทักษิณ ซึ่งเป็นทิศ แห่งชมพูทวีป (ทวีปเรา). ท้าววิรูปักษ์มี

พวกนาคเป็นขบวน ปกครองทิศอัชฌิม (ตะวัน ตก) ซึ่งเป็นทวีปอมรโคยานะตั้งอยู่. และ ท้าวเวร (เวสสวัณ) มีพวกยักษ์เป็น ขบวน ปกครองทิศอุดร, ซึ่งเป็นทวีปอุตตรกุรุตั้งอยู่. และท้าวโลกบาลทั้ง ๔ นั้น อยู่ได้อำนาจของ พระอินทร์ อีกทีหนึ่ง. และขอเขาพระสุเมรุ นั้น ท้าวทั้งสี่เพนท้าวแห่ง พระอินทร์ ตั้ง อยู่, เป็นสวรรค์ ชันที่ ๒ เรียกว่า ชันท้าวทั้งสี่. ซึ่ง ชันไปจากนั้นคือชั้นยามะที่ ๑, ชันทิศทั้ง ๔, ชันนิมมานวาทที่ ๔, ชันปรินิมิตตวาทที่ ๖, (ชันที่ ๕ และที่ ๖ ท่านว่าเทวบุตรมาร อยู่). รวมเทวโลกเพียง ๖ ชันเท่านั้น ต่อขึ้นไปถึง พรหมโลก.

ดูเหมือนในครั้งนั้นพระอินทร์ จะเป็นพระผู้ เป็นเจ้าใหญ่ จึงไต่ลงมาโปรดมนุษย์เองๆ ตามที่ปรากฏในคัมภีร์พุทธศาสนา. พระ อิศวร พระนารายณ์ นั้น ปรากฏขึ้นภายหลัง พุทธกาล เพราะไม่เคยเห็นปรากฏในคัมภีร์พุทธ ศาสนาเลย. ถึงในคัมภีร์พราหมณ์ก็ส่อให้ เห็นเช่นนั้น ถึงปรากฏในพระราชนิพนธ์รัชกาล ที่ ๖ ในอิถิธานท้ายบทละครสุคนธลา อธิบาย เรื่องพระพิณรุณ ว่า "... ในยุคใดระเพท พระพิณรุณเป็นสหายพระอินทร์ แต่พระอินทร์ เป็นใหญ่กว่า..." ดังนี้.

พ.ศ. ๒๔๗๐

พระอินทร์

ด้วยพระอินทร์ทางพหุศาสตร์นา กับทาง
พราหมณ์ ไต่แยกกันมาทั้งสองพันห้าร้อย ปี
มีเรื่องราวต่างข้อแตกต่างกันไป เช่นทาง
พราหมณ์ว่าเมืองชอ อมราวดี มีชายของค
เคียวชอนาง คัจ และมียุทธชอไชยนัก ซึ่ง
ไม่มีในทางพหุศาสตร์นาเลย, ใช้แต่เท่านั้น
ความเป็นใหญ่ก็กลดลงมา เท่ากับ ท้าวโลกบาล
คือเป็นผู้ปกครองทิศตะวันออกแทนท้าวพรหม

ชอ พระอินทร์ ทปรากฏ ทาง พหุศาสตร์นา
โดยมากนั้น มี ๗ ข้อ เหตุไรจึงได้ ข้อ
อย่างนั้นๆ ท่านก็อธิบายแตกต่างกันไป เห็นได้
ว่าทาง พหุศาสตร์นาท่านอธิบายโน้มน้าเข้ามาให้
ถูกกับเรื่องทางพหุศาสตร์นาเท่านั้น หาได้นิยม
ให้ถูกต้อง ตามรูป คัพพ ทางไวยการณ นักไม่
ถึงข้อนี้ :-

๑. พระอินทร์ชื่อว่า 'มฆวา' เพราะ
ชาติก่อนเป็นมาดพชชื่อว่า 'มฆ' ซึ่งถ้าจะว่า
ตามรูปคัพพแล้ว ควรจะเป็น 'มาฆ' 'มาฆิก'
มาฆณะ ฯลฯ ที่แปลว่าเนืองมาจาก 'มฆ'
(ตามแบบโคตรกัทธิช) แต่ทางพราหมณ์
เขาว่าชอ 'มฆวา' เพราะ 'เป็นผู้มี มฆะ
(ความมั่งคั่ง)' จึงใช้ 'อนค' ย้ำๆ อย่าง
'สัลวา (มีศีล)' 'ปัญญวา (มีปัญญา)'
 ฯลฯ รูปคัพพของเขาสนิทสนมกับ.

๒. ชื่อท้าว 'บุรินท' เพราะให้ท่าน
ในก่อน แยกศัพท์ว่า 'ปุร+ทท' ถ้าจะให้
เหมาะแก่รูปคัพพควรเป็น 'บุรทท' หรือ
บุเรทท (ชลตคสมาส). ทางพราหมณ์ ชื่อ
'บุรินทะ' หรือ 'บุรินทร.' ผู้ทำลายเมือง
(ตามเรื่องพระอินทร์ ได้ทำลายเมืองพวก อสูร
เสีย เป็น อัน มาก เมื่อ ครั้งเทวาสวสงคราม),
แยกศัพท์ว่า 'ปุร+ท' หรือ 'ปุร+ทร' เหมาะ
กับรูปคัพพ.

๓. ชื่อท้าว 'สัถกะ' เพราะให้ท่านโดย
'สัถกัระ' คือโดยเคารพ คือหมายความว่า
ชอ 'สัถกะ' ออกจากศัพท์ 'สัถกัระ'
ซึ่งตามทางไวยการณก็ไม่เหมาะ เพราะไม่
ทราบว่าเขา 'จ ะ' ไปทั้งเสียที่ไหน. ทาง
พราหมณ์เป็น 'คักร' แต่ไม่ทราบว่ามา.

๔. ชื่อ 'วาสวะ (วาสพ)' เพราะให้
'อวสวะ' คือที่อาศัย. ซึ่งรูปคัพพ ไกลกัน
ทีเดียว. แต่ทางพราหมณ์ ว่าชอ 'วาสวะ
(วาสพ)' เพราะเป็นใหญ่กว่าเทวดาเหล่า
วสุ จึงแปลงรูป 'วสุ' เป็น วาสว หรือ วาสพ
อย่าง ยก เป็น ยาทพ, รม เป็น ราชพ ฯลฯ
ซึ่งถูกหลัก.

๕. ชื่อ 'สหัสสัถกั' (หรือสหัสสเนค)
คือมีพันตาเพราะคิดชื่อความ ในครั้งเดียวได้ทั้ง

อ. น. ก.

พศ. ๒๕๐๖

พันเรื่อง. ทางพราหมณ์ก็อย่างเดียวกันคือชื่อ
'สหัสสวาทะ' มีพันคาเหมือนกัน, แต่เรื่อง
ผิดกัน คือไปทำชู้กับ นางหลยา ถูกสาปให้
มีโยนชนตามตัวพันหนึ่ง ภายหลังฆ่าเพญทยะ
แก้ตัวโยนจึงกลายเป็นชนตาพันหนึ่ง. รูป
คัพท เหมาะด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่าย.

๖. ชื่อ 'สขัมยัก' เพราะเป็นผัวนาง
'สุชา หรือ สุชาดา' แต่ทางพราหมณ์มี
ทำงานตามชื่อของ ชายว่า 'ศัชัยก' ผัวนาง
ศั. สมเรื่องด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่าย.

๗. ชื่อว่า 'เทวานมินทะ' เพราะเป็น
จอมแห่งเทวคา. ทางพราหมณ์เป็น 'เทเวนทร,
เทเวศวร ๑๒' ความก็ลงกัน.

ทั้งนี้เห็นได้ว่า ท่านเจ้าอาชัษพระอินทร์
มาอธิบายเพียงให้เป็นเครื่องชักจูงใจให้บุคคล

ทางธรรมปฏิบัติเป็นใหญ่ ซึ่งเป็นความมุ่ง
หมายทางศาสนาแท้. ไม่โยกทางไวการณ์
นัก. อย่างเดียวกับหมอญี่ มียาแก้ผี ในท้อง
อย่างคักก็สัทธ, ถึงเขาจะอธิบายคำว่า 'ผีใน
ท้อง' นั้นว่าเป็น 'ผีสิงอยู่ในท้องลำแกงฤทธิ
ให้คนไข้มีอาการต่าง ๆ' ดังนั้นเป็นต้นก็ตามที,
แต่เมื่อเขารักษาโรคนี้ ในท้องหายได้อย่างจริง
จัง ก็เป็นอันสมมุ่งหมายแก่คนไข้และผู้
รักษาเท่านั้นเอง. ถึงจะมีผู้ชักคัลปากทาง
คัพทแสดงอธิบายคำ 'ผีในท้อง' ได้ถูกต้อง
ปานใดก็ตาม, คงไม่อาจเข้าจับปากพูดฟัง
อยู่ในที่เช่นนั้นได้, เมื่อคนปากเต็มที่เขา
ต้องนำไปพูดในที่อื่น เพื่อกันวังวนนอน หรือ
เพื่่ม่วงนอนอย่างทอชยายมานานแล.

ศุภมัสดุ

อ.ช.ภ.

ความสันนิษฐาน ของคุณมั่ง

ท่านทั้งหลายที่เคยได้อ่านเรื่องของ เซอร์
อาร์เธอร์ โคนันดอยล์ แล้ว คงจะต้องชมทุก
คนว่า เซอร์ล็อก โฮลม์เป็นนักสืบที่สามารถ
ทำการสืบสวนคดีสำคัญ ๆ อาศัยเหตุเล็ก ๆ
น้อย ๆ รวบรวมขึ้นเป็นเหตุใหญ่ แล้วสร้าง
รูปโคลงคดีขึ้น จนเอาตัวผู้ร้ายได้ทุก ๆ ราย
แต่ท่านทั้งหลาย อย่าหลงชมแต่ นักสืบต่าง
ประเทศฝ่ายเดียวเลย ในเมืองเราก็อามีผู้
ที่สามารถไม่แพ้หรือเลวกว่านักสืบต่างประเทศ
นัก. ถ้าท่านได้อ่านเรื่องที่เขาพาเจ้าเรล่า
ออกไปนี้ตลอดแล้ว ท่านคงจะนึกชมว่า “เออ,
คนไทยเราก็น่าสำคัญเหมือนกัน.”

สโมสร์ สหมิตร เป็นสโมสร์ที่มีความ
มุ่งหมายเพราะความสามัคคีในหมู่คนไทยด้วย
กัน ก็เพื่อให้เป็นที่หย่อนใจของคนที่ต้องการ
ให้เวลาผ่านไปโดยความเบิกบานสำราญ

จิตใจ แทนที่จะทรมานชีวิตอย่างคับแคบและ
หงอยเหงาม เพราะฉะนั้นสโมสร์จึงมีทั้งการ
สังสรรค์ และการกีฬาทั้งกลางแจ้งและในร่ม
การกีฬากลางแจ้ง มี เทนนิส ฟุตบอล ตะกร้อ
ส่วนในร่ม มี หมากรุกไทย หมากรุกฝรั่ง และ
บิลเลียด ใครพอใจอย่างไหนก็เลือกเล่น
อย่างนั้น แต่การกีฬาทุกประเภท สโมสร์มี
ข้อบังคับอย่างเด็ดขาด ให้เล่นเพื่อความ
สำราญ ไม่ให้เพื่อพะนันขันต่อ นอกจากนี้
ยังมี เครื่องดื่ม สำนวน หรือ ความ ตึง การ ของ
สมาชิกอีก ใครชอบน้ำหวาน, โซดา, เลมโม
เนด ก็ดื่มพร้อม หรือต้องการสุราขายปนกับ
โซดาก็ได้ แต่ก็คงอยู่ในเขตข้อบังคับของ
สโมสร์เหมือนกันว่าให้ดื่มเพื่อความสำราญ
ไม่ให้เพื่อเมา.

สมาชิก ของสโมสร์นี้ มีคนทุกกระทรวง

ตีศวรียนนท์

พฤศจิกายน

ทะยวงกร และนอกจากคนไทยแท้ ๆ แล้ว ยังมีคนต่างประเทศมาร่วมสมาคมกับเรากันหลายชาติหลายภาษา ถึงเวลาสโมสรเยิกตอนบ่าย มีสมาชิกไปแน่น ๆ ทุกวัน ตั้งแต่ ๔.๓๐ ค.ท. จนถึง ๘.๐๐ ค.ท. พวกที่ชอยอย่างไหนก็แยกพวกกันเป็นหมู่ ๆ ขำพเจ้าไม่มีนิสัยชอยกักกลางแจ้ง จึงอยู่แค่ในร่ม เล่นบิลเลียดข้าง, หมากรุกข้าง, คูปโยกข้างกันข้าง. สมาชิกที่ร่วมวงกับขำพเจ้าตามเคย มีคุณมั่ง สวรรณเศษฐี, เจ้าคุณศรีภริมย์, หลวงอุคมศิริเขต, นายยอช วัชรกุล, นายบุญรอด, หลวงลำแสงประสิทธิ์.

พวกเราถูกคอกันมาก แต่คนที่เล่นเฟวเวริท (Favourite) ของพวกเราคือ คุณมั่ง สวรรณเศษฐี เพราะแกพูดอะไรขึ้น ๆ ไม่เกรงใจใคร และก็ไม่มีใครขโมยในเมื่อใครรับจ้อยคำอันรุนแรง นอกจากจริยวัตรของแกยังแปลกกับคนอื่น คือชอยสวมหมวกในที่ร่ม ถ้าไม่จำเป็นก็ไม่ถอด และคุดกลองกับใช้แว่นตาเสมอไม่ว่าในที่ใด ลักษณะทั้ง ๓ ประการนี้แกทำเป็นนิสัย ถ้าใครไม่รู้จัก เมื่อไปในสโมสร เห็นคนสวมหมวก, แว่นตา, คายกลอง. แล้วเป็นไม่ใช่คนอื่น. มาขึ้นแกเล็กไปเสียอย่างหนึ่งแล้ว ถ้าไป

หลงทางความคำซึ้งแน่นอาจผิด เพราะแกหันมาชอยที่ไทยเสียแล้ว จะเป็นด้วยเหตุผลกลใดไม่ทราบ และอีกประการหนึ่ง เหตุที่จะเป็นดำเนินของเรานั้น ก็เพราะแกเผอิญไม่สวมหมวก.

การชิตคอง ๆ ออกความเห็นโดยเชื่อความรู้ของตัวอย่างไม่เกรงใจใครในเวลาที่ถูกกันนั้น เป็นยกไว้ให้คุณมั่งเถอะ แต่แกก็มีความรู้ที่จะออกและชิตคองได้จริง ๆ เสียอยู่อย่างเดียว ที่เชื่อ ความรู้ ของ แก เกินไป พวกเราจึงไม่เกลียดแก ก็มักจะมันเสียอย่างน่าเอ็นดู (ไม่ใช่เกลียด) การมันมันนี้แหละ ในที่สุดกลับกลายเป็นความขื่น จึงยั่วให้เรารุมเถียงแกอย่างไม่ลดละ วันไหนถ้าขาคแกไปคนเคียว เท่านั้นทำให้รู้ลึก กรอຍการคุดกันไม่มีรสมิชาด.

ข้างเจ้าคุณศรีภริมย์ท่านเป็นผู้ใหญ่กว่าเพื่อน ท่านออกจะชอย ๆ คุณมั่งมากขึ้นทุกที เวลาคุณมั่งเถียงกับใครท่านออกจะลำเอียง สนับสนุนความเห็นของคุณมั่ง เพราะคุณมั่งมีความรู้ ในทางเกี่ยวกับที่ท่านดำเนิน แต่ถึงคราวที่คุณมั่งแค้น ก็เล่นเอาเจ้าคุณผู้มีเมตตาจิตคุดถึงแก่ปล่อยพิษแสดงออกมาบ่อย ๆ ส่วนหลวงอุคมศิริเขต และ

พ.ศ. ๒๔๗๐

ความสันนิษฐานของคุณมิ่ง

คุณยอ วิจารณ์ และข้าพเจ้านี้ ก็พากัน
 นึกว่าคุณมิ่งเป็นกันเองไปหมด.

พวกเราสนิทกันต่างถือกันว่าเป็นสหาย
 ชนด้วยกัน ไม่คิดจะแวงสงสัยในกันและกัน
 มีอะไรก็เล่าสู่กันฟัง ที่เป็นปัญหาที่ใคร่ถก
 กัน มิ่งหมายเอาความบันเทิงเป็นใหญ่. มา
 วันหนึ่ง ซึ่งนับว่าเป็นวันประเพณีเทศของเรือน
 พวกเราคุยกันตามเคย เมื่อข้าพเจ้าเลิกเล่น
 ยืดเหยียดแล้ว พอได้เวลาต่างคนต่างก็ระกดิย
 แต่คุณมิ่งเที่ยวหาอะไรอุ่นอยู่ ได้ยินเสียง
 งาม เก็ก คนใช้ ประจำสโมสร เสียงดังลั่นว่า
 “เฮ้ย! หมวกของข้าไปไหนโว้ย?” พวก
 เราต่างพากันยืนคอยฟังอยู่ เก็กคนใช้เที่ยว
 หาแล้วหาอีกก็ไม่พบ เสียงคุณมิ่งพูดอย่าง
 หมกอาลัย “ตาย, มันเล่นระย้าอย่างนี้ ข้า
 จะหาอะไรใส่กลับบ้านล่ะโว้ย” ชันคันเรา
 คิดว่าใครคงหยิบเอาหมวกของแกลืกไป แต่
 เมื่อตรองทึ่งเห็นว่าถ้าหยิบลืกก็คงเหลือหมวก
 ใครทั้งไว้สักใบหนึ่ง เราจึงเชื่อนั่นว่าหาย
 จริง และสงสัยว่าอะไรจะไม่จริงจะคอยตาม
 คว้าไปขณะ เมื่อคุณมิ่งกำลังนั่งเล่นหมากรุก
 เพลินอยู่ ตกกลางคืนนั้นคุณมิ่งต้องกลับบ้าน
 อย่างสภาพบุรุษที่แต่งตัวเล่นเวลาเย็น ๆ โดย
 ต้องการขอชมงามไม่สวมหมวก แต่คุณมิ่ง

จะมีผงามหรือไม่ ข้าพเจ้าไม่อยากจะเล่า.
 คุณมิ่งต้องซื้อหมวกใหม่ แล้วได้มา
 อดเราทาสโมสรในวันรุ่งขึ้น เรานั่งคุยกัน
 ตามเคยโดยปราศจากการระวัง แต่คุณมิ่ง
 แกคระวังหมวกของแก่มากขึ้น ครั้นถึง
 เวลาใกล้ เจ้าคุณศรีภริมย์ฉวยเสื้อของท่าน
 ที่แขวนไว้ ชนสวม เมื่อท่านหันไปถาม
 คุณมิ่งว่าหมวกยังอยู่หรือ ข้าพเจ้ามองดู
 หลังท่าน เห็นเสื้อเยียนหมักคำเต็มทงหลัง
 ข้าพเจ้าขอกให้ท่านรู้ตัว พวกเราพากัน
 ประหลาดใจชนทุกคน เจ้าคุณศรีภริมย์เอ่ย
 ขึ้น “นั่นอะไรไปอย่างไร ใครเขาคงนึกว่า
 อีตาข้าเป็นแน่” หลวงอุทุมศิริเขต แะนะนำ
 “ไปรดลากจนถึงบ้านก็แล้วกัน ไม่มีใคร
 เห็นหรือคออริบ” คุณยอ วิจารณ์ ย่น “นี่
 มันเล่นอุบายทว่าแน่แล้ว หมวกคุณมิ่งที่หาย
 ก็ไม่ใช่ซะโมยธรรมคาลัก” หลวงสำแดง
 ประดิพัฑฒ์ พุคคัลยาคาม “เมื่อเป็นเช่นนั้น
 พวกเราเห็นจะตอระวังตัวกันสักหน่อย”
 ที่อุจกานนี้ไปก็มีเหตุการณเกิดขึ้นแก่พวก
 เราเอง ๆ แวนตาของคณยอ วิจารณ์
 ถอดวางไว้เมื่ออ่านหนังสือพิมพ์เสร็จแล้ว แต่
 ลืมทิ้งไว้นาน เมื่อนกถึงขณมาไ้ ้วยไปพินย
 มาจะสวมอีก เขาร้องขณอย่างตกใจ ทำให้

พวกเรานักประหลาด อา! แวนตาของเขา
ถูกเอาขึงลงข้างละเลงจนยื้อยหนา จะพยายาม
เช็ดสักเท่าไรก็ไม่หมด ตกลงในวันนั้นเขา
ใช้แวนตาของเขาไม่ได้ ต่อมาอีก ๓ วัน
นายบุญรอด ดอกเสี้ยวแว่นไว้มวก พวกเราเล่น
หมากรุกกันอยู่ ครั้นเขาจะกลับ คอยเสื่อจะ
สวม เขารู้สึกว่ามีหนกฉีกธรรมดา ครั้น
เอามือล้วงดูในกระเป๋าก็เห็นเขา แฉ่งซัก
หักกระดกอยู่ไม่ขาดปาก เพราะในกระเป๋
ทั้งสองข้าง มีตุ๊กต๋ม ต่อมาอีก ๒ วัน
หมวกข้าพเจ้าก็หายอีก แต่ข้าพเจ้าไม่คิด
อะไร และตากหน้าเหมือนคนมั่งนิก
เพราะบ้านข้าพเจ้าอยู่ใกล้กับสโมสรอย่างหนึ่ง
และอีกอย่างหนึ่ง ถึงข้าพเจ้าจะไม่สวมหมวก
เดินถนนใน บางครั้งบางคราว ก็คงไม่มีใคร
เขาตั้งใจอะไร ส่วนคุณหลวงอคมศิริเขต
นั้นถูกเจาะยางรถยนต์ ถึง ๓ ครั้ง ตึกๆ กัน.

มนุษย์อุบายตัว ลักลอบกันจะเป็นใครกัน
หนอ? เราช่วยกันทำการสืบสวนทุกคน
แต่พยายามสักแค่ไหนก็ไม่ให้พวกอันนี้ เพราะขึ้น
อะอะไปก็อายเขาเปล่าๆ คุณมั่งแกก็เห็นว่า
อย่างนั้น อันที่จริงแล้วรู้สึกทั้งโกรธทั้งอาย
มากกว่าคนอื่น แต่เราสังเกตเห็นแกชัก
ขมกว่าปรกติ ไม่ใคร่พูดจาสนุกสนาน

เหมือนกัน และเวลาเราหารือกันในการ
สืบสวนแกก็ไม่ออกความเห็นเสียเลย.

ต่อมาอีกไม่กี่วัน เมื่อเราไปถึงสโมสร
ตามเคย เห็นคุณมั่งถอยหมวก ๒ ใบ ซึ่ง
เขื่อนจนใช้ไม่ได้ ทำหน้ามึนอยู่ หมวก ๒ ใบ
นั้นของแก ใบหนึ่ง และของข้าพเจ้า ใบหนึ่ง
หัก คนใช้ พยใน ย่อ น้ำ เหน่า ที่ หลัง สโมสร
พวกเรามีความแน่ใจมากจึงนัดประชุมกันที่
บ้านคุณยอช วิระกุล เพื่อปรึกษาหารือกัน
ถึงเรื่องนี้ พวกเราที่เป็นเจ้าทุกข์ไปพร้อมกัน
ทุกคนวันแต่หลวงสำแดงประทีปพิช เพราะ
เขาเป็นผู้ไม่ถูกตำรา และเป็นคนไม่ชอบ
หาเรื่องจึงไม่ถวนเขา เมื่อพร้อมหน้ากันแล้ว
เจ้าคุณศิริวิกรมย ท่านจึงเอ่ยขึ้นว่า

“ถ้าคุณอุบายตัวร้าย เราจำเป็นต้อง
เอาตัวให้ไว้ เพราะถ้าทิ้งไว้ มันก็คงก่อ
ความรำคาญให้เราต่อไป แต่การที่จะจับตัว
มันนั้นจะรู้ ได้ด้วยวิธีใด เราจึงต้องหารือ
กันเสียก่อน”

ข้าพเจ้า— “ในชั้นต้นเราจะต้องลอง
พิจารณาถึงเสียก่อนว่า เหตุผลใด ที่
ตัวอุบายตัวนั้นมันจึงใจให้เราแก่เรา”

คุณยอช วิระกุล— “ผมเห็นว่า มันทำ
ด้วยความเกลียด เพราะถ้ามันทำด้วยเจตนา

พ.ศ. ๒๔๗๐

ความตื้นเขินฐานของคุณมั่ง

อย่างอื่น มันก็ต้องเอาของไป”

หลวงอุดมศิริเขต “จริง ผมเห็นด้วย
ซ้ายสัตว์ตัวนั้นมัน เป็นแค่เพียงฉายาโจรกรรม
เท่านั้น”

เจ้าคุณศรีภริมย์ “เอาละต่างว่าตกลง
ถือเอาความเกลียดเป็นต้นเหตุแล้ว เราจะรู้
ได้อย่างไรว่าใครเกลียด?”

ทุก ๆ คนช่วยกันนึกหาเหตุผล แต่
คุณมั่งไม่แสดงกิริยาอาการเลย เขานิ่งหน้า
ไม่ปรียาก จนนายบุญรอดบอกเข้าไม่ได้ว่า
“อย่าทำให้น้อยหน้า ต้องช่วยกันคิดซิ มัน
ขูระของเรานี้” แต่คุณมั่งก็ไม่เห็นตอบว่า
อะไร

ข้าพเจ้า “เราสองนักกฐิ ในสโมสร
เรามีสาเหตุกับใครบ้าง พวกสมาชิกอื่น ๆ
เราไม่ได้เกี่ยวข้องกับเขานัก โดยมากเรา
มักจะสนทนากันหรือเล่นหัวกันแต่เฉพาะพวกเรา
๔-๕ คนเท่านั้น”

หลวงอุดมศิริเขต “ผมไม่เคยผิดใจกับใคร
เลยในสโมสรนอกจากหลวงสำแดงประติพัทธ์
แต่ก็เพียงเหตุเล็กน้อย คือแกล้งหัว ซึ่ง
หัวประจำสำหรับผมแล้วไม่ซึก ผมไม่ทราบ
ว่าแกล้งหัวอะไร จึงบ่นว่าเด็กผู้รักษาว่าไม่
ทำความสะอาด แค่นั้นมันก็ถูกแกล้ง ๆ กับผม”

คุณยอช วีระกุล “ผมก็เหมือนกัน พี่
ชายผมเคยทะเลาะกับเขา แต่ผมก็ไม่เคยมี
ปากมีเสียงเลย สังเกตดูเขาไม่ใคร่ชอบ
ผมนัก”

นายบุญรอด “ผมก็ขึ้นไก่อะ เขาเป็น
คนอวดว่าคนมีความรู้ แต่ผมเห็นตรงกัน
ข้าม ผมเคยชักคอกเขาจนถึงพริกถึงขิงใน
การสั่งสนทนากันคราวหนึ่ง หน้าของเขา
ชาจนระบิ้นสยิวไว้ไม่ได้”

ข้าพเจ้ากล่าวสนับสนุน นายบุญรอด “ผม
ก็เหมือนกัน ชันแรกก็เขาก็อชอบผม แต่ผม
เห็นเขาเป็นคนชอบกล ดูเหมือนรู้สึกในใจ
อยู่เสมอว่า คนอื่นเลกว่า ผมมันได้ เขารู้
กิริยาผมเลยชักคิงๆ”

เจ้าคุณศรีเอ๋ยชัน “แต่ก่อนคุณเขาก็นับถือ
ผม แต่ครั้นคุณมั่งมาร่วมสโมสรกับเราเข้า
เขาก็มีน ๆ ไป เพราะผมสนิทสนมกับคุณมั่ง
มากกว่า ความจริงก็ควรเป็นเช่นนั้นจะให้
ผมทำอะไร”

ใคร ๆ ชันเงื่องของคนที่ประชุมฟัง
หมดแล้ว แต่คุณมั่งก็ยังไม่ปรียาก ทุก ๆ
คนก็แปลกใจ เพราะไม่มีความคิดของแ
จะเดินแบบไหน ข้าพเจ้าจึงกล่าวขึ้นว่า

เท่านั้นที่เป็นข้อที่ควรยกเป็นเหตุสำคัญให้

ศิวศรียานนท์

พฤศจิกายน

แล้ว คือในสโมสรมัน เราไม่มีอิริยาบถเลย นอกจากหลวงสำแดงประติพจน์ และการที่ เราทุกคนดกเล่นวังแกอย่างอุบายวัน ก็ล้วน แต่เป็นคนที หลวงสำแดงประติพจน์ กลับยกขึ้น นัน เมื่อเชื่อนเราเห็นด้วยแล้ว ”

ทุก ๆ คนเห็นพ้องด้วย แต่เจ้าคุณ ศรียานนท์ท่านเอ่ยขึ้นว่า

“จริง, เมื่อพุดตามเหตุผล แต่เราไม่มี พยานหลักฐานว่าเขาเป็นคนที่ทำแก่เราเช่นนั้น เราจะลงโทษเขาได้อย่างไร ? นี่เป็นปัญหา ที่ควรจะช่วยกันนึก ”

ทุก ๆ คนพยายามตรองหาหนทาง แต่ คุณมิ่งจะครองหรือไม่ครอง ข้าพเจ้ายังไม่ แน่ใจ ในที่สุดหลวงอุดมศิริเขตเอ่ยขึ้นว่า “เมื่อเรายังไม่ได้พยาน เราไม่ควรเอาแค่ เพียงเหตุผล เรือนก่อนายกสโมสรมีก่อน ฟังว่าท่านจะว่าอะไร เมื่อมีผู้ทวิตขึ้นใน สโมสรมัน ”

เราน่าเหตุการณ์และหลักพิจารณาทั้งมวล เรือนท่านนายกโดยเจียม ๆ ท่านนายกพุด “สมเสียบใจ ทัมเหตุอันเลวทรามนี้เกิดขึ้น ในสโมสรมัน การที่ท่านทั้งหลายนำเหตุผลมา ให้สมทรายน ก็เป็นการนำฟังแต่จะเหมาะเอา เป็นแน่ยังไม่ได้ เพราะเป็นแต่เพียงสงสัย

ไม่มีประจักษ์พยาน แต่อย่างไรก็เรา ทุกคนควรจะช่วยกันเอาตัวให้ได้ ค่อยสืบ สืบไปอย่างเจียม ๆ มีวันใดก็วันหนึ่งคงสม ประสงค์ ”

พวกเราช่วยกันพยายามจะเอาตัวม้นย สืบกันขึ้นให้ ได้ วันรุ่งขึ้นข้าพเจ้าก็ว่า ข้าพเจ้ามาสโมสรมีก่อนใคร ๆ หมดเพราะยัง วันอยู่มาอีก แต่ที่ไหนได้ เห็นคุณมิ่งนั่ง ใจว่าทำอยู่ก่อนแล้ว ปากคุดยหรี พ้นควิน ยัย สักหน้าซอบกล จะว่ายมแถมแถมใส่ ก็ไม่เชิง จะว่าขมิ้มก็ไม่ใช่ ทำหน้าอย่างที เขามักพุดกันว่า ‘หน้าเจียมเจียม’ นั้นแหละ เหมาะกว่าจะเรียนอย่างอื่น ข้าพเจ้าไม่ทัน ทักเขา ตรงไปทักสำหรับยกหมาย เพื่อจะ แฉวนหมวก เพราะมีที่แฉวนอยู่ที่นี่ ข้าพเจ้า เห็นยกหมายละมับหนึ่ง เขียนว่าหน้าของ ด้วยลายมือตัวโต ๆ และแปลกว่า “เรียน คุณหลวงสำแดงประติพจน์ ” เป็นยกหมายที่ ส่งถึงโดยมิได้ ทักทวงตราไปรษณีย์ ข้าพเจ้า ให้อีกคุณมิ่งดู เขาเพียอีกหน้าเหมือนกันไม่ เอาใจใส่ สักครู่หนึ่งหลวงอุดมศิริเขต ก็ มาถึง ข้าพเจ้าให้เขาจดหมาย เขา ก็ออกทั้ง เพราะไม่เคยเห็นยกหมายมาถึง หลวงสำแดงประติพจน์เลย พลาดพุดกระซิบ

พ.ศ. ๒๔๗๐

ขวัญ

ความสนิษฐานของคุณมิ่ง

“แต่เกี้ยวไม่ต้องสงสัย เขาต้องเป็นคน

ที่เล่นสกปรกแก่เราแน่ ผมเห็นกิริยาพิรุธ”

“คุณคอยจับกิริยาหลวงสำแดงประติพจน์ให้

เถอะ แลพยายามเอาความจกหมายนั่นให้
ได้” เราพากันมานั่งที่โต๊ะหมากรุกแล้ว

ลงมือเล่นตามเคย พอได้เวลาคนที่เราสงสัย

ก็มา กุฎิยาท่าทางเขาเฉย ๆ หลวง

อุทุมศิริเขต สักกัข้าพเจ้า เราทำเป็นเล่น

หมากรุกเพลิน แต่คำคอยชำเลื่องคอยไม่

วาง เขาเดินไปที่ที่เขวหนวมก พอลาเหลือบ

เห็นจกหมายเข้าก็สะดุ้ง วิหยาบใส่กระเป๋

เสื้อโดยเร็ว แล้วเดินหลักเราไปในห้อง

ขี้ดเล็กนั่งดูเขาเล่นกันอยู่ ข้าพเจ้ากับหลวง

อุทุมศิริเขตใจเต้นตึก ๆ แต่คุณมิ่งลุกขึ้น

เดินร่วนเหม่อินชะมด พอสักครู่หนึ่งเจ้าคุณ

ศิริภรมยก็มา เรากระซิบชี้แจงให้ท่านทราบ

ท่านพุดขึ้นว่า

“เราต้องเอาความในจกหมายนั่นให้

ทำยังงี้ก็หอดังจะได้” พลงหันไปสะกิด

คุณมิ่ง “คุณจกการคอยระวังทีเถอะ คอย

สะกิดรอยเขาไว้ ผมจะพยายามเอาจกหมาย

นั่นให้ได้” แต่คุณมิ่งมิได้แสดงกิริยารับ

ร่อนนัก เขาแสดงสีหน้าชยกลลือก แต่

เราไม่เอาใจใส่ต่อเขา หลวงอุทุมศิริเขต

เอิบขึ้น

สักครู่หนึ่ง หลวงสำแดงประติพจน์ ก็ออก

จากห้องขี้ดเล็ก หันหน้ามายิ้ม กับเราหน่อย

หนึ่ง แล้วก็เดินเลี้ยวไปทางห้องน้ำ ข้าพเจ้า

ยังตามไปได้ยินเสียงขีกระทุงกลอนเสียง

แล้วจึงวิ่งมารายงานต่อคณะ เจ้าคุณศิริภรมย

พุดขึ้น

นั่นคงอ่านข้อความในจกหมาย หลวง

อุทุมศิริเขต บอกให้ข้าพเจ้าไปคอยดูว่าเขาจะ

ทำอะไร ข้าพเจ้าก็เชื่อว่าเป็นจริงวิ่งไป

ทำหน้าที่เป็นผู้สอดแนม พวกเราคนค้น

กันใหญ่ สักครู่หนึ่ง คุณยอกกับ นาย

บุญรอดก็มาถึง ครั้นทราบเรื่องเข้าก็พากัน

ลงเนอเห็นว่าแน่ทีเดียว นั่นคงเป็นจกหมาย

ลับ และเกี้ยวข้องกับการสกปรกที่พวกเรารู้

กระทำ คงมีใครคนหนึ่งรู้เห็นด้วยเขียนมา

บอกข้าวดร้าว อย่างใด อย่างหนึ่ง หลวง

อุทุมศิริเขตเป็นคนใจร้อน ออกไปได้ตรงไป

หาท่านนายก แล้วรายงานให้ทราบ ทั้ง

ขอร้องให้จัดการให้แตกหักด้วย แต่ท่าน

นายก ท่านเป็นผู้ใหญ่ มีความรอบคอบ

เป็นหลัก ท่านไม่เชื่อว่าการจะเป็นไปได้

เช่นนั้น ท่านจึงไม่ลงมือจัดการอย่างใด

ศิวิลยานนท์

พฤศจิกายน

พวกเรา^๑รู้สึก^๒เกิด^๓ใน^๔อารมณ์^๕ใจ^๖ อยาก^๗จะ^๘ให้^๙ ใน^{๑๐}ห้อง^{๑๑}นาย^{๑๒}ท^{๑๓} ร^{๑๔}ู้^{๑๕}เรื่อง^{๑๖}ว่า^{๑๗}พวก^{๑๘}เรา^{๑๙}ไป^{๒๐}ร^{๒๑}าย^{๒๒}งาน^{๒๓}ไว้^{๒๔}
ความ^{๒๕}จริง^{๒๖}มัน^{๒๗}กระ^{๒๘}จ^{๒๙}าง^{๓๐}ออก^{๓๑} ส^{๓๒}ัก^{๓๓}คร^{๓๔}ู^{๓๕}ร^{๓๖}ู^{๓๗}น^{๓๘}ึง^{๓๙}ก^{๔๐}
แล^{๔๑}เห็น^{๔๒}เส้น^{๔๓}มัน^{๔๔}ออก^{๔๕}มา^{๔๖}จาก^{๔๗}ห^{๔๘}ัง^{๔๙}ท^{๕๐}าน^{๕๑}น^{๕๒}าย^{๕๓}ก^{๕๔}ต^{๕๕}ร^{๕๖}
มา^{๕๗}หา^{๕๘}เร^{๕๙}า^{๖๐} ฉ^{๖๑}า^{๖๒}ม^{๖๓}ว^{๖๔}า^{๖๕}ค^{๖๖}ู^{๖๗}ณ^{๖๘}ท^{๖๙}ล^{๗๐}ง^{๗๑}ส^{๗๒}ำ^{๗๓}แ^{๗๔}ง^{๗๕}ป^{๗๖}ระ^{๗๗}ค^{๗๘}ิ^{๗๙}ท^{๘๐}ิ^{๘๑}ท^{๘๒}
อ^{๘๓}ย^{๘๔}ไ^{๘๕}ท^{๘๖}น^{๘๗} ท^{๘๘}าน^{๘๙}น^{๙๐}าย^{๙๑}ก^{๙๒}ข^{๙๓}อ^{๙๔}ใ^{๙๕}ญ^{๙๖}ให้^{๙๗}เ^{๙๘}า^{๙๙}ไป^{๑๐๐}ใน^{๑๐๑}ห^{๑๐๒}ัง^{๑๐๓}
ใน^{๑๐๔}ท^{๑๐๕}ัน^{๑๐๖}ไ^{๑๐๗}น^{๑๐๘}เ^{๑๐๙}ง^{๑๑๐}เ^{๑๑๑}า^{๑๑๒}ก^{๑๑๓}้อ^{๑๑๔}ก^{๑๑๕}อ^{๑๑๖}ม^{๑๑๗}า^{๑๑๘}จ^{๑๑๙}า^{๑๒๐}ก^{๑๒๑}ห^{๑๒๒}ัง^{๑๒๓}น^{๑๒๔}า^{๑๒๕} เม^{๑๒๖}อ^{๑๒๗}
เส้น^{๑๒๘}มัน^{๑๒๙}แ^{๑๓๐}่ง^{๑๓๑}ความ^{๑๓๒}ป^{๑๓๓}ระ^{๑๓๔}ส^{๑๓๕}ง^{๑๓๖}ค^{๑๓๗}อ^{๑๓๘}ง^{๑๓๙}ท^{๑๔๐}าน^{๑๔๑}น^{๑๔๒}าย^{๑๔๓}ก^{๑๔๔}ให้^{๑๔๕}ท^{๑๔๖}ร^{๑๔๗}าย^{๑๔๘}
เ^{๑๔๙}า^{๑๕๐}ก^{๑๕๑}ร^{๑๕๒}บ^{๑๕๓}เ^{๑๕๔}ก^{๑๕๕}เ^{๑๕๖}ก^{๑๕๗}อ^{๑๕๘}ห^{๑๕๙}น^{๑๖๐}า^{๑๖๑}เส้น^{๑๖๒}มัน^{๑๖๓}น^{๑๖๔}ั้น^{๑๖๕}ไป^{๑๖๖}อ^{๑๖๗}ย^{๑๖๘}าง^{๑๖๙}ป^{๑๗๐}ก^{๑๗๑}ติ^{๑๗๒}
พวก^{๑๗๓}เร^{๑๗๔}า^{๑๗๕}พ^{๑๗๖}าก^{๑๗๗}ัน^{๑๗๘}ใจ^{๑๗๙}ค^{๑๘๐}อ^{๑๘๑}ก^{๑๘๒}ก^{๑๘๓}ต^{๑๘๔}ก^{๑๘๕}อ^{๑๘๖}ย^{๑๘๗}า^{๑๘๘}ก^{๑๘๙}จะ^{๑๙๐}ท^{๑๙๑}ร^{๑๙๒}าย^{๑๙๓}ว^{๑๙๔}า^{๑๙๕}เ^{๑๙๖}
า^{๑๙๗}จะ^{๑๙๘}แ^{๑๙๙}ง^{๒๐๐}อ^{๒๐๑}ย^{๒๐๒}าง^{๒๐๓}ใ^{๒๐๔}ร^{๒๐๕}อ^{๒๐๖}ย^{๒๐๗}ใ^{๒๐๘}ว^{๒๐๙}า^{๒๑๐}ค^{๒๑๑}อ^{๒๑๒}น^{๒๑๓}าย^{๒๑๔}ก^{๒๑๕}
ท^{๒๑๖}าง^{๒๑๗}ค^{๒๑๘}ู^{๒๑๙}ณ^{๒๒๐}ง^{๒๒๑}เ^{๒๒๒}็น^{๒๒๓}แ^{๒๒๔}ง^{๒๒๕}ง^{๒๒๖}ม^{๒๒๗}ย^{๒๒๘}อ^{๒๒๙}ย^{๒๓๐} มี^{๒๓๑}ส^{๒๓๒}ท^{๒๓๓}น^{๒๓๔}า^{๒๓๕}ร^{๒๓๖}ะ^{๒๓๗}ย^{๒๓๘}ว^{๒๓๙}า^{๒๔๐}
ค^{๒๔๑}ู^{๒๔๒}ณ^{๒๔๓}ย^{๒๔๔}อ^{๒๔๕}ค^{๒๔๖}า^{๒๔๗}ม^{๒๔๘}ช^{๒๔๙}น^{๒๕๐}ว^{๒๕๑}า^{๒๕๒}

“คุณมั่ง คุณกัใจหรือ ที่เราจะได้ตัวผู้
ทำร้ายเรา?”

คุณมั่งตอบอย่างคึกคัก “มะ—มะ—ไม่
—ไม่ใช่, จกหมายนันผมเขียนเอง”

พวกเราพากันตกตะลึงเจ้าคุณศรีภิรมย์ซัก
“คุณเขียนทำไม?”
คุณมั่งตอบอย่างวางสัหน้าเฉย
“ผมตกเข้ก อ้ายปลาเจ้ากรรมนันก็กิน
เหยบอ้งๆ”

ข้าพเจ้าซักโดยอยากรู้ความประสงค์
“คุณตกอย่างไร? ไหนเล่ามาดิ”
คุณมั่งอธิบาย “ผมทำเป็นเขียนว่าเส้นมัน

ใน^๑ห้อง^๒นาย^๓ท^๔ ร^๕ู้^๖เรื่อง^๗ว่า^๘พวก^๙เรา^{๑๐}ไป^{๑๑}ร^{๑๒}าย^{๑๓}งาน^{๑๔}ไว้^{๑๕}
ว่า^{๑๖}ส^{๑๗}ง^{๑๘}ส^{๑๙}ย^{๒๐}ตัว^{๒๑}เ^{๒๒}า^{๒๓} แ^{๒๔}ล^{๒๕}ะ^{๒๖}ข^{๒๗}อ^{๒๘}เ^{๒๙}า^{๓๐}ให้^{๓๑}ร^{๓๒}ะ^{๓๓}ว^{๓๔}ง^{๓๕}ตัว^{๓๖}ให้^{๓๗}ค^{๓๘}
ถ้า^{๓๙}ช^{๔๐}ี^{๔๑}น^{๔๒}ทำ^{๔๓}อ^{๔๔}ก^{๔๕}จะ^{๔๖}ไม่^{๔๗}เช^{๔๘}ฟ^{๔๙} แ^{๕๐}ล^{๕๑}ะ^{๕๒}เ^{๕๓}า^{๕๔}ข^{๕๕}อ^{๕๖} แต่^{๕๗}ช^{๕๘}อ^{๕๙}ที่^{๖๐}
เ^{๖๑}า^{๖๒}น^{๖๓}ัน^{๖๔}ผ^{๖๕}ม^{๖๖}เ^{๖๗}ก^{๖๘}เ^{๖๙}า^{๗๐}ข^{๗๑}อ^{๗๒}ไ^{๗๓}ค^{๗๔}อ^{๗๕}อ^{๗๖}ห^{๗๗}ง^{๗๘}ล^{๗๙}ง^{๘๐}ไป^{๘๑} อ^{๘๒}ย^{๘๓}าง^{๘๔}น^{๘๕}ัน^{๘๖}
เ^{๘๗}อ^{๘๘}ง^{๘๙} ไม่^{๙๐}ใ^{๙๑}ห^{๙๒}ั^{๙๓}ว^{๙๔}ร^{๙๕}ง^{๙๖} แ^{๙๗}ล^{๙๘}ะ^{๙๙}เ^{๑๐๐}า^{๑๐๑}ข^{๑๐๒}อ^{๑๐๓}ง^{๑๐๔}เ^{๑๐๕}ล^{๑๐๖}ย^{๑๐๗}ไ^{๑๐๘}ว^{๑๐๙}ี่^{๑๑๐}ที่^{๑๑๑}ไ^{๑๑๒}
ส^{๑๑๓}ำ^{๑๑๔}ห^{๑๑๕}ร^{๑๑๖}บ^{๑๑๗}ค^{๑๑๘}ิ^{๑๑๙}ก^{๑๒๐}ท^{๑๒๑}ห^{๑๒๒}ม^{๑๒๓}า^{๑๒๔}ย^{๑๒๕} ถ้า^{๑๒๖}ห^{๑๒๗}า^{๑๒๘}ก^{๑๒๙}ว^{๑๓๐}า^{๑๓๑}เ^{๑๓๒}า^{๑๓๓}เ^{๑๓๔}็น^{๑๓๕}ผ^{๑๓๖}ั^{๑๓๗}ท^{๑๓๘}ร^{๑๓๙}ะ^{๑๔๐}จ^{๑๔๑}
ร^{๑๔๒}ง^{๑๔๓} เวลา^{๑๔๔}เ^{๑๔๕}็น^{๑๔๖}จ^{๑๔๗}ก^{๑๔๘}ท^{๑๔๙}ห^{๑๕๐}ม^{๑๕๑}า^{๑๕๒}ย^{๑๕๓}ค^{๑๕๔}ง^{๑๕๕}แ^{๑๕๖}ล^{๑๕๗}แ^{๑๕๘}ก^{๑๕๙}ก^{๑๖๐}ิ^{๑๖๑}ร^{๑๖๒}ิ^{๑๖๓}ย^{๑๖๔}า^{๑๖๕}พ^{๑๖๖}ู^{๑๖๗}ร^{๑๖๘}ให้^{๑๖๙}
เร^{๑๗๐}า^{๑๗๑}เ^{๑๗๒}็น^{๑๗๓} ก^{๑๗๔}ั^{๑๗๕}ส^{๑๗๖}ม^{๑๗๗}ร^{๑๗๘}ง^{๑๗๙}ค^{๑๘๐}ง^{๑๘๑}ผ^{๑๘๒}ม^{๑๘๓}ค^{๑๘๔}า^{๑๘๕}ค^{๑๘๖} ท^{๑๘๗}ล^{๑๘๘}ง^{๑๘๙}ส^{๑๙๐}ำ^{๑๙๑}แ^{๑๙๒}
ป^{๑๙๓}ระ^{๑๙๔}ค^{๑๙๕}ิ^{๑๙๖}ท^{๑๙๗}ิ^{๑๙๘}ท^{๑๙๙}เ^{๒๐๐}็น^{๒๐๑}จ^{๒๐๒}ก^{๒๐๓}ท^{๒๐๔}ห^{๒๐๕}ม^{๒๐๖}า^{๒๐๗}เ^{๒๐๘}า^{๒๐๙}ก^{๒๑๐}ั^{๒๑๑}ก^{๒๑๒}ั^{๒๑๓}ป^{๒๑๔}ระ^{๒๑๕}ล^{๒๑๖}า^{๒๑๗}ค^{๒๑๘}ิ^{๒๑๙}ง^{๒๒๐}
ที่^{๒๒๑}พวก^{๒๒๒}เร^{๒๒๓}า^{๒๒๔}เ^{๒๒๕}็น^{๒๒๖}ก^{๒๒๗}ิ^{๒๒๘}ร^{๒๒๙}ิ^{๒๓๐}ย^{๒๓๑}า^{๒๓๒}อ^{๒๓๓}ย^{๒๓๔}อยู่^{๒๓๕}แ^{๒๓๖}ล^{๒๓๗}ว^{๒๓๘}

พวก^๑เร^๒าม^๓ี^๔อ^๕ุ^๖ป^๗า^๘ท^๙าน^{๑๐}ม^{๑๑}ัน^{๑๒}เ^{๑๓}ล^{๑๔}ย^{๑๕}แ^{๑๖}ล^{๑๗}ว^{๑๘}า^{๑๙} ท^{๒๐}ล^{๒๑}ง^{๒๒}ส^{๒๓}ำ^{๒๔}แ^{๒๕}
แ^{๒๖}ง^{๒๗}ป^{๒๘}ระ^{๒๙}ค^{๓๐}ิ^{๓๑}ท^{๓๒}ิ^{๓๓}ท^{๓๔}เ^{๓๕}็น^{๓๖}ส^{๓๗}ก^{๓๘}ป^{๓๙}ร^{๔๐}ก^{๔๑}แ^{๔๒}เ^{๔๓}เร^{๔๔}า^{๔๕} จ^{๔๖}ึง^{๔๗}พ^{๔๘}าก^{๔๙}ัน^{๕๐}เ^{๕๑}็น^{๕๒}
ว^{๕๓}่า^{๕๔}ที่^{๕๕}ค^{๕๖}ู^{๕๗}ณ^{๕๘}ง^{๕๙}ทำ^{๖๐}า^{๖๑}เ^{๖๒}า^{๖๓}น^{๖๔}ัน^{๖๕}เ^{๖๖}็น^{๖๗}ความ^{๖๘}ค^{๖๙}ิ^{๗๐}ก^{๗๑}อ^{๗๒}ัน^{๗๓}ฉ^{๗๔}ล^{๗๕}า^{๗๖}ค^{๗๗}เ^{๗๘}ล^{๗๙}ย^{๘๐}
แ^{๘๑}ล^{๘๒}เ^{๘๓}ม^{๘๔} เร^{๘๕}า^{๘๖}จ^{๘๗}ั^{๘๘}ม^{๘๙}ือ^{๙๐}แ^{๙๑}ก^{๙๒}ท^{๙๓}ก^{๙๔}น^{๙๕} และ^{๙๖}ก^{๙๗}ล^{๙๘}ำ^{๙๙}ว^{๑๐๐}ส^{๑๐๑}ระ^{๑๐๒}เ^{๑๐๓}ร^{๑๐๔}เ^{๑๐๕}ร^{๑๐๖}เ^{๑๐๗}
แ^{๑๐๘}ก^{๑๐๙}ว^{๑๑๐}า^{๑๑๑}เ^{๑๑๒}็น^{๑๑๓}ค^{๑๑๔}น^{๑๑๕}จ^{๑๑๖}ำ^{๑๑๗}ความ^{๑๑๘}ค^{๑๑๙}ิ^{๑๒๐}ก^{๑๒๑} ส^{๑๒๒}ัง^{๑๒๓}เ^{๑๒๔}ก^{๑๒๕}ส^{๑๒๖}ี^{๑๒๗}ท^{๑๒๘}น^{๑๒๙}ำ^{๑๓๐}แ^{๑๓๑}
ก^{๑๓๒}แ^{๑๓๓}ง^{๑๓๔}จ^{๑๓๕}น^{๑๓๖}เ^{๑๓๗}ล^{๑๓๘}ย^{๑๓๙}เ^{๑๔๐}ก^{๑๔๑}ิ^{๑๔๒}ก^{๑๔๓}ว^{๑๔๔}ัย^{๑๔๕}ความ^{๑๔๖}พ^{๑๔๗}ม^{๑๔๘}ใจ^{๑๔๙} คร^{๑๕๐}ั^{๑๕๑}น^{๑๕๒}เ^{๑๕๓}ร^{๑๕๔}ร^{๑๕๕}ง^{๑๕๖}แ^{๑๕๗}
เร^{๑๕๘}า^{๑๕๙}อ^{๑๖๐}ย^{๑๖๑}า^{๑๖๒}ก^{๑๖๓}จะ^{๑๖๔}ร^{๑๖๕}ู้^{๑๖๖} เร^{๑๖๗}ื่อง^{๑๖๘}ร^{๑๖๙}ว^{๑๗๐}ใน^{๑๗๑}ห^{๑๗๒}ัง^{๑๗๓} น^{๑๗๔}าย^{๑๗๕}ก^{๑๗๖} ว^{๑๗๗}า^{๑๗๘} จะ^{๑๗๙}เ^{๑๘๐}็น^{๑๘๑}
อ^{๑๘๒}ย^{๑๘๓}าง^{๑๘๔}ใ^{๑๘๕}ว^{๑๘๖}า^{๑๘๗}ก^{๑๘๘}ัน^{๑๘๙}จะ^{๑๙๐}เ^{๑๙๑}า^{๑๙๒}ไป^{๑๙๓}ฟ^{๑๙๔}ัง^{๑๙๕}ค^{๑๙๖}ู^{๑๙๗}ณ^{๑๙๘}ง^{๑๙๙} เ^{๒๐๐}อ^{๒๐๑}ม^{๒๐๒}ม^{๒๐๓}ือ^{๒๐๔}ไป^{๒๐๕}ด^{๒๐๖}ว^{๒๐๗}ย^{๒๐๘}เ^{๒๐๙}ล^{๒๑๐}ที่^{๒๑๑} แ^{๒๑๒}ว^{๒๑๓}ว^{๒๑๔}ไ^{๒๑๕}ว^{๒๑๖} ก^{๒๑๗}ั^{๒๑๘}ย^{๒๑๙}เ^{๒๒๐}ก^{๒๒๑}อ^{๒๒๒}ที่^{๒๒๓}ว^{๒๒๔}น^{๒๒๕}ง^{๒๒๖}
อ^{๒๒๗}ย^{๒๒๘} แต่^{๒๒๙}ไม่^{๒๓๐}พ^{๒๓๑}ย^{๒๓๒}เ^{๒๓๓}ล^{๒๓๔}เ^{๒๓๕}า^{๒๓๖}เ^{๒๓๗}ะ^{๒๓๘}ใ^{๒๓๙}จ^{๒๔๐}น^{๒๔๑}มา^{๒๔๒} แ^{๒๔๓}ล^{๒๔๔}ว^{๒๔๕}อ^{๒๔๖}ง^{๒๔๗}
ช^{๒๔๘}น^{๒๔๙}ว^{๒๕๐}า^{๒๕๑} “อ^{๒๕๒}ัย^{๒๕๓}ว^{๒๕๔}าย^{๒๕๕}ร^{๒๕๖}้าย^{๒๕๗} เ^{๒๕๘}า^{๒๕๙}อ^{๒๖๐}ก^{๒๖๑}แ^{๒๖๒}ล^{๒๖๓}ว^{๒๖๔}เ^{๒๖๕}น^{๒๖๖}มัน^{๒๖๗}มา^{๒๖๘}ท^{๒๖๙}อ^{๒๗๐}
เ^{๒๗๑}า^{๒๗๒}เ^{๒๗๓}ล^{๒๗๔}ไ^{๒๗๕}อ^{๒๗๖}ก^{๒๗๗}เ^{๒๗๘}เม^{๒๗๙}ือ^{๒๘๐}ไ^{๒๘๑}ว^{๒๘๒}น^{๒๘๓} ช^{๒๘๔}ิ^{๒๘๕}, ช^{๒๘๖}ิ^{๒๘๗}, เ^{๒๘๘}า^{๒๘๙}ค^{๒๙๐}อ^{๒๙๑}ห^{๒๙๒}น^{๒๙๓}ำ^{๒๙๔}ค^{๒๙๕}า^{๒๙๖}
ที่^{๒๙๗}เ^{๒๙๘}ย^{๒๙๙}ว^{๓๐๐}. ใน^{๓๐๑}ท^{๓๐๒}ัน^{๓๐๓}ไ^{๓๐๔}น^{๓๐๕}เ^{๓๐๖}ง^{๓๐๗}เ^{๓๐๘}็น^{๓๐๙}ห^{๓๑๐}ั^{๓๑๑}ว^{๓๑๒}หน้า^{๓๑๓}ภ^{๓๑๔}า^{๓๑๕}ร^{๓๑๖}ร^{๓๑๗}อ^{๓๑๘}ค^{๓๑๙}
ภ^{๓๒๐}า^{๓๒๑}ร^{๓๒๒}อ^{๓๒๓}ที่^{๓๒๔}อ^{๓๒๕}ย^{๓๒๖}เ^{๓๒๗}อ^{๓๒๘}ย^{๓๒๙}ะ^{๓๓๐}ป^{๓๓๑}ระ^{๓๓๒}จ^{๓๓๓}ำ^{๓๓๔}ม^{๓๓๕}ือ^{๓๓๖}ส^{๓๓๗}ร^{๓๓๘}น^{๓๓๙}เ^{๓๔๐}มา^{๓๔๑} ม^{๓๔๒}ือ^{๓๔๓}ห^{๓๔๔}ง^{๓๔๕}ถ^{๓๔๖}อ^{๓๔๗}

พ.ศ. ๒๔๗๐

ความสันนิษฐานของคุณมิ่ง

เสื่อมาด้วย เขาพูดกับพวกเราว่า

“นั่นเห็นจะเป็นเสื่อของผู้ใดคนหนึ่ง ในหมู่
ใต้เท้า. ผมกำลังเดินไปตรวจหลังสโมส
เห็นชายเฒ่ากำลังจะโยนเสื่อลงในบ่อ ผม
ร้องทว่าไว้ มันตกใจทำท่าจะวิ่งหนี ผม
จึงกระโดดเข้าคว้าคอได้

คุณมิ่งที่ไวยบอกรวดเร็ว “เสื่อของฉ
เอง มันแก่งวิ่งเขาไปได้ต่อหน้าทีเดียว”

พวกเราประหลาดใจ เหตุการณ์นั้นกลับ
กลายเป็นเช่นนั้น เจ้าคุณศรีภรรยาพูดทั้งปล่อย
และขู่

“เฮ้ย คุณ.” คุณ เป็นชื่อของภารโรงที่ถู
จับ “เอ็งรีบสำรวจเสียสิ ๆ เอ็งทำไมถึงทำ
เช่นนั้น?”

ภารโรงทำหน้าผอง “ผมเกลียดคุณ
นั้น พลาซซิมไปที่คุณมิ่ง คุณมิ่งซัก

“ข้าทำอะไรให้เอ็งโง่ โง่ ยอกมา. ยายน
เกือบส่งตำรวจเสียน.”

ภารโรง “คุณจู้จุกมาก ใช้ผม ผม
ทำให้ทุกอย่าง แต่ไม่รู้ จู้จุกใจของคุณสักที
ย่นว่าผมเสมอ”

คุณบอชซัก “ถ้ามันเมื่อก่อน ๆ นั้น หมวก
หาย, เขาหมักทาเสื่อ, เขารู้สึกใส่กระเป๋าละ
เขาขังทาแว่นตากี่เอ็งทั้งนั้นซี?”

ภารโรง “ผมทำทั้งนั้น เพราะพวกคุณ
มาสโมสทำให้ผมต้องทำงานมาก ชัยศักดิ์
ทกวัน ผมถูกเจ้าคุณนายท่านคุณผม คัด
เงินเคืองผม ทว่าผมไม่ทำ ความสะอาด.
ความจริงผมคนเคยจะทำไหว? พวกคุณ
เป็นหลายคน พวกนั้นมารวม ทำความสกปรกให้
ทั้งนั้น ข้างท่านสยบล้าง กระโดนก็มี ไม่
ปรารถนาและยากยิ่งลง, แะลงไว้ตามพื้น
ออกสกปรก.”

ตามที่เจ้าภารโรงนักโทษของเราให้การก็
ออกจะมีความจริงอยู่มาก แต่มันไม่มีหน้าที่
ของมัน แทนที่จะทำหน้าที่ให้เห็นว่างาน
มากขยันขันแข็ง เพื่อเป็น ความดี ของตน
กลับเอาความชั่วมาคอยแทน นี่เป็นผิดของคน
ทาสขี้ฉ้อ

เจ้าคุณศรีภรรยาพูด “ดีแล้ว เอ็งรีบ
สำรวจโดยดีไปก่อนได้ ข้าจะลงปลุกยาเกิน
กว่าควรจะลงโทษเอ็งสถานใด”

ภารโรง “ผมยินดีรับโทษ ผมทำแล้ว
ผมไม่กลัว, กลัวแล้วก็ไม่ทำ” พูดแล้วก็เดิน
กลับไปโดยมิได้แสดงความยำเกรงเรา.

ข้าพเจ้าเอ่ยขึ้น “เราควรนำความเรื่องน
เรียนให้ท่านนายกรทราบ เพราะเราเรียนแก่
ท่านไว้อย่างหนึ่งโดยความเข้าใจผิด”

ศิวศรียานนท์

พฤศกิจ

ทุก ๆ คนเห็นพร้อมกัน ต่างพากันเข้าไปในห้องท่านสภานายก แต่คนมั่งขอตัวไม่เข้าไปด้วย. พอเราเข้าไปถึงประตูห้องท่านนายก ก็ได้ยินเสียงหลวงสำเร็จประคิพพัชร์พูดอย่างเสียงดังว่า

“แล้วกัน ข้ายจกทหมายฉีเปรตตะขบขึ้น ผมไม่รู้หนเห็นอนใด ขึ้นคันฉมมง ไม่รู้ว่าเล่นกันทำไไหน การที่เจ้าคุณเวียกฉมมาและขอกจกทหมายน มีเหมาเอาว่าผมเป็นคนเล่นสกปรกต่าง ๆ หรือนักฉกฉมเต็มทีทเดียว.”

เสียงท่านนายก. “ผมไม่ได้ถูกคิดหลวงแต่เหตุการณทั้งหลายมันลือมรยขยตัวคุณ ทั้งจกทหมายน ก็เป็นพยานอยแล้ว จึงใครจะระบิเรองนเสียให้เป็นทเรียบรย”

หลวงสำเร็จประคิพพัชร์ตอบ “ไม่ได้ซีขอรย การที่เข้าใจเช่นนั้นก็เป็นการแสดงพอยอยู่แล้วว่าถูกฉม ผมต้องการให้ความจริงมันกระจำงออกมา ไปรเรียกเสมียนที่เขียนจกทหมายนมาชำระเถะขอรย”

เสียงเจ้าคุณนายก กคกรังเวียกเสมียนเราทั้งหมกก็ไล่เขาไปในห้องทันท ผู้ทอยในห้องมองเรา แต่สัหน้าหลวงสำเร็จประคิพพัชร์แสดงว่าแคนเคื่องเรามาก. เจ้าคุณศรียานนท์จึงกล่าวขุ่นว่า

“ผมต้องขอโทษ ที่พรวทพรวทเข้ามาน เพราะมีเรองจะมาแถลงให้เป็นทเข้าใจกันเสียที ตัวผมและพวกผมที่ถูกทำร้ายมาแล้ว พากันเหมาว่า คุณหลวงสำเร็จประคิพพัชร์เป็นผู้กระทำ นี่เป็นความผิด ผมรู้สึกเสียใจอย่างยิ่ง ผมและพวกต้องขอโทษคุณหลวงค่อน้ำท่านนายกของสโมสร์นี้ หวังว่า คุณหลวงจะกรณาผมและพวกผม เพราะความเข้าใจผิด. ยัคนเรองราวกระจำงแล้ว เราได้ทิวรู้แล้วและเขาได้สำราภาพหมดแล้ว” ท่านนายก, หลวงอคมศรียะต และหลวงสำเร็จประคิพพัชร์พากันประหลาดใจ. เจ้าคุณศรียานนท์จึงเล่าเรองราวที่ขยการโรงโคให้ฟังโดยละเอียด

ท่านนายกจึงเอ่ยขุ่นว่า “ผมคากไวแล้ว ข้ายเจ้าคุณคนน มันเคยเป็นคนเสียจริต ออกมาจากคลองสาร์ได้สัก ๓ ปีแล้ว มันสมัครเข้าเป็นารโรงทันท ขึ้นคักไม่ทราขประวัติของมัน ค่อม่าจึงทราข, แต่เห็นว่ามันยกคิคือย ทำงานกขยันขันแข็ง และไม่มีความผิดะไร ผมจึงปล่อยให้มันทำงานเรื่อยมา. มาเม่อก่อนหน้าันสัทหนอย ผมเคยว่ากล่าวและตักเงินเก็บมัน เพราะไม่มีใครจะเอาใจใส่ทำความสากาให้แก่สโมสร์ มีนาเล่า! เหตุการณ ทเกิดขึ้นแล้ว แสดงอยแล้วว่าไม่ใช่เช่น

พ.ศ. ๒๔๗๐

ความสันนิษฐานของคุณมิ่ง

การกระทำของปกติชน.” ท่านหัน มาทาง
คุณหลวงสำเภาประคิพพิทักษ์ “ผมก็เสียใจ
อย่างยิ่ง ที่คุณหลวงได้รับความช่นเคือง ใน
การที่ถูกลักขังในเรือนนี้ แต่ท่านทั้งหลาย
เหล่านั้นก็รับสารภาพและขอโทษแล้ว หวังว่า
คุณหลวงคงจะเห็นแก่สามัคคีธรรม และ
ด้านทิภาพเขาเป็นเล็กกันเถอะนะขอรับ”

หลวงสำเภาประคิพพิทักษ์ ก็มิกระแจะแสดง
ความยกโทษให้ พลางกล่าวว่า

“เขาเถอะผมจะไม่ถือโทษ แต่รู้สึก
เสียใจที่ท่านทั้งหลายมาเหมาเอาว่าผมมีนิสัย
เลวทรามเช่นนั้น แต่เมื่อขอโทษผมแล้ว ผม
จะถือโกรธอย่างไรได้”

เจ้าคุณศรีภริมย์ “ผมขอขอมอบคุณ
คุณหลวงอีกครั้งหนึ่ง ที่ไม่ถือโทษแก่ผมและ
พวกผมที่ใจเขา. และเรือน จะทำให้ผมรู้สึก
ละอายใจอยู่เสมอ”

หลวงสำเภาประคิพพิทักษ์ “เจ้าคุณและ
คนอื่นๆ ไม่ต้องละอายใจเลยขอรับ ความ
เข้าใจของพวกเรา จะห้ามกันอย่างไรได้
จึงพยายามลดละเรื่องเสียเถอะ ทั้งตัวผมเอง
ก็จะพยายามลด เพื่อความสามัคคี และ
ด้านทิภาพ”

เจ้าคุณศรีภริมย์ ก็พวก พวกนี้ จมมอคุณ

หลวงสำเภาประคิพพิทักษ์ ใจก็. ท่านนายก
ยิ้มเมื่อเห็นเราปรองดองกันดีแล้ว ขณะนั้น
ได้ยินเสียงเสมียนเรือนถามจน

“ไต่เท้าต้องการตัวผม ?”

ท่านนายก “เออ, เจกหมายนี่แก่เป็นคน
เขียนหรือ ?” ท่านส่งเจกหมายให้ตีเพียงตอน
คำนำถึงหลวงสำเภาประคิพพิทักษ์ ก็ลายเช่น
ข้อข้างท้ายเท่านั้น นอกจากนั้นท่านพัวกระคาย
ยขัดข้อความเสียหมด.

เสมียนทำหน้าคั่นด้วยอาการตกใจ พลาง
กล่าวปฏิเสธว่า “ผมไม่เคยเขียนเจกหมาย
ถึงคุณหลวงสำเภาประคิพพิทักษ์เลยขอรับ เป็น
ความจริง”

ท่านนายก “ก็ลายเช่นและลายมอช ไม่
ใช่ของแกหรืออีกหรือ ?”

เสมียน “ตามิได้ ไม่ใช่ลายมือผม และ
ไม่ใช่ชื่อผม ข้อใดก็ไม่ว่าไร ผมไม่รู้ จัก
แต่กระคายพ้อมเป็นกระคายที่ไต่ผมจริง ผู้
เขียนเจกหมายนี้จะไต่ไปอย่างไร ผมยังไม่
ทราบ.”

ท่านนายก “เขาเป็นเล็กกันอีก ฉันทะ
แก่ แต่ที่ถามแกเช่นนั้น เพื่อจะทดสอบดูความ
จริงของแกอย่างเท่านั้น ก็แล้ว กลัยไต่”

เมื่อเสมียนกลับไปแล้ว เราทั้งหมดพ้อม

ศิวศรียานนท์

พฤศจิกายน

ทั้งคุณหลวง ลำแสง ประติพัทธ์ กล่าวทำนายก
ออกมา เมื่อถึงห้องกีฬา เห็นคุณมิ่งนั่งตก
กลองควีนับ มีสีหน้าเจื่อน ๆ เจ้าคุณศรัทธมัย
จึงบอกให้ขอสวาท คุณหลวงลำแสง ประติพัทธ์
เพิ่มชนออกคนหนึ่ง.

ส่วนภาวโรงผู้นี้ก็ยังทำงานอยู่ เพราะ
เราขอร้องต่อทำนายกไว้ไม่ให้ลงโทษ เป็น
แต่ภาคทัณฑ์ไว้ เพราะความวิงวอนผล
ของเขาทำเช่นนั้นจนอยู่ข้าง และภาวที่เขา
ทำแก่เรานั้นก็ประ โยชนอยู่ข้าง คือคุณมิ่ง
ไม่เคยยากกลองลงบนพนักอย่างหนึ่ง กับพวกเรา

ทั้งหมดพากันถลึงจากสโมสรไม่ตึกนัก ขอน
ออกจะสำคัญ เพราะเราได้รับความขมขื่น
แถมได้ จากที่บ้านเสมอ ๆ

ส่วนข้าพเจ้าเสียสายเรือนจะศูนย์ไปเสียจึง
บอกความประสงค์ให้คุณมิ่งฟังว่าจะเขียนเป็น
เรื่องราวให้แก่ไทยเขมม แต่คุณมิ่งแก้ค้าน
ว่าไม่ควรเขียน ปล่อยให้มันศูนย์ไปเสียดีกว่า
ข้าพเจ้าไม่เห็นพ้องกับแก้จึงลงมือเขียนแต่ลำพัง
เจียน ๆ ไม่ให้แก่ทนาย แต่เมื่อไทยเขมม
เล่มนั้นออก และคุณมิ่งอ่านเรือนเข้าแก่จะชอบ
หรือไม่ชอบข้าพเจ้าก็ไม่ทนาย.

ศิวศรียานนท์

เมื่อนายถามความเห็นของท่านในเรื่องใด ๆ จงบอกตามความคิดของท่านเอง
ไม่ใช่บอกว่า ท่านนี้กว่าคนอื่นเขาคิดอย่างนั้น อย่างนี้.

หลวงรัชฎาภิเศก

ยตร์ — คุณพ่อครับผมเห็นปรอทวัดอากาศตก.

บิดา — ตกมากหรือลูก ?

ยตร์ — เห็นจะราว วาหนึ่งได้ — แดก ละเอียดย
เทียวครับ.

ชายคนหนึ่งไปเที่ยวตรวจภูมิประเทศ พยท
แห่งหนึ่ง ควรตั้งภูมิลำเนาหากินได้สะดวก; จึง
กลัยเข้าไปในเมืองใหญ่ ชักชวนผู้ คนให้ ไป ตั้ง
บ้านอยู่ด้วยเป็นอันมาก. ในจำนวนคนเหล่านั้น
มีชายอายุ ๔๐ ปี รวมอยู่ด้วยคนหนึ่ง ผู้ส่งข่าว
หนึ่งถือพิมพ์เห็นเข้ามีความประหลาดใจ จึง
ถามชายผู้ชักชวนว่า:—

“อะไรนี่, ฉันแปลกใจจริง ๆ. ทำไมท่าน
จึงเอาคนแก่อย่างนั้นมาด้วย และทำอะไรได้ ?

“ได้ซี, ฉันจะให้แกทำประโยชน์อย่าง
หนึ่ง.”

“อย่างไร ?”

“เริ่มเบิกป่าช้าของเรา.”

“ประทานโทษครับ,” ผู้รัยคนหนึ่ง

กล่าวด้วยวาจาสุภาพ ในขณะที่มันยื่นขวาง
ถนน พลังจึงยืนพักสองกระบอก ตรงไปทอด
ยตร์ซึ่งกำลังซุ่มมาในแสงเคียนอันเป็นยามตก
สัปดาห์. และเมื่อกระบอกยกขึ้นพกกระแทกกับแสง
จันทร์ก็เกิดเป็นประกาย แผลยลลายเข้าสาวยตา
ทำให้ผู้ซุ่มและผู้ นั้นมาในรดตกใจเป็นอันมาก
แล้วถอยถ่วง นั้น ก็ พยท ชะงัก แดง ดอย หลัง.
ผู้รัยจึงพูดต่อไปว่า “ผมเสียใจที่ต้องทำ
ให้ท่านหยุดและยอมอ่อนน้อมแก่ผม.”

ทันใดนั้น สตรีสาวผู้ หนึ่ง ถ้าว ลงจาก รถ
พลงยืนกระเข้าหิ้วหนึ่งจระเข้ ให้แก่ผู้รัยและ
กล่าวด้วยความขมขื่นแก่ผู้รัยว่า

ฟ. เจริญวิทย์

พฤศจิก

“นั่นแน่เธอเอาไปเถอะ”

“อะไร?” ผู้ร้ายถาม

“เครื่องเพชรของฉันนี่ซ้” สตรีสาว

ตอบ. “ฉันเป็นนางละครคนตัวเอก. คนที่แล้ว

มาฉันไปเล่นที่กันตังมีคนชมเชยมาก คนนี้

เล่นที่ตรัง พงเล็กมาเคยวัน ก็มีคนยกย่องให้

รางวัลละ พรุ่งนี้จะไปเล่นที่นครศรีธรรมราช;

มะวันจะไปเล่นที่พทลึง; แล้วมะเรื่อง——”

“พอที่, นางเอก,” ผู้ร้ายร้องสอพลาง

กระโดดเข้าควยเอา กระเข้าหัว หนึ่งจรเข้า

จากมัจฉาสาว “ผมเป็นแต่ผู้ร้ายคอยแย่งชิง

คนกินทางเท่านั้นเอง; ไม่ได้เป็น เอเยนต์

สำหรับรับแรงความกลัวมิได้.”

◎ ◎ ◎

ลึง— เจ้าหนู, เวลาที่แม่ให้เจ้ากินยา เจ้าไม่

ร้องให้ เจ้าให้อะไรเจ้ามั่งหรือเปล่า?

หลาน— เปล่าจ๊ะ, แต่ถ้าหนูไม่กินยาให้ลูก

มะผาง.

◎ ◎ ◎

ชายคนหนึ่งมาร้องทุกข์ กับเพื่อนบ้านใกล้

คนหนึ่งเสมอ ว่าไก่ของเขาถูกระโมยไปจาก

รัง และผลของมันก็ถูกคุ้ยเขี่ย ย่อยยับเพราะ

แมวของเพื่อนบ้านคนนั้นเป็นเหตุ.

มาคราวหนึ่งชายเจ้าของแมว จึงถามชาย

ผู้มาร้องทุกข์ ออกว่า:

“ยังงั้นท่านจะให้ฉันทำอะไร. ฉันก็

มีความเสียใจแทน ท่าน และ เห็น ออกท่าน ชย

เหมือนกัน. แต่เราไม่สามารถจะรักภัยสัตว์

ร้ายได้อยู่ในบ้านได้.”

“ไม่เป็นไร, ถ้าอย่างนั้นฉันจะรักมันเอง”

ชายเจ้าทุกข์ตอบ.

ในวันรุ่งขึ้น พอชายผู้ ถูกแมวรังควาน แล

เห็นชายเพื่อนบ้านก็ยิ้มแล้วร้องบอกว่า.

“ฉันเชื่อว่าแมวของท่าน จะมารังแกฉัน

ไม่ได้ อีกแล้ว.”

“อะไร! แล้ว? ท่านทำอะไรกัน?”

“ฉันจับมันได้เมื่อเช้านี้ เลยเอาตัวหางเสีย”

“ฟิโฮ! ท่านนั้นท่านคิดว่ามันจะหยด

รบกวนท่านละ? มันก็จะนอนแช่อยู่ในบ้าน

เพียงสองสามวันเท่านั้น พอแผลหายมันก็จะ

ร้ายเหมือนเดิมอีก.”

“มันจะร้ายไม่ได้เป็นอันขาด.” ชายผู้ ไม่

ชอบแมว ร้อง ตอบ ด้วย น้ำเสียง ยอเย่ว่า มี ชัย.

“เพราะฉันตัดหางมันตรงโคนทศกับหัว.”

◎ ◎ ◎

ยิกา— (ต้องตกอยู่บ้านแล้วลูกหญิงน้อย) —ไม่

ได้, หนูจะเอาขนมอีกไม่ได้. (แล้วพูด

อย่างหงายเสียงแข็ง) หนูใหม่

ถ้าหนูชน ทำเสียงเอะอึง โยอิก พอจะทำ

อย่างไรแก่หนู?

พ. ศ. ๒๔๗๐

ดาวเชนม

เด็กหญิงน้อย— (สั่นคอบ) ฐิฐิ.

บิดา— ฐิฐิอะไร, หา?

เด็กหญิงน้อย— พ่อจะให้ขนมหนูอีก.

๐ ๐ ๐

ชายหนุ่มในใจผู้หนึ่งได้ไปเที่ยว ชักนิกกัย พวกผู้ใหญ่เด็กหลายคน. พระอินเขาเห็นยัง ตัวหนึ่งได้ขึ้นไปตามคอเสื้อของสภาพสตรีสาว คนหนึ่งใกล้จะถึงคอของเธออยู่แล้ว. เขาจึง ตรงเข้าไปหาสตรีสาวนั้น และพูดออกไปจึง ๆ ทั้งยังไม่มีการแนะนำให้ ฐิฐิ รู้จักกันก่อนว่า:

“คุณนายฐิฐิ, ขออนุญาตให้ฉัน.”

ทันใดนั้น นางสาว ได้ โยกมือให้เขา ถอยห่างออกไป และพูดพร้อมกับอาการสะแง ความตกใจว่า:

“เธอถืออย่างไรถึงมาพุดกับฉันโดยไม่มีการแนะนำให้ ฐิฐิ รู้จักกันก่อน เช่นนี้? เธอไม่ใช่ผู้ คัดค้านเที่ยวเจ้าค่ะ.”

ตอนนั้นยังได้ ได้พ้นคอเสื้อกำลังลงไปถึงคอ ของสภาพสตรีสาวนั้นแล้ว.

“ว้าย! เธอออกที ช่วยไปตรวจออกที เลิกคุณ.” สภาพสตรีสาวร้องบอกชายหนุ่ม แทบเสียงหลง.

แต่ชายหนุ่มนั้นกลับตอบเลย ๆ ว่า:

“ผมคิดว่า จะทำอย่างนั้น ไม่ได้ คุณนาย, เพราะยังไม่มี การแนะนำผมให้ ฐิฐิ รู้จักกันมาก่อน”

๐ ๐ ๐

ครึ่งหนึ่งในระดูแล้ว มีข่าวลือว่า เกิด ความกัณการน้ำท่วมไป เด็กชายผู้หนึ่งเป็นเด็กดี ได้ทราบข่าวจึงมาหา มารดาตรงเข้าออก แล้วถามว่า:

“แม่จ๋า, เขาว่าที่บางแห่งไม่มีน้ำสำหรับ ให้เด็กชายหญิงเล็ก ๆ กิน จริงหรือแม่?”

“หนังสือพิมพ์เขาพากันลงข่าวว่าอย่างนั้นแหละลูก.”

“แม่จ๋า,” เด็กนั้นพูดด้วยท่าทางขิงขิง, ถ้าน้ำยังหายากอยู่อย่างนี้ตรงไหน, หนูคิดว่า แม่คงไม่ต้อง ให้หนูอายน้ำนะแม่นะ.”

๐ ๐ ๐

สภาพสตรีผู้หนึ่งรูปร่างสูงใหญ่อ้วนจ้ำม่ำ ได้ไปเที่ยวที่สวนสัตว์เป็นครั้งแรก เห็นเขากำลังเอาเนื้อวัวก้อนหนึ่ง ตามจำนวนที่กำหนด ให้สัตว์กิน ให้แก่สิงโตตัวหนึ่ง ก็มี ความประหลาดใจ จึงพูดแก่คนเลี้ยงว่า:

“นั่นดูเหมือนจะเป็นก้อนเล็กไปสำหรับให้ สิงโตกิน.”

คนเลี้ยง หันมา มองดูสตรีอ้วน ด้วยดวงตา อันมีแววว่าสนใจในใจ แล้วเอ่ยปากตอบ:

“มันดูเหมือน จะเป็น ก้อนเล็กไป สำหรับ คุณแม่ได้หรอก, แต่สำหรับสิงโตนะ หนูว่า เป็นกองพะเนินอยู่แล้ว.”

ฟ. เจริญวิทย์

วิชาฉันทะ

วิชาที่จะทำให้มือของท่าน ซึ่งเขียนอย่างผล
ไม่ให้สอตกถึงเคียนนี้ จงเอามะนาวสักชิ้น
หนึ่ง ปล่อยให้ทัวในไม่เข้ามือของท่าน จะสอตก
ถึงเคียน

กาของเหลืองทงไว้นาน ๆ เมื่อท่าน
ต้องการจะใช้ จงล้างเสีย ด้วยเกลือ และน้ำส้ม
เสียก่อน

เมื่อท่านเลิกจากการเขียนหนังสือเสร็จแล้ว
ไม่ควรจะวางปากกาไว้เฉย ๆ จะทำให้มันเป
สนิมและใช้ไม่ทน วิธีที่ถูกต้อง เมื่อเลิกจาก
เขียนแล้ว จงขยำปลายปากกาลงใน หวี มันฝรั่ง
ทุก ๆ คราว จะทำให้ปากกาทนและไม่มีสนิม

ถ้าเครื่องใช้ของท่านที่เป็น นิกเกิลเกิดเป
สนิม จงเอาน้ำมันหมทาตรงเปสนิมให้ทั่วทั้ง
ไว้สักครู่ แล้วใช้ผ้าชุบเหล้าแอมโมเนีย
ถูออกจนหมด สนิมและน้ำมันจะออกหมด

ถ้าพืน เชม่าไฟ ตกลง บนพรมของท่าน
จงอย่าขำรยหาเกลือบ้นอย่างเดี่ยกโรยตรงนั้น
และใช้แปรง ๆ ออกโดยเร็ว เชม่าจะไม่
เหลือกก็เลย

ถ้าไอโอไดเอนผ้าลินินของท่าน จงหยด
น้ำขรรคาลงตรงนั้น ๒-๓ หยด แล้วถูด้วย
ใบคาโยเนตโซกา แล้วถูคานหลังอีกครั้งหนึ่ง
จะทำให้หายได้

ถ้าฟองน้ำของท่านสกปรก จงเอาแซ่
ลงในน้ำอุ่น ๆ ที่ผสม ด้วยแอมโมเนีย เล็กน้อย

พ.ศ. ๒๔๗๐

วิชาน้ำมัน

แช่ไว้ให้นาน ๆ แล้วเอาขึ้นแช่น้ำเย็นธรรมดา
ที่สะอาด ฟองน้ำมันจะสะอาดหมดจดอย่างเต็ม

เช็ดหลังแห้งให้แห้ง แล้วยาเช็ด ขนแห้งเป็น
อันขาว เช็ดเสร็จแล้วหยางขนแห้งลงแยก
ให้แห้งจะสะอาดดี

๐ ๐ ๐

ตะเกียบน้ำมันที่มีควิน ควรรักษาไว้
ตะเกียบมาแช่ไว้ในน้ำส้มสายชูอย่างแรง หรือ
ถ้าจะให้ดีกว่านั้นในกรดส้ม (Acetic Acid)
จนชุ่มแล้ว จึงตากให้แห้ง แล้วจึงใส่ใน
ตะเกียบ เมื่อทอดแล้วจะไม่ดำวันเลย ทั้งจะ
สว่างใสกว่าเดิมก็อีกด้วย

ถ้าเครื่องใช้ที่ทำด้วยไม้จะชอกกานมรอย
ต่าง ๆ เองใช้เกลือมะนาว ๑ ส่วน กรดเกลือ
๖ ส่วน ผสมกัน แล้วถูกรอยต่าง ๆ
ทำให้รอยต่างต่างนั้นหายหมด

๐ ๐ ๐

๐ ๐ ๐
กระทะหรือหม้อเคลือบที่ไหม้ไฟ เองเอาเกลือ
กับน้ำเกลือกกระทะทิ้งไว้สัก ๒ ชั่วโมง แล้วนำ
ขึ้นดองไฟอ่อน ๆ แล้วสุมไฟให้เดือด รอย
ไหม้นั้นจะหายไป

ในเวลากลางคืน น้ำค้างตก มักจะทำ
ให้กระทะหน้าต่างเยือกขึ้น เองใช้น้ำมัน
กลีเซอริน (Glycerine) ถูตามกระทะให้
ทั่ว จะป้องกันไม่ให้กระทะนั้นขึ้นไต้

๐ ๐ ๐

๐ ๐ ๐
ถ้าต้องการจะเก็บปลาสดไว้ให้นาน เอง
ใช้น้ำตาลเมือกหยาย ๆ โรยลง

ภาชนะที่ทำด้วยแก้ว ถ้าจะให้สะอาด
ใช้น้ำส้มกับเกลือ ผสมกันล้างภาชนะนั้น จะ
สะอาดดี

๐ ๐ ๐

แปรงสีฟันหรือแปรงผม ถ้าสกปรก
สระล้าง ด้วยวิธีนี้ เอาโซดา ธรรมดา สัก
๑ เอาน้ำละลายลงในน้ำร้อน แล้วเอาแปรง
ที่สระผม และผม สดาก แล้วจุ่มลงไปหลาย ๆ
ครั้ง เมื่อจุ่มนานแล้วจึงล้างด้วยน้ำเย็นที่สะอาด

๐ ๐ ๐
หม้อทองแดง ที่เขยอนเขม่าไฟจนดำ เอง
ล้างด้วยสบู่น้ำและโซดา เสร็จแล้วเอาเคียว
จุ่มน้ำมันพาราฟิน เช็ด ๒-๓ ครั้งจะสะอาดดี
นางสาวแสง พหลรัตน์

๐ ๐ ๐

ประโยศร

พฤศจิกายน

วิธีทำขดทองเหลืองให้เป็นเงิน

เอากรกตเงินมาสักหน่อย และ
เอามากเงินเสียก่อน เมื่อ ถัดแล้ว จึง
รวมกับไซเนต ต่อมาเอาดินสอพอง
ใส่เพื่อแก้พิษ เป็นเสร็จ ถ้าจะซักอะไรที่
เป็นทองเหลือง ต้องซักสนิมให้หมด
เสียก่อน แล้วจึงซักด้วยยา

๐ ๐ ๐

วิธีทำยาบัดกรีโลหะดินต่าง ๆ

เอาปูนสีเมนกรองให้ละเอียด ปูน
สีเมนคั่วว่าเป็นชั้นแล้วเอาน้ำมันยาง
ใส่ในศาลทรายบดให้หน่อย แล้วคน
เคล้าให้เข้ากันสำหรับเป็นน้ำเชื่อม และ
ละลายกับปูนสีเมนในท่าหรือคอกที่แตก
ให้เห็นได้ ข้อสำคัญเมื่อทาแล้ว
ใหม่ ๆ อย่าจับต้องกว่าจะแห้งแล้ว

๐ ๐ ๐

วิธีทำยาสำหรับทารองเท้าให้เป็นมัน

เอานมทชน ๆ ที่เรียกว่า "ครีม"
สองปอนด์, น้ำมันลินชิต ๑ ปอนด์ แล้ว
เอาขึ้นตั้งไฟไว้ สิบถึงต่างหาก พอ
อุ่น ๆ จึง เทผสม กวนให้เข้ากันให้ดี
เวลาจะทาควรแปลงรองเท้าเสียให้สะอาด
เอาเศษขี้ขุย ที่ประสมนทารองเท้าให้

ทั่ว แล้วเอาสีกกระหลาอ่อนที่แห้ง
ถูไปมากกว่าจะแห้งจนเงา

๐ ๐ ๐

วิธีทำครั่งจุกขุดต่าง ๆ

เอาชัน ๑ ยางสน ๑ น้ำมันยาง ๑
น้ำมันก๊าก ๑ เหล่านผสมกันแล้ว ยก
ขึ้นตั้งไฟเคี่ยวจนกว่าจะ ได้ ที่ แล้วจึง
เอาทาจุกขุดในเวลานั้น ข้อสำคัญควร
ตัดราในเวลารัน ๆ นั้นทีเดียว (ถ้าจะ
ให้ กิขึ้นควรเอาครั่งผสมบ้างเล็กน้อย)

๐ ๐ ๐

วิธีทำน้ำมันทาไม้ต่าง ๆ

เอาน้ำมันตังฮิว ๑ ส่วน น้ำมันยาง
๒ ส่วน น้ำท่า ๔ ส่วน เอาผสมกันให้
ดี แล้วเอาไม้คนสิ่งทอผสมกันจนเป็น
ฟองขาว เป็นอันใช้ได้ เมื่อทาไม้
แล้วถูกน้ำหรือน้ำฝนจะไม่ขาวเลย หรือ
จะใช้ น้ำมันตังฮิว ๑ ส่วน น้ำมันยาง
๒ ส่วน น้ำฝน ๑ ส่วน ผสมกันก็ใช้
ได้เหมือนกัน

๐ ๐ ๐

วิธีทำขดทองเหลือง

เอาอิฐเผาไฟให้แก่แล้วปั้นให้ละเอียด
จึงเอามารวมกับน้ำมันกรุก แล้วเอา

น้ำมันยงคฤกลเคล้าจนเป็นก้อน ทั้งไว้
หลาย ๆ วัน เมื่อมีน้ำมันไหลเยิ้มออก
มา จึงค่อย ๆ รินน้ำมันออก พอคั่วแล้ว
จึงเอาใส่ถ้วยเป็นใช้ได้

วิธีทำโปรดให้เป็นก้อน

วิธีนี้ไม่ยากเย็นอะไร เมื่อมีโปรด
อยู่แล้ว เวลาจะทำให้หาคะกั่วมาหนึ่ง
ก้อน แต่กะกั่วต้องให้มากกว่าโปรด
มาใส่ลงในโปรด เพื่อให้โปรดกิน เมื่อ
โปรดกินกะกั่วหมดแล้ว จะแข็งเป็นก้อน
ทันที ถ้ากะกั่วน้อยจะไม่เป็นก้อนเลย

๐ ๐ ๐

วิธีทำหมากบุญหา

ให้เอากาหรณ ๓ พิมเสน ๓ สีสัยค
เทศ ๓ ส้มลวง ๓ หมาก ๓ สิ่ง
เหล่านี้รวมกัน โขลกให้ละเอียด เป็นอัน

ใช้ได้

วิธีทำยาทาป้องกันไม่ให้ น้ำเข้ร่องเท้า

ให้เอาขมิ้นเล็กน้อย ผสมกับ น้ำมัน
และ ถ้าไม่มีใช้น้ำมันสักรก็ได้ ทั้ง
ไฟเคียวให้ละลายเข้ากันให้ทั่ว เวลา
ต้องการจึงเอามาทา ตามรอยตะเข็บให้
ทั่วทั้งนี้ น้ำจะไม่เข้าได้เลย

๐ ๐ ๐

วิธีแยกธาตุน้ำหอมที่มีแอลกอฮอล์

ให้หาน้ำหอมที่มีแอลกอฮอล์ มาสัก
หน่อย แล้วเอาสารส้มขยี้ใส่สักเล็กน้อย
ทั้งไว้สักครู่ใหญ่ ในไม่ช้า
สารส้มก็จะแบ่ง น้ำหอม และ แอลกอฮอล์
ออกเป็นส่วน ๆ จะรู้ได้ว่า น้ำหอมขยี้
นั้นแอลกอฮอล์เท่าใด น้ำมันเท่าใด

ประไลยสร

ทุก ๆ วันจงระลึกถึงความดีที่จะทำให้แก่ใครได้ ๕ นาที แล้วก็ทำ.

หลวงรัชฎาภิเศก

บุญชีอาหาร

พฤศจิกายน ๒๔๗๐

ของ

สาธา แม่ครัวหัวป่าก์ แพนกข้าวต่างๆ

๑ ข้าวผัดระกำ

๒ ข้าวนาชิปาดซ์

๓ ข้าวคอย

๔ ข้าวตุ่นดับไก่

๕ ข้าวกาชาด

๖ ข้าวรายา

พ.ศ. ๒๔๗๐

ครัวของไทยเขม

๑ ข้าวผัดระกำ

เครื่องปรุง ข้าวที่หุงสุกแล้ว เนื้อหมูหัน
เล็ก ๆ กุ้งสด ไข่ ปูทะเล กระเทียม
ระกำ พริกชี้ฟ้า น้ำปลาดี มะนาว.

วิธีทำ กระเทียมกับพริกสวนนอก ระกำซอย
ชิ้นเล็ก ๆ คลุกเข้ากับกุ้งแห้งขึ้น น้ำ
ปลาดี มะนาวชิมตามชอบใจ แล้ว
เอากระเทียมทุบเคี้ยวกับน้ำมันหมู ผัด
พอมีกลิ่นหอม แล้วใส่เนื้อหมู เนื้อกุ้ง
ปูทะเลที่คมหั่นไว้ลงในกระทะ ซึ่งใส่
ข้าวที่คลุกไว้ผัดรวมกันชิมรสตามชอบใจ
เปรี้ยวและเค็มได้งานโรยกระเทียมเจียว
ผัดขึ้น ไข่เจียว ทิ้งไว้ (ข้าวอย่างนี้
ต้องใช้ระกำมากกว่าอย่างอื่น เพื่อจะ
ให้หอมกลิ่นระกำ)

◎ ◎ ◎

๒ ข้าวผัดขี้ปาด

เครื่องปรุง ถั่วงอก หน่อไม้ ถั่วงอกยาว
ถั่วงอกสั้นขมก มะพร้าวขูดกระต่ายเงิน
ไข่ไก่ เหลือง ปลาแห้ง เนื้อเค็ม

วิธีทำ หั่น หน่อไม้ชิ้นละเยือก ๆ ผัดกับ
หัวกะทิที่เคี่ยวไว้เป็นขี้โล ถั่วงอกผัด
กับหัวกะทิ ใส่ขมิ้นให้สีเหลือง ปลาช่อน
ย่างแกะเป็นชิ้น ๆ เอาลงผัดในน้ำมันที่

ที่เคี่ยวเป็นขี้โลไว้จนแห้ง ถ้าไม่มีปลา
ให้เอาเนื้อโคหรือไก่ก็ได้ ตักไว้กอง
หนึ่ง ถั่วงอกสั้นขมกเอามาทอดให้
เหลือง ตักไว้กองที่สอง ปลาแห้ง
ผัดจนขาว ๆ เป็นชิ้นละเยือก ทอดด้วย
น้ำมันมะพร้าวจนกรอบ เนื้อเค็มแห้ง
เนื้อไก่ผัดจนขาว ๆ เป็นชิ้นละเยือก ทอด
ด้วยน้ำมันจนกรอบ ถั่วงอกยาวหั่นเป็น
ชิ้นเล็ก ๆ ต้มกะทิเหมือน ถั่วงอก
เมล็ดผัดกับขี้โลให้เหลืองดำปนผง พริก
แกงผ่าซีกเมล็ดทอด ตำกับเกลือให้
ละเอียดคลุกกับข้าวที่หุงแล้ว เอาลงผัด
กับน้ำมันเนยนิคหน้อย เวลาผัดโรย
เมล็ดผัดขี้โลนิคหน้อย พอมีกลิ่น
แล้วตักวางลงกลางจาน แล้วโรย
มะพร้าวขูด ส่วนของที่เหลือกะทินาวาง
เป็นหย่อม ๆ ที่ปากจานรองข้าว (ของ
สิ่งนี้ ไม่ใช่ น้ำปลา ใช้ เกลือเป็นพิน)
ยกไปตั้งรับประทาน.

◎ ◎ ◎

๓ ข้าวตอย

เครื่องปรุง เนื้อสันหมู เอาแต่เนื้อที่ไม่มี
พังคหรือมันติด ล้างให้สะอาด หอม
หั่นเจียวพริกแห้งอย่างยาวทอดทั้งเมล็ด

สาขา แม่ครัวหัวป่าก์

วิธีทำ เอาเนื้อหมกสับใส่ดินประสิวเล็กน้อย
พอให้เนื้อคงสีแดง กับเกลี่ยปนใส่ไว้ในเนื้อ
ข้าวหุงสุกเทลงในชามเวลา
ร้อน เอาเนื้อหมกสับไว้เคล้ากับข้าว
ทันที เคล้าหอมเจียวใส่ถ้วย เอาใบทอง
ซ้อนเข้าสามชั้นเป็นแผ่นสี่เหลี่ยม พับ
กับไม้ลูกเป็นหลอด แล้วพับเอาไม้กลัด
มุมเสียข้างหนึ่ง เอาข้าวหุงเคล้ากับเนื้อ
พันกรอกลงในช่องใบทอง ไม่กระทั้ง
ให้แน่น ยาวประมาณ ๑ คืบ จึงเอา
ไม้กลัดออกข้างหนึ่ง ให้ห่อแน่น กลม
เหมือนกระบอกเข้าหาลม เรียงใส่จาน
หอมเจียว ใส่จานเล็ก ๆ วางไปข้าง ๆ
จานข้าวหุงห่อไว้ นั้น กับใบพลูสด
พริกทอด เวลาห่อข้าวต้องกระทั้งให้
แน่นในเวลาห่อข้าวนั้นร้อน และเมื่อ
เวลาแกะจะได้เห็นเป็นหลอด.

๐ ๐ ๐

๔ ข้าวต้นต้บัก

เครื่องปรุง เนื้อไก่ คึบไก่ สับให้ละเอียด
พริกไท รากผักชี ขอสโตมาโต
หั่นกระเทียม หั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ ขอส
แอนติไพรีนกับเกลี่ยปน ของเหล่านั่น
ไว้ให้เสร็จผัดรวมกับข้าวสารกับน้ำมัน

พุดคึก

เนย พอเครื่องเข้ากันก็ ตักข้าวหุง
นั้นใส่ในหม้อตุ๋น เอาเหล็กกระชอนที่หั่น
ไว้ประกบ ขนปากหม้อ กับคึบไก่ กับเนื้อ
หมกสับที่หั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ เอาน้ำกระตัก
ไก่ต้มเป็นน้ำสต็อกเทลงใน หม้อข้าว ที่
ประกบไว้ นั้นพอน้ำท่วมข้าว ต้จนข้าว
สุก ตามแต่จะรับประทานแยกหรือสอย

๐ ๐ ๐

๕ ข้าวกาชาด

เครื่องปรุง ไก่ทั้งตัวที่คั่วแล้ว เอาแค่ เนื้อ หัน
ละเอียด กับข้าวฮ่อน มะพร้าวขูด
เอาแต่ทวนคนให้สะอาด เอาใก้น
เคียวลงในน้ำกะทิ ขอยข้าวฮ่อนให้
ละเอียด แล้วล้างด้วยน้ำมะนาวให้ขาว
สะอาด ใส่ในน้ำกะทิคั้นไปคัด้วย
เวลาต้มอย่าคนให้แรงนัก เมื่อใกล้เย็ย
แล้วเร่งน้ำกะทิให้ข้นจนเป็นขี้ไล่ แล้ว
เอาข้าวหุงเทลงในหม้อไก่ คนให้เข้า
กัน ยืดผ่ายไว้ จนข้าวแห้งอย่าให้
และได้ จะใช้ ช้อนตักขึ้นเม็ด ๆ เป็น
พิมพักได้ ที่ ก้นช้อนนั้น ผสม น้ำพริกเผา
หอม กระเทียม เผาทำให้ละเอียดและ
ผสมน้ำปลาก็ น้ำมะนาว น้ำตาล
หั่นพริกแดงเอาเม็ดออก เลื่อนผิวให้

พ.ศ. ๒๔๗๐

ครัวของไทยเขม

เปนฝอย ๆ ประคยทกันขึ้น ให้เปนรูป
กาซาค & แล็ก แล้วเทน้ำพริกเผาท
ประสมเทศามรปนัน ทกนขึ้นเอาข้าวท
ผึก กับไก่ในหม้อนั้น เทลงในพิมพ์ กด
ให้แน่น ถ้าเลี้ยง ๖ คน ก็ต้องใช้ ชัน
เล็ก ๆ ให้เท่ากัน ๖ ใบ ถ้าจะใช้
แต่พิมพ์ ใหญ่พิมพ์เดียวก็ไ้ เมื่อเวลา
จะรียประทาน คว่า ชันโขก ลง กับ จาน
จึงยกไปต้งรียประทานไ้ เมื่อโขก
แล้วจะเห็น เปนรูป กาซาค อยู่บน พิมพ์
ถ้าไม่ทำรูปกาซาค จะทำตัวอักษรย่อ
ของผู ทำหรือลวดลายอย่างใด ก็แล้ว
แต่ผู้ ทำจะประคยลายตามชอบใจ ส่วน
ข้าง ๆ พิมพ์ ให้ จักันหอมสคเปนฝอย
และใบผักชีวางรอบข้าว เมื่อเทแล้วจะ
ไ้ช่วยสคสให้งามขึ้น

๐ ๐ ๐

๖ ข้าวราชา

เครื่องปรุง เนื้อไก่เดือนแต่เลาะคำ ตัวแขก
สีแกง ผักชี ยหว่า ลูกกระวาน

วิธีทำ

กานพลู ดอกจัน อบเชย ขี้ไ้ให้เหลือง
ห่อผ้าขาวบาง ข้าวสารขาวให้ คั่วแล้ว
แช่กับน้ำหญาฝร้อนให้ข้าวส้เหลือง
เอากะตักไก่ที่แกะเนื้อออกแล้วต้มเป็น
น้ำสตอก เอาข้าวสารที่แช่ไว้ในนี้ผึกกับ
เนยกับตัวส้ผสม แล้วเอาน้ำสตอกไ้
หุงเข้ากับตัวปนกับเนื้อไก่ ใส่น้ำไ้
แต่พอท่วมข้าวอย่าง หุงข้าวมัน กับ
หัวกะทิ ประมาณสักสองทัพพี หุงให้
สคเหมือนอย่างหุงข้าวมัน แล้วเอา
เครื่องเทศห่อผ้าขาวส้ในหม้อเวลาหุง
ข้าวด้วย ถ้าสุกแล้วผึกออกไ้ เมื่
งุ่นแห้งเดือน ประคยไปกับไข่ไก่ต้มสค
แล้วรองกันพิมพ์ จึงเทข้าว ลงในพิมพ์
เวลาร้อน กดให้แน่น จะใส่รูปพิมพ์เป็น
อะไร ก็ไ้ เมื่อ เท ออกจาก พิมพ์
รียประทานกับปลาแกงอินเคีย ๆ นั้นคอง
หันให้ละเอียค น้ำส้ม ชิงชอย หอมชอย
เคล้าคองใช้ ผึกหน้อยใส่ด้วย ตังกลาง
ข้าว.

อินทวาที

อินทวาที^๔ เกือบ^๕ ! ไม่ทรา^๖ว่าได้เกิด^๗อยู่ที่
 ใด^๘อย่างไร ? จึงได้^๙เวียน^{๑๐}จักร^{๑๑}ราศี^{๑๒}มา^{๑๓}จะ^{๑๔}เ
 ้า^{๑๕}ข้า^{๑๖}เจ้า^{๑๗}ข้า^{๑๘}. แต่เมื่อ^{๑๙}ถนัด^{๒๐}ตำรา^{๒๑}ภูมิ^{๒๒}ศาสตร์^{๒๓}
 ขึ้น^{๒๔}ได้, ว่าโลก^{๒๕}ของ^{๒๖}เรา^{๒๗}นั้น^{๒๘}กลม !
 ความ^{๒๙}หมุน^{๓๐}เวียน^{๓๑}ของโลก^{๓๒}จึง^{๓๓}ได้^{๓๔}พา^{๓๕}สรรพ^{๓๖}สิ่ง^{๓๗}ต่าง^{๓๘}
 ทั่ว^{๓๙}อา^{๔๐}คิ^{๔๑}ย^{๔๒}อยู่^{๔๓}บน^{๔๔}เปลือก^{๔๕}โลก^{๔๖}ให้^{๔๗}คน^{๔๘}มา^{๔๙}ค^{๕๐}ม^{๕๑}ติ^{๕๒}ด^{๕๓}ค^{๕๔}อ^{๕๕}

ถึง^{๕๖}กัน^{๕๗}อยู่^{๕๘}โดย^{๕๙}ส^{๖๐}มา^{๖๑}เ^{๖๒}ม^{๖๓}อน^{๖๔}ัน^{๖๕}เอง. อินทวาที^{๖๖}
 ได้^{๖๗}มี^{๖๘}บุ^{๖๙}ท^{๗๐}ค^{๗๑}ล^{๗๒} เช่น^{๗๓}อิน^{๗๔}มา^{๗๕}ก^{๗๖}ได้^{๗๗}เขียน^{๗๘}ลง^{๗๙}ใน^{๘๐}หนังสือ^{๘๑}
 (ไทย^{๘๒}เช^{๘๓}ย^{๘๔}ม^{๘๕}) นั้น, แต่ถ้า^{๘๖}จะ^{๘๗}ด^{๘๘}อง^{๘๙}พ^{๙๐}ยา^{๙๑}ย^{๙๒}า^{๙๓}ม^{๙๔}พล^{๙๕}ิก^{๙๖}
 ข^{๙๗}ร^{๙๘}ร^{๙๙}า^{๑๐๐}อินทวาที^{๑๐๑}เหล^{๑๐๒}่าน^{๑๐๓}นี้^{๑๐๔}แล้ว, ข้า^{๑๐๕}พ^{๑๐๖}เจ้า^{๑๐๗}ให้^{๑๐๘}
 รั^{๑๐๙}ส^{๑๑๐}ก^{๑๑๑}ส^{๑๑๒}ล^{๑๑๓}ก^{๑๑๔}ใจ^{๑๑๕}แ^{๑๑๖}ล^{๑๑๗}ส^{๑๑๘}ง^{๑๑๙}เว^{๑๒๐}ช^{๑๒๑}อยู่^{๑๒๒}ไม่^{๑๒๓}ว^{๑๒๔}าย^{๑๒๕}เลย. ทั^{๑๒๖}ว^{๑๒๗}
 ด้^{๑๒๘}ง^{๑๒๙} ๗ ท่าน^{๑๓๐}ย^{๑๓๑}่อ^{๑๓๒}มี^{๑๓๓}ประ^{๑๓๔}วั^{๑๓๕}ติ^{๑๓๖}ไม่^{๑๓๗}มา^{๑๓๘}ก^{๑๓๙}ัน^{๑๔๐}อยู่, ประ^{๑๔๑}
 ค^{๑๔๒}ย^{๑๔๓}เป็น^{๑๔๔}บ^{๑๔๕}ั^{๑๔๖}ก^{๑๔๗}ห^{๑๔๘}าง^{๑๔๙}อยู่^{๑๕๐}ใน^{๑๕๑}คำ^{๑๕๒}ป^{๑๕๓}า^{๑๕๔}ร^{๑๕๕}า^{๑๕๖}น^{๑๕๗}ั้น. ล^{๑๕๘}าง^{๑๕๙}ท่าน^{๑๖๐}
 ก็^{๑๖๑}ว่า^{๑๖๒}ถู^{๑๖๓}ก^{๑๖๔}ข^{๑๖๕}ร^{๑๖๖}ร^{๑๖๗}า^{๑๖๘}ห^{๑๖๙}ิ^{๑๗๐}การ^{๑๗๑} ก^{๑๗๒}ิด^{๑๗๓} ค^{๑๗๔}อ^{๑๗๕}ให้^{๑๗๖}เขียน, แ^{๑๗๗}
 ย^{๑๗๘}าง^{๑๗๙}คน^{๑๘๐}ก็^{๑๘๑}ว่า^{๑๘๒}เขียน^{๑๘๓}ด้^{๑๘๔}ว^{๑๘๕}ย^{๑๘๖}ความ^{๑๘๗}จำ^{๑๘๘}ใจ, ทั^{๑๘๙}ย^{๑๙๐}ที่^{๑๙๑}ย^{๑๙๒}าง^{๑๙๓}
 ท่าน^{๑๙๔}หน^{๑๙๕}ัก^{๑๙๖}กัน^{๑๙๗}ไป^{๑๙๘}ว่า^{๑๙๙}เขียน^{๒๐๐}ไม่^{๒๐๑} เป^{๒๐๒}น^{๒๐๓} ก็^{๒๐๔}มี^{๒๐๕}ก^{๒๐๖}ัน^{๒๐๗}.
 แต่^{๒๐๘}ใน^{๒๐๙}ที่^{๒๑๐}ส^{๒๑๑}ุด^{๒๑๒}ท่าน^{๒๑๓}เหล^{๒๑๔}่า^{๒๑๕}น^{๒๑๖}ก็^{๒๑๗}ยัง^{๒๑๘}ก^{๒๑๙}ึก^{๒๒๐}ความ^{๒๒๑}เก^{๒๒๒}ิ^{๒๒๓}ก^{๒๒๔}ของ^{๒๒๕}อินท-
 วาที^{๒๒๖}เป็น^{๒๒๗}ผล^{๒๒๘}สำ^{๒๒๙}ร^{๒๓๐}ว^{๒๓๑}ะ^{๒๓๒} โดย^{๒๓๓}เร^{๒๓๔}ียบ^{๒๓๕}ร^{๒๓๖}้อย^{๒๓๗} มา^{๒๓๘}แล้ว^{๒๓๙}ทั้ง^{๒๔๐}นั้น^{๒๔๑}
 อิน^{๒๔๒}ส^{๒๔๓}ว^{๒๔๔}น^{๒๔๕}ประ^{๒๔๖}วั^{๒๔๗}ติ^{๒๔๘}ของ^{๒๔๙}ข้า^{๒๕๐}พ^{๒๕๑}เจ้า^{๒๕๒}แม้^{๒๕๓}ว่า^{๒๕๔}จะ^{๒๕๕}พ^{๒๕๖}ยา^{๒๕๗}ย^{๒๕๘}า^{๒๕๙}ม^{๒๖๐}ไม่^{๒๖๑}

พ.ศ. ๒๔๗๐

อันควาที่

ให้มัน, แต่มันก็ขึ้นมัจฉาได้นั้น; ก็คือความ วิจิตร ตระการตาเท่านั้น. ซึ่งย่อมไม่คง
กลมของโลกนั้นแล. แต่ก็เหมือนไม่เป็นการ สงสัยว่า, การเฉลิมพระชนม์พรรษาขึ้นจะต้อง
ควาที่จะนำสงสารข้าพเจ้าหนักมิใช่หรือ ? ครกครนร่นเริงว่ากาลแต่หลังสักเพียงไร!

ในมหาภิกขุคัมภีร์มยงคคกาลเฉลิมพระ อันธรรมตามหาชานในโลก, ปวงสมณชียา
ชนม์พรรษาขึ้น, ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรด ปราราชราษฎรจะอยู่เย็นเป็นสุขได้; ก็เพราะ
เกล้าฯ ให้เลื่อนการ ตกแต่ง ประทีป ขวัญ ด้วยบารมีแห่งท่านผู้เป็นประมุขของชาติเท่านั้น
ฉัตรมาลาเข้ามาในเคื่อนพระราชสมภพ, อัน ยิ่งประเทศใดมีพระมหากษัตริย์เป็นพระราชา
ตกอยู่ในระยะวันที่ ๗-๘-๙ พุทธิกายอน ชัยศักดิ์แล้ว; อันเสรีภาพและสันติสุขในคน
พุทธศกนนั้น. ริงอยู่แม้ว่า กลายนี้ เป็น ย่อมคล้ายกับการหลับแล้วคืนชนในพิมานเมือง
เคื่อนกุ่มภาพันธิ ซึ่ง ตรงกับ พระราชพิธีเฉลิม แมนสวรรค์ฉนั้น. ด้วยทางพระพุทธศาสนา
ฉัตร กัฏ, แต่ไม่เป็นการ แปลกประ- ถือว่าพระราชาเป็นสมมติเทพ, ย่อมทรงถือ
หลาอย่างใดเลย. เพราะในระหว่างนั้น; เทวธรรมเป็นราชจวิรายัด; และทรงเคร่งครัด
การ เฉลิมพระชนม์พรรษาได้ หัน เข้าหา กาลละ อยู่ในทิศพิราจธรรมานมิตี. พระราชาไม่
เทศะซึ่งเป็นกรณีจะอันสมควรทั้งนั้น. ซึ่งท่าน ทรงใช้พระราชอำนาจ เพราะ ความอวดสาร
ทั้งหลายย่อม จะได้พยอ่าน หมาย ของ ของพระองค์ โดยทรงถือสิทธิเทพในทาง ที่ฉก
กระทรงวังด้วยกันโดยมากแล้ว. แต่สิ่งที่ จาก พระราชประเพณีมหาศาล, แต่พระราช
จะแปลกและจะนามหัดจวรย นั้นก็คื, พระ ทรง เลี้ยง รัก นิกรชน ของ พระองค์ ประกฤษ ดึง
พรตเจ้าในขณะนั้นก็เขยาลง จนแทบ จะไม่มี ยี่โยธส. ฉนั้น ถ้ากล่าวโดย พระราชประเพณี
แล้ว, ย่อมไม่เป็นที่ขัดขวาง ต่อการตกแต่ง ไบรอดกาลนิยมน. มหาชานใดยังเกิดพระยา
ของบรรคานา ๆ คุฤหสถาน; สรรพนิวาต กรักแก้วมิ่งมงคลเมืองมาสู่พระบรม โพธิสมภาร
บรรพชิต ซึ่ง จะ ประกวกประชันกันให้เป็นที่ ในรัชสมัยของพระราชาชัยศักดิ์พระองค์ใดไชรั;

พระวิศุข

พฤษจิก

พระมหากษัตริย์ตรัสเจ้าพระยารัตนบุรี ย่อมควร
แต่ที่จะเฉลิมพระบรมนามาภิไธยว่า สมเด็จพระ
มหาจักรพรรดิ คราวนี้ราชันได้เคยปรากฏมา
แล้วหนหลัง.

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นเถลิง
ถวัลย์ราชสมบัติ ยัง มีถิ่น จะ บรรจบ ครบ รอบ
พระชนมกาลหนึ่ง ก็ ยังเกิด พระเศวตคชเศษ
คิดมาเป็นพระราชพาหนะ ให้ ปรากฏว่าพระ
ราชกฤดากรภาพ และพระบรมราชบุณยานิกร
ของพระเจ้าอยู่หัวนั้น จะทรงปกครอง สยาม
รัฐราชสีมาอาณาจักรให้ เป็นสุขสวัสดิวิวัฒนา
กาลไปชั่วกัลปาวสานเป็นแท้เทียว.

ถนนในสมัย มหาดมณีน,^๕ หวังสื่อ^๕
ไทยเขมมจึงได้จัดทำขึ้นเป็นเล่มพิเศษ; เพราะ
เป็นหนังสือพิมพ์รายเดือนประเภทเชิงรวม (ของ
ราชรัฐ) ฉบับเดียว, ซึ่งได้อยู่ในข่ายพระมหา
กรุณาธิคุณมาแล้วเป็นอันมาก. เช่นจัดการ
เปลี่ยนปกใหม่โดยให้ลายริเวกและรูปร่างตาม
ลักษณะไพรชัสถาน พิมพ์พระบรมรูป ๓ สักย
ตนเองสอดไว้ภายในปก, ซึ่งไม่จำเป็นต้องเย็บ
ก็ให้เห็นพระพักตร์อย่างงดงามยิ่ง ขอบรรดา

ท่านผู้ใด หนังสือประจำเดือน เดือนพระชนม
พรรษาไป, จะได้ โปรดรักษาไว้เป็นที่ระลึกใน
ความตั้งใจของคณะไทยเขมรด้วย. ส่วน
เรื่องซึ่งได้บรรจงพิจารณาแล้ว คณะได้เลือก

สรรหาแต่ “เอวักม” ไม่มีเรื่อง “ยังมตอ”
ซึ่งล้วนแล้วแต่บรรณานา ๆ นักประพันธ์ผู้ชว
ชาญ ในวิชา อักษรศาสตร์ อัน ทรง รสและ
ลักษณะต่าง ๆ กัน; ซึ่งข้าพเจ้ากล่าวทำให้

ออโงโตว่า: ท่านจะไม่ได้พบอ่านหนังสือ
 ไก่ ๆ มีคุณค่ายิ่งไปกว่านั้น. หรือถ้าท่านจะ
 เลี้ยงว่า มี ขั้วพเจ้าก็จำใจให้ตอง ! แต่
 หวังว่าท่านจะไม่ ออโงโต แร่หนักไม่ใช่หรือ ?

“ครัวไทยเชม” ซึ่งนายช่างวัดตระกวด
เป็นพ่อครัวเลี้ยงอาหารท่านอยู่ทุก ๆ เดือนนั้น
ในเดือนนี้ไปตลาดไม่ได้ เพราะกิดขุระ. ฉะนั้น
คุณะจึงได้ให้ถึง — โอ๊ย ! ไม่ใช่ สาธุ
แม่ครัวห่วยๆ มาเป็นผู้ปรุงรสแทน; ซึ่งคุณะ
หวังว่า: ถ้าท่านไม่กินข้าวจนทบหม้อก็ลองด.
แต่ความจริงถ้าท่านขึ้นทำดังนี้, ข้าพเจ้าหรือ
ใคร ๆ (ชาวคณะ) ก็จะไม่รับรองในค่าแห่ง
อสังหิมทรพย์ของท่านเลย. กัยคำวาสันสกฤต

ในเกณีนกตองก, แต่กลมือน^๖ **ว้า** — เกอน
 หนำ^๗จึงจะไม่ก. เรือง “อิตรมหาเสนาวก^๘คิย^๙ค
 คอน^{๑๐}บาร^{๑๑}ราช^{๑๒}ข้าง” ของ^{๑๓}อาย^{๑๔}ณ^{๑๕}โฆ^{๑๖}ม^{๑๗} เจ้า^{๑๘}ของ^{๑๙}ไค^{๒๐}
 มาร^{๒๑}อง^{๒๒}ให้^{๒๓}ก^{๒๔}ย^{๒๕}ข้า^{๒๖}พ^{๒๗}เจ้า^{๒๘}ว่า^{๒๙} ที่^{๓๐}หน^{๓๑}า^{๓๒} ๓๐๓๔ คอ^{๓๓}ล^{๓๔}ม^{๓๕}๓
 บรร^{๓๖}ก^{๓๗}ค^{๓๘}ที่^{๓๙} ๓๒ นั้น^{๔๐} ตรง^{๔๑}คำ^{๔๒}ว่า^{๔๓} “ม^{๔๔}ัง^{๔๕}สาม^{๔๖}เกล^{๔๗}ย^{๔๘}ค”
 ขอ^{๔๙}ให้^{๕๐}เก^{๕๑}ย^{๕๒}น^{๕๓}ม^{๕๔}ัง^{๕๕}เ^{๕๖}ง^{๕๗} กับ^{๕๘} ข้อ^{๕๙}ความ^{๖๐}ใน^{๖๑}ห^{๖๒}มา^{๖๓}ย^{๖๔}เห^{๖๕}ต^{๖๖}
 บรร^{๖๗}ก^{๖๘}ค^{๖๙}ที่^{๗๐} ๒๐ นั้น^{๗๑} ให้^{๗๒}เก^{๗๓}ว^{๗๔}า^{๗๕}ต^{๗๖}ง^{๗๗}นี้^{๗๘} “ม^{๗๙}ัง^{๘๐}เ^{๘๑}ง^{๘๒} เ^{๘๓}น^{๘๔}
 พ^{๘๕}ระ^{๘๖}นา^{๘๗}ม^{๘๘}คา^{๘๙}ม^{๙๐}พ^{๙๑}ระ^{๙๒}รา^{๙๓}ช^{๙๔}า^{๙๕}พ^{๙๖}ง^{๙๗}ค^{๙๘}า^{๙๙}ว^{๑๐๐}าร^{๑๐๑}ส^{๑๐๒}ยาม^{๑๐๓} แต่^{๑๐๔}
 ภา^{๑๐๕}ษา^{๑๐๖}พ^{๑๐๗}มา^{๑๐๘}เร^{๑๐๙}ย^{๑๑๐}ก^{๑๑๑}ว่า^{๑๑๒} “ไ^{๑๑๓}ช^{๑๑๔}ย^{๑๑๕}ส^{๑๑๖}ิง^{๑๑๗}ห^{๑๑๘}” เม^{๑๑๙}ือ^{๑๒๐}รา^{๑๒๑}ชา^{๑๒๒}า^{๑๒๓}ภ^{๑๒๔}ิ^{๑๒๕}ศ^{๑๒๖}ก^{๑๒๗}
 ไ^{๑๒๘}ค^{๑๒๙}เล^{๑๓๐}สิ^{๑๓๑}ม^{๑๓๒}พ^{๑๓๓}ระ^{๑๓๔}นา^{๑๓๕}มา^{๑๓๖}ภ^{๑๓๗}ิ^{๑๓๘}ช^{๑๓๙}ย^{๑๔๐}ว่า^{๑๔๑} น^{๑๔๒}ัน^{๑๔๓}ท^{๑๔๔}ย^{๑๔๕}เ^{๑๔๖}ร^{๑๔๗}ง^{๑๔๘} แ^{๑๔๙}ย^{๑๕๐}ล^{๑๕๑}เ^{๑๕๒}น^{๑๕๓}
 ไ^{๑๕๔}ท^{๑๕๕}ย^{๑๕๖}ว่า^{๑๕๗} น^{๑๕๘}ัน^{๑๕๙}ท^{๑๖๐}รา^{๑๖๑}ชา^{๑๖๒} และ^{๑๖๓}ป^{๑๖๔}าก^{๑๖๕}ค^{๑๖๖}ลา^{๑๖๗}ก^{๑๖๘}เร^{๑๖๙}ย^{๑๗๐}ก^{๑๗๑}ัน^{๑๗๒}ว^{๑๗๓}
 พ^{๑๗๔}ระ^{๑๗๕}เจ^{๑๗๖}า^{๑๗๗}เซ^{๑๗๘}ล^{๑๗๙}ย^{๑๘๐}ค^{๑๘๑}อง^{๑๘๒}อ^{๑๘๓}ู^{๑๘๔} เพราะ^{๑๘๕}พ^{๑๘๖}ระ^{๑๘๗}เจ^{๑๘๘}า^{๑๘๙}แ^{๑๙๐}ปร^{๑๙๑}เ^{๑๙๒}ม^{๑๙๓}ี^{๑๙๔}
 ค^{๑๙๕}อง^{๑๙๖}อ^{๑๙๗}ู^{๑๙๘}ห^{๑๙๙}ี^{๒๐๐}ล^{๒๐๑}าน^{๒๐๒}ไ^{๒๐๓}ค^{๒๐๔}เ^{๒๐๕}พ^{๒๐๖}ะ^{๒๐๗}ย^{๒๐๘}า^{๒๐๙}เข^{๒๑๐}า^{๒๑๑}ตัว^{๒๑๒}ไ^{๒๑๓}ป^{๒๑๔}ัก^{๒๑๕}ก^{๒๑๖}ไ^{๒๑๗}ว^{๒๑๘}เ^{๒๑๙}ม^{๒๒๐}ี^{๒๒๑}
 ค^{๒๒๒}อง^{๒๒๓}อ^{๒๒๔}ู^{๒๒๕}น^{๒๒๖}ส^{๒๒๗}ว^{๒๒๘}ร^{๒๒๙}ค^{๒๓๐} ใน^{๒๓๑}เม^{๒๓๒}ือ^{๒๓๓}ค^{๒๓๔}ร^{๒๓๕}ว^{๒๓๖}ค^{๒๓๗}อง^{๒๓๘}เ^{๒๓๙}า^{๒๔๐}ว^{๒๔๑}
 ห^{๒๔๒}ง^{๒๔๓}ฆ^{๒๔๔}าว^{๒๔๕}ค^{๒๔๖} เพ^{๒๔๗}อ^{๒๔๘} หน^{๒๔๙} ส^{๒๕๐}ม^{๒๕๑}เ^{๒๕๒}จ^{๒๕๓} พ^{๒๕๔}ระ^{๒๕๕} น^{๒๕๖}เร^{๒๕๗}ค^{๒๕๘}ร^{๒๕๙}ว^{๒๖๐}ม^{๒๖๑}ห^{๒๖๒}า^{๒๖๓}ร^{๒๖๔}
 เม^{๒๖๕}ือ^{๒๖๖}เ^{๒๖๗}ร^{๒๖๘}วัน^{๒๖๙} ๗ ๓ ค^{๒๗๐}า^{๒๗๑} ย^{๒๗๒}ัก^{๒๗๓}ญ^{๒๗๔} เ^{๒๗๕}อ^{๒๗๖}ค^{๒๗๗}ก^{๒๗๘}ล^{๒๗๙} ๗๐๓.”
 ก^{๒๘๐}ับ^{๒๘๑}ท^{๒๘๒}ุก^{๒๘๓}ค^{๒๘๔}ำ^{๒๘๕} ที่^{๒๘๖}อ^{๒๘๗}อก^{๒๘๘} พ^{๒๘๙}ระ^{๒๙๐}นา^{๒๙๑}ม^{๒๙๒} พ^{๒๙๓}ระ^{๒๙๔}เจ^{๒๙๕}า^{๒๙๖} ห^{๒๙๗}ง^{๒๙๘}ฆ^{๒๙๙}าว^{๓๐๐}ค^{๓๐๑}ว่า^{๓๐๒}
 ส^{๓๐๓}า^{๓๐๔}ม^{๓๐๕}เกล^{๓๐๖}ย^{๓๐๗}ค^{๓๐๘}แล้ว^{๓๐๙}ให้^{๓๑๐}เก^{๓๑๑}ย^{๓๑๒}น^{๓๑๓}ม^{๓๑๔}ัง^{๓๑๕}เ^{๓๑๖}ง^{๓๑๗}ท^{๓๑๘}ง^{๓๑๙}ส^{๓๒๐}น.

พ^{๓๒๑}ด^{๓๒๒}ง^{๓๒๓}อ^{๓๒๔}าย^{๓๒๕}ณ^{๓๒๖}โ^{๓๒๗}ฆ^{๓๒๘}ม^{๓๒๙}ข้า^{๓๓๐}พ^{๓๓๑}เจ้า^{๓๓๒}ว^{๓๓๓}ี^{๓๓๔} ส^{๓๓๕}ัก^{๓๓๖}ข^{๓๓๗}ัน^{๓๓๘}ไม่^{๓๓๙}ท^{๓๔๐}าย^{๓๔๑}
 ก^{๓๔๒}ะ^{๓๔๓}อ^{๓๔๔}ค^{๓๔๕}ข^{๓๔๖}อ^{๓๔๗}พ^{๓๔๘}อ^{๓๔๙}เ^{๓๕๐}น^{๓๕๑}ข^{๓๕๒}อ^{๓๕๓}ล^{๓๕๔}ก^{๓๕๕}แต่^{๓๕๖}เ^{๓๕๗}ย^{๓๕๘}น^{๓๕๙}ิ^{๓๖๐}ค^{๓๖๑}ท^{๓๖๒}น^{๓๖๓}อ^{๓๖๔}ย^{๓๖๕}เ^{๓๖๖}า^{๓๖๗}น^{๓๖๘}
 แ^{๓๖๙}ก^{๓๗๐}เ^{๓๗๑}ร^{๓๗๒}อ^{๓๗๓}ง^{๓๗๔}ให้^{๓๗๕}เส^{๓๗๖}ย^{๓๗๗}น^{๓๗๘}ข^{๓๗๙}ม^{๓๘๐}ก^{๓๘๑}ไ^{๓๘๒}ย^{๓๘๓} เพราะ^{๓๘๔} กล^{๓๘๕}ว^{๓๘๖}ว่า^{๓๘๗}

ข้า^{๓๘๘}พ^{๓๘๙}เจ้า^{๓๙๐}จะ^{๓๙๑}ไม่^{๓๙๒}ล^{๓๙๓}ง^{๓๙๔}แ^{๓๙๕}ก^{๓๙๖}ให้^{๓๙๗} และ^{๓๙๘}แ^{๓๙๙}ก^{๔๐๐}เ^{๔๐๑}ร^{๔๐๒}ะ^{๔๐๓}เส^{๔๐๔}ย^{๔๐๕}ค^{๔๐๖}ิ^{๔๐๗}ส^{๔๐๘}ย^{๔๐๙}ัน^{๔๑๐}
 เพ^{๔๑๑}ระ^{๔๑๒}แ^{๔๑๓}ก^{๔๑๔}เ^{๔๑๕}ว^{๔๑๖}า^{๔๑๗}ตัว^{๔๑๘}เก^{๔๑๙}น^{๔๒๐}ัน^{๔๒๑}เล^{๔๒๒}ค^{๔๒๓}ม^{๔๒๔}ัน^{๔๒๕}ค^{๔๒๖}า^{๔๒๗}ก^{๔๒๘}ว^{๔๒๙}า^{๔๓๐}ไ^{๔๓๑}ค^{๔๓๒}ว^{๔๓๓}
 แล้ว^{๔๓๔} พ^{๔๓๕}ย^{๔๓๖}ฆ^{๔๓๗}า^{๔๓๘}เถ^{๔๓๙}ะ^{๔๔๐}! ความ^{๔๔๑}ร^{๔๔๒}ิง^{๔๔๓}ข้า^{๔๔๔}พ^{๔๔๕}เจ้า^{๔๔๖}ก^{๔๔๗}ั^{๔๔๘}ก็^{๔๔๙}ไม่^{๔๕๐}เ^{๔๕๑}ห^{๔๕๒}ัน^{๔๕๓}ว^{๔๕๔}
 แ^{๔๕๕}ก^{๔๕๖}ะ^{๔๕๗}ว^{๔๕๘}ิ^{๔๕๙}ศ^{๔๖๐}ะ^{๔๖๑}ว^{๔๖๒}ไ^{๔๖๓}อะไร^{๔๖๔}!! ค^{๔๖๕}ง^{๔๖๖}แ^{๔๖๗}ก^{๔๖๘}เ^{๔๖๙}ร^{๔๗๐}เ^{๔๗๑}อ^{๔๗๒}ก^{๔๗๓}ว^{๔๗๔}
 อะ^{๔๗๕}ไร^{๔๗๖}น^{๔๗๗}และ^{๔๗๘}ซ^{๔๗๙}อ^{๔๘๐}ย^{๔๘๑}าว^{๔๘๒}ท^{๔๘๓}ง^{๔๘๔}ว^{๔๘๕}. ข้า^{๔๘๖}พ^{๔๘๗}เจ้า^{๔๘๘}ย^{๔๘๙}ัง^{๔๙๐}ไม่^{๔๙๑}เคย^{๔๙๒}
 อ^{๔๙๓}่าน^{๔๙๔}พ^{๔๙๕}ย^{๔๙๖}ค^{๔๙๗}ว^{๔๙๘}าง^{๔๙๙}เ^{๕๐๐}ก^{๕๐๑}ใน^{๕๐๒}เร^{๕๐๓}อ^{๕๐๔}ง^{๕๐๕}ของ^{๕๐๖}แ^{๕๐๗}ล^{๕๐๘}ก^{๕๐๙}ท^{๕๑๐}ี^{๕๑๑}, และ^{๕๑๒}
 ไม่^{๕๑๓}น^{๕๑๔}า^{๕๑๕}ว^{๕๑๖}า^{๕๑๗}มัน^{๕๑๘}จะ^{๕๑๙}ไ^{๕๒๐}ป^{๕๒๑}ลง^{๕๒๒}เ^{๕๒๓}ย^{๕๒๔}ก^{๕๒๕}ัน^{๕๒๖}อ^{๕๒๗}ย^{๕๒๘}าง^{๕๒๙}ไร^{๕๓๐}ค^{๕๓๑}ว^{๕๓๒}? คร^{๕๓๓}ัน^{๕๓๔}
 ถา^{๕๓๕}ม^{๕๓๖}เ^{๕๓๗}า^{๕๓๘}ก^{๕๓๙}ั^{๕๔๐}ไ^{๕๔๑}ว^{๕๔๒}, ถ^{๕๔๓}ีย^{๕๔๔}น^{๕๔๕}ก^{๕๔๖}ะ^{๕๔๗}ค^{๕๔๘}ำ^{๕๔๙}ย^{๕๕๐}า^{๕๕๑}เก^{๕๕๒}ย^{๕๕๓}ว^{๕๕๔}ว^{๕๕๕}: การ^{๕๕๖}
 เ^{๕๕๗}ย^{๕๕๘}เ^{๕๕๙}น^{๕๖๐}หน^{๕๖๑}ง^{๕๖๒}ส^{๕๖๓}ื่อ^{๕๖๔}ย^{๕๖๕}อ^{๕๖๖}ม^{๕๖๗}ส^{๕๖๘}ำ^{๕๖๙}แ^{๕๗๐}ก^{๕๗๑}น^{๕๗๒}ส^{๕๗๓}ล^{๕๗๔}ย^{๕๗๕}, ไ^{๕๗๖}ค^{๕๗๗}ว^{๕๗๘}เ^{๕๗๙}ย^{๕๘๐}เ^{๕๘๑}
 เ^{๕๘๒}น^{๕๘๓}เ^{๕๘๔}ว^{๕๘๕}ร^{๕๘๖}ัก^{๕๘๗}น^{๕๘๘}โ^{๕๘๙}ล^{๕๙๐}ค^{๕๙๑}โ^{๕๙๒}น^{๕๙๓}; ม^{๕๙๔}ิ^{๕๙๕}แ^{๕๙๖}ก^{๕๙๗} ‘ข้า^{๕๙๘}พ^{๕๙๙}เจ้า^{๖๐๐}ร^{๖๐๑}บ^{๖๐๒} !
 ข้า^{๖๐๓}พ^{๖๐๔}เจ้า^{๖๐๕}ก^{๖๐๖}อ^{๖๐๗}ก^{๖๐๘}!!’ น^{๖๐๙}ัน^{๖๑๐}ค^{๖๑๑}ือ^{๖๑๒}ค^{๖๑๓}น^{๖๑๔} บ^{๖๑๕}้า^{๖๑๖}ผู้^{๖๑๗}ห^{๖๑๘}ญ^{๖๑๙}ิง^{๖๒๐}.

เ^{๖๒๑}ก^{๖๒๒}ั^{๖๒๓}ห^{๖๒๔}น^{๖๒๕}ม^{๖๒๖}ว^{๖๒๗}ว^{๖๒๘}ว^{๖๒๙} อ^{๖๓๐}่าน^{๖๓๑}ก^{๖๓๒}ั^{๖๓๓}ค^{๖๓๔}ิ^{๖๓๕}ค^{๖๓๖}ิ^{๖๓๗}ว^{๖๓๘}, เพราะ^{๖๓๙}ว^{๖๔๐}ัย^{๖๔๑}อ^{๖๔๒}ย^{๖๔๓}ย^{๖๔๔}ัง^{๖๔๕}อ^{๖๔๖}ย^{๖๔๗}
 ใน^{๖๔๘}ท^{๖๔๙}ร^{๖๕๐}า^{๖๕๑}ม^{๖๕๒}ค^{๖๕๓}น^{๖๕๔}อ^{๖๕๕}ง^{๖๕๖}ก^{๖๕๗}ั^{๖๕๘}น^{๖๕๙}, อ^{๖๖๐}ัน^{๖๖๑}น^{๖๖๒}ิ^{๖๖๓}ย^{๖๖๔}า^{๖๖๕}ว^{๖๖๖}าง^{๖๖๗}ป^{๖๖๘}ระ^{๖๖๙}เท^{๖๗๐}ศ^{๖๗๑}เ^{๖๗๒}า^{๖๗๓}
 แ^{๖๗๔}ส^{๖๗๕}ก^{๖๗๖}ั^{๖๗๗}ก^{๖๗๘}ษ^{๖๗๙}ณะ^{๖๘๐} ไม่^{๖๘๑}ช^{๖๘๒}ว^{๖๘๓} แต่^{๖๘๔}น^{๖๘๕}ิ^{๖๘๖}ส^{๖๘๗}ล^{๖๘๘}ย^{๖๘๙}เ^{๖๙๐}ค^{๖๙๑}อ^{๖๙๒}เ^{๖๙๓}า^{๖๙๔}น^{๖๙๕}ัน^{๖๙๖},
 ถ^{๖๙๗}ึง^{๖๙๘} ข^{๖๙๙}น^{๗๐๐}ย^{๗๐๑}ธ^{๗๐๒}ร^{๗๐๓}ม^{๗๐๔}เ^{๗๐๕}น^{๗๐๖}เ^{๗๐๗}ย^{๗๐๘}ม^{๗๐๙} ท^{๗๑๐}เ^{๗๑๑}า^{๗๑๒}ท^{๗๑๓}า^{๗๑๔}อ^{๗๑๕}ย^{๗๑๖}าง^{๗๑๗}น^{๗๑๘}ัน^{๗๑๙} ก^{๗๒๐}ั^{๗๒๑}ไม่^{๗๒๒}ไ^{๗๒๓}ช^{๗๒๔}
หน้า^{๗๒๕}ด้าน^{๗๒๖}. ม^{๗๒๗}ัน^{๗๒๘}เ^{๗๒๙}น^{๗๓๐} ป^{๗๓๑}ระ^{๗๓๒}เพ^{๗๓๓}ด^{๗๓๔}เ^{๗๓๕}น^{๗๓๖}ิ^{๗๓๗}บ^{๗๓๘}ม^{๗๓๙},
 ผ^{๗๔๐}ิ^{๗๔๑}ค^{๗๔๒}เ^{๗๔๓}ก^{๗๔๔}ัน^{๗๔๕}ก^{๗๔๖}ั^{๗๔๗}ย^{๗๔๘}เ^{๗๔๙}น^{๗๕๐}เร^{๗๕๑}อ^{๗๕๒}ง^{๗๕๓}ของ^{๗๕๔}อ^{๗๕๕}าย^{๗๕๖}ณ^{๗๕๗}โ^{๗๕๘}ฆ^{๗๕๙}ม^{๗๖๐}เ^{๗๖๑}ย^{๗๖๒}เ^{๗๖๓}น^{๗๖๔}, ซ^{๗๖๕}ึง^{๗๖๖}ใน^{๗๖๗}
 ท^{๗๖๘}้อง^{๗๖๙}เ^{๗๗๐}ร^{๗๗๑}เ^{๗๗๒}น^{๗๗๓} **ไ^{๗๗๔}ท^{๗๗๕}ย^{๗๗๖}**; และ^{๗๗๗}ไม่^{๗๗๘}ไ^{๗๗๙}ช^{๗๘๐}เ^{๗๘๑}ก^{๗๘๒}ั^{๗๘๓}ห^{๗๘๔}น^{๗๘๕}
 ร^{๗๘๖}เ^{๗๘๗}น^{๗๘๘}ง^{๗๘๙}ป^{๗๙๐}ระ^{๗๙๑}พ^{๗๙๒}ัน^{๗๙๓}ค^{๗๙๔}, ซ^{๗๙๕}ึง^{๗๙๖}ท^{๗๙๗} อ^{๗๙๘}าย^{๗๙๙}ณ^{๘๐๐}โ^{๘๐๑}ฆ^{๘๐๒}ะ^{๘๐๓}เ^{๘๐๔}น^{๘๐๕}เ^{๘๐๖}ย^{๘๐๗}เ^{๘๐๘}น^{๘๐๙}
 ป^{๘๑๐}ระ^{๘๑๑}า^{๘๑๒}ญ^{๘๑๓}ใน^{๘๑๔}ท^{๘๑๕}าง^{๘๑๖}โ^{๘๑๗}ย^{๘๑๘}ว^{๘๑๙}า^{๘๒๐}ค^{๘๒๑}ค^{๘๒๒}ิ^{๘๒๓}ไ^{๘๒๔}ค^{๘๒๕}ว^{๘๒๖}ไ^{๘๒๗}น^{๘๒๘}ัน^{๘๒๙}, ไม่^{๘๓๐}
 ไ^{๘๓๑}ช^{๘๓๒}เ^{๘๓๓}า^{๘๓๔}ท^{๘๓๕}ของ^{๘๓๖}บ^{๘๓๗}ร^{๘๓๘}ว^{๘๓๙}า^{๘๔๐}ภ^{๘๔๑}ิ^{๘๔๒}การ^{๘๔๓}ท^{๘๔๔}น^{๘๔๕}ง^{๘๔๖}ส^{๘๔๗}ิ^{๘๔๘}ไทย^{๘๔๙}เ^{๘๕๐}ชม^{๘๕๑}ม^{๘๕๒}ระ^{๘๕๓}

เป็นผู้สถาปนาขึ้น, แต่ขอจงเป็นจากปากของ
บุคคลซึ่งมีความรู้ ก็ถือว่า อายุธ โชนะ นั้นเกิด.”
ข้าพเจ้าเลยต้อง จำแนก ถ้อยคำ ของแก อยู่
เพียงนี้.

อนึ่งบรรณาธิการได้สั่งให้ข้าพเจ้าขอใจ
แต่บรรณาท่านเจ้าของ หนังสือต่าง ๆ ซึ่งได้มี
แก่ใจส่งไปให้ นั่นคือ: ๑ ผนวธิยในหิมะ
๒ ผนวธิยไต้เมียบ ๓ ฉันทไมกถวิ ๔ ล่อง

กลับบ้าน ๕ ตามบุญตามกรรม ๖ น้ำใจ
บุรุษ ๗ ชายกล้าสามเกลอ ๘ โยธินคา
๙ ชะ โมยพยชะ โมย ๑๐ น้ำใจลูกผู้ชาย รวม
ด้วยกัน ๑๐ เรื่องนั้น บรรณาธิการได้รับไว้แล้ว
ด้วยความขอใจยิ่ง. หนังสือเหล่านี้ทุก ๆ
เรื่องสนุก โลกโลนและรับใจ, มีขายทั่วไป
ราคาเล่มละ ๕ สตางค์เท่านั้น, ท่านนักเลง
หนังสือไม่ควรละ โอกาส.

พระรัตนคัพ.

